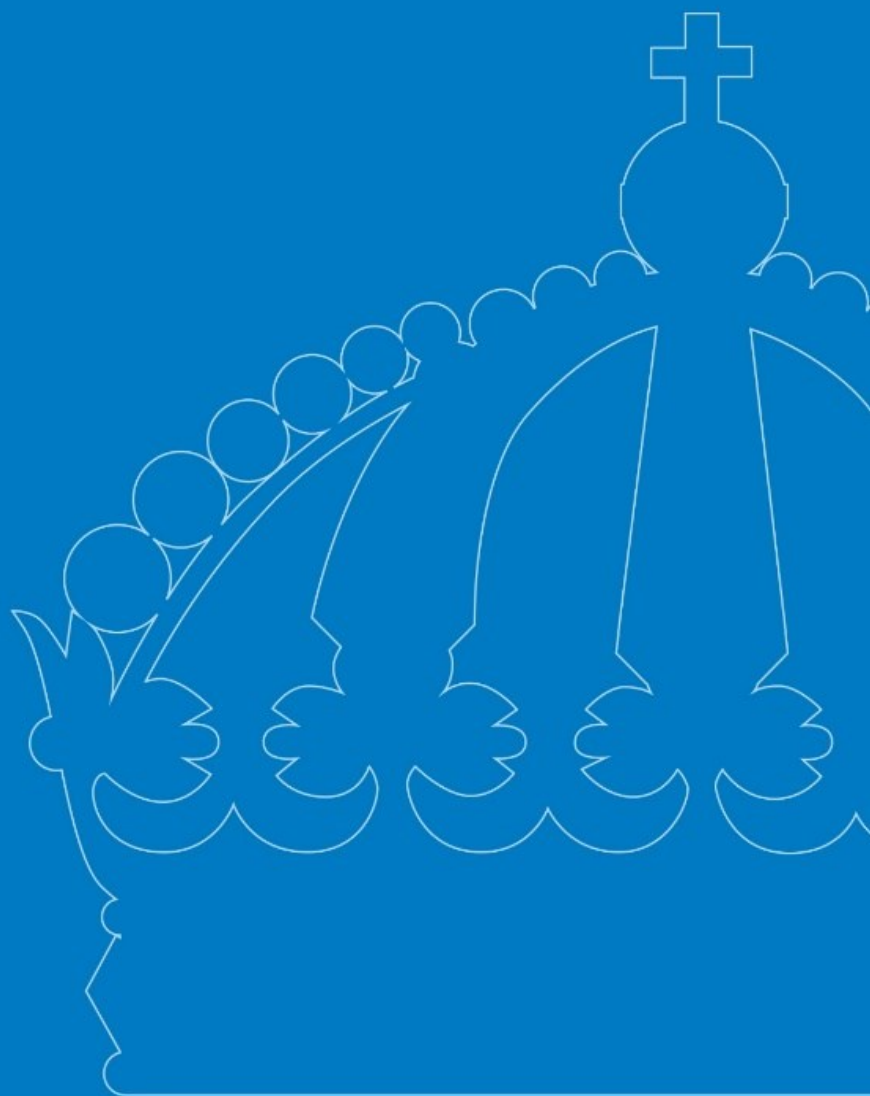

Länsstyrelsen
Jämtlands län

ÅRSREDOVISNING 2023

UTGIVEN AV: Länsstyrelsen i Jämtlands län, februari 2024

TEXT: Länsstyrelsen

FOTO OMSLAG: Länsstyrelsen Jämtlands län/Jan-Olof Andersson

LÖPNUMMER: 2024:2

DIARIENUMMER: 65-2024

PUBLIKATIONEN KAN LADDAS NER FRÅN VÅR HEMSIDA: www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehåll

Landshövdingen har ordet	1
Om årsredovisningen	2
Årsredovisningens kapitelindelning	2
Resultatredovisningen	2
Om Länsstyrelsen	4
Våra uppgifter, uppdrag och mål	4
Strategisk styrning och planering	4
Organisation	6
Resultatredovisning	7
Myndighetsövergripande redovisning	7
Redovisning av verksamhetsområden	27
Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	28
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	33
Regional tillväxt och infrastrukturplanering	41
Hållbar samhällsplanering och boende	46
Energi och klimat	50
Kulturmiljö	54
Samhällsskydd och beredskap	58
Naturvård och miljöskydd	64
Areella näringar	103
Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.	120
Övrig redovisning	128
Året i siffror	132
Finansiell redovisning	145
Resultaträkning (Tkr)	147
Balansräkning	148
Anslagsredovisning	150
Tilläggsupplysningar och noter	153
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen	175
Bilagor	176

Landshövdingen har ordet

Jämtland är ett intressant län och ett län som syns. I år har våra frågor kring turism och rennärning varit ett aktuellt ämne även i riksmidia. Länsstyrelsens roll är att främja regionens utveckling oavsett om de beslut vi fattar handlar om samhällsplanering, tillsyn och prövning eller olika dispenser. Vi avväger olika intressen utifrån de regionala förutsättningar som finns.

Byggt länets förmåga

Under 2023 har stort fokus lagts på att bygga vår förmåga att samordna och leda länet under kris eller höjd beredskap. Vi har också gett stöd till kommuner och regioner samt i viss mån även till näringslivet och det civila samhället. Tillsammans har vi höjt hela länets civila beredskapsförmåga och med Försvarsmakten byggt ett starkare totalförsvaret. Vi samordnar oss mellan de fyra nordligaste länen i ett Civilområde som gör oss starkare vid höjd beredskap.

Ett tryggt län

Vår strategiska geografi gör att vi har stor infrastrukturell betydelse när Natomedlemmar transporterar trupper genom Norge och Sverige; både i öst-västlig och nord-sydlig riktning. Länet kommuner, regionen, räddningstjänst, polis och civilsamhälle blir viktiga för att stödja detta arbete. Under försvarsmaktsövningen Aurora 23 övade vi tillsammans. Parallellt med detta ser jag med trygghet på att Försvarsmakten utökar sin lokala verksamhet allt mer.

Den höjda terrorhotnivån samt en eskalerande gängkriminalitet hotar Sveriges demokrati och stabilitet på lång sikt. Ur ett regionalt perspektiv har vi hittills varit förskonade. Samarbetet med kommuner och polismyndigheten gällande det brottsförebyggande arbetet är både väl fungerande och nödvändigt – och vi fortsätter att utveckla det.

En hållbar besöksnäring

Besöksnäringen gör att hela länet lever och att hotell- och restaurangnäring samt evenemangsverksamheten utvecklas. Vi bidrar till ökad folkhälsa eftersom länets naturskatter skapar ett rikt friluftsliv för väldigt många. Jämtland är länet man helst åker till på sin ledighet under vintern. Arrendeavtalet med Svenska Turistföreningens fjällstationer i länet har därför rönt stor nationell uppmärksamhet. STF och berörda samebyar har tillsammans kommit fram till hur hållbara fjällstationer ska se ut i framtiden. Utifrån denna överenskommelse beslutade vi om det nya arrendeavtalet inför 2024, liksom att säkerställa en god fjällsäkerhet i området.

Myndighetssamverkan

I länet finns 33 statliga myndigheter och cirka 4 150 statligt anställda. I och med projektet Samverket har vi ett väl fungerande myndighetsnätverk och inom ramen för detta arrangeras varje år en myndighetsfestival – där vi delar kunskap och erfarenheter mellan varandra. Årets tema var Kris, konflikt och kaos. Vi har sedan 1 juni permanentat projektet Samverket genom att 11 myndigheter gått ihop om att driva vår co-workingyta tillsammans. Alla bidrar till intressanta seminarier och erfarenhetsutbyten som sedan tas med hem i respektive myndighet för utveckling och innovation.

Kungligt besök

I samband med firandet av Kungen 50 år på tronen besökte kungaparet Östersund den 3 april. De gästade Jamtli, träffade viktiga beslutfattare i länet och deltog i en kortege samt en jubileumskonsert på Stortorget med över 5 000 besökande länsbor – som jublande välkomnade kungaparet.

Marita Ljung

Landshövding Jämtlands län

Om årsredovisningen

Syftet med det här avsnittet är att informera om årsredovisningens upplägg och disposition samt att beskriva de huvudsakliga begrepp samt mät- och värderingsmetoder som vi använder.

Redovisningsprinciper för finansiella delar, tabeller och ärendestatistik redovisas under rubriken Tilläggsupplysningar och noter i avsnittet Finansiell redovisning.

Årsredovisningens kapitelindelning

Länsstyrelsens årsredovisning är uppbyggd för att motsvara kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Den består av följande delar:

- Landshövdingen har ordet
- Om årsredovisningen
- Om Länsstyrelsen
- Resultatredovisning
- Finansiell redovisning
- Landshövdingens underskrift av årsredovisningen
- Bilagor

Avsnittet **Om Länsstyrelsen** beskriver Länsstyrelsens övergripande uppgift, hur vi arbetar med den strategiska styrningen, verksamhets- och organisationsutveckling samt de länsstyrelsegemensamma stödverksamheterna. **Resultatredovisningen** innehåller bland annat en myndighetsövergripande redovisning och en redovisning per verksamhetsområde, som utgår från den länsstyrelsegemensamma verksamhets- och ärendestrukturen (VÅS). Den **finansiella redovisningen** innehåller resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisningen samt tilläggsupplysningar och noter.

Bilaga A-C beskriver vilka paragrafer i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, regleringsbrevsuppdrag och övriga uppdrag som ingår i resultatredovisningen samt var i årsredovisningen de redovisas. **Bilaga D** tydliggör vilka regleringsbrevsuppdrag som redovisas i särskild ordning. **Bilaga E** innehåller en länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag som samordnas och av länsstyrelsegemensamma funktioner.

Resultatredovisningen

Redovisningen per verksamhetsområde inleds med en tabell med instruktionsuppgifter, regleringsbrevsuppdrag och andra återrapporteringsgrunder som redovisas i avsnittet. Efter det redogör vi för verksamhetsområdets uppgifter, uppdrag och mål samt beskriver hur vi genomför verksamheten. Sedan kommer resultatredovisningen med en resultatbedömning.

Förklaring av begrepp

Här förklarar vi några av de begrepp som vi använder oss av i resultatredovisningen.

Uppgifter utgår i regel från förordningar, till största delen från det som står i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Uppdrag utgår till största delen från tidsatta uppdrag som regeringen angett i regleringsbrevet eller i något annat beslut.

Länsstyrelsens verksamhet styrs av att vi i utförandet av våra uppgifter och uppdrag ska bidra till att nationella och mer övergripande **mål** får genomslag i länet och där Länsstyrelsens insatser i olika grad påverkar målfyllelsen.

I enlighet med Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) använder Länsstyrelsen **resultatindikatorer** som stöd för bedömningar av måluppfyllelsen och resultaten.

Det finns flera områden i resultatredovisningen som Länsstyrelsen inte redovisar indikatorer för. Skälen till det är bland annat svårigheter inom vissa områden att definiera relevanta indikatorer som påvisar eller indikerar en resultatutveckling utifrån uppdraget.

Resultat vi redovisar kan bestå av både **prestationer** och **effekter**.

Resultatbedömningen är den samlade bedömningen av resultatet av Länsstyrelsens insatser inom verksamheten. Resultatet bedöms och motiveras i förhållande till de prioriteringar och planer som har tagits fram för att genomföra och bidra till verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål.

Bedömningsgrunder

I årsredovisningen används bedömningsgrunder i form av nyckeltal, indikatorer, statistik (exempelvis året i siffror) och övriga resultatbeskrivningar.

För varje verksamhetsområde bedöms resultatet i förhållande till de prioriteringar och planer som har tagits fram för att genomföra och bidra till verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål.

Resultatet bedöms också i förhållande till redovisade förändringar, skillnader och tillstånd.

En sammanvägd bedömning av resultatet görs av de verksamheter som ingår i respektive avsnitt i årsredovisningen, och motiveras samlat samt vid behov per delverksamhet.

De nivåer och omdömen som vi använder för resultatbedömningen är:

- **Otillfredsställande:** Resultaten når inte upp till målen eller når endast i begränsad omfattning de uppsatta målen.
- **Utvecklingsbehov:** Resultaten når delvis upp till de uppsatta målen, men inte i tillräcklig omfattning.
- **Gott:** Resultaten når i all väsentlighet de uppsatta målen.
- **Utmärkt:** Resultaten når i alla delar de uppsatta målen med god marginal.

Om Länsstyrelsen

I förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion (länsstyrelseinstruktionen) anges att i varje län finns en länsstyrelse som ansvarar för den statliga förvaltningen i länet, om det inte finns någon annan myndighet som ansvarar för särskilda förvaltningsuppgifter.

Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Vi ska rapportera situationen i länet och lämna lägesbilder. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
1§ Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Länsstyrelseinstruktion

Våra uppgifter, uppdrag och mål

Länsstyrelseinstruktionen anger övergripande inom vilka områden Länsstyrelsen har uppgifter och hur Länsstyrelsen ska styras och organiseras. Länsstyrelsernas uppdrag ges via lag av riksdagen och via förordningar eller beslut av regeringen, främst i vårt regleringsbrev. Även EU:s direktiv och förordningar styr länsstyrelsernas verksamhet.

Länsstyrelsen arbetar för det hållbara samhället. Utifrån de tre dimensionerna social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet arbetar vi för en hållbar utveckling i länet. Länsstyrelsen ansvarar för att beslut från riksdagen och regeringen får regionalt genomslag och vi samordnar den statliga verksamheten. Vi ska ta tillvara både individens och samhällets intressen i utvecklingen av länet. Vi bedriver verksamhet inom flera olika samhällsområden och vi ska vara en kunskapsorganisation som har förmågan att arbeta sektorsövergripande i många frågor.

Det saknas ett övergripande riksdagsbundet mål för länsstyrelserna som helhet. Övergripande ska dock länsstyrelserna verka för att nationella mål ska få genomslag i länen, samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Detta omfattar samtliga län, oavsett ansvars- och uppgiftsfördelning mellan staten, kommunerna och regionerna. I redovisningen av respektive verksamhetsområde knyter vi an till relevanta nationella och regionala mål som uppgifterna och uppdragen ska bidra till att uppnå.

Länsstyrelsen har flera finansieringskällor. Verksamheten finansieras till största del genom anslag på statens budget. Till stor del består dessa anslag av det så kallade förvaltningsanslaget. Förvaltningsanslaget utgör i genomsnitt ungefär 50 procent av länsstyrelsernas totala intäkter. För Länsstyrelsen Jämtlands län var andelen knappt 40 procent 2023. Utöver förvaltningsanslaget har Länsstyrelsen riktade medel i form av så kallade sakanslag. En annan finansieringskälla är bidragsfinansiering som kommer från andra myndigheter och organisationer. Utöver det bedriver Länsstyrelsen avgiftsfinansierad verksamhet och tar in avgifter från organisationer och individer.

Strategisk styrning och planering

Länsstyrelsens uppgifter, uppdrag och mål ligger till grund för den strategiska styrningen och planeringen inom myndigheten. Därutöver är Länsstyrelsens vision ”Tillsammans för en hållbar framtid” och värdegrund vägledande för myndighetens prioriteringar. Värdeorden, som baseras på den statliga värdegrundens principer, tydliggör hur vi vill uppfattas och vad som ska präglar vårt arbete i vardagen. Våra värdeord ”respekt, professionalism och öppenhet” ska genomsyra allt vi gör på alla nivåer.

I Länsstyrelsens verksamhetsplan för 2023 prioriterade ledningen tre strategiskt viktiga utvecklingsområden; Agenda 2030, Stärkt totalförsvaret samt Vår arbetsplats.

Dessa utvecklingsområden bedömdes som viktiga för att närma oss vår vision och de identifierades mot bakgrund av förändringar i vår omvärld och trender i samhället. De återspeglade inriktningen i den nationella politiken och regeringens styrning och uppdrag till länsstyrelserna. De är sektorsövergripande och förutsätter samverkan inom egna organisationen samt med andra aktörer i länet. Myndighetens enheter fick i sin tur uppdraget att planera sina aktiviteter för att bidra till de strategiska utvecklingsområdena i sina verksamhetsplaneringar.

Under året har kompetenshöjande insatser gjorts bland annat genom digitala frukostseminarier i syfte att höja kunskapen och förståelsen inom organisationen för våra olika uppdrag. Under november genomfördes en verksamhetsplaneringsvecka. Medarbetare och chefer hade då möjlighet att delta i olika seminarier kopplade till verksamhetsövergripande frågor bland annat kring stärkt totalförsvaret, social hållbarhet, miljömål, målkonflikter och informationssäkerhet. En stor andel av personalen deltog i de olika seminarierna och uppfattningen var att dagarna bidrog till lärande och ökad samverkan över enhetsgränserna.

Allt mer av vår verksamhetsplanering finns i vårt verksamhetsstöd LISA¹ där även vår verksamhetsuppföljning, uppföljning av riskhantering samt processen för budget och prognos finns. Utifrån Länsstyrelsens roll och krav på sammanvägda beslut och helhetsbedömningar är en samordnad planering och uppföljningsprocess angelägen. Arbetet med att utveckla planeringsprocessen och vår strategiska styrning pågår löpande.

Intern styrning och kontroll samt risker

Länsstyrelsen Jämtlands län är en av sex länsstyrelser som ska följa förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Länsstyrelsens arbete med intern styrning och kontroll för att uppfylla myndighetsförordningens krav på verksamheten är omfattande. Arbetet sker kontinuerligt och är integrerat i Länsstyrelsens ordinarie verksamhetsprocesser, löpande uppföljning och i de rutiner som ledning och enheter tillämpar. Det sker vid behov utveckling av nya och uppdatering av befintliga rutiner. Den inre miljön och den interna styrningen och kontrollen beskrivs utförligare i rapporten "Intern styrning och kontroll 2023² vid Länsstyrelsen i Jämtlands län".

Under 2023 har inte några oegentligheter eller annat, som följd av eventuella svagheter eller brister i intern styrning och kontroll av Länsstyrelsens verksamheter, framkommit som påverkat årsredovisningen avseende om den är rättvisande eller inte.

Riskhantering - handlingsplan

Som en del av den interna styrningen och kontrollen finns en särskilt beslutad risk och handlingsplan³ med åtgärder som ska genomföras under året utifrån de identifierade myndighetsriskerna i verksamheten.

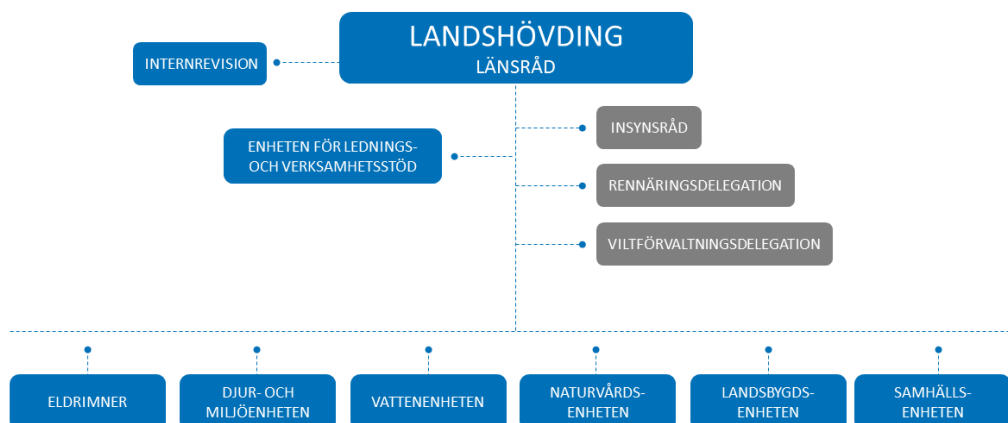
Under året har åtgärder genomförts och vid ledningsgruppens möte den 9 februari 2024 behandlades riskarbetet under 2023 inför landshövdingens intygande om årsredovisningen. Se vidare under Landshövdingens underskrift av årsredovisningen.

¹ Länsstyrelseinformation i samverkan.

² Länsstyrelsens diariernr 63-2024.

³ Länsstyrelsens diariernr 1109-2023.

Organisation

Länstyrelsens organisation 2023-12-31.

Länstyrelsen Jämtlands län är en enrådighetsmyndighet. Det innebär att landshövdingen svarar direkt inför regeringen och att myndigheten har ett insynsråd istället för styrelse. Internrevisionen är underställd landshövdingen och fristående från den övriga organisationen.

Vidare finns en rennäringsdelegation och en viltförvaltningsdelegation. Rennäringsdelegationen är ett samrådsforum i frågor som rör rennärning och fjällförvaltning och delegationen beslutar i policyfrågor som rör upplåtelse av mark, jakt och fiske på statens mark på renbetesfjällen. Viltförvaltningsdelegationen beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet. Den operativa verksamheten inom Länstyrelsen fördelas på sju enheter och 17 funktioner.

Enheter och funktioner vid slutet av 2023:

- **Enheten för lednings och verksamhetsstöd:** Ekonomi och upphandling, HR och service, Kommunikation, Planering och uppföljning, Rättsfunktionen.
- **Djur och miljöenheten:** Djurskydd, Miljöskydd.
- **Vattenenheten:** Fält, Miljöanalys, Vattenförvaltning.
- **Naturvårdsenheten:** Fält, Naturförvaltning, Naturskydd, Vilt.
- **Samhällsenheten:** Samhällsberedskap, Samhällsplanering och kulturmiljö, Social hållbarhet.

Länstyrelsegemensamma stödverksamheter

Ett antal av länstyrelsernas stödverksamheter har inordnats i nationella funktioner med hemvist vid en länstyrelse. Redovisning av länstyrelsegemensamma stödverksamheter finns samlat i bilaga E. Dessa är:

- IT-avdelning (värmland Västra Götaland)
- Telefonistorganisation (värmland Kronoberg)
- Samordnad löneservice (värmland Kronoberg)
- Ekonomiadministration LstEA (värmland Örebro)
- Dataskydd och informationssäkerhet (värmland Stockholm)
- Gemensamma kansliet (värmland Västmanland)

Resultatredovisning

Länsstyrelsens resultatredovisning är indelad i fyra avsnitt: myndighetsövergripande redovisning, redovisning per verksamhetsområde, övrig redovisning och året i siffror.

Myndighetsövergripande redovisning

I det här avsnittet redovisar vi resultat av verksamhet som berör flera verksamhetsområden eller som inte kan placeras i ett enskilt verksamhetsområde.

Verksamhetsöversikt

Nyckeltal: Verksamhetsöversikt	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	249,4	266,3	254,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	148,6	152,5	145,1
Antal årsarbetskrafter män	100,9	113,8	109,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	14 145	14 114	15 470
Antal beslutade ärenden	13 934	14 190	16 339
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	355	517	615
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	299 739	304 833	271 672
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	128 338	135 057	150 768

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP, ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Antalet årsarbetskrafter har 2023 minskat med 16,9 varav 12,9 för män. Största minskningarna har skett inom verksamhetsområdena Naturvård och miljöskydd, Övrig förvaltning och trafikföreskrifter samt Areella näringar. Inom övriga verksamhetsområden är förändringen mindre än två årsarbetskrafter.

Antal inkomna eller upprättade ärenden och beslutade ärenden är nästan oförändrat jämfört med 2022. Hållbar samhällsplanering och boende har den största ökningen av inkomna eller upprättade ärenden och Areella näringar den största minskningen. Minskningen mellan 2021 och 2022 är i huvudsak kopplad till Övrig förvaltning och trafikföreskrifter och Areella näringar.

Antal beslutade ärenden är nästan samma som 2022 men beslutstakten varierar mellan verksamheterna. Ärenden äldre än två år har minskat. Största minskningen är inom Regional tillväxt och infrastrukturplanering och största ökningen inom Naturvård och miljöskydd.

Total verksamhetskostnad är relativt oförändrad mellan 2022 och 2023 men kostnaderna har omfördelats mellan verksamhetsområdena. Minskat mest har verksamhetsområdet Naturvård och miljöskydd och Övrig förvaltning och trafikföreskrifter. Samtidigt har Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor, Folkhälsa, Jämställdhet, integration m.m, Samhällsskydd och beredskap, Hållbar samhällsplanering och boende ökat kostnaderna vardera med mer än 1 mnkr under 2023.

Lämnade bidrag har minskat något under året. Den största ökningen är inom verksamhetsområdet Övrig förvaltning och trafikföreskrifter och de största minskningarna är inom Naturvård och miljöskydd och Regional tillväxt och infrastrukturplanering.

Närmare kommentarer kring förändringar i årsarbetskrafter, antal ärenden, verksamhetskostnader och lämnade bidrag finns i redovisningarna av respektive verksamhetsområde.

Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
2 § p1 Verka för att nationella mål får genomslag	Länsstyrelseinstruktion
2 § p2 Arbeta sektorsövergripande och samordna olika samhällsintressen och statliga insatser	Länsstyrelseinstruktion
2 § p3 Främja länets utveckling och följa tillståndet	Länsstyrelseinstruktion
2 § p4 Främja samverkan	Länsstyrelseinstruktion
2 § p5 Ansvara för ålagda tillsynsuppgifter	Länsstyrelseinstruktion
2 § p6 Vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet inom länet	Länsstyrelseinstruktion
6 § Generationsmål för miljöarbetet och riksdagens miljö kvalitetsmål (övergripande)	Länsstyrelseinstruktion
1A1 Främja arbetet med Agenda 2030	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Nationella mål

En huvuduppgift för Länsstyrelsen är att verka för att de nationella målen får genomslag i länet utifrån regionala förutsättningar. Där ingår också att hantera de målkonflikter som uppstår i våra olika verksamheter och ärenden. Detta görs dels via intern samverkan dels via samverkan med såväl nationella som regionala aktörer.

Internt har Länsstyrelsen utarbetade kontaktvägar mellan enheterna och arbetar på ett strukturerat sätt via intern organisering och genom fastställda mötesformer. Ledningsgruppen består av landshövding, länsråd och alla enhetschefer. Ledningsgruppen behandlar övergripande frågor om strategisk inriktning, prioriteringar, resursfördelning, resultat- och verksamhetsuppföljning samt arbetsgivarfrågor.

Samrådsforum har inrättats för att underlätta samverkan över enhetsgränserna. Syftet är att samrådet mellan olika enheter ska leda till att Länsstyrelsen tidigt får ett bättre helhetsperspektiv i processer och beslut inom olika områden samt för den sektorsövergripande samordningen inom Länsstyrelsen. Forumet behandlar större ärenden av tvärsektoriell karaktär, ärenden av principiell betydelse och ärenden med hög komplexitet eller med inbyggda målkonflikter. I samordningen ingår att i alla relevanta ärenden beakta olika perspektiv exempelvis utifrån Agenda 2030 och länsstyrelseinstruktionens § 2, 5, 6 och 7. Samtliga enheter är representerade på chefsnivå.

Ledningen har avsatt tider för besluts- och beredningsmöten där i huvudsak landshövding och länsråd samt föredragande med flera deltar. Beredningsmöten är förberedande för fortsatta handläggning eller inför beslutsmötet. Ärenden eller frågor som ska tas upp i dessa forum är i huvudsak av två slag.

1. ärenden som ledningen enligt arbetsordning ska besluta om efter föredragning.
2. ärenden eller frågor som är av principiell karaktär, är kontroversiella eller konfliktfyllda, som ledningen ska informeras om eller, där inriktning behöver diskuteras tidigt med ledningen.

Länsstyrelsens arbete med nationella mål, tvärsektoriella uppdrag och andra uppdrag beskrivs närmare i resultatredovisningen dels under Integrering av sektorövergripande områden, dels i redovisningen av respektive verksamhetsområde.

Samordna samhällsintressen och främja samverkan

Länsstyrelsen fyller en viktig roll när det gäller samordning och samverkan i länet. Vi samverkar med kommuner, regionen, näringsliv och akademi inom flertalet områden, bland annat i rollen som länssamordnare för integration, miljö, klimatanpassning, funktionshinder och jämställdhet inklusive mäns våld mot kvinnor samt krishantering och totalförsvaret med flera områden.

Vi samverkar också inom länsstyrelsekollektivet bland annat genom nätverk för olika verksamhetsområden och gemensamt utvecklingsarbete. Länsstyrelsen deltar också i flertalet initiativ såväl regionalt som nationellt.

Statlig samverkan

Landshövdingen har under året haft regelbundna möten med myndighetscheferna i länet. På dessa möten har aktuella frågor som är viktiga för länet samt för respektive myndighet lyfts. Mötena har använts som en plattform för att utveckla samverkan och ge kortare vägar mellan myndigheterna. Det var genom dessa möten som bland annat Myndighetsnätverket i Jämtlands län startades 2019. Myndighetsnätverket består av ett antal myndigheter som tillsammans genomfört en rad olika aktiviteter ihop och tillsammans jobbat för att utveckla länet. Under 2023 har vi bland annat genomfört Myndighetsfestivalen, en vecka i februari full med workshops och seminarier som olika myndigheter arrangerade på temat "Kris, Konflikt och Kaos". Festivalen hade cirka 1 400 medarbetare från de olika myndigheterna anmälda till de 24 programpunkterna.

Genom Myndighetsnätverket startades projektet Samverket som är Sveriges första innovations och coworkinghubb för offentlig sektor. Samverket är en fysisk coworking yta för samverkan och innovation där vi kan utbyta erfarenheter och expertkunskap, bygga relationer och tillsammans hitta problemlösningar på olika samhällsutmaningar över organisationsgränserna.

Projektet Samverket avslutades i maj 2023 och har istället permanentats samt slagits ihop med verksamheten Myndighetsnätverket. Länsstyrelsen Jämtlands län är huvudman för Samverket. Det är i dagsläget elva myndigheter som är medlemmar i detta.

Samverkan med länets kommuner

Landshövdingen, länsrådet och länsstyrelsens ledningsgrupp har haft regelbundna möten med länets kommunstyrelseordföranden. Fyra gånger har där diskuterats kring olika aktuella frågor som berör kommunerna. Under 2023 genomförde landshövdingen, länsrådet och samtliga enhetschefer, digitala utvecklingsmöten med samtliga kommuner. Kommunerna beskrev sina framtidsplaner på kort och lång sikt. Det diskuterades också hur vi tillsammans kan skapa utveckling i länet och hur vi kan jobba effektivare i olika processer. Från Länsstyrelsens sida lyftes särskilt områdena totalförsvaret och samhällsplanering fram.

Samverkan mellan Länsstyrelsen Jämtlands län och Region Jämtland Härjedalen

Länsstyrelsen Jämtlands län och Region Jämtland Härjedalen har sedan 2022 ett nytt samverkansavtal kring att främja länets hållbara utveckling. Med utgångspunkt i ett redan gott samarbete vill parterna vidareutveckla och ta ytterligare steg mot en närmare samverkan.

Syftet med samverkansavtalet är bland annat att skapa en gemensam kunskapsbas kring länets utvecklingsbehov med utgångspunkt i länets regionala utvecklingsstrategi och andra strategiska styrdokument samt att öka kunskapen och förståelsen för varandras uppdrag och verksamheter. Parterna vill också synliggöra egna initiativ och bjuda in varandra till samarbete och säkerställa att de regionala uppdragen från staten till Länsstyrelsen och regionen hanteras transparent och gemensamt där det behövs. I samverkansavtalet har parterna kommit överens om en kontinuerlig mötesstruktur på ledningsnivå såväl som på tjänstepersonsnivå. Under 2023 har bland annat ett chefsutbyte skett med chefer från Länsstyrelsen och Regionen. Syftet med träffen var att öka förståelsen för våra uppdrag, länets utmaningar och styrkor samt att stärka samarbetet.

Samverkan kring företagsetableringar

Landshövdingen har under året, tillsammans med Region Jämtland Härjedalen, utvecklat samverkan kring företagsetableringar i regionen. Under ledning av Region Jämtland Härjedalen verkar nu ett nätverk med näringslivsutvecklare från länets kommuner, näringslivet och Länsstyrelsen tillsammans. Vidare så arbetar kommunernas näringslivschefer, Region Jämtland Härjedalen, näringslivet och Länsstyrelsen med utveckling och samordning på strategisk nivå.

Det finns stora vinster med att samordna regionen, kommuners och Länsstyrelsens arbete. Vi blir starka tillsammans och skapar ett kraftfullt regionalt samarbete och skapar möjligheter för ett långsiktigt proaktivt arbetssätt.

Övrigt

Se mer om vår omfattande samverkan i övrig redovisning av exempelvis Integrering av sektorsövergripande områden och i redovisningen av respektive verksamhetsområde.

Främja länets utveckling och följa tillståndet i länet

Länsstyrelsen främjar länets utveckling på många olika sätt, exempelvis genom ekonomiska bidrag via landsbygdsprogrammet och Interreg Sverige - Norge, men också genom tillsyn och kontroll. Länsstyrelsen samordnar också arbetet- och sprider kunskap i länet inom många olika områden som sociala frågor, hållbarhet, natur och miljö, lantbruk, näringsliv och kultur, vilket bidrar till länets utveckling.

Mer om insatser som främjar länets utveckling finns under rubrikerna Samordna samhällsintressen och främja samverkan, Integrering av sektorsövergripande områden och i redovisningarna av respektive verksamhetsområde.

Tillståndet i länet

Redovisningen görs delvis med utgångspunkt i tre dimensionerna i Agenda 2030: den ekonomiska, den sociala och miljömässiga dimensionen. I resultatredovisningen av respektive verksamhetsområde finns också resultat och effekter av årets arbete rapporterat och ibland också indikatorer, vilket bidrar till att ge en övergripande bild av tillståndet i länet.

Befolkning

Jämtlands län är till ytan rikets tredje största län. Här bor drygt 132 500 invånare, jämnt fördelat mellan kvinnor och män. Nästan en tredjedel av befolkningen bor utanför tätorterna. Östersund är den enda staden i länet och är med cirka 50 000 invånare ungefär tio gånger så stor som den näst största tätorten, Strömsund. Länets ortstruktur är gles och kännetecknas av ett stort antal orter med färre än 500 invånare. Befolkningen har ökat de senaste åren och vid årsskiftet 2023/2024 hade länet cirka 6 300 fler invånare än år 2012. Vi ser en ökad livsstilsinflyttning, tack vare att länet kan erbjuda goda arbetsmöjligheter i kombination med närhet till natur, upplevelser och fjällmiljö. Utvecklingen skiljer sig dock åt mellan olika kommuner. Det är framförallt Krokom, Åre och Östersunds kommun som har en positiv befolkningsökning. I dessa kommuner är befolkningen också förhållandevis ung i jämförelse med övriga kommuner i länet. Flera kommuner har en åldrande befolkning, vilket aktualiserar behovet av arbetskraft för att tillgodose vård och omsorg om de äldre.

Arbetspendlingen sker främst till Östersund och andra centralorter, vilket kan innebära långa pendlingsavstånd. Att få tillgång till offentlig och kommersiell service innebär för många längre restider jämfört med hur det ser ut nationellt.

Ekonomiska dimensionen

Länets näringslivsstruktur kännetecknas av varuproduktion, tjänsteproduktion och offentliga tjänster. Turismen utgör en viktig del av näringslivet och är för många yngre länsbor det första steget in på arbetsmarknaden.

Det totala antalet gästnätter i länet uppgår till cirka 12 miljoner årligen. Basen för besöksnäringen utgörs av de icke-kommersiella gästnätterna i form av fritidshusägares vistelser, släkt- och vänboende med mera. Antalet kommersiella gästnätter under 2023 har minskat med 10 procent till totalt 2,7 miljoner gästnätter. Det är framför allt de inhemska gästerna som nu minskat efter att ha ökat både 2021 och 2022 under pandemin. Dessa har delvis ersatts av utomnordiska gäster som ökade 2022 och höll samma nivå 2023. Fjällturismen är fortsatt stark medan exempelvis hotell i tätorter fortsatt har lägre beläggning.

Under året har också Svenska turistföreningen (STF) med flera samebyar nått en ny, hållbar överenskommelse för fjällstugor och fjällstationer på statens mark. Överenskommelsen omfattar västra Jämtlandsfjällen och delar av Härjedalsfjällen och innebär att STF minskar sin verksamhet i fjällen. Överenskommelsen låg till grund för STF:s ansökan om förnyad markupplåtelse som Länsstyrelsen fattade beslut om i december 2023.

Antalet passagerare på Åre Östersund Airport har fortsatt svårt att återhämta sig till nivåerna före pandemin. Under 2023 uppgick antalet passagerare till 253 500. Det är en ökning med 34 000 jämfört med 2022 men lågt jämfört med perioden innan pandemin. Antalet passagerare 2019 uppgick till 473 600. Svegs flygplats har återhämtat sig och till och med ökat cirka 20 procent jämfört med 2019. Under 2023 ökade antalet passagerare med cirka 330 till totalt 6 579.

En väl utbyggd och fungerande infrastruktur är avgörande för den regionala utvecklingen, för ett stärkt totalförsvaret men också för möjligheterna att nå målbilden om ett fossilbränslefritt läns 2030. Det kommande Natomedlemskapet kommer också ställa allt högre krav på en väl fungerande infrastruktur när det kommer till gränsöverskridande militärövningar och värdlandsstöd. Både vägar och järnvägsförbindelser behöver förbättras för både person- och godstransporter. Kortare restider med tåg är en förutsättning för att välja tåg framför bil eller flyg. Möjligheter till effektiva, pålitliga och prisvärda transporter på järnväg är också en förutsättning för många företagare. Vidare är goda reseförbindelser till och från länet avgörande för turistbranschens utveckling och tillväxt, liksom för många andra näringar i regionen.

Jämtlands län tillhör de län i landet som har sämst bredbandstäckning⁴. Det är stora regionala skillnader i bredbandstäckningen mellan tätbebyggda och glesbebyggda områden, men också mellan olika kommuner. Regeringens bredbandsmål anger att 98 procent bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet år 2025. Av länets åtta kommuner är det i nuläget endast fem kommuner där mer än 90 procent av hushållen har tillgång till eller har närhet till bredband om minst 1 Gbit/s. I dessa kommuner når de tätbebyggda områdena bredbandsmålen men inte de glesbebyggda områdena. Tre kommuner har långt kvar för att nå bredbandsmålen. Två av dessa är mycket ytstora kommuner vilket ger ytterligare utmaningar. Tillgång till snabbt bredband är en viktig förutsättning för att kunna leva, arbeta och driva företag i hela länet. Inte minst möjligheten för fåmansföretag i glesbebyggda områden och för samhällsviktiga verksamheter är bredband viktigt.

⁴ PTS statistik för 2022, statistik för 2023 finns ej tillgänglig.

Majoriteten av länets största arbetsgivare tillhör offentlig sektor. Utöver kommunerna och regionen finns 33 statliga myndigheter i länet och antalet anställda i statlig sektor uppgår till cirka 4 150⁵. Under 2023 fanns 27 besökskontor⁶ i länet hos de servicegivande myndigheterna. Det går att nå tio av elva servicegivande myndigheter via besökskontoren. Det största antalet besökskontor finns i Östersunds kommun.

Inom den privata sektorn klassificeras ett stort antal företag i länet som mikro- och småföretag där många är egenföretagare. Antalet nystartade företag i länet under de tre första kvartalen 2023 minskade med 12 procent jämfört med samma period 2022. Under de första 11 månaderna 2023 uppgick antalet konkurser till totalt 73⁷ i Jämtlands län. Vilket kan jämföras med 50 konkurser under 2022.

Arbetslösheten i länet har visserligen ökat men ligger fortfarande på en låg nivå. Länet hade i december 4,6 procent inskrivna arbetslösa, att jämföra med rikets 6,7 procent vid motsvarande tidpunkt. Könsuppdelat är det 3,9 procent arbetslösa kvinnor och 5,3 procent män. De inomregionala skillnaderna mellan kommunerna är stora där arbetslösheten varierar mellan 3,9 och 7,9 procent.

Sociala dimensionen

I Jämtlands län bor människor i alla delar av länet. Livsvillkoren präglas av en liten, gles, svenskfödd och förhållandevis gammal befolkning. De långa avstånden till samhällets skydds- och hjälpinsatser är den största utmaningen för länets kommuner, regionen, rättsväsendet och frivilligorganisationer.

En majoritet av invånarna i länet upplever att de har ett gott allmänt hälsotillstånd och det är vanligare att män rapporterar upplevd god hälsa jämfört med kvinnor, enligt undersökningen Hälsa på lika villkor⁸ som genomfördes 2022.

Länet har fortsatta utmaningar inom den sociala dimensionen i form av att förebygga exempelvis mäns våld mot kvinnor samt alkohol och droganvändning, likväl som vi fortsatt behöver arbeta med att främja de skydds- och friskfaktorer som leder till en välmående befolkning. En viktig del i detta är att öka det psykiska välbefinnandet hos unga vuxna.

Det främjande och förebyggande arbetet i länet behöver utgå från en ändamålsenlig samordning och samverkan mellan kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer. Trots att flertalet kommuner är mycket små, med begränsade personella resurser, fungerar det främjande och förebyggande arbetet inom social hållbarhet bra, vilket till stor del kan förklaras av en god samverkan mellan Länsstyrelsen och länets olika aktörer. Länsstyrelsen ingår i de regionala stödstrukturerna och har ett kontinuerligt och nära samarbete med berörda politiker och chefer inom Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner. Dessa samverkansarenor är en förutsättning för, och en god förankring av, länets utvecklingsarbete inom den sociala dimensionen. Ett exempel på god samverkan är det långsiktiga våldsförebyggande arbetet med målet att hela länet ska arbeta för ett Jämtland fritt från våld. Detta arbete bygger på en bred länsamverkan och samordnas av ledningsgruppen "Tillsammans mot våld" som Länsstyrelsen leder. Gruppen består av Polisen, Åklagarkammaren i Östersund, Region Jämtland Härjedalen och samtliga kommuner i länet.

⁵ Kartläggning av statlig närvaro och service 2023, Länsstyrelsen Örebro diariernr 1169–2023.

⁶ Försäkringskassan, Skatteverket, Pensionsmyndigheten och Migrationsverket finns representerade via Statens servicecenters besökskontor.

⁷ Aktiebolag, enskild firma eller handelsbolag med mera.

⁸ Hälsa på lika villkor. Rapport för Jämtland Härjedalen 2022.

Den samverkan som finns mellan länets aktörer inom den sociala dimensionen har under året exempelvis bidragit till att Länsstyrelsen tillsammans med Region Jämtland Härjedalen genomfört kommundialoger i länets samtliga kommuner för att diskutera hur arbetet med social hållbarhet kan stärkas utifrån behov och förutsättningar.

Miljömässiga dimensionen

Årets miljömålsuppföljning⁹ visar att den biologiska mångfalden i Jämtlands län är under press. Klimatförändringarna hotar både samhället och miljön och temperaturökningen i norr har redan överstigit målet om 1,5 grader. Målkonflikter mellan klimatåtgärder och den biologiska mångfalden behöver hanteras för att skapa en hållbar utveckling.

Skogen har alltmer hamnat i fokus i länets miljöarbete. Skogen har en roll att ersätta fossila produkter som plast, betong och drivmedel. Samtidigt har den betydelse för den biologiska mångfalden och för att nå flera av de svenska miljö kvalitetsmålen. Ett ökat tryck på skogen och inte minst förlusten av biologiskt värdefulla skogar är hinder för att nå målen. Areal med skogsmark som aldrig förnygringsavverkats minskar, vilket innebär att skogar och myrmarker med mycket höga naturvärden förvinns i länet. Att skyddsvärd skog på detta sätt fragmenteras innebär att många hotade skogslevande arter påverkas negativt. Aktuell debatt lyfter också skogens roll som kolsänka och på vilket sätt den gör mest nytta för att begränsa vår klimatpåverkan.

Behovet av elenergi ökar tack vare elektrifieringen av samhället. Jämtlands län är sedan många år en nettoexportör av fossilfri el tack vare vattenkraften och vindkraft. Det kraftigt ökande elbehovet i Sverige kommer att innebära en fortsatt utbyggnad av vindkraft bland annat i Jämtlands län, en utbyggnad som behöver dock ske med hänsyn till många olika intressen såsom exempelvis biologisk mångfald, rennäring och friluftsliv.

Tillsyn

Länsstyrelsen bedrev under 2023 tillsyn inom ett stort antal områden. Tillsynen omfattade bland annat miljö, djurskydd, livsmedel och foder, jakt och fiske, rennäring, veterinärverksamhet, samhällsplanering, åtgärder mot penningtvätt, kulturmiljö och kommunernas arbete inom alkohol-, narkotika- och tobaksområdet. Tillsyn och kontroll är fortsatt viktiga uppgifter för Länsstyrelsen. Regelverk och lagar ger förutsättningar och ramar för hur tillsyn ska genomföras och vilka befogenheter Länsstyrelsens uppdrag inbegriper. Tillsynen omfattar en rad olika områden där regelverk och uppdrag skiljer sig åt, både till innehåll och detaljeringsgrad.

Tillsynsverksamheten bedrivs inom en mängd områden och är förutom kontroll, ett redskap för att både verka för att nationella mål får genomslag och att främja länets utveckling. I huvudsak utgörs tillsynen av två typer, dels den aktiva och direkta tillsynen, dels genom tillsynsvägledning där Länsstyrelsen bistår med kunskapsunderlag för att andra aktörer, bland annat kommuner, ska kunna bedriva en effektiv tillsyn på ett likformigt och likabehandlande sätt.

Det har under 2023 pågått ett arbete som inneburit en översyn och en prioritering av vilken tillsyn, främst inom miljöområdet, som Länsstyrelsen har möjlighet att utföra på grund av tillgängliga resurser vilka innebär en begränsning. Vidare har arbete lagts ned på att arbeta med kontinuitetsplanering av den tillsyn som även är en samhällsviktig verksamhet.

Under året har Länsstyrelsen arbetat med att vidareutveckla sin plan för tillsynsvägledning samt även tagit beslut om en samlad plan för miljöbalktillsynen¹⁰.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att arbeta med så kallade totalkontroller inom livsmedelsområdet. Dessa genomförs som en samlad kontroll av riskerna på en gård. Verksamhetsutövaren får därmed sin verksamhet kontrollerad vid ett och samma tillfälle istället

⁹ Länsstyrelsens diarienummer 4417-2023.

¹⁰ Länsstyrelsens diarienummer 2127-2023.

för vid flera tillfällen under året. Länsveterinär och en djurskyddshandläggare har gjort gemensamma kontroller hos djurhållare där Länsstyrelsen kontrollerat djurskydd, livsmedel inom primärproduktionen, foder, läkemedel på gård och smittskydd.

Arbetet med den nationella planen för omprövning av vattenkraften för moderna miljövillkor (NAP) har varit visserligen varit delvis pausad under året, men arbete har dock fortsatt med tillsyn av vattenkraften och med att se över underlag av gamla domar. Arbetet har skett tvärsektoriellt inom myndigheten med kompetenser från tillsynen av vattenkraft, dammsäkerhetstillsynen, vattendirektivet, fiske, kulturmiljö, rennärings och naturvård. Länsstyrelsen har även ett aktivt samarbete i denna fråga med Länsstyrelsen i Västernorrland. Länsstyrelsen har även under 2023 arbetat för nå samsyn inom dammsäkerhet med Norge gällande en vattendamm som ligger vid gränsen mellan Sverige och Norge. Den innebär låg konsekvens i Sverige men skulle vid en bristning orsaka stora skador i Norge.

Mer om utförda tillsynsuppgifter återfinns under respektive sakområden där tillsyn bedrivs samt i de redovisningar till berörd myndighet som sker i särskild ordning enligt länsstyrelsernas regleringsbrev.

Inom ett antal områden når vi inte upp till den omfattning av tillsyn som vi skulle behöva. Det är angeläget att tillsynen i hög grad inriktas mot de områden där utebliven tillsyn får störst konsekvens för samhälle och individ.

Vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet

Regeringen beslutade i juli 2023 att tillsätta en utredning om en ny jakt- och viltvårdsmyndighet. Utredningen ska bland annat utreda formerna för bildandet av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet samt förändringar när det gäller mandat, styrning och ansvarsfördelning mellan och inom de befintliga myndigheterna inom jakt- och viltvårdsområdet. Till särskild utredare utsågs Länsstyrelsens länsråd Susanna Löfgren. Uppdraget påbörjades under 2023 och ska redovisas senast 31 januari 2025.

Renmarkskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som tillsattes av regeringen sommaren 2021, vars uppdrag är att lämna förslag till en ny renskötsellag. Länsstyrelsen Jämtlands län deltar med en expertresurs i kommitténs arbete. Under året har Länsstyrelsen representerats vid expertgruppens möten och bidragit med faktaunderlag gällande upplåtelse och arrenden samt data gällande omfattning av fiske och jakt på statlig mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjäll.

Länsstyrelsen har regelbundna kontakter med Regeringskansliet och vi har under året tagit emot besök av två statsråd. Besöken har haft fokus på information om länet och genomgång av aktuella sakfrågor. På mötena har vi även bjudit med olika aktörer från länet.

Den 27 januari tog vi emot besök av socialminister Jakob Forssmed som var i länet med anledning av Parasport-VM i Östersund. Länsstyrelsen arrangerade ett lunchmöte med ministern samt med olika representanter från länet bland annat från Östersund och Strömsunds kommuner, från SISU samt evenemangsansvarig för parasport-VM på Östersunds kommun.

Den 10 maj fick vi besök av civilminister Erik Slottner. Under besöket träffade civilministern representanter från Länsstyrelsen i Jämtlands län och regionen samt Östersunds respektive Strömsunds kommun. Samtalen berörde bland annat samverkan mellan Länsstyrelsen och Regionen, krigsorganisation, rennäringsfrågor samt infrastrukturfrågor. Det var även diskussion om bostadsbyggande och civil beredskap i Jämtland. Ministern gjorde även ett studiebesök på Samverket, landets första innovations och coworkinghubb för offentlig sektor.

Generationsmålet, miljö kvalitetsmål och Agenda 2030

Miljömålsarbete enligt länsstyrelseinstruktionen 6 §

Länsstyrelsens verksamhet i form av såväl uppdrag som egeninitierade projekt har till största delen bäring på ett eller flera av de svenska miljö kvalitetsmålen. Utöver detta så görs specifika insatser i form av uppföljning av målen, där hinder för måluppfyllelse identifieras och kommuniceras.

Länsstyrelsen har under året haft som målsättning att öka kvaliteten på miljömålsuppföljningen samt att bättre använda den i verksamhetsplaneringen. En insats för att kunna använda uppföljningen är att Länsstyrelsen identifierat och kommunicerat de viktigaste nya eller förändrade insatserna som skulle bidra till ökad måluppfyllelse under kommande år. Förslagen på såväl nationella som regionala och lokala insatser är ett underlag för den egna verksamhetsplaneringen. De finns redovisade i miljömålsuppföljningen.

Länsstyrelsen har etablerat ett miljö- och klimatråd med syftet att fungera som en plattform för att nå länets aktörer och lyfta strategiska miljö- och klimatfrågor. Under 2023 har nya fokusområden valts för rådet, med målsättning att kunna utveckla arbetet ytterligare.

Effekter av ovan nämnda insatser kan bli ökad medvetenhet om miljömålen, att miljöfrågorna beaktas mer i olika verksamheter, och att verksamheter får tydligare styrning för att nå de nationella miljömålen och samtidigt också bidra till att nå de globala Agenda 2030-målen. Att nå miljö kvalitetsmålen kräver dock nationella styrmedel eller ändrad tidshorisont då gapet för att nå många av målen är fortsatt stort.

Se också redovisning under verksamhetsområde Naturvård och miljöskydd, Energi och klimat och Kulturmiljö.

Länsstyrelsens arbete med Agenda 2030

Länsstyrelsens vision ”Tillsammans för en hållbar framtid” har tydlig koppling till Agenda 2030, som också är ett strategiskt område i myndighetens verksamhetsplan 2023¹¹. Stor del av Länsstyrelsens verksamhet handlar om hållbarhet och genom väl avvägda beslut bidra till målen i Agenda 2030. Vilka mål i agendan som våra verksamheter bidrar till finns redovisat under respektive verksamhetsområde.

Vi har under året även fortsatt att utveckla det interna arbetet för att öka vårt bidrag till agendamålen. Enhetsvisa utbildningsinsatser har genomförts i syfte att öka förståelse och kunskap kring Agendan och dess koppling till Länsstyrelsens uppdrag enligt länsstyrelseinstruktionen.

Informationen på intranätet har utvecklats under året med både verktyg och checklistor avseende övergripande perspektiv som vi ska beakta i verksamheten och i våra beslut.

Under året har medarbetarna, liksom tidigare år, getts möjlighet att delta i olika konferenser, möten, utbildningar och seminarier som anordnats på nationell nivå. Dessa har annonserats bland annat via sakkätverken.

Vi har också genomfört kompetenshöjande insatser som till exempel månatliga digitala seminarier. Seminarierna är öppna för alla anställda att delta på. Temat varierar men målet är att bredda vår kunskap och förståelse för vår verksamhet och aktuella uppdrag. Under året har elva seminarier genomförts.

Under hösten anordnades en VP-vecka för alla medarbetare inför verksamhetsplaneringen 2024. Hållbarhetsdimensionerna i Agenda 2030 fanns med som ett övergripande tema under hela veckan. Vidare genomfördes två fördjupningspass med koppling till god förvaltningskultur och

¹¹ Länsstyrelsens verksamhetsplan 2023, diariern 1154-2023.

hantering av målkonflikter som belyste vikten av att beakta de tre hållbarhetsdimensionerna i våra verksamheter och beslut.

Inom flertalet av våra verksamheter finns, som tidigare nämnts, sedan många år en väl utvecklad samverkan med externa parter.

Länsstyrelsen har under året deltagit i ett utvecklingsarbete "Agenda 2030 piloten- Regional samordning av barn och ungas uppväxtvillkor" som initierats av den Nationella Samordnaren för Agenda 2030. Under året har en samverkansmodell som syftar till att skapa en bestående struktur för att bättre samordna statlig sektor avseende barn och unga prövats. Modellen ska fungera bortom enskilda regeringsuppdrag och enskilda politikområden. Syftet är att fånga upp kommuners efterfrågan och behov av stöd, samt mer samordnat och träffsäkert nå ut med nationella myndigheters stöd till kommunerna. Se mer om utvecklingsarbetet under redovisningen av verksamhetsområde Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.

Mer om Länsstyrelsens samverkan med aktörer i länet finns i redovisningarna av respektive verksamhetsområde. En närmare beskrivning av det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 finns i bilaga E.

Integrering av tvärsektoriella frågor

Förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion (länsstyrelseinstruktionen) 5 § tar upp ett antal tvärsektoriella frågor som ska hanteras i vårt myndighetsarbete. Bland annat ingår jämställdhet, könsuppdelad statistik, barnperspektiv, tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, mänskliga rättigheter, folkhälsa samt att förenkla för företag.]

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
5 § p1 Integrering av jämställdhetsperspektiv	Länsstyrelseinstruktion
5 § p2 Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund	Länsstyrelseinstruktion
5 § p3 Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa	Länsstyrelseinstruktion
5 § p4 Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Länsstyrelseinstruktion
5 § p5 Integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering	Länsstyrelseinstruktion
5 § p6 Beakta folkhälsomålet i arbetet med bl. a regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak	Länsstyrelseinstruktion
5 § p7 Verka för att förenkla för företag	Länsstyrelseinstruktion
1C1 Förenkla för företag, åtgärder	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Jämställdhet och könsuppdelad statistik

Resultatredovisning

Jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen har under året arbetat med att erbjuda stöd i jämställdhetsintegrering till myndighetens alla verksamheter. Exempelvis har den nära samverkan som sker med vår personalfunktion (HR) med löpande avstämningar fortsatt under 2023 med fokus på att integrera jämställdhet ur ett arbetsgivarperspektiv. Extra stöd har även getts i integrering av jämställdhetsperspektiv vid funktionen Social hållbarhet, bland annat i framtagande av sociala hållbarhetsanalyser för barns uppväxtvillkor, utländska kvinnors etablering på arbetsmarknaden

inom integration samt inom det våldsförebyggande arbetet med genusansats och inom Mäns våld mot kvinnor.

Ett internt arbete har under året bedrivits i syfte att öka kunskapen om och hur olika verksamheter kan beakta ett jämställdhetsperspektiv. Detta har bland annat inneburit att perspektivet lyfts vid introduktionstillfällen för nyanställda och under myndighetens årliga verksamhetsplanering. Information har under året spridits löpande via Länsstyrelsens intranät och myndigheten har arbetat med att all kommunikation på webb, trycksaker och bildmaterial är normkritisk och inkluderande. Jämställdhetsperspektivet har även ingått och belysts inom ramen för myndighetens interna arbete med Agenda 2030.

Under året har länsstyrelserna gemensamt tagit fram ett metodstöd, "Rätt att försvara". Inom ramen för detta arbete har utbildning erbjudits vilket lagt grunden för integrering av metodstödet inom staben för krisorganisationen. Se mer om Länsstyrelsernas gemensamma arbete med metodstödet i bilaga E.

Årets arbete har bidragit till en gradvis kunskapsökning. Styrkedjan har stärkts och insatser för att integrera jämställdhet har ökat inom vissa sakområden, främst på Samhällsenheten och inom funktionen Social Hållbarhet.

Könsuppdelad statistik

Internt vid myndigheten har könsuppdelad statistik tagits fram inom ramen för arbetet med sociala hållbarhetsanalyser - barn och unga i länet. Den analysen och jämställdhetsanalys för hela länet har delvis spridits för arbete internt vid olika sakområden inom myndigheten. Se också om Länsstyrelsernas gemensamma arbete med könsuppdelad statistik i bilaga E.

Resultatbedömning

Resultaten bedöms vara gott och når i all väsentlighet de uppsatta målen men jämställdhetsintegreringen är fortfarande fragmentarisk och fler enheter och funktioner behöver initiera ett arbete.

Barnrätt

Resultatredovisning

Inom ramen för 5 § har Länsstyrelsen ett ansvar för att barnets rättigheter respekteras, skyddas och realiserats. Detta i linje med barnkonventionen som sedan 1 januari 2020 är lagstadgad i Sverige.

Länsstyrelsen har under året aktivt arbetat med Agenda 2030 och den sociala dimensionen. I detta arbete är barnets rättigheter en viktig del. Under myndighetens gemensamma verksamhetsplaneringsvecka lyftes perspektiven kring 5 § vid en workshop på Residenset med fokus på barnrätt och jämställdhetsintegrering. Syftet var att informera om perspektiven som omfattas av 5 § samt ge kunskap om hur dessa perspektiv kan verksamhetsintegreras.

Under året har informationen om 5 § perspektiven utvecklats på den interna webben vilket har resulterat i att stöd och material blivit mer tillgängligt. Arbetet med att belysa och tillgängliggöra stöd kring 5 § perspektiven och särskilt barnets rättigheter har bidragit till en ökad kunskap. Länsstyrelsens arbete med att integrera de olika rättighetsperspektiven har givit en positiv effekt då perspektiven belysts i flera plattformar och nätverk.

Arbetet inom området har bäring på följande agenda 2030 mål: 1 Ingen fattigdom, 2 Ingen hunger, 3 God hälsa och välbefinnande, 4 God utbildning för alla, 5 Jämställdhet, 10 Minskad ojämlikhet, 11 Hållbara städer och samhällen, 16 Fredliga och inkluderande samhällen. Arbetet bygger på nationella mål gällande barns rättigheter samt bidrar till ökad delaktighet och kunskap om FN:s barnkonvention som svensk lag.

Resultatbedömning

För verksamhetsområdet bedöms resultatet vara gott men arbetet med bedömning av barnets bästa och hur barn berörs kan behöva utvecklas inom alla Länsstyrelsens verksamheter.

Mänskliga rättigheter och folkhälsa

Resultatredovisning

Länsstyrelsen har ett ansvar för att de mänskliga rättigheterna respekteras, skyddas och realiserats. Länsstyrelsens har under året fortsatt arbeta med att integrera perspektivet inom myndighetens verksamheter.

Utbildning och kunskapsför djupande insatser har under 2023 genomförts i syfte att förbättra måluppfyllelse kring mänskliga rättigheter. Bland annat har vår personalfunktion (HR) genomfört en uppföljande utbildningsinsats riktad till nya chefer och fackliga representanter i kompetensbaserad rekrytering enligt evidensbaserad metodik. Syftet har varit att utveckla och säkerställa att kompetens blir avgörande vid rekrytering av anställda.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att lyfta den gemensamma värdegrunden för statsanställda vid flera tillfällen, bland annat vid introduktionsutbildning för nyanställda. Inom ramen för utbildningarna har exempelvis olika typer av korruption och reglerna kring bland annat jäv, bisyssla och muta diskuterats. Under 2022 gjordes också en större informationsinsats som berörde alla medarbetare kring dessa frågor.

Under 2023 fick länsstyrelserna uppdraget 3E4 om att utveckla arbetet med en god förvaltningskultur. Länsstyrelsen Jämtlands län har medverkat i uppdraget som återrapporterades av Länsstyrelsen Västmanlands län, diarienummer 1515-2023.

Vidare har myndigheten under hösten genomfört riktade fördjupningspass för anställda inom verksamheter där målkonflikter ofta förekommer i syfte att belysa vikten av saklighet och opartiskhet i vår tjänsteutövning. Ett medvetet förhållningsätt och förmåga till saklighet i vårt agerande ökar möjligheterna att allmänheten i sina kontakter med Länsstyrelsen behandlas på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt.

Myndigheten har under året även fortsatt arbeta med klarspråk i all kommunikation och som ett led i detta har Länsstyrelsens webbplats och digitala tjänster utvecklats i enlighet med lagen om digital tillgänglighet. Länsstyrelsen har under året medverkat i en gemensam upphandling av tillgänglighetsstöd, tillsammans med övriga länsstyrelser, för att vid behov kunna avropa resursstöd för utbildning och tjänster inom området.

De insatser som genomförts inom ramen för 5 § och med fokus på mänskliga rättigheter och icke diskriminering har bidragit till ökad kunskap och därmed en ökad förståelse och medvetenhet om hur perspektivet behöver beaktas. Därtill har det sammantagna arbetet bidragit till en ökad kunskap internt om den sociala dimensionen i Agenda 2030.

Arbetet inom området har bäring på följande Agenda 2030 mål: 3 God hälsa och välbefinnande, 5 Jämställdhet, 10 Minskad ojämlikhet, 11 Hållbara städer och samhället, 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Resultatbedömning

För verksamhetsområdet bedöms resultatet vara gott. Resultatet når i all väsentlighet de uppsatta målen och i förhållande till de prioriteringar och planer som har tagits fram för att genomföra inom ramen för uppdraget. Arbetet med att integrera det övergripande perspektivet mänskliga rättigheter i verksamheten bedöms vara synliggjort inom myndigheten.

Förenkla för företag

Resultatredovisning

Både länsstyrelseinstruktionens 5 § p7 i sin verksamhet verka för att förenkla för företag och regleringsbrevsuppdraget 1.C.1 vidtagna åtgärder för att underlätta för företagare, följa regelverk med fokus på service, bemötande och tillståndsgivning redovisas här tillsammans.

Genomförandet sker i ordinarie verksamhet varför delar av denna redovisning också återfinns i redovisningen av respektive verksamhetsområde.

Årets verksamhet

Genom det länsstyrelsegemensamma arbetssättet med ”en väg in - EVI” har länsstyrelserna en gemensam växelfunktion för frågor kring de så kallade jordbrukarstöden. Länsstyrelsen Jämtlands län, som i relation till de flesta andra län har få SAM-ansökningar, deltar aktivt i den gemensamma växelfunktionen, för att företagare ska få så snabba och korrekta svar på sina frågor.

Den nya stödperioden har gett nya frågeställningar och nya aktiviteter som lett till fler samtal till ”en väg in - EVI” över hela handläggningstiden. Detta har periodvis lett till längre svarstider så den centrala EVI inte räckt till och länen förstärker. Detta har dock inte varit under Länsstyrelsen Jämtlands läns schemalagda veckor. Underlag har tagits fram för förändrad schemaläggning för att möta efterfrågan kommande år.

”En väg in - EVI” ger högre servicegrad till de företagare som väljer att söka svar via telefon. Samtalen kopplas fram till rätt, eller närliggande län med samma stöd under förutsättning att uppringaren knappar in sin identitet. I det stora hela fungerar systemet bra och har på totalen frigjort arbetstid för handläggning.

Lägesbild lantbruk är en digital mötesform med jordbrukets företrädare, banker, försäkringsbolag och Länsstyrelsen och utgör verktyg för att tidigt uppmärksamma, sprida och följa upp iakttagelser inom jordbrukssektorn. Utifrån detta kan åtgärder utformas för att snabbt och gemensamt möta utmaningar inom jordbruksproduktionen i länet. Lägesbildsarbetet beskrivs grundligare i avsnittet Areella näringar.

För att förenkla och underlätta för företagen strävar Länsstyrelsen efter att möjligaste mån samordna kontroller vid till samma tillfälle, bland annat inom kontrollområde djurskydd, livsmedelskontroll och allmän veterinära frågor. Även metoden motiverande samtal (MI)¹² har använts. Flera kontrollområden har under 2023 kontrollerats vid samma tillfälle. Företagaren får då en helhetsbild över sin verksamhet och det är resurssparande både för myndigheten och företagen. Genom samordnad kontroll har detta bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och företag.

Länsstyrelsen bedömer att sättet att arbeta med samordnade kontroller inom olika områden, till exempel djurskydd, foder, smittskydd, till ett och samma tillfälle, har medfört förenklingar och ökad tydlighet för företagen. Genom arbetsmetod med motiverande samtal (MI) har en mer delaktig dialog mellan myndigheten och kontrollerande företag uppnåtts.

Miljöbalkens regelverk, kan upplevas som svåröverskådligt och svårtolkat av företag. Arbete för att förenkla för företag omfattar bland annat att vägleda och informera om lagstiftningen, att vara tydliga i beslut och skrivelser, vägleda till mer information och att bidra till att utvecklande av olika e-tjänster och att företagen nyttjar dessa. I detta ligger även att informera och vägleda de enstaka företag som inte har tillgång till digitala lösningar eller av annan anledning har svårt att nyttja dessa. Detta ställer krav på bemötande och att Länsstyrelsens handläggare finns tillgängliga per telefon och kunna vägleda till motsvarande information, hur företagen ska förfara

¹² Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.

vid till exempel en anmälan och i övrigt kunna bistå med hjälp. Arbeta har skett löpande med att informera om regelverket, vägleda om information på hemsida och att nyttja e-tjänster för anmälan och kompletteringar i ärenden.

Länsstyrelsen har deltagit i ett projekt om planering för landbaserat vattenbruk i länets kommuner. Med kunskap och information har deltagandet bidragit till att förenkla för kommande etableringar. Länsstyrelsen har också medverkat till en centrumbildning för mat från vatten, så kallad blå mat, något som också kommer att ge möjligheter till kunskapsutbyte och information till företag.

Länsstyrelsen har ökat den interna informationen med arbete för att förenkla för företag genom intranätet. Vi jobbar även med klarspråk och tillgänglighet för att tydliggöra kommunikation till företagare. Arbetet med att utveckla fler e-tjänster pågår. Länsstyrelserna, Tillväxtverket och Livsmedelsverket arbetar tillsammans med att ta fram en samtjänst som ska koppla till den samlande webbsidan verksamt.se. I remisser och yttranden från Länsstyrelsen lyfts företagarperspektivet.

Arbetet med andra myndigheter om att utveckla digitala tjänster kommer att leda till att företagare kommer att nå Länsstyrelsen via verksamt.se. Det blir där lättare för företagare att hitta även Länsstyrelsen och få bättre stöd i våra tjänster, när hen söker vilken myndighet som hanterar olika frågor kopplade till företagande. Utbudet av e-tjänster ökar.

Genom information och hänvisning till Länsstyrelsens och andra myndigheters hemsidor, information om möjligheter att nyttja e-tjänster, bedöms företagens administrativa börda med att söka information och lämna uppgifter, har förenklats och underlättats. Genom att tillse att det utöver de digitala tjänsterna även finns möjlighet att få information och stöd av handläggare personligen, får även mindre digitaliserade företag i länet stöd att bedriva sin verksamhet.

Eldrimner, nationellt resurscentrum för mathantverk, har genom kontinuerlig dialog med mathantverksföretagen under året identifierat problem som hindrar företagen i dess utveckling. Mathantverksföretagen har också givits möjlighet att lyfta krångel som de upplever i deras företagande och Eldrimners roll i detta har varit att sammanställa och belysa dessa problem för aktuella och relevanta aktörer och myndigheter. Eldrimner har utifrån detta arbetat med en aktiv myndighetsdialog för att visa vilka effekter olika myndighetsåtgärder eller beslut får för mathantverksföretag. Hela arbetet syftar till att det ska vara en regeltillämpning som är anpassad efter även små företags förutsättningar. Eldrimner har bland annat deltagit i Livsmedelsverkets samrådsgrupper för att lyfta fram mathantverksperspektivet i regelprocessen med att ta fram, revidera och tillämpa livsmedelslagstiftningen.

Eldrimner har även fortsatt erbjudit mathantverkare utbildning inom livsmedelssäkerhet och därtill rådgivning för att företag ska få kunskap och hjälp med tolkning av lagstiftning och hur de kan anpassa sin verksamhet efter gällande regler.

En viktig del i Eldrimners arbete med att förenkla för företag är att lyfta fram mathantverksperspektivet i remissyttranden. Under perioden januari till oktober 2023 har Eldrimner besvarat åtta remisser¹³ och ett flertal yttranden till främst Livsmedelsverket (SLV) där Eldrimners synpunkter i olika livsmedelsrelaterade frågor har efterfrågats.

För att möta behoven från företagen har Eldrimner genomfört ett flertal aktiviteter:

- Under hela 2023 har Eldrimner sänkt priserna på kurser med 20 procent för att ekonomiskt underlätta för befintliga och blivande företagare.
- I april genomfördes ett webinarium om producentansvar för förpackningar med representanter från Förpackningsinsamlingen (FTI), där företag fick möjlighet att ställa frågor kring hur det nya förpackningsdirektivet påverkar dem. Drygt 100 personer tog del av detta.

¹³ Länsstyrelsens diarienummer 5969-2023; 4416-2023; 7126-2023; 2536-2023; 1215-2023; 2-2023; 7225-2023; 4550-2023.

- I oktober deltog representanter från landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Jordbruksverket (SJV), SLV samt mathantverksföretag i en paneldiskussion kring Livsmedelsstrategin 2.0. Dialogen genomfördes under Eldrimners kunskapsforum Saerimner och hade cirka 80 deltagare, främst mathantverksföretagare. I oktober deltog även representanter för Naturvårdsverket och FTI och mathantverksföretag i en paneldiskussion kring tillämpning av de nya förpackningsdirektiven. Även den genomfördes under Saerimner och hade ett 70-tal deltagare.

Den kontinuerligt uppdaterade krångelslistan är underlag för aktiv myndighetsdialog och förebild som metod för andra företags behov av förenkling.

Kompetenshöjning för mathantverkare har underlättat för fler företagare att leva upp till regelverk och lagstiftning som berör deras produktion.

Sammantaget har Eldrimners aktiviteter och arbete lett till ökad kännedom och kunskap hos myndigheter, politiker och konsumenter om den småskaliga livsmedelsproduktionen och vikten av att välja mathantverk för stärkt och säkrad livsmedelsförsörjning. Eldrimner har också ökat sin kunskap om företagens behov för att fortsatt kunna erbjuda behovsbaserade aktiviteter, samt aktualisera problem och svårigheter i det småskaliga livsmedelsföretagandet.

Agenda 2030

Uppdraget har tydlig koppling till Agenda 2030, framför allt med fokus på mål 2, Ingen hunger, 3 Hälsa och välbefinnande, mål 6 Rent vatten och sanitet, men även mål 8, Anständiga arbetsvillkor och ekonomiskt tillväxt, mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, mål 11 Hållbara städer och samhällen samt mål 12, Hållbar konsumtion och produktion och mål 14 Hav och marina resurser.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer resultatet som gott.

Genom att samordna kontroller och tillsyn, informera tydligt om lagstiftning och regelverk, organisera telefonitjänster effektivt samt hänvisa till framtagna e-tjänster har detta medfört att mindre tid behöver läggas ned från företagen för myndighetsredovisningar med mera samt i övrigt förenklat och underlättat företagens administrativa börda.

Aktivt arbete pågår att vidareutveckla ytterligare tjänster som samordnas digitalt med många andra myndigheter.

Även om många krångel kvarstår på Eldrimners lista och är komplexa att lösa har många identifierats och lösts via myndighetsdialoger. Eldrimners samlade arbete med att hjälpa företagen medför att mathantverket och den småskaliga livsmedelsproduktionens situation synliggörs och lyfts som en viktig del att ta hänsyn till för att stärka svensk livsmedelsproduktion och säkra livsmedelsförsörjningen.

Arbetsmiljö och medarbetare

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
3 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Länsstyrelsen strävar efter att vara en attraktiv och trygg arbetsplats fri från olycksfall och ohälsa. Vi vill kunna erbjuda förutsättningar för en god fysisk-, psykosocial-, organisatorisk- och digital arbetsmiljö. Arbetsplatsen ska vara fri från kränkande särbehandling, trakasserier och diskriminering.

Inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet sätts årliga arbetsmiljömål. Årets mål har bland annat inneburit att processen för arbetsanpassning och rehabilitering har förbättrats. Nya styrdokument har samverkats och beslutats och de ger både medarbetare och chefer ett bättre stöd i rehabiliteringsprocessen. Under året har också en digital utbildning om att förebygga hot och våld getts med stöd av företagshälsovården till medarbetare i riskyrken. Den har följts upp internt med föreläsning och workshop om otillåten påverkan. Vi har sett ett ökat behov av att rusta våra medarbetare inom området otillåten påverkan. Inom djurskydd kommer framgent samtliga nyanställda få ta del av den digitala utbildningen om att förebygga hot och våld som en del av introduktionen.

Det är rutin att nya chefer får utbildning samt en dokumenterad uppgiftsfördelning inom arbetsmiljö för att kunna ta sitt arbetsmiljöansvar.

Länsstyrelsen har under året haft en väl fungerande samverkansgrupp tillika skyddskommitté där arbetsmiljöfrågorna lyfts och diskuteras regelbundet. En årlig dokumenterad uppföljning görs i slutet av varje år och redovisas för fackliga parter och huvudskyddsombud. För ytterligare förankring och delaktighet har information om arbetsmiljöarbetet och vidtagna åtgärder getts löpande under året på personal- och chefsmöten.

Kompetensförsörjning

Personalomsättning

Personalomsättning tillsvidareanställda ¹⁾	2023	2022	2021
- Nyanställda (%)	8,9 ²⁾	16,3	15,2 ³⁾
- Avgångna (%)	10,5 ²⁾	8,1 ⁴⁾	11,6

1) Nyckeltalet är beräknat så att provanställningar som leder till en tillsvidareanställning räknas som en anställning.

2) Metoden för beräkning av personalomsättning har ändrats 2023 vilket gör att siffrorna mellan åren i tidigare årsredovisningar inte går att jämföra. Förändringen innebär att även medarbetare som återanställs efter mer än 28 dagar samt de som har anställts av annan länsstyrelse räknas som nyanställda och därmed ingår i statistiken.

3) Siffrorna har justerats efter rättningar i LISA-systemet förra året.

4) Siffran har justerats efter kontroll i LISA. Förändring beror förmodligen på eftersläpning av rapportering avseende 2022 i februari 2023.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 ERP via LISA.

Som en del i arbetet att nå en ekonomi i balans har Länsstyrelsen under året låtit tidsbegränsade anställningar löpa ut samt varit återhållsamma i besluten om ersättningsrekryteringar och nyrekryteringar. Resultatet har blivit färre nyanställningar under året.

Strategisk kompetensförsörjning

Länsstyrelsen har under året fokuserat på att bibehålla viktig kompetens och har tillhandahållit riktade insatser till framför allt två grupper, chefer med personalansvar och medarbetare i särskilt utsatta yrkesgrupper. Chefsgruppen har under året arbetat med tillitsbaserat ledarskap med syfte att skapa en gemensam grund för ett ledarskap präglad av tillit och psykologisk trygghet.

Särskilt utsatta yrkesgrupper har fått utbildning i första hjälpen, men också i otillåten påverkan och hot och våld. Ett område vi sett som nödvändigt att fördjupa oss i under året. Utbildningen och uppföljande workshop har haft syfte att skapa ett större kunskapsbas, men också att skapa utrymme för diskussioner och erfarenhetsutbyte. I förlängningen vill vi skapa en trygg arbetsplats med väl fungerande rutiner som stöd vid utförande av särskilt utsatta arbetsuppgifter och därmed öka våra möjligheten att få behålla för myndigheten betydelsefull kompetens.

Säkerhetsläget i omvärlden är förändrat. Som högsta civila försvarsmyndighet i länet behöver vi höja vår kompetens och utveckla vår förmåga att hantera händelser vid höjd beredskap och vid fredstida kriser. Inom ramen för arbetet med civilt försvar har vi bland annat påbörjat kompetensutvecklingsinsatser inom totalförsvarsfrågor. Vi har även byggt på kunskapsnivån hos våra enhetschefer genom arbetet med krigsorganisationen.

Myndigheten saknar en dokumenterad strategisk kompetensförsörjningsplan, ett arbete som medvetet har fått stått tillbaka till förmån för behovet att utveckla vårt arbetsmiljöarbete.

Länsstyrelsens bedömning är att de vidtagna åtgärderna sammantaget bidragit till att medarbetarna och medarbetarnas kompetens svarat mot myndighetens krav att fullgöra sina uppgifter.

Sjukfrånvaro

Kön och ålder	År 2023: Antal anställda ¹⁾	År 2023: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2023: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	År 2022: Antal anställda ¹⁾	År 2022: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2022: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	År 2021: Antal anställda ¹⁾	År 2021: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2021: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män ≤ 29 år	6,7	– ²⁾	– ²⁾	7,7	– ²⁾	– ²⁾	5,3	– ²⁾	– ²⁾
Män 30–49 år	48,5	2,5%	73,5%	53,4	2,6%	21,8%	51,4	1,1%	0%
Män ≥50 år	53,7	2,2%	31,6%	60,2	3,4%	34,4%	58,0	2,6%	60,0%
Män totalt	108,9	2,3%	49,7%	121,4	2,9%	29,0%	114,6	1,9%	47,9%
Kvinnor ≤ 29 år	7,1	– ²⁾	– ²⁾	9,7	– ²⁾	– ²⁾	11,9	5,4%	66,8%
Kvinnor 30–49 år	92,8	6,0%	64,0%	90,1	5,8%	62,2%	87,0	4,3%	62,0%
Kvinnor ≥ 50 år	68,2	5,5%	69,1%	68,6	4,9%	55,7%	60,4	3,6%	50,2%
Kvinnor totalt	168,2	5,6%	65,7%	168,4	5,2%	57,8%	159,3	4,1%	58,4%
Samtliga ≤ 29 år	13,8	1,3%	-	17,5	1,7%	0%	17,2	4,2%	64,1%
Samtliga 30–49 år	141,4	4,8%	65,7%	143,5	4,7%	55,6% ³⁾	138,3	3,1%	55,9%
Samtliga ≥ 50 år	121,9	4,1%	58,7%	128,8	4,2%	48,8%	118,3	3,1%	54,4%
Samtliga totalt	277,1	4,3%	62,1%	289,8³⁾	4,3%	51,0%	273,9	3,2%	55,9%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

¹⁾ Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%.

Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

²⁾ Enligt 7 kap. 3 § FÅB (2000:605) framgår att uppgifter för grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

³⁾ Justerade decimaler/avrundningar jämfört med årsredovisning 2022.

Den totala sjukfrånvaron för året var 4,3 procent och är oförändrad jämfört med 2022. Vi ser en mindre ökning inom långtidssjukfrånvaron och samtidigt en mindre minskning inom korttidssjukfrånvaron. Det är fortfarande kvinnorna som står för den största andelen av sjukfrånvaron, inom såväl lång- som korttidssjukfrånvaro. Till skillnad mot föregående år ser vi en minskning i gruppen män.

De längre sjukskrivningarna är i stor utsträckning arbetsrelaterade, men aktiva rehabiliteringsåtgärder har vidtagits. Vissa ärenden har avslutats under året och personerna är åter i tjänst.

En ny instruktion för arbetsanpassning och rehabilitering ger bättre stöd för både medarbetare och chefer i rehabiliteringsprocessen.

Länsstyrelsens arbete med nationella stödverksamheter och resurssamverkan

Förvaltningsobjekt Miljöskydd för länsstyrelserna

Länsstyrelsen Jämtlands län har deltagit som objektägare för det operativa arbetet i förvaltningsobjekt Miljöskydd. Förvaltningsobjektet utvecklar och förvaltar nationella digitala IT-stöd för länsstyrelserna som skapar nytta för företag, myndigheter, kommuner, organisationer och allmänheten. Förvaltningsobjektets arbete bidrar även till samordning och effektivisering av den egna verksamheten i frågor kopplat till informationsklassning, informationssäkerhet, säkerhetsskyddsklassning, kontinuitetsplanering, registreringsrutiner, uttag av statistik och rapporter, nya e-tjänster och mallar och liknande. Förvaltningsobjektet delta även i flera regeringsuppdrag kring taktisk samverkan och nationell samordning samt digital utveckling kopplat till effektivare prövning, tillsyn och tillsynsvägledning med andra myndigheter.

Arbetet har bidragit till utveckling av Verksamt.se (e-tjänster, kundhändelser, SNI-mappning, e-tjänstplattform), NikITa (miljöfarlig verksamhet), EBH-stödet (förorenade områden), Vindbrukskollen (markförlagda solceller, havsbaserad vindkraft), KlivIT (klimatomställningsstöd), SMP (miljörapportering), Avfallsregistret (avfallstransporter) med mera. Under året har vi bland annat utvecklat e-tjänster som effektiviserar prövning och tillsyn samt tagit fram nationella registreringsrutiner och mallar för tillsyn. Vi är även involverad i utvecklingen av FMR (företagens miljöinformation och rapportering), GRÖT (gränsöverskridande transporter), HVD (high value data), Mina ombud med mera.

Förvaltningsobjekt Natur för länsstyrelserna

Länsstyrelsen Jämtlands län har deltagit samt lett det operativa arbetet i förvaltningsobjekt Natur för länsstyrelserna. Arbetet syftar till att utveckla och förvalta gemensamma IT-stöd som skapar nytta för den egna verksamheten, andra organisationer, företag och allmänheten. Inom arbetet ryms även samordning med andra myndigheter. Arbetet har i år bidragit till utveckling inom arbetet älgförvaltning, artskydd, våtmarker, viltskador, grön infrastruktur med flera. Under året har vi utvecklat stöd för att effektivisera arbetet med att sammanställa underlag över våtmarksåtgärder samtidigt som vi ökat kvaliteten på det i samband med återrapportering till regering och myndigheter. Vi har också tagit fram e-tjänster som underlättar för medborgaren i kontakten med myndigheter.

Förvaltningsobjekt Vatten och Miljömål för länsstyrelserna

Länsstyrelsen Jämtlands län har deltagit som objektspecialist i GIS-stödet för små avlopp som är en del av FO vatten och miljömål. I uppdraget ingår att ajourhålla, uppdatera, vidareutveckla, ge support samt sprida information om GIS-stödet. Syftet med GIS-stödet är att vara ett stöd för Sveriges kommuner i samband med beslut om skyddsnivå vid prövning av små avlopp. GIS-stödet består av kartor som beskriver risk för påverkan av fosfor och kväve samt hälsoskydd från ett tillkommande enskilt avlopp. Förenklat kan det beskrivas som Havs- och vattenmyndighetens vägledning för små avlopp översatt till kartmaterial, samt en plats där det underlag som behövs för bedömningen samlas på en plats.

Vattenmyndigheternas sektorgrupp för vattenkraft

Länsstyrelsen har deltagit med expertkunskap i vattenmyndigheternas sektorgrupp för vattenkraft och bidragit till en fördjupad översyn av miljökvalitetsnormer för de vattenkraftspåverkade vatten som ska prövas enligt den nationella provningsplanen för vattenkraft (NAP). Den fördjupade översynen förväntas leda till bättre avvägningar mellan miljöpåverkan av vattenkraft, nyttan av åtgärdsförslag och påverkan på elsystemets förmågor.

Vattenlaboratorium

Länsstyrelsen i Jämtlands län driver ett vattenlaboratorium som länsstyrelser runt om i landet använder för sin kalkeffektuppföljning. I de samverkansavtal som upprättats regleras hur och i vilken omfattning analyser av försurningsparametrar utförs under året. Denna samverkan leder till en förbättrad möjlighet till vattenkemisk uppföljning av kalkningens effekter på våra vatten och jämförelser mellan länen.

Bidrag- och statsstödshantering för förorenade områden

Länsstyrelsen har under året bidragit med en halvtidstjänst till nationell samordning inom bidrag- och statsstödshantering för förorenade områden hos länsstyrelserna. I uppdraget ingår framtagande av vägledning kopplat till bidrag- och statsstöd, utveckling och effektivisering av länsstyrelsernas hantering av bidrag- och statsstödsärenden samt samverkan med centrala myndigheter i relaterade frågor.

Redovisning av verksamhetsområden

Länsstyrelsen i Jämtlands län bedriver följande verksamheter.

Verksamhet (VÄS)	Benämning	Resultatbe dömning
20–21, 25	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Gott
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Gott
30, 34	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Gott
40–41	Hållbar samhällsplanering och boende	Gott
42	Energi och klimat	Gott
43	Kulturmiljö	Gott
45–46	Samhällsskydd och beredskap	Gott
50–58	Naturvård och miljöskydd	Gott
60–62	Areella näringar	Gott
70, 80–85	Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.	Gott

Övrig förvaltning och trafikföreskrifter

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p1 De allmänna valen	Länsstyrelseinstruktion
18 § Viltförvaltningsdelegation	Länsstyrelseinstruktion

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet omfattar många olika uppgifter och uppdrag.

- Som regionala valmyndigheter ansvarar länsstyrelserna för att planera och genomföra allmänna val, val till Europaparlamentet och nationella folkomröstningar. Mellan valen utses efterträdare för ledamöter och ersättare i region- och kommunfullmäktige som avgår under mandatperioden.
- Vidare fattar länsstyrelserna beslut om diverse förordnanden som borgerliga vigsselförrättare.
- Inom trafikområdet har länsstyrelserna bland annat ansvar för att besluta om lokala vägtrafikföreskrifter i vissa fall. Även tillstånd till tävling på vägar, skyltar och andra anordningar längs vägar samt beslut om sjötrafikföreskrifter ingår i länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag.
- När det gäller jakt- och viltvård beslutar länsstyrelserna om licensjakt och skydds jakt på stora rovdjur, klövdjur och vildsvin, bedriver tillsyn, bildar och upplöser viltvårdsområden, arbetar för att öka den frivilliga jaktsamverkan inom älgförvaltningen, granskar förvaltningsplaner och skötselplaner, beslutar om bidrag ur älgvårdsfonden, informerar om skadeförebyggande åtgärder och beslutar om ersättning för viltskador. Detta sker i samverkan med regionala intressen genom länets viltförvaltningsdelegation, som också fastställer övergripande riktlinjer för verksamhetsområdet.

Det övergripande nationella målet för viltförvaltningen är att alla djur som naturligt lever i Sverige ska finnas kvar på lång sikt i livskraftiga bestånd. Samtidigt ska tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas. Det nationella målet kompletteras i vissa fall med nationella och regionala mål för specifika arter.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen administrerar också ansökningar och utbetalningar av bygdemedel, ett ekonomiskt stöd till bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Övrig förvaltning och trafikföreskrifter (20–21, 25)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	9,9	13,1	14,0
Antal årsarbetskrafter kvinnor	5,1	6,8	8,1
Antal årsarbetskrafter män	4,7	6,3	5,9
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 702	1 668	2 884
Antal beslutade ärenden	1 778	1 646	2 840
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	3	2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	11 382	14 819	15 728
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	43 930	34 837	34 126

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

2023 års utfall speglar ett normalår utan några större tillkommande uppgifter. Ett högre utfall av årsarbetskrafter, ärenden samt kostnader år 2021 förklarades av tillkommande uppdrag med anledning av covid-19. Uppdraget avslutades under första kvartalet 2022. Arbetet med det allmänna valet under medförde att antalet årsarbetskrafter och kostnader låg kvar på en hög nivå även under 2022.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel av länets totala jaktareal som ingår i något älgskötselområde (%)	Ökad samverkan i älgförvaltningen	Jakt och viltvård (218)	JaktAdm ¹⁾	- ²⁾	77%	76%	75%

1) Administrationssystem, Länsstyrelsen

2) Målvärde saknas.

Indikatorn visar en viss ökning av jaktmark som omfattas av samverkan mellan markägare och jägare, så kallat älgskötselområde. Den positiva utvecklingen föranleds till viss del av Länsstyrelsens arbete som samordnande aktör och till viss del på andra faktorer, såsom behov av ökad samverkan på grund av betesskador och minskade älgstam.

Resultatredovisning

De allmänna valen

Länsstyrelsen har arbetat med förberedelser av Europaparlamentsvalet som ska äga rum 2024. Arbetet har bland annat bestått i att samarbeta med länets kommuner kring valdistriktsindelning, vilket har mynnat ut i beslut om ändrad indelning. Samverkan har även skett med övriga länsstyrelser och Valmyndigheten vilket bidragit till ensade rutiner och ökad förståelse för hur arbetet ska genomföras.

Länsstyrelsen har deltagit i två konferenser, den ena anordnad av Valmyndigheten och den andra av Valmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Konferenserna har gett ökad kunskap om det kommande arbetet.

Delgivning, viten och diverse förordnanden

Antalet ansökningar om kungörelsedelgivning har legat på en likvärdig nivå jämfört med året innan. Handläggningstiderna har däremot kortats genom att dessa ärenden nu prioriteras i större utsträckning.

En ändring har skett av arbets sätt inom ansökningar om bistånd med delgivningshjälp för nordiska myndigheter. Efter justeringen gör fler delgivningsförsök på egen hand innan

handlingarna skickas till polismyndigheten för stämmningsmannadelgivning. Det har medfört att fler delgivningar kunnat ske utan polismyndighetens hjälp.

Antalet ärenden som avser förordnande som vigsselförrättare ökade något jämfört med föregående år.

Trafikföreskrifter samt tävling och uppvisning på väg

Antalet ansökningar om lokala trafikföreskrifter, i huvudsak hastighetssänkningar, ökade markant under 2022 vilket orsakade ärendebalanser. Under 2023 har ärendeflödet återgått till en mer normal mängd. I slutet av år 2022 tillsattes extra resurser för att åtgärda de stora ärendebalanserna. Denna insats i kombination med att inflödet minskat mot föregående år, har medfört att en stor del av ärendena hanterats under året.

Antalet ansökningar om tävling och uppvisning på väg låg under 2023 på en likvärdig nivå jämfört med året innan. Nya rutiner och hjälpdokument har skapats under året, vilket effektiviserat handläggningen och bidragit till snabbare beslut.

Bygdemedel

Under året har Länsstyrelsen handlagt ansökningar om bygdemedel, gjort utbetalningar i beviljade ärenden, liksom genomfört andra åtgärder som följer med förvaltningen av bygdemedel.

En ansökningsomgång har genomförts och beslut har fattats i 317 ärenden. Länsstyrelsen har löpande ombesörjt utbetalningar till föreningslivet. Myndigheten har haft ett möte med representanter för berörda kommuner liksom deltagit vid ett par träffar med föreningar och där informerat om bygdemedel. Utöver det har även information lämnats löpande till sökande, kommuner och övriga intressenter.

Tack vare bygdemedel har en rad allmännyttiga investeringar kommit till stånd i länet. Typiska investeringar är samlingslokaler och idrottsanläggningar på landsbygden.

Viltförvaltningsdelegation enligt förordning 2009:1474

Under 2023 har en ny delegation tillsatts då den föregående mandatperioden löpte ut sista december 2022. Delegationen består av 16 ledamöter som representerar förtroendevalda, trafiksäkerhet och illegal jakt, jakt- och viltvård, naturvård, friluftslivet, ägare och brukare och jordbruksmark, lokalt näringsliv och turism, skogsnäringen, fäbodbruket, rennärningen och Sametinget. Intresset för ekoturismföretag saknar i dagsläget ledamot. När ledamöter ska utses bland nominerade kandidater, har Länsstyrelsen arbetat aktivt med en väl sammansatt delegation med olika perspektiv, utöver de intressen man företräder. Inte minst jämställdhetsperspektivet, vilket resulterat i att av de 16 ordinarie ledamöterna är nio kvinnor och sju män.

Då en ny mandatperiod inleddes 2023 och då många ledamöter är nya har ett stort arbete lagts ned på att introducera ledamöterna i sin roll. Under hösten genomfördes en utbildning för samtliga viltförvaltningsdelegationer inom norra rovdjursförvaltningsområdet.

Under 2023 har fem delegationsmöten hållits. Under dessa möten har Länsstyrelsen informerat om viltförvaltningen i länet. Beslut om övergripande riktlinjer för viltskador har fattats av delegationen och samråd om nya fällavgifter för älg har avhandlats.

Under 2023 pågick en miniminivåprocess för stora rovdjur vilket innebär att viltförvaltningsdelegationen ska pröva frågan om godkännande av det förslag Länsstyrelsen ska överlämna till samverkansrådet. Inför detta provande har delegationen informerats om det pågående arbetet samt getts möjlighet att inkomma med synpunkter på tjänstepersonsförslaget. Prövandet av godkännande av Länsstyrelsens förslag genomfördes den 29 november och delegationen godkände förslaget.

Arbetet i delegationen har bidragit till riktlinjer för viltskador som är nödvändiga för myndighetens hantering av viltskador. Vidare har samrådet om fällavgifter givit allmänintresset möjlighet att lyfta funderingar kring fällavgifterna, likaså när det gäller miniminivåprocessen.

Tillsyn inom jakt och viltvård

En förutsättning för att besluta om licensjakt efter rovdjur är att samtliga fällda djur besiktas, vilket är resurskrävande i ett län med stora rovdjurspopulationer. Länsstyrelsens naturbevakare har under årets licensjakter efter lodjur, björn och järv besiktat samtliga djur. Besiktningarna har genomförts på i förväg upprättade lämpliga platser och även i fält.

I samband med licensjakterna har även viss tillsyn skett av åtlar och skottplatsundersökningar. Vid några tillfällen har misstänkta brott upptäckts och rapporterats till polisen.

En undersökning har skett i samband med avlivning av ett rovdjur med stöd av Jaktförordningen 28 §.

Genom bedrivande av tillsyn ser Länsstyrelsen till att jakt efter stora rovdjur är strikt kontrollerad, vilket är ett krav enligt art- och habitatdirektivet. Vidare är en ytterligare effekt av tillsyn en förbättrad efterlevnad av lagar och villkor kopplade till beslutet.

Tillstånd inom jakt och viltvård

Licensjakt på vissa rovdjur innebär att det under året inkommer många ansökningar gällande tillstånd att medföra vapen på motordrivet fordon i terräng. Eftersom transport av vapen ofta är en förutsättning för att jakten ska kunna bedrivas effektivt är det viktigt med en snabb handläggning. Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete för att förbättra den interna samverkan mellan handläggare på berörda enheter samt att tydliggöra informationen till sökande för att få kompletta ansökningar i god tid.

En bättre intern samverkan och tydligare information till sökande innebär en snabbare och mer rättssäker handläggning, vilket underlättar för sökande. Att kunna transportera vapen på motordrivet fordon i terräng förenklar jakten, vilket bidrar till att uppnå förvaltningsmålen för vilt- och rovdjursförvaltning.

Agenda 2030

De olika verksamheterna inom övrig förvaltning och trafikföreskrifter bidrar till flera mål i Agenda 2030 som mål 5. Jämställdhet, 10. Minskad ojämlikhet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 15. Ekosystem och biologisk mångfald samt mål 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att resultatet inom verksamhetsområdet sammantaget är gott där resultatet i all väsentlighet når upp till uppsatta mål. Utvecklingsbehov finns inom delar av verksamheten för jakt och viltvård.

Inom övrig förvaltning och trafikföreskrifter bedöms ärendehanteringens ha genomförts effektivt och rättssäkert i förhållande till uppdraget och uppsatta mål. Likaså bedöms arbetet inför Europaparlamentsvalet ha utförts rättssäkert och inom givna tidsramar. Inom bygdemedel har Länsstyrelsen genomfört vad som krävs för att ersättningen ska nå sina mottagare enligt författningskrav och Länsstyrelsens rutiner¹⁴.

Viltförvaltningsdelegationen är ett viktigt forum för att ta tillvara allmänhetens intressen i viltförvaltningen. I Jämtlands län bedöms delegationen fungera väl.

Inom tillsynsverksamheten för jakt och viltvård finns utvecklingsbehov, främst när det gäller tillsyn av åtlar¹⁵ och skottplatsundersökningar. Tillsynsbehovet har vuxit i omfattning de senaste åren och kräver större arbetsinsatser för att fungera väl. När det gäller genomförande av besiktningar av skjutna djur bedöms resultatet vara gott. Samarbetet med polisen har fungerat

¹⁴ Länsstyrelsens diarienummer 8394–2020 samt 2592–2023

¹⁵ Åtel är föda som har placerats ut av människor för att locka eller göda vilt.

bra i samband med upptäckt av misstänkta brott men det finns utvecklingsbehov av samarbetet i syfte att planera gemensamma insatser för att förebygga illegal jakt.

Länsstyrelsen bedömer att det finns ett utvecklingsbehov för ärendehantering inom vissa delar av verksamhetsområdet som rör tillstånd inom jakt och viltvård. De svaga punkterna är identifierade men visst förbättringsarbete kvarstår.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p2 Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar	Länsstyrelseinstruktion
4 a § Uppgifter vid samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.	Länsstyrelseinstruktion
1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet kan delas in i områdena livsmedelskontroll, djurskydd, smittskydd, allmänna veterinära frågor, foder och animaliska biprodukter samt tillsyn av hund och katt. Tillstånd och prövning, tillsyn och kontroll, samverkan och samordning samt information är de arbetsmetoder som används för att genomföra uppdragen.

Inom livsmedelskontroll genomförs bland annat kontroll av verksamhetsutövare med primärproduktion av livsmedel.

Djurskyddsverksamheten omfattar planerade kontroller som anmälningskontroller, riktade både till verksamheter där djur ingår och till privatpersoner som håller djur. Även förprovning av djurstallar samt handläggning av tillståndsärenden ingår.

Smittskydd innehåller samverkans- och samordningsuppdrag kopplade till bland annat epizooti- och smittskyddslagets sjukdomar, hälsoövervakning samt kontroll av seminverksamhet.

Inom allmänna veterinära frågor bedrivs bland annat tillsyn av djurhälsopersonal, kontroll av läkemedel på gård samt kontroll av hästpass och avelsorganisationer.

Inom foder och animaliska biprodukter genomförs bland annat kontroll riktad till verksamhetsutövare med primärproduktion av foder samt till verksamheter där animaliska biprodukter hanteras.

Ärenden inom ramen för lagen om tillsyn av hund och katt är händelsestyrda och omfattar i allt väsentligt ärenden där hundar orsakat, eller riskerar att orsaka, skada.

Många av de nationella målen inom området framgår av den "nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan" (NKP). I NKP finns mål för olika områden. För djurskydd finns bland andra mål beträffande riskbaserad kontroll, resurseffektivitet och effekt av kontroll, och service. För "foder och livsmedel inom primärproduktionen" finns bland andra mål beträffande kontroll av primärproduktion.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor (28)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	11,2	9,8	8,7
Antal årsarbetskrafter kvinnor	10,2	8,8	8,1
Antal årsarbetskrafter män	1,1	1,0	0,6
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 201	1 188	1 068
Antal beslutade ärenden	1 185	1 148	1 044
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	15 301	13 135	11 224
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Antal årsarbetskrafter inom verksamhetsområdet har ökat något, troligtvis på grund av långtidssjukskrivningar som minskat i omfattning. Vad gäller antal ärenden, ärendebalans så ligger nivåerna relativt konstant och i nivå med föregående år. Ingen direkt skillnad ses heller för ej beslutade ärenden äldre än två år.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel genomförda normalkontroller (i förväg planerade och riskbaserade kontroller) i förhållande till anmälningskontroller (kvot)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Djurskydd	DUS ¹⁾	≥1	1,46	1,80	1,23
Andel kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur som ingått i planerad normalkontroll (%)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Djurskydd	DUS ¹⁾	10,0 %	10,1%	10,4%	5,1%
Andel utförda av tilldelade primärproduktionskontroller (%)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Livsmedelskontroll	PRIMÖR ²⁾	100 %	100%	100%	79 ³⁾ %

1) Register, Jordbruksverket

2) Register, Länsstyrelsen

3) Rättning av utfall då fel värde för 2021 angetts i årsredovisningen 2022.

Länsstyrelsen har utfört kontrollerna enligt plan och nått de mål som nationellt lagts för utsedda kontrollområden.

Resultatredovisning

3 § p2 Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Länsstyrelsens kontroll för hela verksamhetsområdet utgår från en regional kontrollplan som är kopplad till den nationella kontrollplanen (NKP), vilken fastställer tillsynsmålen för respektive kontrollområde. För att hela kontrollcykeln, det vill säga planering och utförande av kontrollen, granskning och analys av kontrollarbetet och vid behov åtgärdsplan för korrigerande, ska fullföljas, följer Länsstyrelsen dokumenterade förfaranden som stödjer alla delar av kontrollprocessen.

Samtliga relevanta mål i NKP är införda i kontrollplanen för varje kontrollområde. Förutom dessa mål har Länsstyrelsen även satt upp egna mål, bland annat att kontroll i möjligaste mån ska

samordnas så att flera kontrollområden granskas vid varje besök och att eventuell åtgärdsplan från föregående år också ska utföras.

Under året har Länsstyrelsen arbetat med revisionsbaserad kontrollmetodik och motiverande samtal under kontroller. Detta har bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och djurhälsopersonal. Flertalet av de avvikelser som ses vid kontrollerna är ringa och det konstruktiva samtalet med den som kontrolleras leder oftast till förståelse och insikt och direkta åtgärder för att släcka avvikelsen.

Regionalt arbetar Länsstyrelsen aktivt med ledning, samordning, samverkan och kunskapsfrämjande inom sakområdet. Exempel på detta är möten med regionala företrädare för olika intressen och branscher för information om bland annat djursmittor. Information har även publicerats på Länsstyrelsens websida och på Facebook. På nationell nivå sker aktiv medverkan i nationella referens- och arbetsgrupper.

På grund av försämrat ekonomiskt läge har fysiskt deltagande på nationella träffar begränsats och prioritering har fått göras av på vilka av träffarna deltagande ska ske samt i antalet handläggare som kan åka. Länsstyrelsen ser där att möjligheterna att delta digitalt på distans eller genom digitala kurser gör att fler kan medverka och en minskad tidsåtgång och kostnad för resor.

Mer information och redovisning av arbetet inom verksamhetsområdet och de mål den här verksamheten bidrar till, följer nedan för redovisning av uppdrag 1D1 "Kontrollplan för livsmedelskedjan".

4 a § Uppgifter vid samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.

Länsstyrelsens arbetar för att främja samverkan inom livsmedelskontrollen, genom att anordna gemensamma länsträffar för länets livsmedelsinspektörer och chefer. Syftet med en ökad samverkan med andra myndigheter är att utveckla den lokala kontrollmyndighetens livsmedelskontroll och förbättra samsyn och samordning.

Vid revision av kommunernas livsmedelskontroll är Länsstyrelsens mål att utveckla och förbättra livsmedelskontrollen, samt att verifiera att lagstiftningen följs, genom att granska och utvärdera den lokala kontrollmyndighetens planerade verksamhet och resultat.

En fysisk träff med kommunernas livsmedelsinspektörer och medverkan från Livsmedelsverket har genomförts under hösten.

De gemensamma länsträffarna bidrar till ökad samsyn och ökad kompetens för livsmedelsinspektörerna. Avsaknaden av revision av den kommunala livsmedelskontrollen kan leda till ojämlig livsmedelskontroll i länet vilket i slutändan kan drabba livsmedelsföretagare och slutkonsumenter.

Uppdrag 1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan

Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan

Arbetet med kontrollen för livsmedelskedjan utgår från den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP) och de mål som följer av denna för de olika verksamhetsområdena. Kontrollen omfattar livsmedelskontroll, djurskydd, smittskydd, allmänna veterinära frågor, foder och animaliska biprodukter och där mål finns för de olika områdena, till exempel riskbaserad kontroll, resurseffektivitet och effekt av kontroll och service.

För att hela kontrollcykeln, det vill säga planering och utförande av kontrollen, granskning och analys av kontrollarbetet och vid behov åtgärdsplan för korrigerande, ska fullföljas, följer Länsstyrelsen dokumenterade förfaranden som stödjer alla delar av kontrollprocessen. Tillstånd och prövning, tillsyn och kontroll, samverkan och samordning samt information är de arbetsmetoder som används för att genomföra uppdragen.

Samtliga relevanta mål i NKP är införda i kontrollplanen för varje kontrollområde. Förutom dessa mål har Länsstyrelsen även satt upp egna mål, bland annat att kontroll i möjligaste mån ska samordnas så att flera kontrollområden granskas vid varje besök och att eventuell åtgärdsplan från föregående år också ska utföras.

Livsmedel

Nationellt har målet satts att kontrollera 1 000 företag inom primärproduktionen. Detta baserat på Livsmedelsverkets riskbaserade urval av 1 000 kontrollobjekt utifrån branscher och som fördelas ut per län. Länsstyrelserna gör i sin tur ett riskbaserat urval av företag inom respektive bransch i registret Primör för sitt län. Kontrollerna utförs utifrån nationellt framtagna branschspecifika checklistor i Primör.

Efter utförd kontroll registreras resultatet i Primör. Primör är länsstyrelsernas IT-stöd för registrering av livsmedels- och foderföretag samt för registrering av kontroll. Kontrollen innebär att företagare inom primärproduktionen blir uppmärksammade på krav som ställs inom produktionen. Kontrollen är viktig för att upprätthålla en produktion av säkra livsmedel och foder för människor och djur.

Länsstyrelsen har under 2023 fortsatt arbetat med revisionsbaserad kontrollmetodik och metoden motiverande samtal. Detta har bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och djurhälsopersonal.

Länsstyrelsen har enligt den nationella kontrollplanen tilldelats totalt 15 kontroller av livsmedel i primärproduktion av vilka Länsstyrelsen har utfört samtliga. Dessutom har 10 livsmedelskontroller gjorts i samband med kontroll av grundvillkor. Måluppfyllelsen är 100 procent och målet att utföra nationellt tilldelade kontroller är därmed uppnått.

Generellt är det få avvikelser inom primärproduktionen, de avvikelser som främst noterats gäller bristande journalföring av läkemedel.

Genom kontrollerna har myndigheten kontrollerat att hanteringen av kontrollområdets delområden sker enligt angivna regelverk och riktlinjer, för att ytterst säkerställa att livsmedelsproduktionen följer regelverket och ytterst att denna är säker.

Kontrollområde djurskydd

Djurskyddskontrollen omfattar såväl planerade kontroller och kontroller efter anmälan samt uppföljande kontroller efter påfunna brister, riktade både till verksamheter där djur ingår och till privatpersoner som håller djur. Även förprovning av djurstallar samt handläggning av tillståndsärenden ingår. För kontrollområde djurskydd finns bland annat mål beträffande riskbaserad kontroll, resurseffektivitet och effekt av kontroll, och service.

Länsstyrelsen följer Jordbruksverkets vägledning och riktlinjer som finns i likriktningssyfte. Att myndigheten har den kompetens som behövs för att utföra sina uppgifter säkerställs genom kompetensinventering och att deltagande i utbildningar är prioriterat. Webbaserade utbildningar har ytterligare förbättrat tillgången till kompetensutveckling och möjligheterna till deltagande.

Medverkan i länsstyrelsernas och Jordbruksverkets årliga utvärderings- och analysmöte är en central del i likriktnings- och verifieringsarbetet. Mot bakgrund av detta kan Länsstyrelsens långsiktiga arbete med likriktning och verifiering anses ha haft effekt.

Länsstyrelsen har kontrollerat 10,1 procent av de, enligt Jordbruksverkets instruktion, 1 135 kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur. Kvoten rutinkontroller/fysiska klagomålskontroller var 1,46. Kontrolluttaget baserar sig i huvudsak på STORK¹⁶, ett mindre antal kontroller tas ut genom eget riskuttag. Gemensamma rutiner för prioritering av anmälningsärenden tillämpas.

Planerad kontroll är den mest omfattande kontrolltypen. Länsstyrelsen prioriterar uppföljande kontroller högt eftersom dessa är en förutsättning för att säkerställa att den offentliga kontrollen får effekt.

Den gemensamma rutinen för anmälningsärenden tillämpas, där målet är att högst 25 procent av fysiska anmälningskontroller ska vara obefogade. Andelen kontroller utan anmärkning var under året 42,6 procent, vilket är högre än 25 procentmålet och även högre än riksgenomsnittets 26,6 procent. Orsaken till att 25 procentmålet inte nåtts kan delvis bero på att vi ser det angeläget att besöka djurhållare där det finns indikationer på missbruk eller annan social ohälsa och att vi ser ett viktigt förebyggande arbete med detta. Anmälningsärendena hanteras skyndsamt och 97,5 procent av dessa ärenden avslutas inom 90 dagar.

Av kontrollrapporterna skickas 92 procent ut inom 21 dagar efter kontroll. Beslut utformas i enlighet med de gemensamma mallar som finns tillgängliga i länsstyrelsernas ärendehanteringssystem. Samtliga ansökningar om förprovning respektive tillståndsansökningar enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen har beslutats inom målsatt handläggningstid.

Kontrollområde smittskydd

Vad gäller den nationella samordningen av åtgärder mot djursjukdomar utgör Länsstyrelsen det regionala navet när det gäller förebyggande och bekämpande av smittsamma djursjukdomar som omfattas om epizooti- och zoonoslagstiftningen. Under 2023 aktualiserades frågan i och med utbrottet av afrikansk svinpest i Västmanland, vilket ledde till omfattande dialog och kunskapsförmedling av berörda aktörer i samtliga län; djurhälsopersonal, djurhållare, kommuner och allmänhet. Likaså har den ökade risken för introduktion av rabies i landet med importerade hundar och katter lett till dialog och samordning med berörda aktörer i länet såsom djursjukhus, djurkliniker och smittskyddsläkare.

Det fortlöpande arbetet med att förebygga och bekämpa salmonellautbrott innebär flera beröringspunkter och samordningssituationer mellan Länsstyrelsen, smittskyddsläkare och berörda kommuner.

Under året har Länsstyrelsen utfört drygt 100 procent av de planerade kontrollerna inom området, bland annat hygien på gård och hygien i veterinära verksamheter. De nationella målen och flertalet av de egna målen har uppnåtts. Det egna målet om att sprida kunskap om salmonella i livsmedel har påbörjats med ej slutförts. Arbetet fortsätter 2024.

För utvecklande av kompetens inom området har länsveterinärerna deltagit i BTSF-kurser¹⁷ "Hygien i primärproduktionen" och "Animal disease preparedness".

Kontrollområde allmänveterinära frågor

Inom området allmänna veterinära frågor har året i huvudsak präglats av den planerade och riskbaserade kontrollen inom de veterinära kontrollområdena. Därutöver har stort fokus legat på beredskapsfrågor kopplat till det skärpta säkerhetsläget i landet och vår omvärld. I detta arbete har Länsstyrelsen samverkat med andra länsstyrelser, Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

¹⁶ STORK – Jordbruksverkets administrativa system för riskuttag.

¹⁷ BTSF – Better Training For Safer Food; EU-kommissionens utbildningspaket.

Utbrottet av svinpest i Västmanland under 2023 har lett till tät dialog och kommunikation mellan länsstyrelserna, de centrala verken och med länets veterinärkår.

Övergripande inom området har riskbaserade kontroller genomförts omfattandes sju hygienplaner veterinär verksamhet, 16 djurhälsopersonal, 12 läkemedel på gård, 23 hygien inom djurhållning, besöksverksamhet och seminverksamhet samt två verksamheter med animaliska biprodukter.

Under året har Länsstyrelsen även deltagit vid träff med de fyra nordliga länen, som i år genomfördes som en utbildningsdag. Syftet med träffarna är samsyn och kompetenshöjning genom diskussioner och erfarenhetsutbyte.

Vad gäller kontrollområde tillsyn av djurhälsopersonal har Länsstyrelsen under 2023 arbetat med revisionsbaserad kontrollmetodik och motiverande samtal (MI) enligt checklistor på Jordbruksverkets hemsida. Jordbruksverkets instruktion om kontrollfrekvens av djurhälsopersonal har uppfyllts. Arbetet har bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och djurhälsopersonal.

Det egna målet att samordna kontrollerna av djurbesättningar med villkorad läkemedelsanvändning (VILA) med kontrollen av ansvarig veterinär har inte hunnits med under 2023 och flyttas fram till 2024.

Generellt är det få avvikelser som noterats inom området. Länsstyrelsen bedömer att kontrollarbetet genom den kontrollmetodik som tillämpats har bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och djurhälsopersonal.

Myndigheten har genom kontrollerna givit berörda livsmedelsproducerande företag information och råd om regelverket för att företagen ska kunna anpassa verksamheten efter dessa.

Genom att fastställa och följa den riskbaserade kontrollplanen uppnår Länsstyrelsen uppsatta kontrollmål och säkerställer att kontrollverksamheten genomförs på ett sätt som ger största effekt avseende livsmedelssäkerhet och smittskydd i länet.

Kontrollområde foder

Under året har Länsstyrelsen utfört 100 procent av de planerade kontrollerna, där 18 tilldelade foderkontroller har utförts. Dessutom har 12 foderkontroller gjorts i samband med kontroll av grundvillkor. Foderhanteringen generellt i länet är enkel, då det oftast endast är bete och grovfoder samt väldigt sparsam användning av växtskyddsmedel. Den nationella kontrollplaneringen har följts och kontrollkvoten för länet har uppfyllts.

Samtliga handläggare inom området har under året deltagit i samsynsövningar och regelbundna samsynsmöten med andra länsstyrelser.

Vid foderkontroller, men även i viss mån vid djurskydds- och livsmedelskontroll, lämnas information om regelverket kring foderhantering och dialog förs kring det enskilda företagens riskområden.

Kontrollområde animaliska biprodukter

I den nationella kontrollplanen finns inga volymmål avseende kontroll av animaliska biprodukter (ABP), utan där görs ett eget riskbaserat uttag för kontroll. Av sex uttagna kontrollobjekt har fyra kontroller genomförts. Två av de planerade kontrollerna avseende ABP har inte kunnat genomföras eftersom aktörerna inte genomfört några transporter av animaliska biprodukter under året. I övrigt har inga avvikelser noterats.

Länsstyrelsen bedömer att kontrollarbetet genom den kontrollmetodik som tillämpats har bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och djurhälsopersonal. Kontrollen visar att av de antal företag som anmält att de transporterar animaliska biprodukter är det betydligt färre som faktiskt utför transport. Länsstyrelsen noterar i övrigt att nationell central vägledning inom ABP saknas.

Annan väsentlig information

Tillsynslagen

Ärenden inom ramen för lagen om tillsyn av hund och katt är händelsestyrda och omfattar i allt väsentligt ärenden där hundar orsakat, eller riskerar att orsaka, skada. Ärendena kommer i regel in till Länsstyrelsen genom anmälningar från allmänheten. Under 2023 har 74 ärenden kommit in vilket är i samma nivå som föregående år då 72 ärenden kom in.

Omhändertaganden och verkställighet

Djur som är underställda omedelbara omhändertaganden och verkställighet efter beslut om omhändertagande är arbete som behöver prioriteras i tid och ofta hanteras skyndsamt, då det kan handla om att avhjälpa akut djurlidande eller för att verkställa beslut som gäller djur som är övergivna.

Länsstyrelsen har under 2023 haft 31 ärenden om djuromhändertaganden och verkställighet, där samtliga har gällt sällskapsdjur.

Omhändertagande- och verkställighetsärenden kräver ofta resurser och tar tid, där länets stora yta, med långa avstånd och få uppställningsplatser, är ett problem och gör att ärendena kräver mycket resurser och tid från övrigt kontrollarbete.

Länsstyrelsen ser en utveckling att kostnaderna för verkställande och uppställning vid omhändertaganden ökar i avvaktan på att beslut ska ske vad som ska hända med djuret. I många av dessa ärenden har djurhållarna inte ekonomiska resurser att betala kostnaderna för verkställigheten utan detta landar på Länsstyrelsen. Några särskilda medel avsatta för detta har inte Länsstyrelsen utan det belastar den övergripande budgeten.

Miljö kvalitetsmål och Agenda 2030

Länsstyrelsens arbete med kontrollen enligt NKP för livsmedelskedjan och övriga kontroller inom verksamhetsområdet knyter an till flera av de globala målen i Agenda 2030. Insatserna bedöms ha bidragit till följande mål i Agenda 2030: Mål 2 Ingen hunger, 3 Hälsa och välbefinnande, 4 God utbildning för alla, 6 Rent vatten och sanitet, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 Hållbara städer och samhällen, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 13 Bekämpa klimatförändringen, 14 Hav och marina resurser samt Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Resultatbedömning

För verksamhetsområdet som helhet bedöms resultatet sammantaget som gott. Nedan följer närmare bedömning av respektive område.

3 § p2 Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Länsstyrelsen bedömer att det övergripande resultatet inom kontrollområdet får anses som gott. Länsstyrelsen har i stort utfört de antal kontroller som var målet i nationella kontrollplanen (NKP:n), inom några områden har inte målet nåtts fullt ut. För de egna kontrollmålen har de flesta uppnåtts helt eller till största delen.

4 a § Uppgifter vid samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.

Det övergripande resultatet inom uppdraget får anses som otillfredsställande. Länsstyrelsen bedömer att frågan om mandat och finansiering för revisionsuppdraget behöver lösas.

Avsaknaden av revision av den kommunala livsmedelskontrollen kan leda till ojämlik livsmedelskontroll i länet vilket i slutänden kan drabba livsmedelsföretagare och slutkonsumenter.

1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan

Länsstyrelsen bedömer att det övergripande resultatet inom kontrollområdet får anses som gott. Bedömning inom de olika delområdena följer nedan.

Inom kontrollområde livsmedel har samtliga kontrollmål uppnåtts fullt ut. Länsstyrelsen har även utfört offentlig kontroll på de objekt som varit uttagna för grundvillkorskontroll. Resultatet bedöms som utmärkt.

Inom kontrollområde djurskydd bedöms resultatet som gott. Antalet kontroller av livsmedelsproducerande djur har till stor del uppfyllts. Kontrollmål där Länsstyrelsen nått målen fullt ut är framför allt målet om likvärdighet i bedömningar samt mål avseende återkoppling till djurägare, där vi hållit tidsramen för återkoppling av kontrollrapporter.

Inom kontrollområde smittskydd bedöms resultatet som helhet vara gott. De nationella målen och flertalet av de egna målen har uppnåtts. Det egna målet om att sprida kunskap om salmonella i livsmedel har påbörjats med ej slutförts. Arbetet fortsätter 2024.

Inom kontrollområde veterinärmedicinska produkter (läkemedel på gård) bedöms resultatet vara gott. Samtliga kontrollmål har uppnåtts förutom det egna målet om att samordna kontrollerna av djurbesättningar med villkorad läkemedelsanvändning (VILA) med kontrollen av ansvarig veterinär.

Inom område tillsyn av djurhälsopersonal bedöms resultatet inom området vara utmärkt. Länsstyrelsen har under 2023 arbetat med revisionsbaserad kontrollmetodik och motiverande samtal (MI). Jordbruksverkets instruktion om kontrollfrekvens av djurhälsopersonal har uppfyllts. Arbetet har bidragit till en god kontrollsituation och en konstruktiv dialog med djurhållare och djurhälsopersonal.

Samtliga mål har uppnåtts inom kontrollområde foder. Länsstyrelsen har även utfört offentlig kontroll på de objekt som varit uttagna för grundvillkorskontroll. Berörda företag har fått information och ökad kunskap om regelverket kring foderhantering genom såväl dialog som genom Länsstyrelsens nyhetsbrev, allt för att underlätta för dem att göra rätt. Resultatet får bedömas som utmärkt.

Inom kontrollen av animaliska biprodukter bedöms resultatet vara gott. Av utförda kontroller har inga avvikelser påträffats.

Annan väsentlig information

Under 2023 har ett sjuttioal anmälningsärenden kommit in inom ramen för lagen om tillsyn av hund och katt vilket är ungefär lika många som föregående år.

Någon markant ökning i omhändertaganden har inte skett under 2023 utan nivån ligger förhållandevis konstant, varför arbetet får bedömas som gott. Länets stora yta, med långa avstånd och få uppställningsplatser, gör att omhändertagande av djur kräver mycket resurser och tid från övrigt kontrollarbete.

Regional tillväxt och infrastrukturplanering

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p3 Regional tillväxt	Länsstyrelseinstruktion
3 § p4 Infrastrukturplanering	Länsstyrelseinstruktion
4 § p4 Uppgifter enligt förordningen (2022:1379) om förvaltning av program för vissa EU-fonder	Länsstyrelseinstruktion
4 § p5 Vara behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning m.m.	Länsstyrelseinstruktion
1C2 Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken	Regleringsbrev
1C3 Mål i regionala utvecklingsstrategin m.m.	Regleringsbrev
1C4 Bredband tillgång, utbyggnad och samverkan m.m.	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet.

Länsstyrelserna ska:

- Samordna och skapa förutsättningar för samverkan mellan viktiga aktörer i länet, för att skapa tillväxt i länet.
- Fördela bidrag och stöd för strategiska utvecklingssatsningar i länet.
- Bidra till planering av vägar och järnvägar genom att tillhandahålla statliga planeringsunderlag, godkänna miljökonsekvensbeskrivningar, samverka med sökanden i processen, besluta om tillstånd enligt miljöbalken och ha tillsyn över kommunala detaljplaner.
- Ingå i strukturfondspartnerskap för de regionala programmen för Europeiska regionala utvecklingsfonden och för de regionala handlingsplanerna för Europeiska socialfonden+.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet, vilket inkluderar statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Den regionala utvecklingspolitiken ska även bidra till att nå andra mål:

- Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå det långsiktiga klimatmålet och de nya etappmålen för minskad klimatpåverkan samt bidra till att nå övriga relevanta miljömål.
- Den regionala utvecklingspolitiken har en geografisk utgångspunkt där landsbygder ingår och därför ska den bidra till att uppnå landsbygdspolitikens mål.

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Utöver det övergripande målet finns ett funktionsmål om tillgänglighet och ett hänsynsmål om säkerhet, miljö och hälsa.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen Jämtlands län är förvaltande myndighet med attesterande funktion för EU-programmen Interreg Sverige-Norge 2014–2020 och Interreg Sverige-Norge 2021–2027. Länsstyrelsen ska uppfylla programdokumentens mål och prioriteringar genom att stödja gränsöverskridande hållbara projekt i fem län i Sverige och aktuella fylkeskommuner i Norge.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Regional tillväxt och infrastrukturplanering (30, 34)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	9,9	9,6	9,1
Antal årsarbetskrafter kvinnor	7,3	8,2	7,7
Antal årsarbetskrafter män	2,6	1,4	1,5
Antal ärenden, inkomna och upprättade	91	98	85
Antal beslutade ärenden	99	55	65
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	23	10
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	12 667	12 079	10 678
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	41 791	49 140	52 217

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Verksamheten i nya programperioden för Interreg har kommit igång. Det innebär att antalet ansökningar och beslut har ökat, medan antalet projekt som avslutats minskar och därmed också antalet utbetalningar.

Resultatredovisning

3 § p3 Regional tillväxt

Länsstyrelsen i Jämtlands län har fortsatt att arbeta tillsammans med kommunerna och Region Jämtlands Härjedalen med SOT-processerna. Det handlar om service och trygghetspunkter i ett antal samhällen där tillgången till service med livsmedel, drivmedel och liknande har stärkts utifrån ett serviceperspektiv till att även innefatta ett beredskapsperspektiv. Processerna bygger på ett tidigare projekt som avslutades under 2021.

Under året har arbetet med SOT-processerna huvudsakligen fokuserat på informationsinsatser för att stödja och utveckla servicen på landsbygden där arbetet med betaltjänster är en viktig del. Processerna kan kopplas till det regionala serviceprogrammet (RSP), kommunala serviceplaner och så även den regionala utvecklingsstrategin (RUS).

Arbetet med SOT-processerna har bidragit till ett samverkansprojekt med Umeå universitet som i sin tur har genererat en slutrapport¹⁸ och ett nationellt digitalt seminarium tillsammans med Umeå universitet. Ytterligare har det bidragit till ett deltagande och föredrag vid Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) kunskapskonferens.

Myndighetens för samhällsskydd och beredskap (MSB) har visat sitt intresse dels genom ett internt SOT-processföredrag där ett 80-tal medarbetare från Länsstyrelsen deltog. MSB har även besökt länet och träffat SOT-processinvolverade aktörer så som kommuner, civilsamhället och Länsstyrelsen. Anledningen till besöket är att de betraktar SOT-processerna som ett intressant och alternativt trygghetspunktskoncept, vilket de vill lära sig mer om.

Furulundsskolan i Lillhärjedalen i Härjedalens kommun har vävt in barnkonventionsperspektivet kopplat till deras lokala SOT-punkt. Upprinnelsen hämtas från Kall i Åre kommun och nu har även en process i Krokoms kommun med de kommande SOT-punkterna i Rötvik och Valsjöbyn påbörjats. MSB har även visat intressen i barnperspektivet och inte minst genom Lilla Krisinfo.se.

¹⁸ ISBN 978-91-8070-124-2.

3 § p4 Infrastrukturplanering

Under året har 22 ärenden inom ärendegruppen fysisk planering av vägar och järnvägar kommit in. Av dessa har ett ärende gällt begäran om beslut om betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen beslutade att ärendet inte antas medföra betydande miljöpåverkan. Ett ärende var en remiss om statens ansvar för det svenska flygplatsystemet. Övriga 20 ärenden har gällt begäran om samråd eller kungörelse om granskning där Länsstyrelsen genom skriftligt yttrande alternativt samrådsmöten gett råd och tillhandahållit planeringsunderlag till Trafikverkets planprocess.

Under året har verksamheten samhällsplanering haft en närmare samverkan internt för hantering av artskydd och biotopskydd i nya vägplaner samt externt med Trafikverket investering. Länsstyrelsen har deltagit på Trafikverkets myndighetsforum samt fört en närmare dialog med Trafikverkets samhällsplanerare. De har deltagit på Länsstyrelsens planberedningar där kommunernas planer som inkommer för yttrande till Länsstyrelsen beskrivs och diskuteras. Länsstyrelsen har även haft separat möte med Trafikverket där bland annat klimatanpassning och yttranden för detaljplaner diskuterats. Detta har bidragit till tydligare yttranden till kommunerna i infrastrukturfrågor och en samsyn från statligt håll gällande infrastrukturplanering i länet.

Länsstyrelsen har under året inte provat någon detaljplan med hänsyn till riksintresse för kommunikation.

Grundläggande betaltjänster

Årets arbete med grundläggande betaltjänster har huvudsakligen varit av karaktären omvärldsbevakning och dialog med olika aktörer. Kommunerna är en central aktör i arbetet inom området. Dels att på ett effektivt sätt sprida information, dels att få information från deras nätverk och organisation.

Samarbetet mellan de fyra nordligaste länen kopplat till arbetet med grundläggande betaltjänster har fortsatt under året. Detta har bland annat resulterat i framtagandet av en sammanfattande populärversion av lärdomarna från de två samarrangerade konferenserna Robusta betaltjänster i Norr. Vi har också samarbetat inom bevakningsområdet av de grundläggande betaltjänsterna där vi bland annat ställt frågor till länets integrationsnätverk.

Länsstyrelsen har även detta år påtalat konsekvenserna av avsaknaden av den regionala hänsynen vid tillsynsprocessen av kreditinstitutens skyldighet att tillhandahålla kontanttjänster¹⁹. Detta har Länsstyrelsen gjort genom vår regionala bevakningsrapport av de grundläggande betaltjänsterna i Jämtlands län²⁰. Med hänvisning till liknande resonemang har Länsstyrelsen också yttrat sig över SOU²¹ 2023:16 Staten och betalningarna.

Under 2023 har inga ansökningar om statligt stöd till nya betaltjänstombud inkommit. Länsstyrelsen hade två pågående ärenden vid årets början. Ett ärende avbröts i förtid under året då leverantören sade upp avtalet med ombudet. Ärendet avsåg en dagskassedeponering. Det andra ärendet vilket avser en kontantuttagsautomat kvarstår.

Länsstyrelsen anser att det föreslagna målet för betalningsförmedling bör följas av en uppföljning av målet för att belysa den regionala aspekten. Detta i syfte att kunna vidta åtgärder för att främja utveckling av betalningsförmedlingspunkter i landet som tar hänsyn till hela Sverige²².

4 § p4 Uppgifter enligt förordningen (2022:1379) om förvaltning av program för vissa EU-fonder

Under året har rådgivning, handläggning, granskning och kommunikationsarbete av EU-stöd i Interreg Sverige-Norgeprogrammen 2014–2020 och 2021–2027 genomförts.

¹⁹ Enligt Lag (2010:751) om betaltjänster 9. Kap.

²⁰ Länsstyrelsens diarienummer 7367-2023.

²¹ SOU, Statens offentliga utredningar.

²² Länsstyrelsens diarienummer 4242-2023.

Fokus för det tidigare programmet har varit granska slutrapporter och utbetalning av stöd. Nu återstår en till projektrevision och sedan avslutsrapportering och stängning av programmet.

I det nya programmet har utlysningar och handläggning, samt att skapa processer och rutiner för bland annat en förenklad kostnadsredovisning för projekten tagit en stor del av arbetsinsatsen. Mycket tid har även lagts på att vara med om att utveckla innehållet och göra tekniska tester i det digitala handläggningssystemet NYPS.

De två styrkommittéerna för Nordens Gröna Bälte och Centrala Skandinavien har kommit i gång och ytterligare två utlysningar har hållits under 2023, nr 3 och 4.

En tredjedel av budgeten för perioden 2021–2027 är beslutad och utbetalningarna går planenligt.

4 § p5 Vara behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning m.m.

Europeisk byrån för bedrägeribekämpning har under 2023 inte gjort några kontroller av Interreg Sverige-Norges program och dess förvaltande myndighet. För 2014–2020 har kvoten av kontroller på plats uppfyllts under tidigare år och kontroller på plats för det nya programmet är aktuellt först nästa år. Skrivbordgranskningar av ansökan om utbetalningar har gjorts för båda programmen.

1C2 Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken

Länsstyrelsen samarbetar med Region Jämtland-Härjedalen, samt med länets kommuner och intresseorganisationer, för att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Länsstyrelsen har under året deltagit aktivt i de månatliga tillväxtchefsmöten som drivs av Region Jämtland Härjedalen i samarbete med länets kommuner. Se mer om vår samverkan under Samordna samhällsintressen och främja samverkan.

Länsstyrelsen har vidare ordinarie platser i det länspartnerskap som hanterar beredningar av ansökningar och projekt inom ERUF och ESF. Utöver detta har Länsstyrelsen en ordinarie plats i Strukturfondspartnerskapet för Jämtlands län samt Västernorrland där beslut om projekt för tidigare nämnda program fattas.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Jämtland-Härjedalen samt Skogsstyrelsen fortsatt arbetet med skogsprogrammet. En rad aktiviteter har genomförts under året inom ramen för skogsprogrammet. Se mer i verksamhetsområde Naturvård och miljöskydd, redovisning av uppdrag RB 1A11.

Vidare har Länsstyrelsen under året samverkat med Region Jämtland Härjedalen inom ramen för Mat- och Livsmedelsstrategin i länet. En ny organisation har sätts för arbetet med den regionala Mat- och Livsmedelsstrategin. Se mer i verksamhetsområde Areella näringar, redovisning av uppdrag 1A2.

1C3 Mål i regionala utvecklingsstrategin m.m.

Av de medel som Länsstyrelsen Jämtlands län disponerat återstår under 2023 enstaka utbetalningar och Länsstyrelsen har inte längre någon möjlighet att styra projekt mot mål med olika perspektiv.

1C4 Bredband tillgång, utbyggnad och samverkan m.m.

Länsstyrelsen håller löpande kontakt med bredbandskoordinatören och Tillväxtverket angående bredbandsutbyggnaden i länet. Vi har bistått regionen med uppgifter om beviljade bredbandsstöd samt information kring hur stor andel som vid det aktuella tillfället återstod att redovisa i dessa stöd. En utförlig presentation har gjorts vid ett samrådsforum för att sprida information internt på Länsstyrelsen kring arbetet med bredbandsfrågorna. Länsstyrelsen har under året deltagit i Post- och telestyrelsen (PTS) informationsmöten kopplade till bredband. Inbjudningarna har nått enheter som arbetar med stödhantering, samhällsberedskap, samhällsplanering och tillstånd samt tillsyn.

Insatser har gjorts för att minska ärendeflödet genom att se över vilka ärenden, avseende fibernedläggning för bredbandsutbyggnad som behöver anmälas som 12:6 samt effektivisera själva handläggning och minska handläggningstiden för dessa

Vid PTS webinarium i september framgick att flera länsstyrelser i landet liksom vi inte prioriterat frågan om robusta elektroniska kommunikationer. Vi har istället prioriterat andra frågor. Vi har efter PTS-seminariet identifierat frågan och höjt vårt medvetande om frågan. Se mer om tillgången till bredband i länet under Tillståndet i länet.

Agenda 2030

Insatserna inom Regional tillväxt och infrastrukturplanering bedöms ha bidragit till följande mål i Agenda 2030: Mål 1 Ingen fattigdom, 2 Ingen hunger, 5 Jämställdhet, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 10 Minskad ojämlikhet, 11 Hållbara städer och samhällen, 15 Ekosystem och biologisk mångfald samt 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Resultatbedömning

Den sammanvägda bedömningen är att resultatet inom Regional tillväxt och infrastrukturplanering är gott, men att det finns utvecklingsbehov inom vissa delområden. Ett stort antal aktiviteter har genomförts med gott resultat. Inom ett par delområde lyfts omständigheter som påverkar hela länet och inte bara Länsstyrelsens verksamhet negativt, som till exempel avsaknad av grundläggande betaltjänster.

Det är ett stort intresse för SOT-processerna på alla nivåer runt om i landet. Detta inkluderar privata, offentliga och ideella aktörer. Under fjärde kvartalet har två SOT-punkter etablerats i länet. Totalt har då länet, och Sverige, fem SOT-punkter.

Coronapandemins efterverkningar har påverkat andelen faktiskt upparbetade medel av de beslutade medlen inom Interreg Sverige-Norge. Trots att nästan alla pågående projekt under pandemiåren förlängdes på projektägarens begäran, så har upparbetade medel blivit lägre vilket ger ett större återflöde än förutsett. Interreg Sverige-Norge är ännu inte avslutat men prognosen pekar på att 12 procent av totala programbudgeten inte kommer att nyttjas. Däremot visar resultatutvärderingen gott resultat men också att snedvridningen mellan svensk och norsk finansiering är otillfredsställande. Snedvridningen har ökat för Interreg Sverige-Norge 2021–2027 där EU står för den högre andelen av stöd från programmet till projekten. Förvaltande myndighet ser genomförandet av fyra utlysningar i nya programperioden och att 30 procent av medlen är beslutade som ett utmärkt resultat då programmet godkändes först 21 september 2022.

Länsstyrelsen bedömer att det finns utvecklingsbehov i arbetet med grundläggande betaltjänster. Genom samverkan med bland andra kommuner och privata aktörer har vi en god bild av situationen i länet. Utbudet av aktörer och tjänster kopplad till kontanter är extremt lågt. Vi har en (1) distributör av kontanter, ingen betalningsförmedling med möjlighet att betala med kontanter över disk, begränsningar i dagskasselinämningen och aktörer som anses ska vara kontantuttagpunkter har inte kontanter i önskad utsträckning. Tillämpning och tillsyn av lagen om kreditinstituts skyldighet att tillhandahålla kontanter bedömer Länsstyrelsen inte vara tillräcklig då konsekvenserna slår mot de fyra nordligaste länen, samt länets ICA-handlare.

Även inom arbetet med bredbandstillgång finns ett utvecklingsbehov som uppmärksammas under året. Vi har inte prioriterat frågan med robusta elektroniska kommunikationer, men medvetandet om frågan har höjts.

Hållbar samhällsplanering och boende

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p5 Hållbar samhällsplanering och boende	Länsstyrelseinstruktion
5 § p9 Verka för att behovet av bostäder tillgodoses	Länsstyrelseinstruktion
1A3 Tillsyn hyresbostäder, studentbostäder m.m.	Regleringsbrev
1C5 Ökat bostadsbyggande, samverkan kommuner m.m.	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.
Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet.
Länsstyrelserna ska:

- Samordna de planeringsunderlag som olika myndigheter tar fram som stöd till kommunens planläggning (natur- och kulturvärden, infrastruktur, militära intressen, vattenfrågor).
- Samordna sina uppdrag om rådgivning och vägledning till kommunerna inom ramen för tidig dialog för ökat bostadsbyggande.
- Utveckla sitt arbete med digital samhällsbyggnadsprocess.
- Samordna och ta tillvara statens intressen i den kommunala översiktsplaneringen och vid detaljplaner och områdesbestämmelser inom ett flertal områden.
- Pröva översikts- och regionplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser, överklagande av kommuners beslut, tillsyn, vägledning och uppföljning enligt plan- och bygglagen.
- Ansvara för att analysera och rapportera hur bostadsmarknaden ser ut i länet, exempelvis tar vi varje år fram en regional bostadsmarknadsanalys.
- Ge stöd till hyresbostäder och bostäder för studenter och till bostäder för äldre, samt stöd till energiåtgärder.
- Samordna arbetet med klimatanpassning, strandskyddsdispenser och havsplanering.

Det övergripande målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö. För området bostadsmarknad är målet långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Länsstyrelserna ska även verka för genomslag av andra nationella mål, som gestaltad livsmiljö och miljömålet god bebyggd miljö.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Hållbar samhällsplanering och boende (40–41)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	8,2	7,8	8,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	6,1	6,2	6,5
Antal årsarbetskrafter män	2,1	1,6	1,9
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 078	779	851
Antal beslutade ärenden	976	800	1 030
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	9 988	8 555	8 600
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Det nya stödet Energieffektivisering i småhus som infördes sommaren 2023 har gjort att antalet inkomna ärenden har ökat med cirka 200 ärenden 2023 jämfört med 2022.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal påbörjade bostäder (st)	Mål se nedan ¹⁾	Årlig analys och rapport om läget i länet på bostadsmarknaden	SCB ²⁾	- ³⁾	209	230	299
Antal färdigställda bostäder (st)	Mål se nedan ¹⁾	Årlig analys och rapport om läget i länet på bostadsmarknaden	SCB ²⁾	- ³⁾	530	209	236
Länsstyrelsens handläggningstid för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus; andel avgjorda inom 80 dagar (%)	Mål se nedan ¹⁾	Prövning enligt plan- och bygglagen	Platina ⁴⁾	75%	20%	18%	14%
Länsstyrelsens handläggningstid för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus; andel ärenden avgjorda inom 120 dagar (%)	Mål se nedan ¹⁾	Prövning enligt plan- och bygglagen	Platina ⁴⁾	90%	50%	27%	- ⁵⁾

1) Mål: "Ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader, där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven."

2) Statistiska centralbyråns statistik: Nybyggnad av bostäder. Statistik till och med tredje kvartalet.

3) Målvärde uttryckt i siffror saknas.

4) Ärendehanteringssystem, Länsstyrelsen.

5) Färre än 10 ärenden. Utfallet 57 procent grundas på sju ärenden.

Bostäder - Nationellt sjunker byggtakten och förutsättningarna för bostadsbyggandet har försämrats med anledning av inflationen. Det finns färdiga detaljplaner hos kommunerna som därför saknar exploatörkontrakt och en del nya projekt har exploatörer valt att pausa på grund av de försämrade ekonomiska förutsättningarna. Den stora ökningen av färdigställandet av bostäder 2023 i Jämtland beror på fleråriga byggprojekt som slutfördes framför allt första kvartalet 2023.

Överklaganden - Överklaganden med mål 80 eller 120 dagar. Under 2023 har Länsstyrelsen infört ett nytt arbetssätt med syfte att korta handläggningstiderna och uppfylla inriktningsmålen.

Förändringarna har ännu inte fått sådant genomslag att inriktningsmålen uppfylls, men de har lett till en tydlig förbättring i utfallet för ärendegruppen som helhet med generellt minskade handläggningstider. Åtgärderna som gjordes under 2023 förväntas få ett fortsatt positivt genomslag för handläggningstiderna under 2024. Se också tabell I Handläggningstider.

Resultatredovisning

Länsstyrelseinstruktion 3 § p5 Hållbar samhällsplanering och boende

Handläggningen av inkomna planärenden hos Länsstyrelsen har genomförts inom angivna mål för handläggningstider. Detta har bidragit till att de kommunala planprocesserna genomförs enligt plan samt att kommunernas planer inriktas mot en hållbar samhällsplanering i enlighet med relevanta nationella mål.

Under året har Länsstyrelsen genomfört planmöten med fem av åtta kommuner i länet, där vikten av antagande av planeringsstrategi och behov av stöd diskuterats.

Tvärsektoriell samverkan

Länsstyrelsen har genomfört konferensen Regionalt forum för hållbar samhällsplanering, med inriktning mot vattenfrågor. Konferensen samlade ett stort antal aktörer som jobbar med samhällsplaneringsfrågor och vattenrelaterade frågor som exempelvis Vatten och avlopp (VA) och dagvattenhantering. Syftet med dagen var att stärka plankompetensen hos deltagande organisationer och informera om viktiga lagändringar. I årets konferens deltog Boverket, Vattenmyndigheterna, Naturvårdsverket och samtliga kommuner i länet med deltagare från flera olika sakområden samt politiker.

Frågor relaterade till geoteknisk säkerhet i planer har lyfts återkommande av Länsstyrelsen i dialogmöten med kommuner, Statens Geotekniska Institut och Boverket. Avsikten är att under kommande år genomföra en riktad insats inom området för att kunskapshöja samtliga aktörer som verkar i länet.

Nätverk för planchefer har startats upp där Länsstyrelsen är sammankallande. Det första mötet genomfördes i december där chefer från sju av länets åtta kommuner deltog.

Länsstyrelsen har främjat tillsynsarbetet i länet genom att anordna en tillsynsvägledningsdag i november. Den riktade sig till tjänstepersoner som arbetar med tillsyn enligt plan- och bygglagen och miljöbalken samt handläggare från Länsstyrelsen i Jämtland.

Regionalt planeringsunderlag

Länsstyrelsen har under året haft fortsatt dialog med Naturvårdsverket gällande ofullständiga värdebeskrivningar till riksintresse för friluftsliv och naturvård i länet. Verksamheten har stöttat i arbetet med revidering för riksintresse naturvård. Förslaget till revidering för Åreskutan i Åre kommun har under året beslutats av Naturvårdsverket efter samråd med Länsstyrelsen.

Riktlinjer för riskbedömning i länet beslutades i början av året och används nu av kommunerna som stöd i deras samhällsplanering.

Som stöd till kommunernas planarbete har länsstyrelserna ett samlat planeringsstöd på våra hemsidor som heter Planeringskatalogen. Under hösten har både nationell- och regional revidering av Planeringskatalogen intensifierats och arbetet förväntas bli klart i januari 2024.

Länsstyrelsernas interna digitala ärendehanteringsplattform "Prozesso" har lanserats under hösten med tillhörande e-tjänst för kommunerna. Plattformen är under uppbyggnad och ska så småningom underlätta planärendehantering för både kommunerna och Länsstyrelsen även om det i dagsläget gör hanteringen av planärenden mer tidskrävande.

Sammanfattningsvis har Länsstyrelsens insatser tillsammans med andra sakområden och myndigheter under året stärkt samhällsbyggnadsprocessen i länet i form av stöd, vägledning och råd till kommunerna i deras fysiska planering. Genom att utveckla ett närmare samarbete mellan kommuner och Länsstyrelsen främjar vi lärande i samarbete och verkar för att stärka den kommunala planeringen av mark och vatten i länet.

1A3 Tillsyn hyresbostäder, studentbostäder m.m.

Tillsyn och uppföljning av förordningarna (2016:880), (2016:881) samt (2016:837).

För att genomföra vårt tillsyns och uppföljningsuppdrag följer vi en särskild granskningsmodell som har tagits fram med stöd av den för alla länsstyrelser gemensamma Nationella samordningen för energi- och bostadsstöd. Granskningsmodellen färdigställdes under hösten 2023 och vi har påbörjat granskningen av aktuella ärenden. Granskningarna pågår i 10-15 år, beroende på förordning, efter att de olika stöden har beviljats.

1C5 och 5 § p.9 verka för att behovet av bostäder tillgodoses

Länsstyrelsen har under 2023 samverkat med flera av länets kommuner. Detta har skett genom möten med enskilda kommuner och vid dialogmöten kopplat till planeringsfrågor. Det har även genomförts möten med fokus på bostadsförsörjningsfrågor kopplat till bostadsmarknadsenkäten. Bland annat har antagande av riktlinjer för bostadsförsörjning under mandatperioden diskuterats.

Länsstyrelsen bjöd under året in till en regional bostadsträffsdag för politiker och tjänstepersoner i länets kommuner. Syftet med dagen var att ge tips och inspel till kommunerna i deras arbete med bostadsförsörjningsfrågor samt att de skulle lämna önskemål kring samverkan och stöd som Länsstyrelsen kan bidra med.

Sammantaget har arbetet underlättat för länets kommuner att framgent söka stöd och kontakt hos varandra. Arbetet har även bidragit till att Länsstyrelsen utvecklat samverkansformerna i länet vilket kommer att fortsätta under 2024.

Agenda 2030

Insatserna under året inom verksamhetsområdet bedöms ha bidragit till följande mål i Agenda 2030: Mål 11 hållbara städer och samhällen, 13 Bekämpa klimatförändringen och Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Resultatbedömning

Resultaten bedöms i all väsentlighet vara gott då Länsstyrelsen uppnått de uppsatta målen för verksamheten. Kommunernas handläggare och politiker har fått stöd i sitt arbete genom rådgivning, till exempel gällande tolkning av lagar och förordningar, men även i frågor om underlag och översiktsplanering. Det finns fortsatt utvecklingspotential gällande tillhandahållande av regionalt planeringsunderlag, samordning av statliga myndigheter i planprocessen samt rådgivning och samverkan med regionala aktörer för att främja en hållbar bostadsförsörjning i kommunerna.

Energi och klimat

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p6 Energi och klimat	Länsstyrelseinstruktion
5 § p8 Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat	Länsstyrelseinstruktion

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag inom verksamhetsområdet sammanfattas i nedanstående punkter. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och leda arbetet med genomförandet av de regionala energi- och klimatstrategierna samt bidra till samhällets elektrifiering.
- Administrera och vägleda länets aktörer för effektiva klimatinvesteringar genom arbete med Klimatklivet.
- Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat utifrån uppdrag i förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete (2018:1428) samt målen i den nationella strategin för klimatanpassning.

Energipolitiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet med konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Den ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Mål är 50 procent effektivare energianvändning till 2030 jämfört med 2005 och att elproduktionens sammansättning år 2040 är 100 procent fossilfri.

Det övergripande *klimatmålet* innebär att Sverige senast år 2045 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Regeringens mål för samhällets *anpassning till ett förändrat klimat* är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Det finns även andra relevanta mål för verksamhetsområdet, till exempel under generationsmålet i miljömålssystemet. I årsredovisningen redovisar vi information av väsentlig betydelse i förhållande till dessa mål.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Energi och klimat (42)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	2,6	1,9	2,1
Antal årsarbetskrafter kvinnor	1,2	0,4	0,7
Antal årsarbetskrafter män	1,4	1,6	1,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	51	81	54
Antal beslutade ärenden	49	79	50
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	1	0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	3 516	3 427	3 391
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	599	174	846

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

En stor andel av antalet inkomna och upprättade ärenden under året härrör från Klimatklivet, och antalet nya ansökningar i Klimatklivet minskade från 57 år 2022 till 30 år 2023. En anledning till minskade antalet ansökningar via Klimatklivet kan vara att det bara var en ansökningsomgång under 2023, jämfört med tre ansökningsomgångar 2022.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal inlämnade ansökningar under året inom Klimatklivet per 10 000 invånare (st)	Sveriges klimatmål	Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket ¹⁾	- ²⁾	2,3	4,3	2,6 ³⁾

1) Naturvårdsverkets ärendehanteringssystem.

2) Mål saknas.

3) Felaktigt värde för 2021 i årsredovisningarna 2022 och 2021 har rättats.

Minskningen i antal ansökningar jämfört med år 2022 och år 2021 kan förklaras med att det bara var en ansökningsomgång under 2023, jämfört med tre ansökningsomgångar år 2022 och fyra ansökningsomgångar år 2021. Dessutom var Naturvårdsverkets krav på genomförandetid för projekten tuffare än tidigare, vilket kan bidragit till färre ansökningar jämfört med tidigare år. Sett till antal ansökningar per invånare i Jämtlands län är det bara två län som har fler ansökningar. Länsstyrelsen har inget målvärde för indikatorn.

Resultatredovisning

3 § p6 Energi och klimat

Energi- och klimatarbetet har under året bedrivits enligt prioriteringarna i den regionala energi- och klimatstrategin för Jämtlands län. En plattform för genomförandet av strategin är Miljö- och klimatrådet som Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen gemensamt driver. Knappt 60 aktörer har sedan starten 2015 skrivit under en avsiktsförklaring för att delta i rådet.

En del i genomförandet av strategin är driva, delta eller på annat sätt stödja regionala projekt inom prioriterade områden.

En del av årets verksamhet har varit att informera om och hantera ansökningar och rapportering för klimatinvesteringsstödet Klimatklivet, som ger länets aktörer möjlighet att genomföra en klimatomställning.

Länsstyrelsen genomförde under hösten 2023 den årliga konferensen Klimatseminariet²³. Den genomförs med syfte att sätta ljuset på avgörande frågor för att lyckas med genomförandet av

²³ Klimatseminariet arrangerades i samarbete med Region Jämtland Härjedalen, Östersunds kommun och Länsförsäkringar Jämtland.

strategin, inklusive att inspirera och skapa engagemang hos de 400 personerna på plats och deltagarna på länk. I år var temat klimatledarskap och resurshushållning.

Under 2023 har arbetet i Miljö- och klimatrådet rådet utvärderats och nya fokusområden valts. Vidare har ett samarbete inletts med Östersunds kommuns initiativ Klimatneutral 2030, för att öka genomförandegraden.

En mycket stor del av utsläppen i länet kommer från transporter och arbetsmaskiner²⁴, och det är ett fokusområde i den regionala strategin. Länsstyrelsen har medverkat i, och genomfört insatser i två projekt som avslutades under året, "Ladda i Mittstråket" och "Förnybart i Tanken". Från hösten 2023 deltar Länsstyrelsen i referensgrupp för det nystartade projektet "Fossilfria destinationer besöksmål"²⁵ och stödjer ett annat nystartat projekt, "Förnybar 2030"²⁶, genom att finansiera en kartläggning av entreprenader under kommande år, med målsättning att fler upphandlingar av utsläppsfria arbetsmaskiner ska genomföras.

Länsstyrelsen har fortsatt verka för effektiva klimatinvesteringar via Klimatklivet och Elektrifieringspiloterna. Detta genom egna informationsinsatser, men också tillsammans med övriga länsstyrelser i norra Sverige samt genom samverkan med Region Jämtland Härjedalen - Energikontoret. Utöver information och rådgivning om Klimatklivet har 70 projekt handlagts fördelat på 30 projektansökningar, 21 lägesrapporter för pågående projekt samt 19 slutrapporter.

Sammantaget har Länsstyrelsen i sin roll och sitt uppdrag medverkat till att länets aktörer i flera år arbetat med strategins fokusområde "Fossilbränslefria transporter och arbetsmaskiner", där ökad elektrifiering i form av laddinfrastruktur och laddbara fordon är ett mått på utvecklingen. I oktober 2023 fanns i Jämtlands län 4 051 laddbara bilar och 727 publika laddpunkter. Det innebär en ökning i antalet laddbara bilar med 47 procent jämfört med året innan. Antalet laddpunkter ökade med drygt 26 procent under samma period. Av länets personbilar var fem procent laddbara.

För de ansökningar till Klimatklivet som skett under 2023, sker utsläppsminskningarna först under kommande år, förutsatt att projektansökningarna beviljas. Om alla ansökningar skulle beviljas så kommer det att leda till en kraftig minskning av utsläppen. Utöver information för att inspirera till klimatinvesteringar så har handläggningen av läges- och slutrapporter för pågående projekt inom Klimatklivet bidragit till att medel frigjorts i systemet, vilket i sin tur gett Naturvårdsverket möjlighet att bevilja stöd till ytterligare projekt.

5 § p8 Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat

Under 2023 har arbetet med klimatanpassning fokuserat på samhällsplanering och de utmaningar som länets kommuner står inför när klimatet förändras. Bland annat har insatser för att svara på remisser och stötta handläggare inom samhällsplanering förstärkts. En arbetsgrupp med fokus på gemensamt arbete för att minska risker för ras, skred, erosion och slamströmmar etablerades av Länsstyrelsen tillsammans med Skogsstyrelsen och tre av länets kommuner. Arbetsgruppen har träffats i fält i Åre kommun och Ragunda kommun för att få kunskap om jordarterna i respektive kommun samt hur förändringar i terrängen och exploatering kan påverka markstabilitet. Målet med arbetsgruppen var att skapa ett GIS-skikt och informationsunderlag som kan användas som arbetsstöd vid handläggning av ärenden som kan påverka markstabiliteten.

Länsstyrelsen har även arrangerat en workshop kring klimatanpassning och bjudit in deltagare från hela länet för att öka kunskapen om hur man utför en riskanalys. Workshopen samlade representanter från både kommuner och andra organisationer så som Svenska samernas riksförbund, Trafikverket och Region Jämtland Härjedalen.

²⁴ Enligt senast tillgängliga statistik så stod sektorerna transporter och arbetsmaskiner för drygt 60 procent av växthusgasutsläppen.

²⁵ Fossilfria destinationer och besöksmål, med Region Jämtland Härjedalen som projektägare startade hösten 2023.

²⁶ Förnybart 2030, med Region Jämtland Härjedalen som projektägare startade hösten 2023.

Under året har Länsstyrelsen utarbetat en strategi med fokus på det långsiktiga arbetet inom klimatanpassning fram till 2030. Detta har skett i samråd med en rad olika regionala aktörer så som kommuner, Region Jämtland Härjedalen, Svenska samernas riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund, Skogsstyrelsens regionala kontor och Trafikverket. Under denna process har även styrgruppen i Miljö- och klimatrådet i Jämtlands län blivit inbjudna att lämna inspel till målområden och ge synpunkter vid presentationer.

Länsstyrelsen har även initierat och deltagit i olika arbetsgrupper, dels inom Länsstyrelsens olika enheter, dels i externa arbetsgrupper. Arbetet har främst skett i samråd med länets miljö- och klimatråds styrgrupp och ovan nämnda aktörer. I arbetet prioriterades fem målområden; Strategiskt arbete och samordning, Naturmiljö och ekosystemtjänster, Samhällsplanering och bebyggelse, Livsmedelsproduktion samt Vård-, hälsa och omsorg. Strategin för klimatanpassning har därefter varit ute på remiss och bearbetats av framför allt länets kommuner och styrgruppen i miljö- och klimatrådet. Arbetet med klimatanpassningsstrategin har i många målområden genomförts av en ökad medvetenhet kring hur beredskapsfrågor och klimatrelaterade risker kan påverka olika aktörers verksamheter och dess förmåga att vara robusta i framtiden.

Under året har arbetet med fokus på högriskområden fortsatt. En tillsatt arbetsgrupp har under året träffats vid fyra tillfällen via Skype samt två fältbesök med utgångspunkt i Åre by och i Tjärnviksdalen. Vid Skype-träffarna har deltagarna diskuterat olika problemformuleringar samt skapat en definition om ett högriskområde som sedan legat till grund för en checklista. Vid fältbesöken fick respektive kommunrepresentant presentera en del av problematiken och arbetsgruppen fick möjlighet att se olika typer av områden som påverkats av bland annat skyfall och sedimenttransport.

Sammantaget har arbetet med samhällsplanering och högriskområden för ras, skred, erosion och slamströmmar bidragit till att öka förståelsen för vikten av att inkludera klimatriskanalyser i ärendehandläggning och yttranden. Denna förståelse har främst applicerats på hantering av ärenden inom samhällsplanering samt ärenden inom miljöbalksärenden så som omläggning av mark och vattenverksamhet. Arbetet om högriskområden har även bidragit till förstärkta handläggningsrutiner och ökade möjligheter för samverkan mellan myndigheter och kommuner.

Agenda 2030

Årets insatser inom Energi och klimat bidrar framför allt till Generationsmålet, miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt till Agenda 2030-målen 12 Hållbar konsumtion och produktion samt mål 13 Bekämpa klimatförändringarna.

Klimatanpassningsarbetet bidrar till att öka kunskapen om Agenda 2030 Mål 5 Jämställdhet, 6 Rent vatten och sanitet, 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 Hållbara städer och samhällen och Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer det sammantagna resultatet som gott. Verksamheten har utförts i enlighet med uppdragen och når i all väsentlighet de uppsatta målen. Det har dock funnits osäkerheter under våren 2023 kring huruvida fler utlysningar inom Klimatklivet skulle ske vilket innebär att Länsstyrelsens informationsarbete inte blev lika omfattande.

Kulturmiljö

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p7 Kulturmiljö	Länsstyrelseinstruktion

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamheten består av tillsyn och tillstånd enligt kulturmiljölagen och miljöbalken, samt prövning av kulturmiljöbidrag till vård, information, kunskapsuppbyggnad och tillgänglighetssatsningar. Kulturmiljöhänsyn tas till stor del i annan lagstiftning än i kulturmiljölagen. Samverkan genom dialog är ett viktigt verktyg för att främja, utveckla och förnya kulturmiljöarbetet i samverkan med länets aktörer.

Varje länsstyrelse har tagit fram en kulturmiljöstrategi där prioriteringar anges.

De fyra nationella kulturmiljömålen är:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen.

Kulturmiljöarbetet utgår också från fyra prioriterade miljö kvalitetsmål: God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar.

Regionala prioriteringar och uppdrag

De nationella målen som beskrivs ovan har regionaliserats och brutits ned till en regional kulturmiljöstrategi²⁷. Strategin har kompletterats med riktlinje för inkluderade ärendehandläggning av kulturmiljöbidraget samt en strategi för tillgängliga natur- och kulturmiljöer. Detta utgör även en del i arbetet med jämställdhetsintegrering av kulturmiljöarbetet. Arbetet följs upp inom verksamhetsplaneringen för kulturmiljö. I det regionala miljö kvalitetsarbetet ingår även Storslagen fjällmiljö.

Sveriges nationella mål knyter an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen bidrar till att nationella mål får genomslag i länet bidrar vi också till genomförandet av Agenda 2030. Vilka mål den här verksamheten bidrar till beskrivs närmare nedan.

²⁷ Länsstyrelsens diariernr 2265-2022.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Kulturmiljö (43)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	4,3	6,0	5,8
Antal årsarbetskrafter kvinnor	2,7	2,9	2,7
Antal årsarbetskrafter män	1,5	3,2	3,1
Antal ärenden, inkomna och upprättade	454	542	509
Antal beslutade ärenden	480	555	535
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	3	2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	6 382	6 737	6 212
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	8 830	8 485	7 677

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Jämfört med 2022 har handläggartjänsterna minskat med 0,5 och ersättningsrekryteringen av ny byggnadsantikvarie tog fem månader. En ny tjänst tillkom i september i form av en funktionschef. Angående verksamhetens ärendestatistik syns inte internremisserna då dessa redovisas på andra verksamhetskoder. Antalet internremisser var 299 och den sammanlagda arbetstiden var 503 timmar.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal registrerade fornlämningar, exkl. marina lämningar (st)	Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas	Skydd av fornlämningar och deras kulturhistoriska information.	Fornreg ¹⁾	-. ²⁾	14 519	14 224	12 778

1) Register, Riksantikvarieämbetet.

2) Målvärde saknas

Ökningen av antalet fornlämningar under 2023 beror på nya kulturmiljöinventeringar som genomförts under året. Behovet av ett uppdaterat kunskapsunderlag är stort, eftersom det finns brister i nuvarande underlag i Kulturmiljöregistret (KMR). Något målvärde för indikatorn finns inte uppsatt.

Resultatredovisning

3 § p7 Kulturmiljö

Extern och intern samverkan

Kärnverksamheten i kulturmiljöarbetet är att handlägga ärenden enligt kulturmiljölagen, plan och bygglagen och miljöbalken. Efterfrågan på antikvariernas och arkeologernas medverkan och sakkunskap har under året ökat såväl internt som externt då kulturmiljöfrågor hanteras i ett stort antal frågor och lagrum vid Länsstyrelsen. Bristen på antikvarisk och arkeologisk kompetens hos kommunerna är ett exempel på varför extern efterfrågan har ökat.

Länsstyrelsen har under året fortsatt initiera, delta i och utveckla befintlig samverkan inom en rad olika områden och nätverk. Några exempel är Region Jämtland Härjedalens nätverk gestaltad livsmiljö och forum för kulturarv, nätverk för vattenfrågor samt i olika nätverk för handläggare i de fyra nordligaste länen. Samråd har bland annat skett med Svenska kyrkan, Förbundet Svensk Fäbodkultur och Utmarksbruk, Skogsstyrelsen och skogsföretag.

För andra året i rad arrangerades en kulturarvsdag i länet, "Samling kring lägerelden". Huvudarrangör för konferensen var Heimbygda och Länsstyrelsen. Syftet med konferensen var att få nya tankar och idéer kring vad kulturarv är och hur det kan vara en resurs i den regionala utvecklingen i Jämtlands län.

Länsstyrelsen startade under året ett samarbete med Räddningstjänsten för att identifiera möjlig samverkan och målkonflikter utifrån tillsyn på de kyrkor och byggnadsminnen som är skyddade enligt kulturmiljölagen. Samarbetet behöver fortsätta för att utveckla kunskapsutbyte och samsyn.

Under året har verksamhetsområdet kulturmiljö deltagit i interna samråd och arbetsgrupper inom de flesta av Länsstyrelsens verksamhetsområden så som samhällsplanering, naturvård, restaurering av vattendrag, landsbygdsutveckling, arbete med fäbodplaner, vindkraftsgrupp, gruvgrupp med mera.

Länsstyrelsens uppgifter med utmärkning och undanförel av kulturegendom ingår i ansvaret för det civila försvaret. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap förde under året in kulturarv i listan över samhällsviktiga verksamheter och vi har börjat titta på vad det innebär för vår verksamhet. Uppgifterna förutsätter samverkan inom Länsstyrelsen, mellan länsstyrelserna och med en lång rad organisationer på både regional- och lokal nivå. Länsstyrelsen har under verksamhetsåret deltagit i det nationella nätverket för utmärkning och undanförel av kulturegendom. I samverkan med regionala- och lokala organisationer, har Länsstyrelsen påbörjat ett arbete med att ta fram en sammanställning av länets mest värdefulla kulturegendom. Länsstyrelsen har även tagit initiativet till och leder en samverkan mellan sametinget, andra större samiska kulturarvsinstitutioner och de fem nordligaste länsstyrelserna samt läns museer inom området för att arbeta fram en sammanställning av de mest värdefulla samiska kulturegendomarna inom Sápmi.

Egen verksamhet

Samverkan är en stor del av Länsstyrelsens arbete men vi bedriver också olika typer av egen verksamhet och handläggning med syfte att verka för de nationella kulturmiljömålen samt den regionala kulturmiljöstrategin. Bland annat har vi under året haft dialog med Åre kommun, föreningen Fröå gruva och Riksantikvarieämbetet inför bildande av ett kulturreservat av Fröå gruva. Arbetet med förslag till beslut och skötselplan för kulturreservatet Fröå gruva har fortflöpt under året men inte hunnit färdigställas på grund av vakanser under året.

Som en del i Länsstyrelsens långsiktiga arbete med att ta fram ett arkeologiskt handlingsprogram för uppdragsarkeologi, har vi detta år tagit fram en kunskapsöversikt som ska ge en övergripande bild av det aktuella arkeologiska kunskapsläget i Jämtlands län. Tyngdpunkten i arbetet är på de fornlämningar som berörs i hantering av fornlämningsärenden. Kunskapsöversikten ska peka på kunskapsluckor som vi behöver arbeta vidare med. Behovet av ett uppdaterat kunskapsunderlag är stort, eftersom det finns brister i nuvarande underlag i Kulturmiljöregistret (KMR). Det arkeologiska handlingsprogrammet ska när det är färdigställt, bland annat ange syfte och inriktning för arkeologin i länet samt underlätta för samhället att tillvarata värdefulla fornlämningsområden. Till exempel ska ett uppdaterat KMR underlätta för skogsbruket.

Under året har Länsstyrelsen arbetat vidare med att tillgängliggöra olika typer av kulturmiljöer i länet. Väckta frågor om byggnadsminnen har utretts men inget nytt beslut om byggnadsminne har fattats detta år. Utredningarna är ett steg framåt i ett för övrigt eftersatt arbete med byggnadsminnen i länet. Vi har gjort en översyn av riksintresse kulturmiljö Forsa – Duved Z 33, i Åre kommun samt handlagt tillståndsärenden enligt kulturmiljölagen.

Ett flerårigt arbete via länsstyrelsernas nätverk Kulturmiljöforum renderade i en nationell ökning av kulturmiljöbidraget med cirka 30 miljoner kronor per år de kommande tre åren.

Handläggningen av kulturmiljöbidraget är en viktig del av Länsstyrelsens kulturmiljöarbete och det bidrar bland annat till nya kulturmiljöer. Till exempel projektet Pravka, den första kända vikingatida kvinnograven i fjällmiljö samt en för länet större arkeologisk undersökning av två

järnframställningsplatser i Härjedalen. Arbetet med kulturmiljöbidraget har också bidragit till att flera samiska kulturmiljöer har dokumenterats och synliggjorts, till exempel den samiska miljön vid STF:s fjällstationen i Storulvån, ålderdomshemmet Fjällgård, sameskolan i Änge, gården Postens i Mittådalen, en skrift om samiska kvinnors och barns livsvillkor har skapats med mera. Bidrag till renoveringen av rampen i Undrom är ett exempel på hur bidraget kan användas för att öka tillgängligheten till kulturmiljöer.

Sammantaget har kulturmiljös arbete under året bidragit till de fyra nationella kulturmiljömålen, till prioriterade miljö kvalitetsmål och det regionala miljö kvalitetsarbetet Storslagen fjällmiljö. Arbetet har skett enligt den regionala kulturmiljöstrategin, enligt våra riktlinjer för inkluderande ärendehandläggning av kulturmiljöbidraget och vår strategi för tillgängliga natur- och kulturmiljöer. Kunskapen om olika kulturmiljöers samhällsvärde har ökat och tillvaratagits både externt och internt hos Länsstyrelsen. Riksintresse kulturmiljö, byggnadsminnen, fornminnen, flottningslämningar och kyrkliga kulturminnen har värnats i samhällsbyggnads och tillståndsprocesser.

Insatserna under året bedöms ha bidragit till följande mål i Agenda 2030: Mål 4, God utbildning till alla. Mål 11, Hållbara städer och samhällen. Mål 12, Hållbar konsumtion. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Tillsyn

Under året har Länsstyrelsen prioriterat bort de flesta av tillsynerna på grund av lägre bemanning. Det finns inget lagkrav på tillsynsplaner i vår verksamhet förutom för kulturresevatet men vi bör ha en tillsynsplan för byggnadsminnen, kyrkor och fornminnen. Några få skogsärenden har tillsynats samt länets kulturresevat.

Om Länsstyrelsen inte har möjlighet att prioritera en egen tillsynsplan kommer bristen på tillsyn av de lagskyddade kulturmiljöerna, byggnadsminnen, kyrkor och fornminnen på sikt få konsekvenser för bevarandet av länets kulturarv. Då uppnås inte ett av de fyra nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet nämligen "Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas".

Resultatbedömning

Verksamheten har ett utvecklingsbehov eftersom vi bara delvis når upp till våra uppsatta verksamhetsmål. Vi har inte kunnat arbeta proaktivt och framåtsyftande på det sätt vi önskar. Länsstyrelsen behöver göra prioriteringar som kan få konsekvenser på sikt för bevarandet av de lagskyddade kulturmiljöerna så som byggnadsminnen, kyrkor och fornminnen.

I skenet av de begränsade resurserna och sett till de sammantagna effekterna av Länsstyrelsens arbete under året, så blir ändå bedömningen att årets resultat är gott.

Samhällsskydd och beredskap

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p8 Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap	Länsstyrelseinstruktion
7 § Geografiskt områdesansvar m.m.	Länsstyrelseinstruktion
7 b § Beredskapsmyndighet	Länsstyrelseinstruktion
Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)	Övriga uppdrag

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet omfattar skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar och totalförsvaret. Nedanstående punkter sammanfattar de viktigaste uppgifterna och uppdragen. Länsstyrelserna ska:

- Vara sammanhållande inom krisberedskapen före, under och efter en kris inom sitt geografiska ansvarsområde och verka för en gemensam inriktning och vidta nödvändiga åtgärder.
- Vara länets högsta civila totalförsvarsmyndighet i händelse av höjd beredskap. Detta innefattar bland annat att samordna de civila försvarsåtgärderna och verka för att sådan verksamhet, hos civila myndigheter och andra civila organ som har betydelse för försvarsansträngningarna, bedrivs med enhetlig inriktning. Vidare ska länsstyrelserna i samråd med Försvarsmakten och med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att det civila och det militära försvaret samordnas.
- I samråd med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.
- Ansvara för räddningstjänst och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning.
- Ansvara för att ständigt ha en tjänsteman i beredskap och en förmåga att snabbt upprätta en krisledningsorganisation och vid behov en krigsorganisation.
- Ansvara för uppföljning av kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.
- Ansvara för att bevaka riskhänsyn i samhällsplaneringen.
- Hantera uppdrag enligt Sevesolagen²⁸.

Målet för Seveso-tillsynen är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor samt att säkerställa en nödvändig skyddsnivå ur miljö- och säkerhetssynpunkt. Att säkerställa att den kommunala räddningstjänsten har kunskap, bemanning och beredskap för Seveso-olyckor är också en viktig målsättning.

Målet för skydd mot olyckor är att, med hänsyn till de lokala förhållandena, i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

²⁸ Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av kemikalier kan då omfattas av Sevesolagen, som syftar till att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Målen för samhällets krisberedskap är att:

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö när olyckor och krissituationer inträffar.

Mål för det civila försvaret är att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred,
- bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser med tillgängliga resurser.

Målet för samhällets totalförsvaret är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Ett av Länsstyrelsens strategiska områden för 2023–2025 är stärkt totalförsvaret.²⁹ De övergripande målen för detta område tills 2025 är:

- Alla medarbetare har fått ökad kunskap genom att ha tagit del av information och/eller grundutbildning som erbjuds om myndighetens roll inom samhällsberedskapsområdet, för att kunna bidra då samhället behöver det.
- Vi har stärkt förmågan som samordnande aktör för att skapa ett tryggt, säkert och robust Jämtlands län.
- Vi har ett systematiskt och kontinuerligt sätt att arbeta med hot, risker och sårbarheter i vår organisation.
- Vi har stärkt vår förmåga som högsta civila totalförsvarsmyndighet i länet.

De länsgemensamma prioriteringarna³⁰ är:

- att stärka säkerhetsskyddet,
- att säkerställa krigsorganisationen,
- att stärka vår läns förmåga att hantera svåra samhällsstörningar och höjd beredskap genom att öva och pröva.
- Kontinuitetsplanering.

Regionala rådet för krisberedskap och civilt försvar har tagit ett inriktningsbeslut om att den egna organisationen ska verka för att dess samhällsviktig verksamhet kopplat till försörjningsberedskap inom livsmedelsverksamhet ska kunna hantera avbrott i 14 dagar i verksamhetens kritiska beroenden³¹.

²⁹ Verksamhetsplan 2023. Diarienumr: 1154-2023.

³⁰ Minnesanteckningar Regionala rådets möte 2 december 2022. Länsstyrelsens diarienummer: 8836-2022.

³¹ Skrivelse till regionala rådet, Jämtlands län, angående grundläggande förmåga inom försörjningsberedskap. Länsstyrelsens diarienummer: 8836-2022.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Samhällsskydd och beredskap (45-46)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	11,1	11,2	10,6
Antal årsarbetskrafter kvinnor	5,8	5,0	6,6
Antal årsarbetskrafter män	5,3	6,2	4,0
Antal ärenden, inkomna och upprättade	195	176	150
Antal beslutade ärenden	194	152	150
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	12	4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	16 486	14 841	13 680
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	140	140	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Arbetet med att utveckla totalförsvaret har intensifierats vilket bidragit till ett ökat antal ärenden för funktionen. Vi har dessutom övat mer, hanterat styrel, mottagit kommunernas olika styrdokument för mandatperioden, utvecklat vår krigsorganisation och hade under sommaren en del beslut kring eldningsförbud. I egenskap av totalförsvarsmyndighet arbetar nu allt fler med beredskap, vilket resulterar i ökade verksamhetskostnader. Vi har även fått ökade kostnader med anledning av mer arbete kopplat till civilområdeskansliet.

Resultatredovisning

3 § p8 Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Inom uppgift 3 § p8 Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap har Länsstyrelsen Jämtlands län bedrivit en bred verksamhet, som främst inneburit externa men även interna insatser.

Länsstyrelsens arbete inom civil beredskap riktar sig till stor del mot kommunerna i länet. Under året har myndigheten följt upp kommunöverenskommelsen³² inom lagen om extra ordinära händelser. Det gjordes genom uppföljningsbesök hos fyra av länets åtta kommuner. Detta har bidragit till en systematisk och kontinuerlig dialog med kommunledningarna. Därigenom har Länsstyrelsen fått kunskap om hur vi kan utveckla vårt stöd till kommunerna. Kommunerna har också fått kunskap om vad de själva kan utveckla i sitt arbete med civil beredskap.

Länsstyrelsen har under året varit ordförande och värd för det årliga stormötet med Gränsräddningsrådet, som syftar till gränsöverskridande samverkan inom samhällsskydd och beredskap i Mitt-Skandinavien. Därtill har Länsstyrelsen under 2023 drivit ett aktivt arbete inom samverkan för dammsäkerhet. Länsstyrelsen genomförde även övningen Fabian 23, där representanter för vattenregleringsföretag, kommuner och energibolag deltog. Syftet med övningen var att testa larmkedjans alla delar men också klargöra deltagarnas roll, agerande och behov vid ett eventuellt dammhaveri. Länsstyrelsen har även inlett en dialog med näringslivet med syfte att stärka samverkan inom detta område.

Länsstyrelsen har under året också gett länets kommuner stöd i kontinuitetsplanering, bland annat genom en workshop. Länsstyrelsens breda arbete med att ge kommunerna stöd inom

³² MSB, SKL. Överenskommelse om kommunernas krisberedskap. Diarienummer: MSB 2018-09779, SKL 18/03101

kontinuitetsplanering åskådliggörs även genom uppdragen om KHOSS³³, dricksvatten³⁴ och styrel³⁵. Arbetet har bidragit till att fler förvaltningar i kommunerna involveras i beredskapsarbetet, vilket vi bedömer vara avgörande för att stärka länets samlade förmåga.

Arbetet med Sevesotillsynen bedrivs i samverkan mellan sakområdena miljöskydd och samhällsberedskap. Beträffande Seveso finns det i Jämtlands län enbart en anläggning på högre kravnivå. Temat för tillsynen under 2023 har varit granskning av hur verksamhetsutövarna planerar inför nödsituationer och med fokusområde på att följa upp hur de arbetar med rutiner och säkerhetsledningssystem, samt granska säkerheten på plats. Länsstyrelsen har under året utfört tillsyn vid tre olika Sevesoanläggningar³⁶, varav en i den högre klassen, i enlighet med myndighetens tillsynsplan. Utöver tillsynen och granskningen utifrån årets tema och fokusområden, har tillsynen även innefattat vägledning till berörda företag.

Länsstyrelsen har också genomfört mer internt riktade insatser inom uppdraget Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap. Under året har Länsstyrelsen utvecklat uppdraget för tjänsteman i beredskap (TiB). Detta har myndigheten gjort i samverkan med länets inriktnings- och samordningskontakter/TiB samt med det länsstyrelsegemensamma nätverket för dessa frågor. Bland annat har nya "TiB:ar" rekryterats, utbildats och övats. Därutöver har Länsstyrelsen reviderat sina rutiner och instruktioner för uppdraget. Arbetet har förbättrat myndighetens förmåga som samordnande aktör.

Sammantaget har de samverkansinsatser som genomförts lett till ökad förståelse både inom de egna organisationerna, och mellan olika organisationer. Gränsräddningsrådets möte och övning ledde till en bättre förståelse för de olika aktörernas roller och till fördjupad samverkan över landsgränsen. Arbetet med dammsäkerhet har under 2023 lett till att Länsstyrelsen, men även de andra aktörerna synliggjorde luckor i sina krisberedskapsorganisationer. Arbetet med Sevesotillsynen har resulterat i att risken för en Sevesorelaterad olycka minskat i och med att medvetenheten om riskerna med verksamheten hos verksamhetsutövarna ökar. Därtill har årets arbete bidragit till en ökad kunskap om länets arbete med civil beredskap och myndigheten har förbättrat sin förmåga som samordnande aktör. Effekterna av årets breda arbete bedöms vara avgörande för att stärka länets samlade förmåga.

7 § Geografiskt områdesansvar m.m.

Inom uppdraget geografisk områdesansvar m.m. har Länsstyrelsen under 2023 arbetat med två huvudsakliga områden, aktörsgemensamt arbete och att samordna det regionala rådet för krisberedskap och civilt försvar.

Länsstyrelsen har under året fortsatt med att skapa samsyn vad gäller aktörsgemensamt arbete med fokus på inriktning och samordning. Detta har Länsstyrelsen gjort genom att tillsammans med aktörerna ta fram en process, med syfte att hjälpa aktörerna att fördela gemensamma resurser effektivt vid samhällsstörningar.

Länsstyrelsen har även samordnat det regionala rådet, med tillhörande styrgrupp, nätverk och arbetsgrupper. Arbetet utgår från de regionala riktlinjerna, som de deltagande aktörerna kommit överens om³⁷. För att omhänderta de läns-gemensamma prioriteringarna har det pågått arbete bland annat i följande nätverk:

- Kriskommunikatörsnätverket har under året fokuserat på att stärka försvarsviljan hos medborgarna och öva alternativa kommunikationskanaler.

³³ Regeringsbeslut 2022-06-30. Uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap.

³⁴ Regeringsbeslut 2020-12-22, Fi2020/00609 med flera. Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende länsstyrelserna.

³⁵ Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

³⁶ Länsstyrelsens diarienummer: 2237-2023, 2249-2023 och 8419-2023.

³⁷ Regionala riktlinjer för samverkan inom krisberedskap och civilt försvar. Länsstyrelsens diarienummer: 5077-2021.

- Säkerhetsskyddsnätverket har arbetat med att höja de deltagande aktörernas kunskapsnivå inom området
- Utbildnings och övningsnätverkets har arbetat med att utveckla beredskapsförmågan i Jämtland län genom att skapa samsyn och ge stöd i planering av utbildning och övning.
- Nätverket som arbetar med att utveckla kommunernas krigsorganisationer har tagit fram ett processtöd som respektive kommunerna kan använda i egen organisation.

Sammantaget har arbetet under året resulterat i att det bland annat finns en gemensam process för aktörsgemensamt arbete vilket ger en bättre samordning av länets gemensamma resurser.

7 b § Beredskapsmyndighet

Länsstyrelsen är en beredskapsmyndighet och en stor del av det arbete som beredskapsfunktionens bedriver, och som således beskrivs inom andra avsnitt i denna årsredovisning, bidrar till detta uppdrag.

Men som ett led i att stärka Länsstyrelsens förmåga som beredskapsmyndighet valde myndigheten att i samband med Försvarmaktens övning Aurora 23 genomföra länsgemensam samverkan och samordning avseende den del av övningen som påverkade Jämtlands län. Försvarmakten, Trafikverket, Inlandsbanan AB, Region Jämtland Härjedalen, Polismyndigheten, Räddningstjänstförbundet i Jämtland och de kommuner som direkt påverkades av Aurora deltog i övningen.

Effekten av Aurora 23 är att vi fått en ökad förståelse för hur en insats i värdlandsstöd går till. Genom Aurora har vi även stärkt egna och andra aktörers kontaktnätverk. Vi har även fått insikt om länets styrkor och svagheter vilket har fått oss att intensifiera arbetet med att utveckla och förbättra länets förmåga att genomföra värdlandsstöd.

Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)

Under året har Länsstyrelsen lagt stort fokus på att utveckla hur myndigheten ska vara organiserad och bemannad vid höjd beredskap. I slutet av året fattade länsledningen ett beslut om både krigsorganisationen och bemanningen. Myndighetens beredskapsstab har under året genomgått flera utbildningar och övningar.

En av myndighetens större insatser under året var att erbjuda länets åtta kommuner att delta i ledningsträningsövningen Jemten. Syftet med Jemten var att pröva, utveckla och stärka ledningsförmågan vid större insatser och höjd beredskap. Fyra av åtta kommuner har under 2023 genomfört övningen, Övningen Jemten har stärkt länets förmåga att hantera svåra samhällsstörningar och höjd beredskap.

Länsstyrelsen har under året utvecklat ett internt processtöd som syftar till att ge stöd till myndighetens samhällsviktiga verksamheter i sin kontinuitetsplanering. Enheterna har påbörjat sitt arbete och det kommer att följas upp inom ramarna för myndighetens risk och sårbarhetsanalysarbete (RSA). Genom att Länsstyrelsens kontinuitetsplanering utvecklas så stärks också organisationens beredskap.

Myndigheten har kompetensutvecklats för att stärka förmågan inom klassning av information med inriktning på offentlighet och sekretess samt säkerhetsskyddslagstiftningen. Det har även genomförts generella utbildningar på bred front inom informationssäkerhet och säkerhetsskydd, samt informationsinsatser om totalförsvaret generellt. Under verksamhetsplaneringsveckan gjordes bland annat två kunskapshöjande insatser om totalförsvaret.

Sammantaget har detta arbete lett till att myndigheten är mer förberedd på en situation av höjd beredskap och att vi stärkt vår förmåga som högsta civilförsvarsmyndighet i länet.

Agenda 2030

Vi bedömer att verksamheten under året har bidragit till följande mål i Agenda 2030: Mål 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 9 Hållbar industri, innovationer 11 Hållbara städer och samhällen samt Mål 16. fredliga och inkluderande samhällen.

Resultatbedömning

Länsstyrelsens sammantagna bedömning är att vi genomfört årets verksamhet med ett samlat gott resultat. Vår bedömning vilar på att Länsstyrelsen tagit stora kliv framåt i arbetet med den interna krigsorganisationen och bemanningen av den, vilket svarar mot den länsgemensamma prioriteringen att säkra sin krigsorganisation. Länsstyrelsen har också i olika sammanhang övat samverkan med länets aktörer med ett övergripande syfte att stärka länets förmåga och totalförsvaret, vilket vi bedömer har gett ett gott resultat. Arbetet inom ramarna för det regionala rådet och dess nätverk har bidragit till att lägga fokus på de länsgemensamma prioriteringarna.

Naturvård och miljöskydd

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p9 Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	Länsstyrelseinstruktion
6 § Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling	Länsstyrelseinstruktion
19 § Fjälldelegation	Länsstyrelseinstruktion
1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden	Regleringsbrev
1A5 Strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning m.m.	Regleringsbrev
1A6 PFAS - övervakning, inventering och kartläggning m.m.	Regleringsbrev
1A7 Förorenade områden	Regleringsbrev
1A8 Ingen övergödning - miljö kvalitetsmålet	Regleringsbrev
1A9 Dricksvatten enligt EU-direktiv	Regleringsbrev
1A11 Nationella och regionala skogsprogram	Regleringsbrev
1B1 Naturvård - regional samordning och ledning	Regleringsbrev
1B2 Restaurering ängs- och betesmarker - nationellt program	Regleringsbrev
1D3 En hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar delar av uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna det regionala miljömålsarbetet, utarbeta åtgärdsprogram samt följa upp och redovisa det regionala läget för miljömålen. De ska också utarbeta miljöövervakningsprogram och genomföra miljöövervakning.
- Samordna och stimulera arbetet med de nationella friluftslivsmålen samt samordna, stimulera och lämna bidrag till lokala naturvårdssatsningar och vattenvårdsprojekt.
- Skydda områden och arter genom bland annat beslut om områdesskydd samt utarbetande av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram.
- Bevara och förvalta naturvärden i skyddade områden.
- Besluta om tillstånd och dispenser för naturskydd, skydd för djur och växtarter, terrängkörning och vilthågn samt ansvara för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken.
- Ansvara för prövning och tillsyn av vattenverksamhet och markavvattning.
- Samordna vattenförvaltningsarbetet genom de fem vattenmyndigheterna.
- Ansvara för samråd, yttranden och tillstånd för mineralfyndigheter, miljöfarlig verksamhet, kemiska produkter och avfall.
- Planera och genomföra tillsyn och ansvara för regional samordning och tillsynsvägledning samt vidareförmedling av statliga bidrag.
- Samordna, följa upp och utvärdera kommunernas tillsynsverksamhet inom miljö- och hälsoskydd.
- Kartlägga, undersöka, utreda och riskklassa förorenade områden.
- Genomföra restaurering av försurade, näringsrika och värdefulla vatten.

Generationsmålet är det övergripande målet för miljöpolitiken och beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Utöver *miljömålen* och dess preciseringar är nedanstående nationella mål av väsentlig betydelse för länsstyrelsernas miljöarbete:

- Alla miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt Miljöskyddslagen ska vara omprövade enligt Miljöbalken.
- Tillsyn ska ske i sådan omfattning att den bidrar till att regelefterlevnaden överlag är god och att alla inkommande ärenden handläggs med tillfredsställande kvalitet.
- En effektiv och enhetlig miljötillsyn är avgörande för att säkerställa att en hållbar utveckling främjas som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.
- Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Länsstyrelserna ska ge tillsynsvägledning i länet.
- Det övergripande målet för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund.
- Samtliga omprövningar av vattenkraft ska genomföras under 2022-2042.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Verksamhetsområdet naturvård och miljöskydd är sammantaget ett av Länsstyrelsens större områden. Utifrån tilldelad budgetram för 2023 har Länsstyrelsen lagt prioriteringar, mål och effektivitetsåtgärder med mera för att nå så hög kostnadseffektivitet som möjligt, även om inte alla behov har kunnat täckas och inom vissa områden har arbetet fått läggas på en miniminivå. Interna handläggningsprocesser har setts över och för några ärendegrupper har vissa arbetsmoment kvalitetssäkrats och effektiviserats ytterligare.

Arbete har även lagts inom det strategiska området för att bättre kunna arbeta mot utpekade mål, bättre resursplanering för att ställa om efter ändrade förutsättningar. På så vis har arbetet löpande kunnat följas upp under året och medarbetarna har sett en direkt koppling till sina arbetsuppgifter.

Under året har arbetet med vattendragsrestaurering inom ramen för EU kommissionens LIFE-fond³⁸ med tillhörande LIFE projekt också prioriterats.

³⁸ Life-programmet är EU-kommissionens finansieringsinstrument för miljö- och klimatåtgärder.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Naturvård och miljöskydd (50–58)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	99,4	111,6	100,8
Antal årsarbetskrafter kvinnor	46,6	49,2	42,5
Antal årsarbetskrafter män	52,8	62,4	58,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 744	2 742	2 772
Antal beslutade ärenden	2 698	2 734	2 750
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	102	80	84
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	145 958	154 644	127 461
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	22 375	30 366	40 505

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Antal årsarbetskrafter har minskat med nästan 11 procent inom verksamhetsområdet. Det som en följd av den budgetneddragning som Länsstyrelsen fick för 2023, vilket främst påverkade sakområdet naturvård och naturskydd, där många medarbetare har gått på projektfinansiering som då drogs ned eller försvann. Då Länsstyrelsen haft och drivit projekt inom LIFE-programmet, som inte legat inom den generella budgetneddragningen, har minskningen av årsarbetskrafter inte varit fullt så omfattande som det kunde ha varit.

Utöver det har det även förevarit ett större tapp än normalt av medarbetare inom verksamhetsområdet till följd av att personal slutat för andra arbeten och pensionsavgångar och där det dröjt innan ny personal varit på plats eller där tjänster inte har återbesatts.

Vad gäller antal ärenden och ärendebalans så ligger den konstant och i nivå med föregående år. För ej beslutade ärenden äldre än två år syns en ökning från tidigare år. Detta beror troligtvis på att neddragning av personal medfört att vissa ärenden blivit liggande längre innan de har kunnat avgöras och avslutas.

Resultat-indikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal miljöfarliga verksamheter där ursprungstillståndet är från Miljöskyddslagen (st)	Alla miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt Miljöskyddslagen ska vara omprövade enligt Miljöbalken	Miljöprövning	NikITA ¹⁾	0	18	18	20
Areal strikt skyddad natur (national-parker (NP), naturreservat (NR), naturvårdsavtal (NVA), biotopskyddsområden (BSO)) (ha)	Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, Ett rikt växt- och djurliv	Verka för att miljömålen nås (6 § länsstyrelseinstruktionen)	NVR ²⁾ (Naturvårdsregistret)	– ³⁾	645 995 ha	606 299 ha	594 097 ha

1) Ärendesystem, Länsstyrelsen

2) Utdrag från Naturvårdsverkets system

3) Länsstyrelsen har inte något uttalat mål om hur stora arealer som ingår i de beslutade naturreservaten. De mål som följs upp regionalt och nationellt utgår istället från hur stora arealer som staten betalar ut ekonomisk ersättning till markägarna för, som intrångsersättning eller köp.

Tillstånd enligt Miljöskyddslagen - Vad gäller verksamheter som har tillstånd enligt miljöskyddslagen är det främst verksamheter med avfallshantering med deponi (avfallsupplag, grov- och slamtippor) och några värmeverk som har kvar de gamla tillstånden. Sju gamla avfallsupplag kommer att avslutas efter sluttäckning. För värmeverken i länet har nytt tillstånd enligt miljöbalken meddelats, men ännu inte tagits i anspråk.

Angivna arealer skyddad natur och naturreservat - Länsstyrelserna får en tilldelad länsram av Naturvårdsverket som används för att teckna avtal om intrångsersättning. Länsramen varierar mellan länen och åren. Hur många hektar som kan skyddas varje år beror på värderingen av den natur, skog som är föremål för intrångsersättning. Markpriset skiljer sig åt mellan länen och under de senaste tre åren har Jämtlands län haft en 30 procentig värdeökning av skogen. Det innebär att utfallet inte bara är kopplat till Länsstyrelsens prestation utan även till tillgängliga medel och prisbild. Ökningen av arealen strikt skyddad natur utgörs huvudsakligen av nybildade naturreservat 2023. Dessutom tillkommer den totala arealen från länets naturvårdsavtal, vilka tidigare inte har redovisats. Arealen för naturvårdsavtal uppgår till cirka 4 300 ha.

Resultatredovisning

19 § Fjälldelegationen

Fjälldelegationen är ett organ för länsstyrelserna i fjällänen, där samverkan sker kring frågor som särskilt rör fjällområdet och en hållbar utveckling i Sveriges fjällområden. Ordförandeskapet roterar mellan berörda länsstyrelser och Dalarna har varit ordförandelän under 2023.

Under året har två möten genomförts i april och i november. Därutöver har tjänstemännen haft möten för planering av gemensamma uppdrag och frågor. Aktuella frågor under året har fortsatt varit klimatförändringar och klimatanpassning av det statliga ledsystemet, terrängkörning samt besöksnäring, friluftsliv och rennäring. Vid mötet i november enades delegationen om att gemensamt fokusera på och arbeta med en klimatanpassningsstrategi för det statliga ledsystemet under 2024. Under året har också Snöskoterrådet tagit fram ett dokument med en gemensam inriktning för hållbar användning av snöskotrar, där samtliga aktörer i Snöskoterrådet presenterar roll och avsikt i det gemensamma arbetet för en hållbar användning av snöskotrar. Målsättningar uttrycks inom områdena klimat, biologisk mångfald, luftkvalitet, buller samt trafiksäkerhet. I Snöskoterrådet representeras länsstyrelserna av Länsstyrelsen Västerbotten. Därutöver har planering av Fjällkonferens 2024 initierats. Konferensen kommer att äga rum i någon av Jämtlands läns fjällkommuner i oktober 2024. Länsstyrelsen Jämtlands län är värd för konferensen. Temat kommer att utgå från den intressekonflikt som blir allt synligare i fjällvärlden, den mellan rennäring, besöksnäring och naturturism, rörligt friluftsliv, jägare med flera.

Effekter av samarbetet i fjälldelegationen är långsiktiga och bygger på ökad samsyn inom prioriterade frågor som berör hela fjällkedjan.

1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden

Under året har arbetet med att samordna revideringen nationellt av bevarandeplanerna för Natura 2000-områden gjorts inom ramen för arbetet med den nationella NAP-gruppen där Länsstyrelsen medverkat. Förutom att engagera sig i det nationella arbetet har Länsstyrelsen jobbat vidare med revideringen av bevarandeplaner för Natura 2000-områden i Ljungans vattensystem.

1A5 Strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning m.m.

Under 2023 har Länsstyrelsen genomfört granskning av 187 kommunala strandskyddsdispenser, varav 37 ärenden har överprövats. Överprövningen har resulterat i åtta godkända beslut, fem ändrade beslut, fyra helt eller delvis upphävda beslut och ett avskrivet beslut. Antalet inkomna ärenden har minskat med cirka 50 ärenden sedan toppåret 2021.

Fler kommunala strandskyddsbeslut har överprövats jämfört med föregående år. Skäl till överprövning är bristande handläggning, formaliafel och avsaknad av rättsligt stöd för beviljad

strandskyddsdispens. Med riktad vägledning till specifika kommuner är bedömningen att andelen prövade strandskyddsdispenser kommer att minska över tid.

Av de strandskyddsdispenser som inte godkänts vid Länsstyrelsens granskning är de vanligaste återkommande bristerna följande:

- Saknas förutsättningar för strandskyddsdispens.
- Saknas tomtplatsavgränsning alternativt att tomtplatsavgränsning strider mot praxis.
- Saknas fri passage.
- Saknas avgränsning av LIS-område.
- Saknas beskrivning av hur det strandnära läget bidrar till landsbygdsutveckling.
- Saknas beslutskarta med medgiven byggnad.
- Bristande motivering eller dokumentation.
- Beslutstext överensstämmer inte med beslutet i övrigt.
- Brister i handläggningen (till exempel fel myndighet, inte beaktat Natura 2000).

I maj 2023 genomförde Länsstyrelsen en tillsynsvägledningsdag med fokus på prövning för länets miljö- och bygghandläggare som prövar kommunala strandskyddsdispenser. I november genomfördes en tillsynsvägledningsdag med fokus på tillsyn och fastighetsbildning inom strandskyddsområde. I samband med årets miljöchefsträff i november informerades länets miljö- och byggchefer om noterade brister och vikten av att handlägga strandskyddsärenden korrekt.

Upphävande av strandskydd har beslutats i 17 enskilda ärenden. Arealen upphävt strandskydd vid små sjöar och vattendrag uppgår till 6,23 hektar.

Under året har Länsstyrelsen medverkat i delredovisningen av regeringsuppdrag (M2022/01080) - Digital redovisning av strandskyddade områden.

Länsstyrelsen har inom egen strandskyddstillsyn i skyddade områden fattat beslut med föreläggande om utrivning av ett par olovligen uppförda bryggor i Locknesjön samt medverkat i Kronofogdemyndighetens verkställighet av utrivning av en olovligen uppförd brygga i sjön Näkten. Båda sjöarna utgör Natura 2000-områden.

Det faktum att alla sjöar och vattendrag i länet omfattas av generellt strandskydd innebär att antalet ärenden gällande upphävande av strandskydd är stort. Länsstyrelsen har i samband med delredovisningen av regeringsuppdrag (M2022/01080) framfört önskemål om en lagändring som gör det möjligt för myndigheten att likt tidigare fatta beslut om generellt undantag från strandskyddsbestämmelserna längs med små sjöar och vattendrag.

1A6 PFAS - övervakning, inventering och kartläggning m.m.

Länsstyrelsen har arbetat aktivt med PFAS³⁹-relaterade frågor i olika sammanhang och forum under året. Samverkan har skett både internt inom Länsstyrelsen och olika sakområden, samt externt med bland annat länets kommuner, Försvarsmakten, Försvarsinspektören för hälsa och miljö och Livsmedelsverket.

Länsstyrelsen påbörjade 2022 en kartläggning av platser där PFAS kan finnas och spridas. Arbetet har fortsatt under året genom registrering av information om provtagning och förekomst av PFAS har förts in i EBH-stödet när det finns koppling till objekt som finns registrerade sen tidigare. Utifrån kartläggningen har Länsstyrelsen sökt och beviljats bidrag från Naturvårdsverket för att under 2024 provta vid 15 platser i länet där PFAS misstänks förekomma.

³⁹ PFAS står för per- och polyfluorerade alkylsubstanter och kallas ibland också högfluorerade ämnen. En stor ämnesgrupp som förekommer överallt i miljön. PFAS-ämnen är mycket svåra att bryta ner och vissa PFAS kan ha skadliga effekter, både för människa och miljö. De är alla syntetiskt framställda och finns inte naturligt i miljön.

Ett tillsynsarbete för att kartlägga förekomsten av PFAS inom pågående miljöfarliga verksamheter, där Länsstyrelsen har tillsynen, har påbörjats och planeras fortsätta under nästa år. Tillsynsarbetet sker i nära samverkan mellan olika sakområden på Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har deltagit i samverkansgrupp med fokus på samverkan kring PFAS-situationen kopplat till den gamla flygflottiljen F4 på Frösön och tillhörande brandövningsplatser, där även platsbesök har gjorts.

Arbetet med övervakning, kartläggning och inventering av PFAS ger succesivt en allt bättre bild av var det finns PFAS i länet, vilka källorna är och hur stor spridningen är. Genom den inledande kartläggning och inventering som gjorts har vi kunnat söka bidrag för provtagning vid 15 platser. Områden med några olika typer av verksamheter kommer prioriteras för provtagning för att kunna få kunskap om användning av PFAS inom olika branscher. Att PFAS lyfts vid tillsyn av pågående miljöfarliga verksamheter ger möjligheter att identifiera och förhindra spridning i tidigt skede – innan det uppstår ett förorenat område.

Vid den före detta flygflottiljen F4 på Frösön innebär den goda samverkan mellan Försvaret, kommunerna, Livsmedelsverket och Länsstyrelsen en smidigare hantering av de insatser som behöver göras utifrån den samlade kunskapen som alla bidrar med. Kunskaper från de undersökningarna som görs där och från samverkansgruppen sprids även nationellt i och med att det är mycket ny kunskap som kommer fram.

1A7 Förorenade områden

Arbetet med förorenade områden utgår från en regional plan för arbetet som uppdateras årligen. Planen finns publicerad på Länsstyrelsens hemsida⁴⁰ och beskriver länets arbete med förorenade områden, regionala prioriteringar och mål och samverkas med länets kommuner.

Länsstyrelsen har under året bidragit med en halvtidstjänst till nationell samordning inom bidrag- och statsstödshantering för förorenade områden hos länsstyrelserna. I uppdraget ingår framtagande av vägledning kopplat till bidrag- och statsstöd, utveckling och effektivisering av länsstyrelsernas hantering av bidrag- och statsstödsärenden samt samverkan med centrala myndigheter i relaterade frågor.

I länet pågår tre utredningar och fyra åtgärder av förorenade områden som finansieras med statliga medel. Samverkan, stöttning och vägledning sker med kommunerna som är huvudman för pågående projekt, samtidigt som vi också arbetar för att få in fler ansökningar både från kommuner som redan idag är huvudman och även andra kommuner.

En handläggare har arbetat 50 procent med nationell samordning för bidrag och statsstöd för alla länsstyrelser, med bland annat utbildning för huvudmän för att få fler kommuner att ta på sig huvudmannaskap och söka bidrag och statsstöd.

För att få in fler ansökningar om bidrag för utredningar har Länsstyrelsen gjort utskick med information om ansökningstillfällen och vad en ansökan om utredningar behöver innehålla till länets kommuner. Vi har arbetat i nära dialog och samverkan med flera kommuner och andra berörda aktörer (exempelvis delansvariga verksamhetsutövare och fastighetsägare) i länet för att stötta i framtagande av ansökningar för åtgärdsförberedelser och åtgärder.

Goda exempel och erfarenheter har spridits till kommunerna i länet genom informationsutskick om relevanta webinarier och utbildningar, samt genom vidarebefordran av kontaktuppgifter till andra huvudmän med erfarenhet och underlag som inhämtats från andra länsstyrelser.

Vidare har Länsstyrelsen deltagit i nationellt arbete med att ta fram ett introduktionsmaterial om varför kommuner ska vara huvudman i statligt finansierande projekt, vad det innebär att vara huvudman och hur huvudmannen kan tänka om organisation och upplägg av sådana projekt. Materialet har tillgängliggjorts för länsstyrelserna, som ska kunna använda det i kontakt med kommuner och huvudmän i sitt län. Ett webinarium anordnades i november med genomgång av

⁴⁰ Länets arbete med förorenade områden | Länsstyrelsen Jämtland (lansstyrelsen.se)

introduktionsmaterialet för länsstyrelserna. Introduktionsmaterialet ingår i ett utbildningskoncept för huvudmän som arbetats fram under året, där det också planeras nätverksträffar för att sprida goda exempel och erfarenheter.

Den nationella samordningen har också tagit fram en informationsbroschyr för fastighetsägare om vad det innebär att söka statsstöd för förorenade områden.

Samverkan med kommuner och ansvariga delfinansiärer om statligt finansierade projekt har lett till att vi under året har fått in tre nya ansökningar om åtgärdsförberedelser eller åtgärder av förorenade områden gällande Ulriksfors sulfitfabrik, Östersunds gasverk och Hissmofors sulfitfabrik.

Det nationellt framtagna introduktionsmaterialet kommer användas i dialog med kommunerna i länet för att verka för att fler ansökningar ska lämnas in under de kommande åren. Den framtagna informationsbroschyren för fastighetsägare syftar till att förenkla för berörda aktörer såsom länsstyrelserna, huvudmän och företag som är fastighetsägare i ärenden med statsstöd för efterbehandling.

1A8 Ingen övergödning – miljökvalitetsmålet

Länsstyrelsen bedömde i årets miljömålsuppföljning att miljökvalitetsmålet ”Ingen övergödning” är nära att nås. Utvecklingen bedöms vara oklar eftersom det saknas kunskap om vilken påverkan som tillförsel av näringsämnen ger på naturligt näringsfattiga vatten samt vilka åtgärder som kan genomföras. I Jämtlands län förekommer påverkan från näringsämnesbelastning främst lokalt i anslutning till olika typer av verksamheter som exempelvis reningsverk, dagvattenanläggningar och fiskodling i öppna kassar. Länsstyrelsen arbetar med frågor kopplat till övergödning i dessa verksamheter genom tillsyn och genom yttranden i samband med till exempel samråd och prövningar.

I samarbete med andra organisationer har även Länsstyrelsen erbjudit rådgivning, kurser och fältvandringar för lantbruksnäringen i länet. Vi har även delat ut bidrag inom landsbygdsprogrammet och inom stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA).

Länsstyrelsens yttranden i samråd och prövningar har bidragit till att informera om miljökvalitetsnormer för vatten och arbete med att minska belastning av näringsämnen till vattenmiljön.

LOVA-bidrag har förmedlats till bland annat ett projekt om dagvatten som syftar till att prioritera och genomföra åtgärder på ett kostnadseffektivt sätt.

Länsstyrelsens regionala miljöövervakning har också bidragit till kunskapsuppbyggnad, till exempel ett projekt där data från utvalda sjöar och vattendrag i Ljungans avrinningsområde utvärderas under året.

Genom miljöövervakning ökar kunskapen om påverkanskällor och tillståndet för näringsämnen i länets vatten och arbetet med tillsyn och prövning bidrar till en minskad belastning av näringsämnen till våra vatten.

För att bättre kunna arbeta med miljömålet ”Ingen övergödning” och få tydliga effekter av det arbetet behövs mer kunskap och mer forskning kopplat till näringsämnen i länet, till exempel i kraftverksmagasin och biologiska effekter av om näringsämnen tillförs eller inte i dessa vatten.

1A9 Dricksvatten enligt EU-direktiv

Dricksvattendirektivet ställer krav på att det ska införas en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla faser i dricksvattenproduktionskedjan. Enligt regeringens proposition från hösten 2023⁴¹ kommer de lagändringar som krävs för genomförandet av dricksvattendirektivet att träda i kraft 1 mars 2024. Trots att lagstiftningen inte är klar tilldelades länsstyrelserna budgetmedel för arbetet med genomförandet av dricksvattendirektivet under

⁴¹ Prop. 2023/24:30 Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv.

2023. Arbetet har fokuserat på att förbereda för kommande arbetsuppgifter och har genomförts gemensamt av länsstyrelserna under ledning av vattenmyndigheterna.

Arbetet har delats upp i två projekt där det ena är en screening av dricksvattenförekomster och det andra är ett pilotprojekt för riskbedömning av tillrinningsområde till uttagspunkt. Båda projekten har påbörjats under hösten 2023 och är en del i det gemensamma arbetet som omfattar dricksvattenförekomster i hela Sverige.

I screeningen har Länsstyrelsen valt ut en vattentäkt i varje kommun i länet samt organiserat och planerat provtagningen i dessa vattentäkter. Provtagningen har främst utförts av de aktuella dricksvattenproducenterna, men även av Länsstyrelsen. Vattenmyndigheterna har bekostat analyserna för fem av vattentäkterna medan Länsstyrelsen bekostat analyserna för tre av vattentäkterna.

Inom pilotprojektet har en vattentäkt i länet valts ut för att ingå i det gemensamma arbetet med att ta fram möjliga vägval för det kommande arbetet vad avser avgränsning av tillrinningsområde, identifiering av föroreningskällor och faror, riskbedömning, samt möjliga riskhanteringsåtgärder. Under 2023 har information kring vattentäkten samlats in och sammanställts av Länsstyrelsen och under 2024 kommer denna information att analyseras.

1A11 Nationella och regionala skogsprogram

Under 2023 har Länsstyrelsen i Jämtlands län arbetat aktivt med ett genomförande av målen i det Nationella Skogsprogrammet. Arbetet har skett i enlighet med den regionala strategin Regionalt Skogsprogram i Jämtlands län 2020 – 2030. Med start i mars 2023 och ett år framåt genomför Länsstyrelsen en förstudie finansierad av Region Jämtland Härjedalen och Tillväxtverket via europeiska utvecklingsfonden. Målsättningen är dels kunskapsspridning och att skapa en neutral samtalsyta, dels framställan av en handlingsplan för ett fortsatt arbete med måluppfyllan i Nationellt skogsprogram.

Samordningen har skett via en styrgrupp bestående av företrädare från Länsstyrelsen i Jämtlands län, Region Jämtland Härjedalen och Skogsstyrelsen. Genomförandet har skett via en arbetsgrupp med företrädare från samma organisationer. Som rådgivande programråd har aktörer från skogsnäringen, turism, rennäring, ideell naturvård, universitet och industri deltagit.

Genomförandet har skett via exkursioner, digitala kunskapswebbinarium, inspirationsträffar och samverkansmöten.

Under året har cirka 100 deltagare närvarat vid de olika arrangemang som genomförts inom Skogsprogram Jämtland Härjedalen under 2023. Träffarna har lett till kunskapsspridning hos skogsägare, politiker, tjänstemän inom skog och natur. Därtill har träffarna skapat en neutral mötesplats för skogliga aktörer att träffas och skapa nya synergieffekter, innovationer och kontakter.

1B1 Naturvård - regional samordning och ledning

Friluftslivsuppdraget

Länsstyrelserna ska genom friluftsuppdraget samordna och leda det regionala arbetet med friluftslivspolitik, i samverkan med andra berörda aktörer.

Under 2023 har Länsstyrelsen arbetat med att slutföra en femårig friluftsstrategi för det interna arbetet med friluftsmålen. Beslut ska fattas i februari 2024. Strategin tar utöver friluftslivspolitik sin utgångspunkt även i genomförandet av Agenda 2030.

Länsstyrelsen har liksom tidigare år fortsatt samordnat länets kommuner i arbetet med friluftslivspolitik. Flera digitala nätverksträffar har genomförts, under vilka kommunerna har delat erfarenheter och lärt och inspirerats av varandra vad gäller arbetet för att uppnå de nationella friluftsmålen.

Länsstyrelsen har under året tagit ett nytt reservatsbeslut för Vålådalens naturreservat. De nya föreskrifterna omfattar en aktiv besöksförvaltning, genom bland annat avgränsade

beträdnadsförbud, zonerings och kanalisering. Målet är att dessa åtgärder i sin tur ska förbättra förutsättningarna i området för både friluftsliv, naturvärden och renskötsel.

Länsstyrelsen bjöd under året in ett antal myndigheter, samebyar och organisationer till ett möte på temat "Hållbara fjäll - Renskötsel, turism och friluftsliv". Under ledning av kommunförbundet och med stöd av Länsstyrelsen, har en arbetsgrupp startats upp för att arbeta vidare med en eventuell etablering av ett regionalt dialog- och samverkansforum kring dessa frågor.

För att främja länets folkhälsa har Länsstyrelsen tillsammans med Region Jämtland Härjedalen och med fem av åtta av länets kommuner lanserat konceptet "Naturvistelse för hälsan". Syftet är att via kvalitetssäkrade vandringsleder tillgängliggöra naturen för fler, samt erbjuda en hälsofrämjande vårdinsats genom förskrivande av friluftsliv på recept.

Länsstyrelsen har under 2023 deltagit i regionala dialoger och möten med främst Jämtland Härjedalens Turism (JHT), Åre kommun och Sydöstra Jämtlands pastorat, som gemensamt drivit ett projekt kring regional organisering av vandringsleder.

Den beslutade friluftsstrategin förväntas skapa ökad tydlighet och effektivare arbetssätt, såväl internt på Länsstyrelsen som gentemot andra externa parter. Strategin kan därför bidra till bättre måluppfyllelse av såväl de nationella friluftsmålen som miljömålen.

Effekten av årets nätverksträffar med kommunerna är främst erfarenhets- och kunskapsutbyte.

Målet med det under året reviderade reservatsbeslutet för Vålådalen naturreservat är att värna naturen, friluftslivet och renskötseln i det aktuella området, och att skapa långsiktig hållbarhet och balans mellan områdets olika intressen.

Effekten av årets arbete på temat "Hållbara fjäll - Renskötsel, turism och friluftsliv" är en ökad dialog och samverkan mellan berörda parter kring dessa, i vissa fjällområden, infekterade frågor samt även uppstart av ett bredare och fördjupat mer långsiktigt arbete.

Lanseringen av Naturvistelse för hälsan har resulterat i att fyra av länets åtta kommuner har tillgängliggjort lämpliga vandringsleder som presenterats på särskilda kartmaterial, för att vistelse i natur enkelt ska kunna nyttjas av allmänheten och även förskrivas av vårdgivare för exempelvis rehabilitering. Ytterligare leder är under planering.

Den direkta effekten av dialoger och deltagandet i möten om regional organisering av vandringsleder är ökad kunskap och förståelse för olika lokala och regionala intressen och perspektiv samt en förbättrad samverkan mellan ansvariga för dels det statliga ledsystemet, dels för leder för vilka staten inte är huvudman.

Lokala naturvårdssatsningen

Länsstyrelsen handlägger och beslutar om bidrag till lokala naturvårdssatsningen (LONA). Det är kommunerna i länet som söker och beviljas bidrag av Länsstyrelsen men projekten kan initieras och drivas av de som bor och verkar i kommunerna. LONA-bidraget är till för att stimulera kommuners och invånarnas långsiktiga naturvårdsengagemang. Länsstyrelsen har även en rådgivande roll vid sidan om handläggningen för de som har frågor kring bidraget.

För projektåret 2023 har det varit möjligt att söka bidrag för två inriktningar inom LONA; LONA-ordinarie och LONA-våtmark. Båda inriktningarna har berörts av utbetalningar. Inga nya projekt inom LONA ordinarie har beviljats, eftersom denna bidragsmöjlighet varit begränsad till slutförande av redan beviljade projekt från tidigare år.

Ordinarie ansökningsomgång för projekt med projektstart 2023 slutfördes i december 2022. Under 2023 har det betalats ut 770 tkr av LONA-bidraget till länets kommuner. Återbetalning på grund av i förtid avslutade projekt har skett med 516 tkr, vilket ger nettoutbetalningar om 254 tkr. Ett projekt har beviljats preliminärt bidrag inom LONA våtmark. Vidare har sex pågående LONA-projekt inom ordinarie LONA- och LONA våtmark lämnat verksamhetsrapporter och erhållit delbetalningar. Tolv projekt har lämnat slutrapport och beviljats slutgiltigt bidrag.

Under året 2023 har Länsstyrelsen anordnat möten med kommunerna, hållit i ett seminarium för olika bidragstyper riktat mot allmänheten samt närvarat vid möten med Naturvårdsverket. Information om att bidraget finns att söka har spritts på Facebook och i samtal med kommunerna.

Det projekt som beviljats och påbörjats under 2023 har som syfte att gynna biologisk mångfald och återskapa den fauna och flora som tidigare missgynnats av dikning. Detta kan, om projektet slutförs, bidra till miljö kvalitetsmål såsom myllrande våtmarker samt ett rikt växt- och djurliv. Effekter från bidraget ses dock först vid projektets slut.

Slutredovisade projekt 2023 har omvandlat grönytor till ängsmarker och tillgängliggjort naturen genom att skapa vandringsleder samt tillgänglighetsanpassa information och vandringsleder. Detta har främst bidragit till miljö kvalitetsmålen ett rikt djur- och växtliv, god bebyggd miljö samt god hälsa och välbefinnande.

Lokala vattenvårdsprojekt

Bidrag för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) är ett viktigt verktyg för att stimulera genomförande av åtgärder och bidra till att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Bland de projekt som beviljats medel och som fortfarande pågår är biotopvård med åtgärder och inventeringar för att återställa flottledsrestaurerade vattendrag vanligast. Även projekt som utreder lämpliga åtgärder för uppgrundande sjöar och vatten som påverkats av tidigare verksamheter där sågavfall och bakved lämnats.

För att effektivisera och samordna åtgärdsarbetet i länet har en strategisk åtgärdsplanering startats upp på Länsstyrelsen som kopplar samman olika uppdrag, exempelvis NAP, LOVA, kalkning och vattenförvaltning. Genom detta arbete kan prioriterade åtgärder identifieras.

För att öka åtgärdstakten för länets vattenmiljöer har Länsstyrelsen inom LOVA i år beviljat sju nya projekt. Sju projekt har slutredovisats och har uppnått mål och syfte, där bland annat Östersunds kommun tagit fram en digital modell för att arbeta med att förbättra dagvattensituationen. De projekten som slutredovisats i år har tillsammans genomfört biotopåtgärder i minst 7,3 km vattendrag.

De biotopåtgärder som genomförts har bidragit till att förbättra den ekologiska statusen i fem olika vattenförekomster. Dagvattenverktyg som har tagits fram för delar av Östersunds stad kommer att bidra till att rätt åtgärder hamnar på rätt plats och därmed ett kostnadseffektivt vattenvårdsarbete. Utöver det har två förstudier tagit fram för att göra åtgärder för att förbättra status i ytterligare cirka 24 vattendrag. Genom förmedlingen av LOVA-bidrag har vattenförvaltningens genomförande i länet stimulerats.

Förutom de faktiska förbättringarna i vattenmiljön har verksamheten dessutom lett till ökat lokalt engagemang och samverkan mellan fler aktörer.

Invasiva främmande arter

Arbetet med invasiva främmande arter (IAS) i länet har under året fokuserat på kommunikation, inventering, bekämpningsinsatser och tillsyn. Extern samverkan med bland annat kommuner, trädgårdsföreningar och övriga Länsstyrelser har också utgjort en del i arbetet under året. Intern samverkan inom den interna arbetsgruppen där Naturvårdsenheten, Vattenenheten, Landsbygdsenheten och Djur och miljööenheten finns representerade är också prioriterad.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens nationella kommunikationsinsats för att öka kunskap och stimulera till insatser. Inom ramen för kampanjen har flertalet inlägg publicerats i sociala medier och på internwebben. Fokus i år har varit på lokala problemarter samt att hindra spridning.

Övriga kommunikationsinsatser har bland annat varit deltagande på Nolia trädgårdsmässa i Umeå, tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland samt deltagande under Jamtli vårmärnad gemensamt med Länsstyrelsen Västernorrland. Under året

har Naturum Vålådalen visat utställningen "Våra ovälkomna gäster". I samband med utställningen anordnades en berättarkväll och guidad vandring i området. En ny broschyr "Invasiva främmande arter i Jämtlands län" har färdigställts under året med syfte att öka allmänhetens kännedom om invasiva främmande arter i länet.

Uppföljande bekämpning av de EU-listade invasiva främmande växtarterna jättebalsamin och tromsöloka har utförts i Odensalakärrets naturreservat respektive Raukasjö fjällägenhet.

Kanadaröding har även detta år decimeringsfiskats i Ånnsjön samt i Storsjön. Utredningsfiske har även utförts i flertalet sjöar, däribland i Gevsjön. Vattenpest har bekämpats inom Gimåns vattensystem i Bodsjön, inom ramen för ett gemensamt projekt med Länsstyrelsen Västernorrland.

Inventeringar under året har främst fokuserat på vattenlevande invasiva främmande arter. Signalkräfta, vattenpest och bäckröding har inventerats i flertalet vattensystem.

Tillsyn har bedrivits i form av utskickade informationsbrev till markägare med fynd av jättebalsamin på sin fastighet. Totalt ett 60-tal fastigheter berördes av utskicken. Förra årets utskick har följts upp genom brevutskick med möjlighet till yttrande.

Arbetet med den nationella kommunikationskampanjen resulterade i över 200 000 visningar av inläggen i sociala medier och cirka 200 kommentarer på inläggen. Deltagandet på Nolia trädgårdsmässa och Jamtli vårmärnad har skapat möjligheter för allmänheten att ställa frågor och lära sig mer om invasiva främmande arter. Trädgårdsintresserade är en prioriterad målgrupp för kommunikationsinsatser då trädgårdsnäringen är en av de största spridningsvägarna, enligt information på Naturvårdsverkets hemsida.

Länsstyrelsens arbete har uppmärksammats i media under året, där arbetet med bland annat signalkräfta och invasiva växtarter har omnämnts.

Den uppföljande bekämpningen av EU-listade växtarter har lett till minskade bestånd, men kräver uppföljning även nästkommande år.

Färre individer av kanadaröding fångades i Ånnsjön i år jämfört med föregående år. Ett stort antal fångades även i Storsjön, där även märkning av fisk utfördes i syfte att hitta nya lekgrund. Fisket i Gevsjön resulterade i en bekräftad förekomst av kanadaröding samt sannolik hybridisering med röding.

Inventeringen av vattenpest har resulterat i fler nya observationer samt en ökad kunskap om i vilka vattenförekomster vattenpest förekommer. Fortsatt har inga fynd av den EU-listade arten smal vattenpest gjorts i länet. Inventeringen av signalkräfta har resulterat i nya bekräftade förekomster i länet. Provfiske på vissa lokaler visar på starka bestånd och förnygring.

Inventeringar har resulterat i en ökad kunskap om arternas utbredning i länet och var insatser kan behövas. Länsstyrelsens inventeringar har i år hittills resulterat i 71 rapporter i artportalen.

De utskickade informationsbrev har resulterat i flertalet påbörjade bekämpningar av jättebalsamin på berörda fastigheter, samt en ökad dialog med fastighetsägare som har jättebalsamin på sin fastighet.

Under året hölls även kommundagar gemensamt med Länsstyrelsen Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland. Årets tema var bland annat strategier och handlingsplaner. Sex av länets åtta kommuner deltog under dessa två halvdagar. Invasiva främmande arter belystes även under en tillsynsvägledningsdag för länets kommuner.

För att mäta effekten av informationsinsatser som gjorts under året har en uppföljning av registreringar av EU-listade arter i artportalen gjorts, Länsstyrelsens inventeringar exkluderade. Uppföljningen visar att inrapporteringarna legat på 20–30 rapporter de senaste fyra åren.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper

Samordning och ledning i genomförandet av åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper (ÅGP) i Jämtlands län har under 2023 omfattat 15 terrestra⁴² åtgärdsprogram och fyra limniska⁴³ program. Samordning och ledning är Länsstyrelsens huvudsakliga roll i genomförandet av åtgärdsprogram för hotade arter. Samordning sker internt med olika verksamhetsområden, till exempel i planering och genomförande av åtgärder i skyddade områden, inventeringar samt i ärendehandläggning och informationsinsatser. Samordning och ledning av åtgärder i enlighet med programmen sker dock främst externt i samarbete med olika aktörer i landskapet, till exempel jord- eller skogsbrukare, Trafikverket, kraftbolag, kommuner med flera. Några exempel på samordning av åtgärder och resultat inom ÅGP verksamheten 2023:

- Samordning och ledning av insatser för att gynna fjällräv i enlighet med Åtgärdsprogrammet har genomförts inom artens kända utbredningsområde i länet under året. Tjugo rödrävar har skjutits och stödutfodring har skett med 5 400 kg foder i 55 foderautomater i anslutning till lyor under året.
- Länsstyrelserna i Jämtland, Västernorrland och Norrbotten samordnade en pressrelease under sommaren innehållande resultatet av en insektsundersökning. Insamlingen av insekter skedde i norrlandslänen och analyserades med DNA-teknik av Station Linné, som under våren kunde rapportera över 5 400 identifierade arter från undersökningen, däribland flera rödlistade arter och minst 170 nya arter för Sverige. Pressreleasen resulterade i flera nyhetsinslag både i lokalmedia och nationellt.
- ÅGP samordnar också årligen miljöövervakning av den starkt hotade fjärilen violett guldvinge i samverkan med Lunds universitet samt orkidén brunkulla i samverkan med Floraväktarverksamheten i länet. I år genomfördes uppföljning av dessa arter på mer än 70 platser i länet.
- ÅGP verksamheten samordnar årligen skötsel i oskyddade gräsmarker med hotade arter. I år genomfördes slåtter i fem gräsmarker utanför skyddade oråden. Arter i dessa miljöer är helt beroende av återkommande skötselinsatser för att överleva och finnas kvar. I två av ängarna ersätter Länsstyrelsen för slåttern, på de övriga slås gräsmarkerna med egen personal.
- ÅGP-verksamheten kopplas ofta in vid ärendehandläggning där ÅGP-arter berörs och deltar årligen, som ett resultat av det, i flertalet samråd med aktörer där ÅGP-arter och naturtyper berörs av någon form av markutnyttjande/verksamhetsutövning. I år genomfördes till exempel samråd i fält med kraftbolag om anpassad skötsel i ledningssträckningar inom och anslutande till Jämtkrogens fjärlslandskap där ÅGP-arten violett guldvinge finns.
- ÅGP har i samverkan med områdesskyddsverksamheten justerat och färdigställt avgränsningen av lövvärdetrakter som ska publiceras innan årets slut. Flera års samverkan med skogsbruket och specialist på lövberoende insekter ligger till grund för utpekandet.
- Inom de limniska åtgärdsprogrammen samordnades i år bland annat provfiske efter öring i Räggsjön för att utreda öringpopulationens livskraft utifrån den talrika koncentrationen av flodpärlmussla i tillrinnande bäckar. Det standardiserade provfisket visade på en mycket låg öringpopulation, vilket ger dåliga förutsättningar för flodpärlmusslans förnygring. Behovet av åtgärder för att behålla flodpärlmussla här finns dokumenterat som möjligt åtgärdsområde i rapport från insatsen.
- Inom den limniska ÅGP-verksamheten samordnades också en inventering av ÅGP-arten Jämtlandsmaskros utefter cirka 35 km vattendrag inför flottledsrestaurering. Mer än 50 nya observationer av arten gjordes vid inventeringen. Fynden har rapporterats i Artportalen och kommer att användas som underlag för hänsyn vid restaureringsåtgärder.

⁴² Terrestra; jord eller land.

⁴³ Limniska; sötvatten, sjöar och vattendrag.

Årets prestationer har lett fram till följande effekter. I de fall det inte ännu går att urskilja effekterna av prestationerna så beskrivs istället vilka effekter prestationerna syftar till att uppnå.

- Rödräven konkurrerar om föda och livsutrymme samt sprider skabb till fjällrävspopulationen. Totalt sköts 20 rödrävar i länet nära eller i direkt anslutning till fjällrävslyor, vilket syftar till att förbättra livsvillkoren för fjällräven. Inga nya skabbutbrott kunde konstateras under året vilket kan tolkas som ett resultat av jaktinsatserna och tidigare års behandling av skabbrävar.
- Insekter har högre reproduktionshastigheter och snabbare generationsväxlingar och svarar därför snabbare på förändringar i miljön än andra organismer. Årets resultat från tidigare års insektsinsamling gav mycket intressant information och en del oväntade resultat som kommer att vara värdefulla att följa upp för att fånga upp indikationer på förändringar i miljön både lokalt och i större skala. Den mediala uppmärksamheten bedöms bidra till ökad förståelse bland allmänheten för biologisk mångfald och klimatförändringarnas effekter.
- Skötsel av gräsmarker gynnar och upprätthåller populationerna av bland annat ÅGP-arterna brunkulla, violett guldvinge, fältgentiana, låsbräknar och ängsvaxskivlingar. Årlig uppföljning av brunkulla visar på inbromsad minskning av blommande individer på flera växtplatser där åtgärder genomförts kontinuerligt under några år.
- Samverkan mellan ÅGP-verksamheten och handläggningen av ärenden rörande ÅGP-arter, där ÅGP många gånger byggt upp en god kunskap om arternas ekologiska krav, gör att berörda exploatörer kan fångas upp och få vägledning i hänsyn och lämplig skötsel inom verksamhetsansvaret eller om de vill göra extra insatser för biologisk mångfald efter ett tillstånds- eller samrådsärende eller liknande.
- Lövvärdetrakterna förväntas utgöra underlag för samverkan på landskapsnivå för att gynna och behålla naturvärden knutna till lövskog. Utpekade värdetrakter ökar möjligheten för aktörer i landskapet att rikta hänsyn och insatser dit de gör störst nytta.
- Årets inventeringar och uppföljningar utgör viktiga underlag för hänsyn och anpassningar vid restaureringar och andra planerade åtgärder. Dessa artuppgifter samlas på Artportalen och används som underlag vid ärendehandläggning av, förutom Länsstyrelsen, både kommuner och Skogsstyrelsen och går också att följa upp för att bevaka förändringar i miljön.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Länsstyrelsen viltfunktion arbetar aktivt för att nå de regionala och nationella målen för viltförvaltningen. Länsstyrelsen bidrar med kunskap, information och beslut som säkerställer livskraftiga bestånd av de djur som naturligt finns i länet, utan att tamdjurshållning påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Vilt- och rovdjursförvaltningen i Jämtlands län påverkas mycket av den nationella inriktningen för förvaltningen, och länets lokala förutsättningar. Vilt- och rovdjursförvaltning är en resurskrävande verksamhet vilket ställer stora krav på tillgång till resurser och effektiv planering. Under året har insatser gjorts för att förbättra både arbetsmiljö och effektivitet.

Länsstyrelsen har under året medverkat i möten med samebyar, viltchefsmöten med Naturvårdsverket, chefsmöten i norra rovdjursförvaltningsområdet (NRFO) samt haft möten med samverkansrådet i NRFO. Då den omfattande licensjakten på björn i Jämtlands län är resurskrävande har Länsstyrelsen under året äskat ytterligare medel för finansiering av Länsstyrelsens kostnader för besiktning och provtagning av stora rovdjur i samband med licensjakten. Äskandet medgavs inte vilket medförde omprioriteringar där egen personal styrdes om från att bedriva tillsynsarbete till att istället utföra besiktningar i samband med licensjakten.

Under 2023 har Länsstyrelsen deltagit på ett flertal möten med älgförvaltningsgrupperna i länet och även arrangerat en gemensam träff för älgförvaltningsgrupperna. Under träffarna diskuterades status och nulägesbild för respektive älgförvaltningsområde och Länsstyrelsen informerade om klöv- och rovdjursförvaltningen i länet. Älgförvaltningsgruppernas mandatperiod avslutas 31 december 2023 vilket innebär att arbete med nomineringar för nya ledamöter pågår

under slutet av 2023. I samband med begäran om nomineringar av nya ledamöter till älgförvaltningsgrupperna lyfte Länsstyrelsen behovet av nomineringar av både kvinnor och män. Detta då män är överrepresenterade i älgförvaltningsgrupperna i dagsläget.

Under 2023 höjdes fällavgiften för älg då älgvårdsfonden annars riskerade att urholkas på grund av den minskade avskjutningen av älg i länet.

En ny förvaltningsplan för stora rovdjur i länet godkändes under 2022 av viltförvaltningsdelegationen. I förvaltningsplanen redovisas aktuella förvaltningsmål och intervall för de stora rovdjuren, samt de förvaltningsverktyg som Länsstyrelsen kan använda för att nå målen. Under 2023 har myndigheten arbetat med att implementera förvaltningsplanen i rovdjursförvaltningen.

Rovdjursinventering

Länsstyrelsen ska, enligt 8 § i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, järv, kungsörn, lo och varg, varje år undersöka hur många föryngringar som förekommer i länet. Syftet är att fastställa det totala antalet årliga föryngringar av järv, kungsörn, lo och varg. Hur inventeringen ska gå till är reglerat i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn (NFS 2007:10).

Länsstyrelsen kontrollerar inrapporterade observationer samt genomför inventeringar för att fastställa det totala antalet föryngringar samt utbredning och förekomst av björn, järv, kungsörn och lo. För varg ska antalet familjegrupper och revirmarkerande par fastställas, samt förekomsten av varg i renskötselområde. Allmänhetens observationer rapporteras in till skandobs.se⁴⁴

Länsstyrelsen har under säsongen 2022-2023 genomfört 759 fältkontroller och samlat in 985 DNA-prover från rovdjur. Därtill har Länsstyrelsen kört 811 spårloggade sökinsatser efter rovdjursspår, så kallade slingor, under samma period. Länsstyrelsen har under inventeringssäsongen kvalitetssäkrat 26 lodjursföryngringar i länet. Av dessa delas två föryngringar med Västerbottens län och en med Dalarnas län.

Under året har 40 järvföryngringar kvalitetssäkrats inom Jämtlands län. Länsstyrelsen har utöver ordinarie inventering samlat in 637 DNA-prover från järv.

Under inventeringssäsongen har Länsstyrelsen kvalitetssäkrat ett vargrevir som berör Jämtlands län. Därtill finns ytterligare tio tillfälliga eller regelbundna förekomster av varg.

Kungsörnsinventeringen visade på 15 häckande par och 14 av dessa fick ungar och räknas som lyckade häckningar.

Inventeringsförhållanden har till största del varit goda under säsongen. Några områden i länets norra del har inte kunnat inventerats i tillräcklig god utsträckning på grund av väderförhållanden under järvinventeringen som utförs på vårvintern. Förhållanden under varg- och lodjursinventeringen har varit tillfredställande och bedöms ha kunnat genomföras utan större problem. Gällande kungsörnsinventeringen så har genomförandet inneburit något färre besökta boplatser.

En begränsande faktor för årets inventering är en viss minskning av anslag vilket påverkat rovdjursinventeringen. Planering och prioritering har genomförts för att öka effektiviteten, förbättra arbetsmiljö och minska verksamhetens sårbarhet. Länsstyrelsen har också behövt prioritera ned, och i vissa fall bort, områden med både potentiella järv- och lodjursföryngringar samt minskat antalet timmar för säsongsanställd inventeringspersonal.

1B2 Restaurering ängs- och betesmarker - nationellt program

Under 2023 har länsstyrelserna samverkat med Naturvårdsverket genom sin förvaltningsorganisation Landsbygd och djur. Arbetet har fokuserat på att identifiera behov av lösning samt ta fram underlag och krav på tekniskt stöd för hantering av det nationella programmet. Arbetet tillsammans med Naturvårdsverket var som störst fram till halvårsskiftet för att därefter pausas. Anledningen till pausen är att det inte har beslutats om någon förordning för programmet. Det gör att arbetet med införandet inte kunnat slutföras under 2023.

1D3 En hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur

Länsstyrelserna i Dalarnas, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, i samråd med Sametinget och samebyarna i respektive län, utveckla förvaltningsverktyget för rovdjur inom renskötselområdet, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Berörda länsstyrelser ska redovisa hur arbetet med förvaltningsverktyget fortskrider och redovisa skadenivån för respektive sameby.

⁴⁴ I databasen Skandobs kan alla registrera sina observationer av något av de stora de fem rovdjuren (björn, järv, lodjur, kungsörn eller varg) eller spår av dem.

Verksamhetens huvudsakliga processer omfattar samverkan, samordning och kunskapsfrämjande för utveckling och tillämpning av förvaltningsverktyget. Syftet är att öka förståelse och intresse för användning av verktyget, vilket kan hjälpa Länsstyrelsen att skapa en bild av rennäringens faktiska förlust av renar till rovdjur och identifiera åtgärder för att minska dessa där de är stora. Länsstyrelsen har idag endast tillgång till skadenivåer för två samebyar i Jämtlands län.

Den nystart som initierades 2022 har fortsatt gett effekter 2023. Arbetsgruppen, bestående av handläggare från länsstyrelserna inom renskötsellänen har fortsatt samverkat under året. Bland annat har samråd med ett antal samebyar hållits, och möten med Sametinget och Naturvårdsverket har utförts både på handläggarnivå och chefsnivå. Myndigheterna har tillsammans arbetat för att tydliggöra sina respektive roller i arbetet med förvaltningsverktyget. I Jämtlands län har stort arbete lagts ned på att genomföra enskilda möten med länets samebyar.

Under året har underlag, främst i form av förlustsiffror, från förvaltningsverktyget använts vid bedömning av skydds- och licensjakt. I samband med ansökningar om skyddsjakt har samråd skett med samebyarna avseende skadenivåer. Vidare har 90 ärenden om skyddsjakt hanterats av Länsstyrelsen under året. Totalt under 2023 har 66 ärenden om skyddsjakt bifallits i syfte att minska de skador som rovdjur orsakar för länets rennäring.

I länets förvaltningsplan för stora rovdjur tydliggörs att rovdjursförvaltningen i länet bland annat syftar till att hantera rennäringens skador kopplade till rovdjur. Länsstyrelsen bedömer att detta kommer ha en positiv effekt avseende förvaltningens transparens och förutsägbarhet.

Annan väsentlig information

Miljöövervakning

Det regionala miljöövervakningsprogrammet har inte kunnat genomföras i sin helhet då de tilldelade medlen för regional miljöövervakning minskat. I skenet av detta är de akvatiska miljöövervakningsprojekt som genomförts under tidigare och detta år via extramedel från Havs- och vattenmyndigheten ett värdefullt tillskott till möjligheterna att genomföra övervakning av länets vatten.

Länsstyrelsen har gjort en extra satsning på att sammanställa kunskapsläget kring miljötillståndet i länets fjällområde.

Samverkan sker med övriga länsstyrelser inom ramen för de gemensamma delprogram som ingår i det regionala miljöövervakningsprogrammet. Jämtlands län projektleder fyra sådana gemensamma delprogram.

Genomförandet av det regionala miljöövervakningsprogrammet genererar resultat som visar på tillståndet och förändringar för länets luft-, vatten- och landmiljöer som kan användas för uppföljning, rapportering och åtgärder. Eftersom Jämtlands län har ett särskilt fokus på fjällmiljön har en sammanställning och analys av miljötillståndet i fjällområdet gjorts under året för att särskilt skapa ett bättre planerings- och kunskapsunderlag i detta område där påverkanstrycket från bland annat exploateringar och besöksnäring ökar. Denna sammanställning kommunicerades under december 2023.

De utökade provtagningar och analyser av miljögifter och övergödande ämnen som möjliggjorts genom de extramedel som tillförts den akvatiska miljöövervakningen via Havs- och vattenmyndigheten, har genererat värdefulla underlag för både vattenförvaltningsarbetet och miljömålsuppföljningen. Resultaten visar på förhöjda halter av miljögifter i fisk från Storsjön vid Östersund och Frösön vilket har föranlett förnyade lokala kostråd som spridits till allmänhet genom kommunikationsinsatser. Resultatet från den provtagning av näringsämnen och andra parametrar kopplat till övergödningens problematik som gjorts inom Ljungans avrinningsområde under 2020–2022 har utvärderats och ny genererat ny kunskap om statusen i dessa vatten. Sammanställning av resultaten från de utökade grundvattenprovtagningarna som gjorts under 2020–2023 färdigställs och rapporteras under 2024.

Insatserna har också ökat möjligheten att möta efterfrågan hos allmänheten om tillståndet i länets vatten. Extra fokus har legat på att öka kunskapen om PFAS i länets vatten, inklusive grundvatten som nyttjas för dricksvattenförsörjningen, samt PFAS i utter.

Tillsynsvägledning

Planerad tillsynsvägledning (TVL) till kommunerna har till övervägande del genomförts enligt TVL-plan. Framförallt har vägledning efterfrågats gällande lagen om allmänna vattentjänster och anmälan om vattenverksamhet, medan vägledning om miljö kvalitetsnormer (MKN) i miljöfarlig verksamhet kopplat till övergödning har inte genomförts i den utsträckning som initialt planerats. Länsstyrelsen har även utfört tillsynsvägledning inom den nationella tillsynsstrategin inom hälsoskydd tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljömedicin.

Kommunerna fick uppdaterad information inom inomhusmiljö förskola, skola, bassångbad och städning. Det bidrog till ett nätverkande mellan kommunerna och ökad kompetens samt mer likriktad tillsyn inom området.

Under året har det även arrangerats en tillsynsvägledningsträff avseende förorenade områden för länets bygg- och miljöinspektörer med fokus på kopplingar mellan fysisk planering, förorenade områden och masshantering.

Tillsynsvägledning har också getts löpande under året till kommunerna via telefon, mejl och möten. Informationsmöte om att arbeta strategiskt med förorenade områden har hållits med en kommun.

Genomförd tillsynsvägledning har varit uppskattat då det är många nya inspektörer ute i länets kommuner som behöver vägledning och stöttning. Bland annat var träffen om Rättssäkra beslut mycket uppskattat och vi nådde alla länets kommuner och miljöinspektörer även vissa som jobbar med livsmedel och annan myndighetsutövning.

Tillsynsvägledningen som getts har gett effekt i form av förhöjd kunskap hos kommunerna och stöttning för kommunerna i att komma vidare med inventering, undersökning och åtgärd av förorenade områden. Tillsynsvägledningsdagen med länets bygg- och miljöinspektörer bedöms förutom att ge förhöjd kunskap även ha lett till en ökad och mer effektiv hantering av ärenden med kopplingar mellan fysisk planering, förorenade områden och masshantering.

Effekten av vägledningen leder till ökad kunskap om förvaltningslagen och tillämpning av 26 kap. miljöbalken vilket ger ökad rättssäkerhet.

Informationsmötet med en kommun om att arbeta strategiskt kommer troligen ge effekt i att kommunen antar en handlingsplan för arbetet med förorenade områden.

Förvaltning av det statliga fjälledsystemet

Det statliga ledsystemet omfattar i Jämtlands län cirka 260 mil vandrings-, skid- och skoterleder i fjällen. Naturvårdsverket är huvudman för ledsystemet och ansvarar för att vägleda om principer för planering av ledsystem, anläggningarnas standard, markering, skyltning med mera. Länsstyrelsen i Jämtlands län ansvarar för det regionala planeringsarbetet samt skötsel och underhåll av lederna.

Länsstyrelsen har i den löpande förvaltningen bland annat genomfört nedanstående åtgärder under året.

- Säkring och underhåll av vinterledsmarkering och passager över sjöisar mellan den 15 februari och 19 april eller 5 maj beroende på område.
- Røjning och målning av markering längs sommarleder.
- Ersättning av gammal spång längs med sommarleder.
- Komplettering och byte av stolpar och ledkryss längs vinterlederna.
- Fortsatt vägvisningsbyte i Storulvån-Vålådalsområdet.
- Åtgärder på broar, ersättning och renovering av gamla broar.
- Två nya rastskydd har ersatt gamla rastskydd.

Upprustning av 323 km leder har genomförts genom avrop på ledskötselavtal. Totalt 14 deluppdrag med tilldelningsbeslut. Åtgärder består av byte av stolpar med kryss och reflexer längs vinterled (200 km). Åtgärder har även genomförts för att koppla samman det statliga fjälledssystemet i länet och därigenom möjliggöra ett sammanhängande statligt fjälledssystem från södra Dalarna till Norrbotten. Upprustningsmedel har även möjliggjort att den gamla bron över Enan vid Rundhögen har ersatts av en ny bro.

Under året har Länsstyrelsen utvecklat informationen om det statliga ledsystemet på Länsstyrelsens webbplats. Kartor över de statliga fjällederna i länet och anläggningar längs lederna har uppdaterats och är publika i myndighetens webbGIS. Länsstyrelsen har löpande under året publicerat nyheter om fjälledernas status och om Länsstyrelsens förvaltningsåtgärder på extern webbplats samt myndighetens sociala medier.

Syftet med av Länsstyrelsens förvaltning av det statliga ledsystemet är att leder och anläggningar ska hålla en god standard. Fjällvärlden ska vara säker och tillgänglig för besökare samtidigt som störningar och slitage i den känsliga fjällmiljön hålls på en acceptabel nivå. Detta sker genom att besökare kanaliseras till lederna. På grund av att det finns en underhållsskuld så räcker inte Länsstyrelsens medel för skötsel och underhåll till för att hålla en god standard på leder och anläggningar inom hela det statliga ledsystemet i fjällen. För att åtgärda underhållsskulden har Länsstyrelsen årligen sedan år 2020 äskat medel som beviljats i viss mån för upprustning. Effekterna av upprustningen som genomförts under de senaste fyra är att avsnitt av ledsystemet, inklusive anläggningar, med undermålig standard har åtgärdats och uppnått en god standard som sedan kan upprätthållas genom löpande förvaltning. Trots omfattande upprustningsarbete under 2023 och de föregående åren så krävs ytterligare åtgärder kommande år innan hela det statliga fjälledssystemet i Jämtland har rustats upp. För att Länsstyrelsen ska ha möjlighet att arbeta effektivt med resterande upprustning, identifiera behov av och att genomföra klimatanpassningsåtgärder, samt genom löpande förvaltning upprätthålla det statliga ledsystemets goda standard krävs att erforderliga anslag medges.

Områdesskydd och reservatsbildning

Terrestra⁴⁵ och limniska⁴⁶ naturområden

Länsstyrelsen har förbrukat länsramen för markersättningar på cirka 45 mnkr samt 44 mnkr av den länsstyrelsegemensamma finansieringen för områdesskydd. Under hösten har Länsstyrelsen erhållit extra tilldelning om cirka 16 mnkr för markersättningar. Under året har Länsstyrelsen prioriterat att färdigställa beslut om områdesskydd med stora markintring och reviderade beslut med anledning av nytt uppdrag med särskilda medel. Markersättning är löst genom köp eller avtal om intrångsansättning med samtliga markägare inom ytterligare nitton planerade naturreservat med höga naturvärden. Beslut om naturreservat kommer att skrivas under kommande år. Därtill föreligger ett tjugotal markaffärer där Länsstyrelsen tecknat intrångsansättning med en eller flera enskilda markägare, men valt att avvakta beslut om naturreservat till dess angränsande bolagsaffärer kan slutföras. Eventuellt kommer Länsstyrelsen att fatta delbeslut i vissa ärenden.

Länsstyrelsen har under året tagit beslut om 13 nya eller utökade naturreservat. Skydd av skog har prioriterats i enlighet med 2023 års regleringsbrev. Ytterligare ett naturreservat ligger klart för beslut i inledningen av 2024 efter avslutad remisshantering.

Länsstyrelsen har identifierat vilka av länets befintliga naturreservat och skötselplaner som behöver moderniseras och revideras kommande år. Under 2024 har Länsstyrelsen fattat ett nytt beslut om reviderade föreskrifter och reviderad skötselplan för Vålådalens naturreservat samt fattat beslut om utvidgning av Kläppe naturreservat respektive Offerdalsberg naturreservat. Den senare med anledning av behov av att hålla skyddsavstånd till värdekärna inom Natura 2000 vid avverkning av skog. Arbete pågår även med att revidera Fillstabäckens naturreservat med anledning av bevarandevärden inom Natura 2000-område.

⁴⁵ Terrestra; jord eller land.

⁴⁶ Limniska; sötvatten, sjöar och vattendrag.

Arbetet med reservatsbildning inom det så kallade fjällskogspaketet har inletts gällande Sveaskogs markinnehav i länet. Under året har Länsstyrelsen fattat beslut om en utökning av Järvdalens naturreservat. En utvidgning kommer även att ske inom Vålådalens naturreservat men där inväntar Länsstyrelsen en överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Statens Fastighetsverk. Överenskommelsen väntas resultera i cirka 30 nya eller utökade naturreservat.

Länsstyrelsen har mellan åren 2015-2023 erhållit 77 intresseanmälningar om frivilligt formellt skydd. Antalet intresseanmälningar ökar med åren. Många av de inkomna intresseanmälningarna håller hög klass, ofta med mycket höga naturvärden på beståndsnivå och utgörs vanligen av prioriterad skogstyp eller ligger inom värde-trakt. I Jämtlands län är konkurrensen om länsramen hård, vilket innebär att Länsstyrelsen inte kan prioritera alla inkomna intresseanmälningar. Urvalet sker utifrån den nationella strategin för skydd av skog, dvs områden som har högst naturvärden.

Inkomna intresseanmälningar har hittills resulterat i 21 bifall, sju avslag, sju avskrivna ärenden, elva ärenden där Länsstyrelsen avvaktar markägarens slutliga besked, sju meddelanden om att området inte kommer att kunna prioriteras på flera år samt 20 bekräftelser om att Länsstyrelsen kommer att återkomma efter inventering av områdets naturvärden. Fyra intresseanmälningar ligger obesvarade.

Länsstyrelsen hade vid utgången av året 190 öppna ärenden inom verksamhetsområde områdesskydd, varav 170 är relaterade till områdesskydd. Flertalet ärenden avser utredningar och förhandlingar om frivilligt formellt skydd gällande naturreservat eller naturvårdsavtal. Antalet öppna ärenden beror på svårigheter att erhålla värderingar samt begränsade personella resurser och begränsade medel för intrångsersättning till markägare. Detta innebär att handläggningen drar ut på tiden, vilket ytterst drabbar enskilda markägare och skogsbolag.

Länsstyrelserna genomför utsökning och granskning av ett urval av avverkningsanmälningar inför yttrande till Skogsstyrelsen. Länsstyrelsens utsökning gäller områden som omfattas av svenska myrskyddsplanen, buffertzonen kring Natura 2000, planerade naturreservat och kända naturvärden, det vill säga värdefulla naturområden med höga och mycket höga skogliga värden. Detta är utsökningar som inte omfattas av Skogsstyrelsens nationella automatgenererade utsökning, men som är viktiga utifrån skyldigheten att myndigheter ska dela kunskap med varandra så att prövnings- och tillsynsansvarig myndighet har tillgång till ett fullgott beslutsunderlag.

För att underlätta för markägare och skogliga sektorn att ta hänsyn till områden med höga naturvärden har Länsstyrelsen publicerat ett regionalt kartskikt⁴⁷. Underlaget visar områden med höga naturvärden utifrån naturvärdesinventeringar som Länsstyrelsen genomfört i skog och planerade naturreservat. Funktionen finns tillgänglig i Länsstyrelsens karttjänst "Regionalt webbGIS-lager LstZ Värdefulla Naturområden".

Länsstyrelsen har även publicerat ett regionalt kartskikt gällande "Värde-trakter för naturvård i ett landskapsperspektiv" som visar var det finns koncentrationer av naturvärden i länet. Underlaget omfattar naturvärden kopplade till gräsmarker, våtmarker och skog, och informationen kan användas vid planering och prioritering av exempelvis naturvårdshänsyn och naturvårdsinsatser. Funktionen finns tillgänglig i Länsstyrelsens karttjänst "Regionalt webbGIS-lager LST GI Barrskog/Gräsmark/Lövskog/Våtmark trakt".

Under året har Länsstyrelsen låtit utföra en analys av hur mycket kontinuitetsskog, det vill säga skog som tidigare aldrig varit föremål för kalavverkning, som finns i Jämtland och hur mycket som har avverkat per år baserat på karteringen från 2015.

⁴⁷ Naturvärdesinventering av skogliga värde-trakter i Jämtlands län 2021-2022 | Länsstyrelsen Jämtland (lansstyrelsen.se)

Länsstyrelsen har vid reservatsbildning under de senaste åren infört en B-föreskrift⁴⁸ som gör det möjligt för Länsstyrelsen att vidta förebyggande åtgärder för minskad spridning av granbarkborre i skyddade områden när storskaliga angrepp från åttatandad granbarkborre pågår eller riskerar att bryta ut och hotar naturvärdena i reservatet.

De knappt 106 mnkr som under året betalats ut som ersättning inför bildande av formella skydd har fördelats på 15 frivilliga överenskommelser med enskilda markägare i länet. Initiativ till detta har tagits av antingen markägarna själva eller av Länsstyrelsen. Inom ramen för ett regeringsuppdrag om att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, skedde dessutom en överenskommelse om att drygt 300 hektar fjällskog med höga naturvärden på Sveaskogs innehav i Jämtlands län kan inrättas som naturreservat. Överenskommelsen tecknades utan ekonomisk ersättning. Under 2023 har inga köp av mark genomförts eller naturvårdsavtal tecknats.

Länets formellt skyddade områden fördelar sig enligt följande:

- En nationalpark,
- 245 naturreservat (varav fyra ännu inte vunnit laga kraft),
- 10 djur- och växtskyddsområden,
- 21 naturminnen,
- två landskapsbildsskyddsområden,
- 69 vattenskyddsområden samt
- 239 Natura 2000-områden, varav 115 ligger inom naturreservat.
- 430 skogliga biotopskydd⁴⁹ samtliga beslutade av Skogsstyrelsen och
- 331 tidsbegränsade naturvårdsavtal⁵⁰ med en avtalslängd om 10 till 50 år.

Länets naturreservat samt nationalparken Sonfjället har en sammanlagd areal av 639 431 ha, vilket utgör 14 procent av länets yta.

Av länets produktiva skogsmark har 122 650 ha ett formellt skydd genom antingen nationalpark, naturreservat, skogligt biotopskydd, naturvårdsavtal eller Natura 2000, vilket motsvarar 4,6 procent av länets produktiva skogsmark. Ovanför gränsen för fjällnära skog är den andelen 26 procent och nedanför gränsen för fjällnära skog är andelen 1,8 procent.

Länsstyrelsens beslut om naturreservat har bidragit med en utökad areal formellt skyddad natur med 35 192 ha, skyddet avser skogsmark, öppen våtmark, sjöar och vattendrag samt övrig mark som huvudsakligen utgörs av fjällvegetation. Cirka 90 procent av den skyddade arealen ligger inom det mycket stora fjällnära naturreservatet Nåara -Härbergsdalen. Av de totalt 13 809 ha skogsmark som fått ett formellt skydd under året klassas 8 550 ha som produktiv skogsmark.

Antal avtal och överenskommelser om formellt skyddade områden är ett alternativt sätt att beräkna skyddade arealer under ett år. Räknesätt skiljer sig väsentligen åt då avtal och överenskommelser med markägare ofta tecknas långt innan ett formellt beslut om bildande av ett naturreservat fattas. 2023 års avtal och överenskommelser har resulterat i ett långsiktigt skydd av 1 519 ha, varav 1 218 ha utgörs av produktiv skog. Av den totalt skyddade arealen produktiv skogsmark ligger 213 hektar ovanför gränsen för fjällnära skog.

För huvuddelen av länets skyddade områden är ett långsiktigt bevarande av skogsmiljöer med mycket höga naturvärden det huvudsakliga syftet. För flera objekt är även ett långsiktigt bevarande av andra naturtyper, till exempel skydd av våtmarksobjekt utpekade i Myrskyddsplan för Sverige och nationellt särskilt värdefulla vatten med mycket höga naturvärden ett huvudsakligt syfte. Dessutom stärks skyddet av flera Natura 2000-områden, samtidigt som ekonomisk ersättning till markägare inom dessa områden har reglerats.

⁴⁸ B-föreskrift beskriver vilka skötselåtgärder länsstyrelsen själv får utföra inom området.

⁴⁹ Statistiken har ett års eftersläpning, varför den avser 2022-12-31.

⁵⁰ Statistiken har ett års eftersläpning, varför den avser 2022-12-31.

Det formella skyddet av skogsmark sker framför allt i utpekade skogliga värdetrakter och medverkar till att bibehålla en grön infrastruktur inom en tredjedel av de skogliga värdetrakterna. De skogar som får ett långsiktigt skydd utgörs till största delen av stora urskogsartade skogar och skog-myrmosaiker, kalkbarrskogar, lövträdsrika naturskogor och naturskogor med hög bonitet⁵¹, det vill säga skogstyper med särskilt höga bevarandevärden och som är internationellt eller nationellt prioriterade för långsiktigt bevarande enligt "Nationell strategi för formellt skydd av skog". De formellt skyddade områdena har även stor betydelse för bevarandet av regionala ansvarsarter och ansvarsnaturtyper.

Arbetet med reservatsbildning i områden med fokus på limniska värden har fortsatt under året i Svaningsån och Kvitsleströmmarna.

En prioriteringsmodell har tagits fram för prioritering mellan limniska områden för naturreservatsbildning. Modellen bygger på den nationella strategin för limniskt områdesskydd.

Förvaltning av skyddad natur

Terrestra naturområden

Länsstyrelsen förvaltar en nationalpark, Sonfjället, cirka 250 naturreservat och cirka 240 Natura 2000-områden, varav cirka 115 är formellt skyddade som naturreservat. Inom uppdraget ingår att, utifrån reservatets syfte, arbeta med naturtypsskötsel och åtgärder som tillvaratar och utvecklar områdenas naturvärden samt att tillgängliggöra skyddad natur för det rörliga friluftslivet.

Nytt beslut för Vålådalens naturreservat fattades i mitten av maj 2023. Naturreservatet är indelat i fyra olika zoner med olika grad av tillgänglighet. Zoneringen möjliggör kanalisering av besökare i både tid och rum. Varje zon har egna föreskrifter för när och var olika aktiviteter är tillåtna. För att kommunicera de nya föreskrifterna tog vi fram en digital områdesberättelse och ett interaktivt kartverktyg. En omfattande fältinsats genomfördes under försommaren för att uppdatera skyltning i fält utifrån det nya beslutet. Det nya beslutet förväntas leda till att känslig natur skyddas på ett bättre sätt samtidigt som tydligheten för besökare ökar, att besöksupplevelsen förbättras och att förståelsen för rennäringen, näringsidkare och för andra besöksgrupper ökar.

Vid en av entréerna till Sonfjällets nationalpark, Nysäterna, har parkeringsmöjligheterna förbättrats. Till detta har informationsplattformen förbättrats och en tillgängliggjord rastplats med bänkbord och eldstad har installerats. Åtgärderna förväntas förbättra möjligheten att besöka området samt öka trivselen för besökare.

I Havmyrens naturreservat och Natura 2000-område har en naturvårdsbränning om fem hektar genomförts inom ramen för EU-finansierade projektet LIFE2Taiga. Bränningen genomfördes i mitten av juni med god framgång av Länsstyrelsens egen bränningsorganisation. Tät dialog och samverkan med både Räddningstjänsten och andra enheter på Länsstyrelsen resulterade i en säker och väl förankrad åtgärd. Naturvårdsbränningar är en prioriterad skötselåtgärd i naturtypen västlig taiga och åtgärden förväntas bidra till att status för naturtyper och arter som är direkt beroende av, eller gynnas av, brand förbättras.

Längs Ammeråns naturreservat har omfattande åtgärder genomförts under två år med syfte att öka tillgängligheten och förbättra upplevelsevärdet vid områdets rastplatser, bland annat har elva bänkbord, åtta eldstäder och 19 reservats- och temaskyltar satts upp under 2022 - 2023.

2022 års arbete med en ny mer tillgänglighetsanpassad ramp och framtagande av nytt skyltprogram i Döda fallets naturreservat slutfördes under 2023 då skyltningen sattes upp i området. Den av Ragunda kommun nybildade Geopark Indalsälven invigdes officiellt i juni och de inbjudna välkomnades att besöka de nyrenoverade anläggningarna i reservatet. Syftet är att öka tillgängligheten i naturreservatet samt att förbättra informationen och förståelsen om vad som hänt historiskt i fallet, vilket bidrar till en ännu bättre upplevelse för fler.

⁵¹ Mått på hur snabbt skogen växer i genomsnitt under idealiska förhållanden.

Inom gräsmarksprojektet LIFE Restored har fem åtgärdsplaner tagits fram för ingående områden: Klinken, Tysjöarna, Bösen, Järnbäcken och Birkakärret. Åtgärdsplanerna kommer att användas för att genomföra åtgärder under kvarvarande år.

Många Natura 2000-områden med gräsmarksvärden har förvaltats med hävd genom slåtter och bete under 2023, vissa med egen personal och andra genom avtal. Det har även genomförts omfattande stängslingsåtgärder i bland annat Aspbacken Trång, Bågavattnet och Leipikvattnet. Genom återkommande skötselåtgärder på dessa gräsmarker gynnas den biologiska mångfalden.

I uppdraget våtmarkssatsningen har Länsstyrelsen under året lagt igen och pluggat tre kilometer diken i Natura 2000-området Slåtflon-Bodflon. Hydrologisk återställning är en prioriterad skötselåtgärd i skyddade områden med dikade rikkärr, myrar och våtmarker.

Under sommaren har kompletterande inventeringar genomförts och åtgärdsplaner håller på att tas fram för bland annat Edsåns och Kålaslåttens naturreservat. Arbetet med framtagande av underlag samt de tillstånd som behövs utförs av både egen personal och upphandlad konsult.

Våtmarkssatsningen syftar till att återställa hydrologin i utpekade områden vilket gynnar den biologiska mångfalden, och samtidigt minska utsläppen av växthusgaser från myrarna vilket i sin tur minskar klimatpåverkan. Under hösten har en ny ansökan om våtmarksåtgärder för 2024 - 2026 lämnats in till Naturvårdsverket.

Limniska naturområden

Den skötsel som genomförts inom limniska skyddade områden utgörs främst av vattendragsrestaurering, eliminering av vandringshinder som vägtrummor och mindre funktionslösa dammar samt utläggning av lekgrus i vattendrag. Även uppföljning av åtgärder och bevarandestatus för naturtyper och arter sker. En stor del av förvaltningen av limniska skyddade miljöer finansieras av EU kommissionens LIFE-fond via tre av länets LIFE projekt, Rivers of LIFE, Ecostreams for LIFE och GRIP on LIFE. Även insatser mot invasiva främmande arter har genomförts inom skyddade områden, till exempel decimeringsfiske av kanadaröding.

Åtgärder för att restaurera vattendrag och våtmarker har följts upp inom GRIP on LIFE.

Vattendragsrestaurering har följts upp via elfisken, bottenfaunainventering, kiselalgsinventering, lekbotteninventering, flodpärlmusselinventering, samt eDNA metodik för uppföljning av främst åtgärder för flodpärlmussla inom Gimåns och Näktens Natura 2000-områden.

Våtmarksrestaurering har följts upp via fågelinventering, vegetationsinventering, grundvattennivåmätningar och vattenkemianalyser inom Tysjöarnas, Brötarnas och Öjsjömyrarnas Natura 2000-områden.

Skötsel av limniska skyddade områden behövs för att ge bättre förutsättningar för arter att fortleva då habitatens status förbättras och tillsammans ger det mer motståndskraftiga ekosystem. Vattendragsrestaurering medverkar också till landskapets förmåga att bibehålla vatten, vilket är en viktig åtgärd för att säkra vattenförsörjningen i ett förändrat klimat.

Inom GRIP on LIFE stärks samverkan mellan Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen, arbetet syftar till gemensam syn och arbete framåt för att förbättra hänsyn mot vatten och våtmarker vid skogsbruk.

Tillstånd och tillsyn inom limniska Natura 2000-områden

Skogsbrukets närvaro längs våra utpekade Natura 2000-områden är fortsatt hög. En grov kartläggning visar att cirka 400–500, enligt skogsvårdslagen anmälningspliktiga skogsvårdsåtgärder har genomförts inom 150 meter från limniska Natura 2000-områden under det gångna året. Bedömningen är att många av dessa borde hanterats genom samråd, men de har inte inkommit till myndigheten.

Ärenden kopplade till detaljplaner vid Natura 2000-områden har hanterats löpande under året.

Cirka 50 samrådsärenden har handlagts under året. Av dessa är majoriteten slutavverkning i nära anslutning till Natura 2000. Ärenden kopplade till nya detaljplaner vid Natura 2000-områden har

i vissa fall lett till Natura 2000-prövning. En Natura 2000-prövning kan öka medvetenheten hos verksamhetsutövare gällande naturvärden och påverka inom Natura 2000-områden.

En positiv effekt av arbetet är en bättre kontakt och samverkan med Skogsstyrelsen. Fältträffar och den direkta samverkan mellan handläggare har haft en positiv utveckling under 2023 och dialogen med privata skogliga aktörer också blivit mer frekvent under 2023. Även om miljönyttan inte går att kvantifiera kan det ses som en försiktig signal om en utveckling åt rätt håll för ett skonsammare skogsbruk inom skyddade områden.

Tillstånd och dispenser naturskydd, skydd för djur och växtarter och terrängkörning

Länsstyrelsen har under året handlagt 259 ärenden rörande tillstånd och dispenser avseende naturskydd, skydd för djur och växtarter, jordbruksmark ur produktion och terrängkörning.

Länsstyrelsen har fortsatt samverkat med Skogsstyrelsen i gemensamma frågor, exempelvis artskydd och bedömningar vid avverkningar och relaterade verksamheter intill Natura 2000-områden. Samverkan sker via remisser från Skogsstyrelsen i vissa avverkningsärenden, fältträffar och årliga möten. Samrådsmöten angående bedömningar har behövts efter ändringen av artskyddsförordningen gällande fåglar. Länsstyrelsen har deltagit i referensgruppen för framtagande av en rapport⁵² om förebyggande arbets sätt för artskydd i skogsbruket, ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, som publicerades i oktober 2023.

Länsstyrelsens samverkan med Skogsstyrelsen gällande fridlysta arter som berörs av skogsbruk, är fortsatt viktig för en effektiv hantering. Samrådsmöten kring bedömningar av bland annat orkidén knärot och fåglar har minskat behovet att skicka ärenden mellan myndigheterna. Skogsstyrelsens arbets sätt har dock resulterat i fler ansökningar till Länsstyrelsen om dispens från artskyddsförordningen för skogsbruksåtgärder. Länsstyrelsens bedömer liksom tidigare att miljö kvalitets målet "Ett rikt växt- och djurliv" inte kommer att nås till år 2030. Skogsstyrelsen har samtidigt bedömt att miljömålet "Levande skogar" inte kommer att nås till år 2030.

En stor andel av Länsstyrelsens tillstånds- och dispensärenden berör fjällområden eller områden med höga naturvärden. Sökanden är ofta representanter för skogsbruk, jakt- och besöksnäring, organiserad verksamhet samt rennäring. Uppkomna skador i terrängen tar lång tid att läka, dels på grund av tunt marktäckande, dels på grund av klimatet i fjällmiljön. Exploatering i fjällområdet initieras oftast med etablering av nya grusvägar, avstyckade tomter och bygglov för fritids- eller permanentboende. En exploatering som i sin tur resulterar i dispenser och tillstånd för till exempel fiberdragning, telemaster, breddning av vägar, parkeringsplatser, skidanläggningar, nedfarter, skoterleder eller liknande. Sammantaget innebär den organiserade verksamheten och exploateringen av fjällen i Jämtland och Härjedalen en risk för irreversibla skador på miljön och utgör ett hot mot ekosystemen i den fjällnära skogen.

Länsstyrelsen bedömer det som svårt att nå miljömålet "Ett rikt växt- och djurliv" i Jämtlands län till år 2030. Inte heller kommer miljö kvalitets målet Myllrande våtmarker att kunna nås till år 2030. För mer information se Miljömålsuppföljning 2023⁵³.

Tillsyn inom skyddade områden samt terrängkörning

Länsstyrelsen har handlagt cirka 1 175 tillsynsärenden avseende bland annat områdesskydd, artskydd, terrängkörning, jordbruksmark, 12:6 samråd och strandskydd. För de senare lämnas en särskild redovisning, se avsnitt 1A5 om Strandskyddstillsyn.

Vad gäller hanteringen av anmälan om 12:6-samråd har Länsstyrelsen sett att området har haft ett kraftigt inflöde av anmälningar och att dessa tenderas att överarbetas. Insatser har där lagts på att minska ärendeinflödet och att få bort sådana ärenden som kanske inte uppnår kriterierna för anmälningsplikten utan anmäls "för säkerhets skull". Detta kan exempelvis vara anmälningar för åtgärder som inte ger någon nämnvärd påverkan på naturmiljön eller som gäller redan tillståndsgivna verksamheter och där 12:6-anmälningar görs för vissa löpande underhållsåtgärder,

⁵² Rapport 2023/15 – Artskydd i skogen.

⁵³ Miljömålsuppföljningen 2023. Länsstyrelsens diarienummer 4417-2023.

till exempel slyrensning i kraftledningsgator. Vidare har handläggningen och handläggningstiden av dessa ofta dragit ut i tid. För ärendegruppen gäller normalt en handläggningstid på sex veckor, där myndigheten har tid på sig att granska och reagera på anmälan. Länsstyrelsen har arbetat med att effektivisera handläggningen och korta handläggningstiden. Vi är idag bättre på att avsluta ärenden som inte har väsentlig påverkan på naturmiljön och kan istället prioritera handläggning av ärenden som kräver bredare bedömning och därmed kräver mer tid.

För planerad tillsyn av givna dispenser i naturreservat och biotopskydd har denna utförts huvudsakligen genom stickprov och resulterat i uppföljande information om rättelse.

Klagomål och tillsynstips inkommer såväl från allmänheten som andra delar av Länsstyrelsen eller andra myndigheter. Antalet klagomål och tillsynstips är långt fler än vad Länsstyrelsen kan hantera, varför prioritering sker utifrån skada och allmänt intresse. Tillsynstips har under året lett till beslut om rättelse samt anmälan om överträdelse och i flera fall även fällande domar med böter som påföljd. Detta gäller främst överträdelse av bestämmelser kopplat till artskydd och överträdelse av föreskrifter i skyddade områden.

Till följd av ett ökat antal klagomål om olovlig terrängkörning genomförde Länsstyrelsen påsken 2023 ett mindre antal riktade tillsynsinsatser avseende terrängkörning i regleringsområden, skyddade områden och i fjällen. Tillsynsinsatserna hade föranletts av kontakter med Polisen. Resultatet av tillsynen visade på omfattande terrängkörning i de aktuella områdena. Tillsynen resulterade inte i några ingripande mot skoteråkare men gav ett bra kunskapsunderlag om behovet av fortsatt tillsyn för att stävja otillåten terrängkörning inom regleringsområden och naturreservat.

Länsstyrelsen har i samband med skötsel av skyddade områden utfört tillsyn av tillhörande föreskrifter. Riktade tillsynsinsatser har utförts inom del av Vålådalens naturreservat efter årets beslut om reviderade föreskrifter. Vidare har Länsstyrelsen genomfört en informationsinsats i kombination med tillsyn i fågelskyddsområdet i Skåarnja under hela den period då tillträde till området omfattas av restriktioner.

Länsstyrelsen har även utfört riktade tillsynsinsatser genom uppföljning av villkor i beslut om tillstånd eller dispenser samt uppmärksammat behov av skydd av arter på andra platser än i skyddade områden.

Behovet av tillsyn i fält gällande efterlevnaden av terrängkörningslagstiftningen och andra lagar och föreskrifter i regleringsområdena, i skyddade områden och i fjällen bedöms vara stort. Återkommande planerad tillsyn leder till en bättre efterlevnad på såväl kort som lång sikt samt inger ett förtroende för myndighetens prövningsverksamhet. Länsstyrelsens planerade naturtillsyn har inneburit att vi visat att vi följer upp beviljade dispenser och avslag. Tillsynen medför även ett bättre underlag för planering av kommande tillsynsåtgärder och informationsinsatser.

Åtgärderna i Skåarnja bedöms ha medfört större medvetenhet bland allmänheten om fågelskyddet, även om det förekommer en hel del mindre överträdelse.

Fältarbete natur

Länsstyrelsen har under året kompetensutvecklat flera naturbevakare i rovdjursinventering och lagt stora resurser på inventering av rovdjur med både fast anställd personal och säsongsanställd personal.

Naturbevakare har utfodrat och inventerat fjällräv i hela fjällkedjan i länet och även genomfört rödrävsjakt i Stekenjokk för att underlätta för fjällräven. Naturbevakare har under större delen av året haft beredskap för att kunna hantera rovdjur som ställt till med problem, främst för rennäringen.

Under främst våren har dokumentation innan beslut om skydds jakt, genomförande av skydds jakt och besiktning av djur skjutna på skydds jakt genomförts. Tillsyn har skett av skydds jakt.

Viss tillsyn av efterlevnaden av reservatsföreskrifter i skyddade områden har genomförts, främst i samband med andra arbetsuppgifter. I Stekenjokk har ingen riktad tillsyn av fågelskyddsområdet skett under året, men tillsyn har bedrivits i samband med andra arbetsuppgifter.

Tillsyn vattenverksamhet

Länsstyrelsen har under året fått omprioriterat tillsynsarbetet till att hantera inkommande anmälningsärenden samt lagt fokus på tillsyn av egenkontroll avseende storskalig vattenkraft, framförallt i Faxälven, därutöver även den tillsyn som ligger inom arbetet med den nationella provningsplanen (NAP). Det senare arbetet redovisas under eget avsnitt. Även arbete med att ta fram ett register över länets kända vattenuttag har genomförts utifrån den nationella tillsynsstrategin⁵⁴.

Den egeninitierade tillsynen av egenkontroll i Faxälven som skett under 2023 kommer att fortsätta även kommande år.

Länsstyrelsen har fortsatt arbetat med samråd och tillstånd i enlighet med nationella tillsynsstrategin, bland annat har två tillståndsärenden hanterats gällande ansökan om dammutrivningar. Länsstyrelsen har i enskilda ärenden under år 2023 genomfört samordnad tillsyn med andra enheter för att effektivisera tillsynen samt underlätta för berörda personer och företag.

Deltagandet i Miljösamverkanssveriges kampanj ”Egenkontroll vattenkraft” har resulterat i en dialog med kraftverksägare och påbörjad egeninitierad tillsyn, en tillsyn som tidigare inte har bedrivits. En del arbete återstår för år 2024 men det står klart att vi har fått större kunskap om kraftverksägarnas arbete med sin egenkontroll. Kraftägarna har även fått Länsstyrelsens bild på kraven om egenkontroll.

Arbetet med den nationella strategin för vattenuttag gör att det går att bedöma länets behov av tillsyn samt möjliggör egeninitierad och effektiv tillsyn i framtiden.

Genom att bedriva en gemensam tillsyn med andra sakområden har den samlade kunskapen ökat internt, vilket bland annat resulterat i ett effektivare arbete och en bättre helhetsbild. Genom att samordna tillsynen får också parter en enhetligare förståelse för Länsstyrelsens arbete och de krav som ställs på dem.

Dammsäkerhet

Länsstyrelsen har under 2023 genomfört gemensamma tillsynsinsatser gällande systemtillsyn av dammsäkerhetsarbetet vid Vattenfall, Vattenregleringen, Sydkraft och Fortum, tillsammans med samtliga länsstyrelser där bolagen har verksamhet. Tillsynen har bidragit till en mer enhetlig och effektiv tillsyn av dammgarnas nationella dammsäkerhetsarbete.

Länsstyrelsen har under året avslutat projektet med att inventera och identifiera dammar som inte tidigare varit del av dammsäkerhetsklassificeringsarbetet. Inriktning har skett mot dammar där ett dammhaveri skulle ge konsekvenser på samhället. Syftet är att identifierade dammar ska integreras i arbete med dammsäkerhetsklassificering och regelbunden tillsyn.

Tidigare initierade tillsynsarbete tillsammans med företrädare för Norges dammsäkerhetsmyndighet, Norges vassdrags- och energidirektorat (NVE) har fortsatt 2023. Arbetet ska leda till att bättre reglera och säkerställa tillsynen av dammar med konsekvenser över nationsgränsen Sverige-Norge. Ett gemensamt tillsynsbesök med NVE har genomförts under året

⁵⁴ Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken; ett gemensamt verktyg för att uppnå en enhetlig, effektiv och likvärdig tillsyn. Den gäller från den 1 januari 2022 och fyra år framåt och är Sveriges första tillsynsstrategi på plats genom samverkan mellan Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten.

och en viljeförklaring mellan myndigheterna håller på att tas fram avseende samarbete i frågor kopplade till tillsyn och tillståndsprövning för gränsdammar.

Ett nationellt samarbete för ökad samsyn kring tillsyn av A-dammar⁵⁵ har inletts. Länsstyrelsen har även deltagit i Nätverket för europeiska dammsäkerhetsmyndigheter samt med representant i Nationella dammsäkerhetsrådet⁵⁶.

Den länsstyrelsegemensamma tillsynen har bidragit till en mer enhetlig och effektiv tillsyn av dammägarnas nationella dammsäkerhetsarbete. För ägarföretagen underlättar den gemensamma tillsynen då tillsyn av deras verksamhet sker samlat vid ett tillfälle. I annat fall skulle samtliga länsstyrelser göra separat tillsyn.

Samarbetet med NVE kommer leda till en tydlig ansvarsfördelning och samsyn kring tillsyn och effekter av ett dammhaveri vid dammar som ligger i ett land men medför konsekvenser vid dammhaveri i ett annat av länderna.

Nationella prövningsplanen för moderna miljövillkor inom vattenkraften

Under 2023 har Länsstyrelsens arbete med genomförandet av den nationella prövningsplanen för moderna miljövillkor (NAP) fortsatt i avvaktan på att regeringens beslutade paus upphör och omprövningarna ska börjas. En viktig del i arbetet har varit att garantera att alla berörda interna sakområden involveras i arbetet. Samverkan inom ramen för Länsstyrelsens NAP-arbete har även fortgått med övriga berörda norrlandslän samt den nationella NAP-gruppen. Länsstyrelsen har påbörjat sina förberedelser vad gäller struktur och arbetssätt inför omprövningarna i domstol för Ljungan med sista ansökningsdatum den 1 februari 2024. Förberedelser har även påbörjats inför arbetet med den kommande prövningsgruppen Nean, med avrinning mot Norge. Vi har deltagit vid Svenska Kraftnäts workshop och informationsmöte med anledning av deras regeringsuppdrag för NAP. Länsstyrelsen har påbörjat egeninitierad tillsyn i Faxälven inom ramen för Miljösamverkanssveriges kampanj ”Egenkontroll vattenkraft”. Under året har den av Länsstyrelsen upphandlade analysen av miljöanpassningar i Ljungans avrinningsområde fortlöpt.

Fler sakområden har involverats i NAP-arbetet under året. Nulägesbeskrivning och datainsamling inför omprövning av Nean har påbörjats. Organisationsstruktur inför omprövning av Ljungan har påbörjats både internt med berörda sakområden och mellan de två involverade länsstyrelserna. Den egeninitierade tillsynen av egenkontroll i Faxälven pågår och kommer fortsätta kommande år.

Länsstyrelsen konstaterar att arbetet med tillsyn och kommande prövningar enligt NAP fortsatt är ett stort och omfattande arbete för Länsstyrelsen som kommer att pågå under lång tid. Genom bra intern och extern samordning leder detta till ökad möjlighet att genomföra den nationella prövningsplanen i sin helhet och mer likriktat. Den egeninitierade tillsynen av egenkontroll i Faxälven kommer underlätta den kommande NAP-samverkan och omprövningen genom den dialog och det resultat som framkommer. Den av Länsstyrelsen upphandlade analysen av miljöanpassningar ökar kunskapen om avrinningsområdet Ljungan och bidrar till kommande underlag för omprövningarna för de båda prövningsgrupperna.

Vattenförvaltning

Under 2023 har det stödande arbetet till Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt genom beredningssekretariatet fokuserats på förberedande arbete och sammanställning av underlag inför klassningsarbete som är planerat för 2024–2025. Det innebär också en betydande länsöverskridande insats för ett aktivt deltagande i nationell metodutveckling för klassning av hela kedjan: påverkan, status, risk, miljö kvalitetsnorm och åtgärder.

⁵⁵ En damm ska vara klassificerad i dammsäkerhetsklass A, om ett dammhaveri kan leda till en kris som drabbar många människor och stora delar av samhället samt hotar grundläggande värden och funktioner, 11 kap. 25 § miljöbalken.

⁵⁶ Dammsäkerhetsrådet är ett informations- och samrådsorgan till Svenska Kraftnät för frågor relaterade till dammsäkerhet.

Gränsöverskridande samverkan med Norge om gränsvatten har fortsatt enligt tidigare framtagen samverkansplan. Länsstyrelsen har aktivt stöttat vattenmyndigheterna i deras arbete genom myndighetssamverkan och utlåning av experter.

Länsstyrelsen har regelbundet och aktivt deltagit i de olika nationella kompetensnätverken för vattenförvaltning. Vi har också bidraget i nationella projekt som "Full Koll på våra vatten", GIS stödet för små avlopp, eller utveckling av kravspecifikationer för VISS 2.0, med mera.

Vattenförvaltningsuppdraget innebär också genomförande av länsstyrelsernas åtgärder i åtgärdsprogram och tillämpning av miljökvalitetsnormer. Under året har stort fokus varit på tillämpning av vattenförvaltningens miljökvalitetsnormer och åtgärdsbehov i hantering av olika typer av prövningsärenden, bland annat inom samhällsplanering, vattenskydd och vattenuttag, fiskodling, skogsbruk, näringsämnen och miljögifter, samt inom arbetet med Nationella prövningsplanen för moderna miljövillkor vattenkraften (NAP). Inom arbetet med NAP har tillämpning av miljökvalitetsnormer och åtgärdsförslag för Ljungan och Gimån, samt framtagande av underlag inför normsättning för Nean varit prioriterade arbetsuppgifter.

Fortsatt arbete med att förbättra datalagringen och datahanteringen av Länsstyrelsens vattenrelaterade data och underlag pågår för att effektivisera och kvalitetssäkra vårt arbete.

Eftersom en vattenförvaltningscykel pågår under sex år kommer resultat av framtagande av underlag för klassning synliggöras först under 2024–2026, medan vattenförvaltningens resultat av arbete inför omprövning i Ljungan och Gimån kommer bli synlig under 2024–2025.

Länsstyrelsens medverkan i metodutvecklingsarbetet har bidragit till att relevanta metoder tagits fram som också till viss del börjat tillämpas inom vattenförvaltningsarbetet.

Vi har deltagit i gränsöverskridande samverkan med Norge genom ett fysiskt samverkansmöte om gränsvatten. I den gränsövergripande samverkan diskuteras nu Joma gruva i Norge och villkorsrevision av vattenkraften i Nea. Länsstyrelsen har aktivt deltagit i den internationella konferensen om hållbar vattenkraft i Trondheim, Norge.

De underlag och data som genereras i arbetet med vattenförvaltning bidrar till ett förbättrat kunskaps- och planeringsunderlag om våra vattenmiljöer. Dessa underlag används exempelvis i miljömålsuppföljningen, tillsyn och prövningsärenden, planprocessen, åtgärdsplanering och andra verksamheter som förutsätter att vi har kunskap om miljötillståndet och påverkanstryck. Kompetens om vattenkraftens miljöpåverkan och nyttor har ökat väsentligt under året.

Effekter av verksamheten är vidare en god tillämpning av miljökrav i dess lagliga ramar som domstolsprocesser. Länets arbetssätt har också blivit mer effektiv genom ytterligare integrering med övrig vattenvård, naturvård och miljötillsyn, både inom den egna länsstyrelsen som över läns- och nationsgränsen.

Miljöfarlig verksamhet

Avlopp

Under 2023 har Länsstyrelsens arbete med kontinuerlig dialog med kommuner med pågående projekt av nya reningsverk och ombyggnationer fortsatt, samt haft samråd inför fler nya reningsverk. I övrigt har mycket av arbetet inom verksamhetsområdet fått prioriterats om till följd av resursbegränsningar, där arbetet koncentrerats till händelsestyrd tillsyn och vägledning kopplat till inkomna ärenden. Länsstyrelsen har kopplat till sakområdet även haft en resurs som jobbat halvtid med nationell och regional samordning av uppdraget om fällningskemikalier, vilket redovisas i eget avsnitt.

Inom ramen för gjorda prioriteringar har mer tid avsatts för att tidigt granska miljörapporter och underlätta avloppsrapporteringen som gjordes under slutet av året till Naturvårdsverket. Vi har utifrån den nationella tillsynsstrategin arbetat med att kartlägga befintliga miljötillstånd samt uppföljning av flödes- och provtagningskampanjen. Vi har även utvecklat det interna samarbetet med andra sakområden för att ge bättre stöttning till verksamhetsutövare och lättare kunna samordna våra uppdrag. Dialogen med kommunerna om pågående projekt av nya reningsverk

och ombyggnationer har fortsatt. Vidare har vi verkat för att kommunernas planarbete ska bidra till att uppnå miljö kvalitetsnormer och andra krav som finns på verksamheter för att de ska kunna anses vara säkra ur ett hälso- och miljöskyddsperspektiv. Under året har vi fortsatt ökat fokus i områden i länet där kapacitet på vatten och avlopp (VA) är en begränsning och utmaning, och i planprocesser bland annat lagt större vikt vid utredning av VA-frågorna.

Som effekt av att nya avloppsreningsanläggningar och ny teknik implementeras medan gamla reningsanläggningar som inte uppfyller dagens krav på rening stängs ner, ökar reningsgraden av avloppsvattnet och därmed förväntas en minskad miljöpåverkan över tid. De nya reningsverken är byggda för att kunna följa den tekniska utvecklingen och framtida behov så som utrymme för införande av läkemedelsrening.

Med de ned- och omprioriteringar av arbetet som varit nödvändiga ökar risken för myndigheten inte uppmärksammar när domar, lagar och förordningar inte följs, vilket även kan riskera uppnåendet av fastställda miljö kvalitetsnormer (MKN). Den egeninitierade tillsynen har dragits ned och en annan följd är att verksamhetsutövare inte får den vägledning och stöd som kan hjälpa dem till god lagefterlevnad och medför även en sämre dialog och relation till verksamhetsutövarna. Effekten blir också mindre möjlighet till att arbeta förebyggande i stället för händelsestyd.

Genom arbetet med att kartlägga befintliga miljö tillstånd och uppföljningen av flödes- och provtagningskampanjen, har detta bidragit till att vi fått ökad kunskap om anläggningarna inom länet och då planerat tillsyn där behoven varit störst. Effekten av detta är en bättre metod för kontroll och rutiner för verksamhetsutövare som slutligen bidrar till mindre påverkan på hälsa och miljö.

Arbetet inom planarbetet förväntas bidra till en mer hållbar exploatering i fjällvärlden, med mindre påverkan på människors hälsa och miljö. Vattenfrågor både inom tillsyn och inom planarbetet bidrar positivt till flera miljömål, som grundvatten av god kvalitet, storslagen fjällmiljö, god bebyggd miljö, ingen övergödning, giftfri miljö och levande sjöar och vattendrag.

Fällningskemikalier

I arbetet med att säkerställa nödvändiga fällningskemikalier för vattenrening har en halv personalresurs fortsatt att delta i den nationella arbetsgruppen, samt arbetat med den regionala samordningen av uppdraget om kemikalier för vattenrening.

Arbetet med uppdraget har skett löpande under året genom informationsmöten och dialog med verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter samt samverkan med myndighetsintern arbetsgrupp. Samverkan har också fortsatt med olika berörda myndigheter.

I början av 2023 hölls en presentation av uppdragsrapporteringen från 2022. Vidare har den nationella arbetsgruppen tillsammans med kemikalieföretag anordnat ett seminarium om kemikalieanvändning. Det har även genomförts en simulering av brist på fällningskemikalier av RISE⁵⁷ inom ramen för uppdraget. Simuleringen gav exempel på hur en brist kan påverka reningsverk i landet samt resultat av olika strategier för dosering.

I december genomfördes ett seminarium med exempel från tre VA-verksamheter spritt i landet, varav ett bidrag från Jämtlands län. Exempel gavs för hur man arbetat sedan information om risk för brist kom, bland annat med kontinuitetsplanering och optimering.

Resultat av arbetet syns i form av ökad kunskap och fortsatt förbättrad dialog med kommunerna samt samverkan mellan olika aktörer nationellt. Verksamheterna jobbar med kontinuitetsplanering, riskbedömning och beredningsplaner i större utsträckning än tidigare. Arbetet har också resulterat i förbättrade rutiner vid en händelse av kris både på kommunerna

⁵⁷ RISE – Research Institutes of Sweden är Sveriges forskningsinstitut och Innovationspartner i samverkan med företag, akademi och offentlig sektor.

och inom Länsstyrelsen. Uppdraget i stort har lyft vikten av en omfattande samhällsviktig funktion.

Förstärkta insatser mot avfallsbrottslighet

Under 2023 har Länsstyrelsen fortsatt arbetet mot illegal avfallshantering enligt tidigare regleringsbrevsuppdrag, bland annat genom att vägleda och samordna myndigheter vid tillsynsinsatser för upptäckt och förebyggande av illegal avfallshantering. Arbetet kommer fortsätta under 2024.

Länsstyrelsen har i enlighet med uppdraget upprättat samverkan med och mellan berörda myndigheter; länets kommuner, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Skatteverket. Länsstyrelsen har föreläst om regeringsuppdraget vid tillsynsvägledningsdag (TVL) för kommunerna och vid träffar för kommunernas miljöchefer i Jämtlands län. Naturvårdsverket har vid Länsstyrelsen Stockholms län föreläst om Naturvårdsverkets tillsynsvägledning av illegal avfallshantering. Länsstyrelsen Jämtlands län närvarade vid föreläsningen.

Som effekt av arbetet har länets kommuner genomfört tillsyn på avfallsanläggningar i länet. Tillsynen har skett i samverkan med polismyndigheten som medverkat i förberedelserna och efterarbetena av tillsynen. Fortsatt arbete kommer att ske inför 2024 där bland annat två av länets kommuner planerar tillsammans med polismyndigheten, trafikpolisen och Åklagarmyndigheten tillsyn av avfallstransport inom sina respektive kommuner.

Vidare planeras en myndighetsgemensam verksamhetsplanering att upprättas för kommande år gällande tillsyn av avfallsanläggningar och transporter av avfall inklusive ”gränsöverskridande avfallstransporter” (GRÖT⁵⁸) tillsammans med polismyndigheten, berörda grupper från respektive kommun, Åklagarmyndigheten och Skatteverket. Miljöcheferna vid kommunerna i länet arbetar med att ta fram grupper från respektive kommun.

Även två TVL-dagar för länets kommuner planeras att genomföras. En med direkt inriktning mot vägledningen som Naturvårdsverket gett ut under oktober 2023 och en där Naturvårdsverket svarar på riktade frågor och ger konkreta tips inför förberedelse och genomförande av tillsyn.

Förorenade områden

Inventering sediment

Förorenade sediment är nationellt sett prioriterat och i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 framgår att även länsstyrelserna ska bidra till en bättre kartläggning genom inventering av sedimentförorenade områden. Under året har Länsstyrelsen påbörjat arbete med att inventera områden med förorenade sediment i länet.

Länsstyrelsen har deltagit på webinarium anordnat av Naturvårdsverket och workshops avseende inventering av sediment. Vi har påbörjat att analysera de underlag som tagits fram inom det tidigare regeringsuppdraget för förorenade sediment (RUFs) för att identifiera vilka områden som är högst prioriterade att börja med. Samverkan har skett med beredningssekretariatet för vatten. Länsstyrelsen har sökt och beviljats bidrag för att genomföra verifierande provtagning av sediment för 15 områden 2024.

I och med uppdateringar i EBH-stödet har kännedom om vilka förorenade objekt som potentiellt påverkar sediment identifierats och klassats. Fortsatt inventering och även identifiering av branscher som inte tidigare funnits ger en bättre förståelse och underlag av sedimentpåverkan och påverkan på vattenekosystem. Detta kommer leda till en att åtgärder kan sättas in där de behövs. Detta ger stöd även i andra typer av ärenden, till exempel vid handläggning av anmälningar om vattenverksamhet och vattenskyddsområden.

Tillsyn förorenade områden

Under året har tillsyn bland annat bedrivits mot flertalet pågående miljöfarliga verksamheter där det finns historiska föroreningar genom förelägganden om inventering och utredning av historisk

⁵⁸ Gränsöverskridande transporter där Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för Jämtlands län.

verksamhet. Vidare har tillsyn bedrivits mot flera av länets mest prioriterade förorenade områden, Hissmofors sulfitfabrik och Äggfors massafabrik, med framtagande av ansvarsutredningar och föreläggande om utredning.

Årets tillsyn inom förorenade områden har resulterat i att handlingsplaner har tagits fram vid flera pågående verksamheter för hantering av historiska föroreningar. Detta har gett en större medvetenhet om föroreningar hos berörda verksamheter och planer för att utreda och i slutändan hantera föroreningarna, vilket leder till minskade risker och en förbättrad miljö.

Kalkning av försurade sjöar och vattendrag

För att motverka den antropogena⁵⁹ försurningens negativa påverkan på ekosystemen och den biologiska mångfalden, utbetalas stadsbidrag för kalkningsåtgärder. Under 2023 har kommunerna i Berg, Härjedalen, Ragunda och Krokoms beviljats statsbidrag för kalkning. På grund av skillnaden mellan behov och tilldelning av medel, kunde dock endast stadsbidrag beviljas för kalkning i 29 av länets 60 försurade åtgärdsområden.

Under året har Länsstyrelsen gjort ett arbete för att prioritera åtgärdsområden för kalkningsåtgärder. Dessa har valts utifrån bland annat biologi, naturvärden, nyttjande och sannolikhet för kalkeffekt, med syfte att maximera nyttan av de tilldelade medlen då dessa inte räcker för att åtgärda alla områden.

Det finns stora ekonomiska och praktiska utmaningar med provtagningen i de försurningsskadade fjällområdena. För att effektivisera arbetet har Länsstyrelsen placerat ut mätutrustning i fjällvatten för kontinuerlig mätning av vattenkemi. Arbeta med att ta fram nya åtgärdsplaner utefter den prioritering som gjorts är påbörjat och de nya åtgärdsplanerna kommer sträcka sig från 2024–2029.

Kalkningsåtgärderna har medfört att vattenkvaliteten har förbättrats och pH-målen har nåtts i de 29 åtgärdsområden som har kalkats.

Vattenvård och restaurering av vattendrag

Utöver de skötselinsatser som skett i skyddade limniska naturområden, har restaureringsåtgärder även gjorts i andra sjöar och vattendrag. Tillsammans och i samverkan med mark- och fiskerättsägare, intresseorganisationer, kommuner samt andra myndigheter arbetar Länsstyrelsen med att återställa vattenmiljöer i Jämtlands län påverkade främst av historiskt skogsbruk i form av timmerflottning.

Under verksamhetsåret 2023 har flera restaurerings- och fiskevårdsprojekt, med stöd av fiskevårdsbidrag, LOVA, EU-medel från Havs- och fiskerifonden samt åtgärdsmedel⁶⁰ från Havs- och vattenmyndigheten, genomförts i syfte att uppnå miljö kvalitetsnormer, miljömål, gynnsam bevarandestatus, ekosystemtjänster och en förbättrad situation för hotade arter.

Under året har restaureringsinsatser genomförts i 15 vattendrag till en sammanlagd sträcka av cirka 15 kilometer i syfte att återskapa morfologi⁶¹ och förutsättningar för naturliga processer. På så vis gynnas även fauna och flora i vattenområdet och åtgärderna leder dessutom till ökad ekologisk resiliens⁶². Förbättrad konnektivitet⁶³ har uppnåtts genom avlägsnande av sju dammrester samt åtgärder av 17 vägtrummor.

⁵⁹ Avsiktliga eller oavsiktliga processer som kan härledas ur mänskliga aktiviteter.

⁶⁰ Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

⁶¹ Morfologi beskriver den fysiska formen hos en sjö eller vattendrag.

⁶² Begrepp inom biologin, ett ekosystems förmåga att återhämta sig efter en störning.

⁶³ Kvalitetsfaktorn konnektivitet beskriver möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden.

Ett 30-tal vattendrag har åtgärdsinventerats till en sträcka av cirka 95 km där underlaget ligger till grund för statusbedömning och det långsiktiga åtgärdsarbetet.

I ett samarbetsprojekt tillsammans med Trafikverket genomförs årligen inventering av vägtrummor i syfte att lokalisera vandringshinder för akvatiska organismer. Under året har denna inventering primärt utförts inom delar av Ljungans och Ljusnans avrinningsområde och omfattar 250 vägtrummor.

Länsstyrelsen deltar i två stora EU-projekt, Rivers of LIFE 2019–2025 samt LIFE Ecostream 2021–2026, med tonvikt på restaurering och konnektivitet i vattendrag. De vattensystem som berörs är delar av Härjedalslusan, Gimån, Ammerån, Åreälven och Rörströmsälven. Planerade åtgärder har kunnat genomföras enligt plan. Rivers of LIFE har deltagit på en tjejfiskehelg anordnat av Sportfiskarna, för att sprida kunskap om vattendragsrestaurering till en bredare allmänhet.

Inom projektet våtmarkssatsningen har två dikessystem åtgärdats i anslutning till Allvarsån. Det pågår även ett arbete med att utforma en modell för att underlätta prioritering av åtgärder i dikade vårmarker. Restaurerade diken med syfte att förbättra vattenmiljön i angränsande vattendrag har genomförts i Sännån med 3,6 km igenlagda diken och i Allvarsån med 0,4 km pluggade diken.

Länsstyrelsen i Jämtlands län bistår Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) som expertstöd för limniskt skydd och restaurering. I uppdraget ingår att bistå HaV med bland annat att, stödja uppbyggnaden av ett limniskt restaureringsnätverk inom Länsstyrelserna, medverka vid arbetet med en nationell plan för restaurering, vara behjälpliga med expertstöd avseende akvatiskt områdesskydd inklusive Natura 2000.

Miljö kvalitetsmål och Agenda 2030

Länsstyrelsens arbete inom verksamhetsområdet har en direkt koppling till miljö kvalitetsmålen och Agenda 2030. Arbetet träffar flera av målen och har effekter på dessa såväl direkta som mer långsiktiga. Som exempel så förväntas arbetet inom planarbetet bidra till en mer hållbar exploatering i fjällvärlden, med mindre påverkan på människors hälsa och miljö.

Samarbetet i fjälldelegationen medför långsiktiga effekter och bygger på ökad samsyn inom prioriterade frågor som berör hela fjällkedjan, med utgångspunkt i miljömålen Storslagen fjällmiljö och Generationsmålet samt Agenda 2030-målen där de tydligaste är: Mål 11. Hållbara städer och samhällen, 13. Bekämpa klimatförändringarna och mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelsen arbetar med såväl friluftslivsuppdraget, skydd och förvaltning av områden med höga naturvärden inklusive Natura 2000-prövningen, bidrar till att skydda värdefulla arter och miljöer samt ökar medvetenheten hos såväl allmänhet som verksamhetsutövare gällande naturvärden och påverkan av olika verksamheter. Detta bidrar även till kunskapen om naturen och olika arter och dess förutsättningar ökar och därmed tillgängliggörs även dessa. Till exempel har slutredovisade projekt 2023 inom LONA har omvandlat grönytor till ängsmarker och tillgängliggjort naturen genom att skapa vandringsleder samt tillgänglighetsanpassa information och vandringsleder.

Arbetet med reservatsbildning är i övrigt en viktig och bidragande del till flera av de svenska miljömålen, de globala miljömålen i Agenda 2030 samt uppfyllandet vattenförvaltningens miljö kvalitetsnormer och art- och habitatdirektivets mål om gynnsam bevarandestatus.

Arbetet bidrar bland annat till miljö kvalitetsmålen ett rikt djur- och växtliv, god bebyggd miljö samt god hälsa och välbefinnande samt Agenda 2030 och Mål 3 Hälsa och välbefinnande, Mål 11 Hållbara städer och samhällen, Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion och Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Arbetet mot invasiva främmande arter bidrar till att nå det nationella miljömålet *Ett rikt växt och djurliv*, samt mål 15 i Agenda 2030, specifikt delmål 15:8: Förhindra invasiva främmande arter i land- och vattenekosystem.

På motsvarande sätt är granskningen av strandskyddsdispenser och strandskyddstillsyn viktigt för att uppnå miljömålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö samt Agenda 2030-mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Skogsprogrammet har bidragit till Agenda 2030 mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald samt mål 13 Bekämpa klimatförändringarna. Målen i Regionalt skogsprogram i Jämtlands län grundar sig i de Nationella Skogsprogramsmålen, i synnerhet målen i fokusområdena 1, 2, 3 och 5. Aktiviteterna som genomförts inom Skogsprogram Jämtland Härjedalen under 2024 syftar till att uppnå de regionala målen och därigenom även de nationella målen i stor utsträckning.

Genomfört arbete med inventering och kartläggning av PFAS-förorenade områden samt arbetet med förorenade områden i stort, bidrar till uppnående av Agenda 2030, framför allt Mål 3 Hälsa och välbefinnande, Mål 6 Rent vatten och sanitet och Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Arbetet bidrar även till att uppnå miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet samt Levande sjöar och vattendrag.

Genomfört arbete med sanering av förorenade områden bidrar till Agenda 2030: Mål 3 Hälsa och välbefinnande, Mål 6 Rent vatten och sanitet, Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald, samt miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag.

Uppdraget Ingen övergödning bidrar till uppfyllandet av flertal hållbarhetsmål, men främst mål 6 Rent vatten och sanitet för alla, mål 11 Hållbara städer och samhällen, samt mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Vattenfrågor både inom tillsyn och inom planarbetet bidrar positivt till flera miljömål, som grundvatten av god kvalitet, storslagen fjällmiljö, god bebyggd miljö, ingen övergödning, giftfri miljö och levande sjöar och vattendrag.

Arbetet med den nationella prövningsplanen för moderna miljövillkor bidrar till att uppnå målen i Agenda 2030, framför allt med avseende på mål 12 - Hållbar konsumtion och produktion; miljöanpassad vattenkraft med största möjliga vattenmiljönytta och tillgång till vattenkraftsel, mål 13 - Bekämpa klimatförändringen; Omprövning av vattenkraft möjliggör bruket av en förnyelsebar och klimatneutral energikälla och mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald; en miljöanpassad vattenkraft bidrar till ett stabilt ekosystem och en ökad biologisk mångfald.

Arbetet med vattenvård och restaureringsåtgärder inklusive kalkningsåtgärderna har medfört att vattenmiljöer och vattenkvaliteten återställs ur både fysisk, ekologisk och kemiskt hänseende som gagnar den biologiska mångfalden. Arbetet bidrar till att uppnå mål 13 Bekämpa klimatförändringarna och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Arbetet bidrar också att uppfylla svenska miljömål Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Ett rikt växt- och djurliv, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Hav i Balans samt levande kust och skärgård och Myllrande våtmarker.

Arbetet med förvaltningsverktyget för rovdjur inom renskötselområdet ska underlätta för samebyar i länet att bedriva sin verksamhet vilket bidrar till att mål 12 i Agenda 2030, Hållbar konsumtion och produktion. Tillämpning av förvaltningsverktyget bidrar även till genomförande av mål 15 i Agenda 2030, Ekosystem och biologisk mångfald.

Resultatbedömning

För verksamhetsområdet som helhet bedöms resultatet sammantaget som gott men det finns utvecklingsbehov inom vissa verksamheter, framför allt inom områdena miljöövervakning, naturskydd, naturförvaltning och naturtillsyn.

19 § Fjälldelegationen

Länsstyrelsen bedömer att resultatet av samverkan inom fjälldelegationen är gott då erfarenhetsutbyte och samsyn står i fokus för utveckling av gemensamma fjällfrågor.

1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden

Nationell samordning av revideringen av bevarandeplaner har varit nödvändig för att få en nationell helhetssyn. Översynen av bevarandeplanerna har visat att det krävs en omfattande revidering av bevarandeplanerna, varför det finns ett utvecklingsbehov av verksamheten. I revideringen ingår att hantera de olika lokala förutsättningarna, vattenkraftens komplexa påverkan, och baserat på den, förtydliga vilka åtgärder som behövs för att uppnå de ekologiska behoven så att ett gynnsamt bevarandetillstånd kan uppnås.

1A5 Strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning m.m.

Länsstyrelsen bedömer att resultatet gällande strandskyddstillsynen är gott. Behovet av tillsynsvägledning gällande prövning av strandskyddsdispenser bedöms vara varierande mellan kommuner. Det föreligger generellt sett ett stort behov av tillsyn för att åstadkomma rättelse bland annat i frågan om bryggor och pirar som uppförts utan lov.

1A6 PFAS - övervakning, inventering och kartläggning m.m.

Länsstyrelsen bedömer att arbetet med att inventera och kartlägga PFAS har varit gott. Arbetet har påbörjats och lett till ansökningar om bidrag för verifierande provtagningar. På grund av resursbrist har arbetet med kartläggning och inventering kanske inte kommit så långt som önskat, men utvecklingen är positiv. Samverkan med andra myndigheter har varit utmärkt.

1A7 Förorenade områden

Länsstyrelsen bedömer att arbetet med att verka för nya bidrags- och statsstödsansökningar och öka takten i åtgärdsarbetet har gått utmärkt. Flera ansökningar för åtgärder har kommit in från huvudmän, och kunnat lämnats över till Naturvårdsverket som hittills har beviljat ett projektbidrag. Det nationella arbetet har bidragit till att ta fram underlag som underlättar för länsstyrelserna i kontakterna med kommunerna, för att verka för fler ansökningar och en ökad åtgärdstakt.

Att sprida goda exempel till andra kommuner och län bedöms ha ett gott resultat. Goda exempel har spridits till enskilda huvudmän som efterfrågat stöttning och exempel. Utbildningskonceptet för huvudmän som tagits fram syftar också till att sprida goda exempel och erfarenheter, samt lyfta kunskapsnivån hos huvudmännen om föroreningar och statligt finansierade projekt.

1A8 Ingen övergödning - miljö kvalitetsmålet

Övergödning är ett jämförelsevis litet miljöproblem i länet jämfört med andra delar av Sverige. Det finns dock en stor kunskapsbrist kopplat till näringsämnen och dess påverkan i länet varför det finns ett utvecklingsbehov av verksamheten. För att Länsstyrelse och kommuner ska kunna arbeta med frågorna och göra bra avvägningar behövs mer kunskap om påverkan från näringsämnen och vilka biologiska effekter det ger i våra näringsfattiga vatten. Kunskaper som i sin tur även kan användas för att utveckla bedömningsgrunder inom vattenförvaltningen. Det finns också behov av vägledning till myndigheter om hur miljömålet Ingen övergödning, miljö kvalitetsnormerna för vatten och de minskande fosforhalter som kan ses i våra vatten, ska vägas mot varandra.

1A9 Dricksvatten enligt EU-direktiv

Trots försenad proposition och lagstiftning som påverkat möjligheten att påbörja arbetet så har verksamheten kunnat genomföras och uppnått målen för året i all väsentlighet.

1A11 Nationella och regionala skogsprogram

Arbetet med genomförande av målen i det Nationella Skogsprogrammet har skett i enlighet med den regionala strategin Regionalt Skogsprogram i Jämtlands län 2020 – 2030. Arbetet bedöms ha uppnått målen om kunskapsspridning och att skapa en neutral samtalsyta. Det sammanlagda resultatet av arbetet får bedömas som gott.

1B1 Naturvård - regional samordning och ledning

Friluftslivsuppdraget

Årets resultat bedöms gott med hänvisning till verksamhetens uppnådda effekter. Framtagande av en friluftsstrategi effektiviserar Länsstyrelsens arbete och bidrar till bättre förutsättningar att nå de uppsatta målen. Samverkan med länets kommuner och andra berörda aktörer har resulterat i åtgärder, ökad kunskap och dialog om lokala och regionala utmaningar och möjligheter av betydelse för genomförande av friluftspolitiken.

Lokala naturvårdssatsningen

Inför projektåret 2023 inkom färre ansökningar om Lokala naturvårdssatsningar (LONA) jämfört med 2022 för Jämtlands län. I redan pågående projekt syns en tendens till att behöva förlänga projekttiden och utöka bidraget. Anledningen till detta kan vara dels en underskattning av både tid och kostnader vid ansökningsförfarandet, dels den allmänna kostnadsökningen i samhället till följd av inflation och stigande räntor. Det finns fortsatt ett visst intresse för att söka till våtmarks-LONA.

Antalet ansökningar tenderar att variera från år till år vilket till största delen beror på allmänhetens och kommunernas engagemang. Kommuner med färre personalresurser tenderar att skicka färre ansökningar. Länsstyrelsen fortsätter informera kommunerna och allmänheten om bidraget men behöver utveckla samverkan såväl internt som externt då ansökningsförfarandet upplevs som krångligt. Länsstyrelsen har därför påbörjat ett arbete med att ta fram en kommunikationsplan, där målgruppen är såväl kommuner som föreningar.

Lokala vattenvårdsprojekt

Resultat av arbete med lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) har uppnått mål och syfte med god marginal utifrån länets, aktörernas och budgetens förutsättningar och prioriteringar och därmed bedöms som gott, trots det stora behovet av åtgärder.

Invasiva främmande arter

Resultat av utfört arbete med invasiva arter (IAS) bedöms ha fallit ut med utmärkt resultat utifrån uppställda mål. Länsstyrelsens kommunikationsinsatser för att informera och sprida kunskap om invasiva främmande arter har nått en stor krets med bland annat många visningar på sociala medier.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper (ÅGP) är en verksamhet som fokuserar sina insatser utanför skyddade områden och fungerar som ett komplement till skydd och förvaltning av skyddade områden, Jordbruksverkets miljöstöd och andra insatser för arter och naturtyper i landskapet. ÅGP-verksamheten bidrar på så vis till ett helhetsgrepp för biologisk mångfald och ekologisk funktion i ett landskapsperspektiv. Årets insatser har på grund av betydande minskning av finansiering begränsats jämfört med tidigare år. Den samordningen av insatser inom ÅGP-verksamheten som ändå varit möjlig bedöms vara förbättrade förutsättningar för flertalet arter och naturtyper. Inte enbart för de arter som ingår i de cirka 20 åtgärdsprogram där någon form av åtgärd genomförts under 2023, utan även för ytterligare arter i samma livsmiljö med liknande behov. Givet förutsättningarna får resultatet av årets arbete bedömas som gott.

Vilt- och rovdjursförvaltning

I Jämtlands finns livskraftiga bestånd av älg, kronhjort, björn, lodjur och järv. Länet hyser också en del av reviret Prästskogen och strövargar förekommer i princip konstant i länet. Vid beslut om licens- eller skydds jakt görs bedömningar utifrån gynnsam bevarandestatus på nationell och lokal nivå vilket bidrar till säkerställandet av fortsatta livskraftiga bestånd i landet. Länsstyrelsen har samordnat och lett viltförvaltningen på ett ändamålsenligt sätt. Resultatet för området bedöms därför som gott ur den aspekten. Hot och försök till otillåten påverkan är ett ökande problem som påverkar arbetsmiljön negativt.

Rovdjursinventering

Genom Länsstyrelsens arbete med rovdjursinventering har myndigheten en god kännedom om länets rovdjurspopulationer, vilket bland annat ligger till grund för förvaltningen av stora rovdjur samt Sametingets ersättningar till samebyarna för förekomst av rovdjur. Nedprioriteringarna av inventeringen inom vissa geografiska områden, som genomförts för att anpassa verksamheten till årets anslag, bedöms inte haft en alltför stor negativ påverkan på resultatet. Resultatet bedöms därför som gott.

1B2 Restaurering ängs- och betesmarker - nationellt program

Arbetet har bedrivits tillsammans med Naturvårdsverket och var som störst fram till halvårsskiftet, därefter kom det att pausas då det inte beslutats om någon förordning för programmet. Det gör att arbetet med införandet inte kunnat slutföras under 2023. Sett till att det inledande arbetet inte kunde drivas vidare efter halvårsskiftet får detta anses som otillfredsställande.

1D3 En hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur

Arbetet med förvaltningsverktyget har alltså behov av vidareutveckling och tydliggörande avseende framför allt myndigheternas roller och ansvar. Länsstyrelsen ser också ett stort behov av ytterligare utveckling och kvalitetssäkring av det webbaserade förlustberäkningsverktyg som Sametinget idag handhar. Länsstyrelsen har i uppgift att rapportera samebyarnas förlustsiffror i enlighet med regleringsbrevet, men hanterar alltså inte verktyget i vilket samebyarna förväntas rapportera. Detta försvårar Länsstyrelsens arbete och möjlighet till korrekt förlustrapportering.

Annan väsentlig information

Miljöövervakning

Genomförandet av det regionala miljöövervakningsprogrammet med övervakning av luft, vatten- och landmiljöer inte varit möjligt fullt ut då resurserna för miljöövervakningen minskat. Möjligheten att upptäcka nya miljöhot förutsätter att det finns resurser att göra riktade insatser inom olika områden. Det finns därför ett utvecklingsbehov av regionala miljöövervakningen och att resurser för detta tillförs så att miljötillståndet och utvecklingen i länet kan följas, både på kort och på lång sikt. I takt med att climateffekterna fortskrider och nya områden exploateras är det viktigt att förändringen följs, särskilt i våra fjällmiljöer.

Den regionala samordningsrollen inom miljöövervakningen behöver också utvecklas vidare och den akvatiska miljöövervakningen behöver särskilt utvecklas för att närmare kunna nå de behov av övervakning som finns inom vattenförvaltningen.

Tillsynsvägledning

Årets tillsynsvägledningsinsatser har utförts enligt plan, förutom i något enstaka fall, inom flera områden. Genomförda tillsynsvägledningsinsatser (TVL-insatser) har varit efterfrågade och uppskattade och Länsstyrelsen bedömer att arbetet har ökat kunskapen hos kommunerna inom berörda områden. Resultatet av utfört TVL-arbete får därför betraktas som gott.

Förvaltning av det statliga fjälledssystemet

Med motiveringen att vi genomfört årets prioriterade åtgärder för förvaltning och upprustning av det statliga ledssystemet i fjällen och därmed omsatt årets anslag i mycket hög omfattning bedömer vi resultatet som gott. Ytterligare åtgärder behöver genomföras de kommande åren innan hela det statliga fjälledssystemet i Jämtland har rustats upp till en god standard.

Områdesskydd och reservatsbildning

Terrestra⁶⁴ och akvatiska⁶⁵ naturområden

Länsstyrelsen bedömer att det finns utvecklingsbehov vad gäller områdesskydd. Jämtlands län når endast delvis upp till det nationella målet att bevara skogar med höga naturvärden samt de nationella målen för formellt skydd av särskilt värdefulla vatten och våtmarker. Det är långt kvar innan målen i Agenda 2030 och i de svenska miljömålen nåtts. Samtidigt som betinget för områdesskydd enligt Naturvårdsverket är särskilt stort i Jämtlands län. Även behovet av skydd av värdefulla vatten är mycket större än vad det i dagsläget finns möjlighet att avsätta resurser för. Det finns även utvecklingsbehov avseende möjligheten att uppfylla ambitionen om kortare handläggningstider i förhållande till ny praxis inom skattelagstiftning och möjligheten att uppfylla villkoren inom RRF-förordningen (EUs återhämtningsfond).

Länsstyrelsernas möjlighet att avropa värderare och förhandlare är också en trång sektor. Detta begränsar sammantaget Länsstyrelsens möjlighet att arbeta effektivt med dessa ärenden och att handläggningstiderna blir långa, vilket är till men för den enskilda markägaren.

Förvaltning av skyddad natur

Terrestra och limniska⁶⁶ naturområden

Länsstyrelsen bedömer att det finns ett utvecklingsbehov inom förvaltning av skyddade områden. Under året har betydande åtgärder genomförts inom nationalpark, naturreservat och Natura 2000-områden men verksamheten når endast delvis upp till målen. 2023 års skötselanslag har varit historiskt lågt vilket inneburit omfattande prioriteringar av förvaltningen av skyddad natur. Många viktiga åtgärder har inte kunnat genomföras. Minskade anslag inom skötsel av skyddad natur har medfört en omställningsprocess med viss omstrukturering med personalnedskärningar, vilket medfört minskad bemanning inom arbetsområdet förvaltning ytterligare.

Uppföljningen av utvecklingen inom de olika limniska skyddade områdena har en bit kvar innan den fungerar som önskat. Förvaltningen i form av vattendragsrestaurering, eliminering av vandringshinder eller liknande har stora behov. I många områden krävs fortsatt mycket jobb för att uppfylla de mål som finns uppsatta för naturreservat och Natura 2000-områden.

Tillstånd och dispenser naturskydd, skydd för djur och växtarter och terrängkörning

Länsstyrelsen bedömer att det finns utvecklingsbehov vad gäller handläggning och tillsyn av ärenden inom området. Det finns en trend mot en större medvetenhet hos kommuner och verksamhetsutövare om aktuell miljölagstiftning, vilket bland annat innebär att det inkommer fler artskyddssamråd inför exploatering och artskyddsdispenser från skogsbruket. Länsstyrelsen ser dock brister i kompetensen hos kommuner och verksamhetsutövare att bedöma kvaliteten i naturvärdesinventeringar och har för avsikt att ta fram vägledande material som är anpassade efter länets naturmiljöer.

Fortsatt arbete är även att få ut information och tydliggöra på bland annat vår hemsida om vad som ska anmälas enligt 12:6 och vad som inte behöver anmälas.

⁶⁴ Terrestra; jord eller land.

⁶⁵ Akvatiska, vatten.

⁶⁶ Limniska; sötvatten, sjöar och vattendrag.

Tillsyn inom skyddade områden samt terrängkörning

Länsstyrelsen bedömer att tillsynsverksamheten bara delvis når de uppsatta målen och att det finns utvecklingsbehov. Behovsanalysen enligt Miljösamverkans Sveriges modell visar på betydligt större behov av tillsyn enligt miljöbalken inom naturområdet än vad tillgängliga resurser hos Länsstyrelsen för närvarande medger. Det innebär att behovet av planerade tillsynsaktiviteter vanligtvis prioriteras lägre än händelsestyrd tillsyn. Områden i fjällen med restriktioner även för terrängkörning på väl snötäckt mark är stora och svårövervakade. Vi eftersträvar tillsynsinsatser som ger största möjliga nytta sett till hela vårt tillsynsansvar enligt miljöbalken och terrängkörningslagen.

Fältarbete natur

Den sammanlagda bedömningen av resultatet är det finns utvecklingsbehov inom vissa områden.

Samtliga naturbevakare och säsongsanställda inventerare är behöriga att kvalitetssäkra föryngringar av rovdjur vilket effektiviserar inventeringsarbetet och bedöms också snabba upp handläggningen av förvaltningsärenden som gäller skydds jakt.

Arbetet med stödutfodring, rödrävsjakt och inventering av fjällräv har fungerat gott och bedöms förbättra fjällrävens möjligheter till stadigvarande fortlevnad i Jämtlandsfjällen.

Naturbevakarna har haft beredskap att hantera rovdjur som ställt till med problem och den bedömda effekten är att allmänhet och renskötare uppskattar möjligheten till kontakt med Länsstyrelsen även utanför kontorstid för att få råd och stöd i besvärliga situationer.

Tillsynen av reservatsföreskrifter, tillsyn av rovdjur och terrängkörning och förebyggande av brott bedöms vara otillfredsställande. Det är stora områden att övervaka och det är svårt att upptäcka eller förhindra överträdelser av föreskrifter eller terrängkörning. När det gäller jaktbrott mot rovdjur finns sällan känd brottsplats, risken för upptäckt är liten och det finns sällan vittnen trots att vi genomfört en tillfredsställande rovdjursinventering och frekvent rört oss i de aktuella områdena. När det gäller tillsynen av fågelskyddsområdet i Stekenjokk bedöms det finnas ett utvecklingsbehov. Effekten av den informationsinsats med skyltning av förbudsområdet bedöms öka chanserna till regelefterlevnad men sammantaget var tillsynen otillräcklig för att skydda fåglarnas bon och häckning.

Vattenverksamhet

Under året har prioritering och styrning gjorts av den egeninitierade tillsynen. Dialog med kraftverksägare har skett om egenkontroll och egeninitierad tillsyn har påbörjats, en tillsyn som tidigare inte har bedrivits. Arbetet har medfört ökad kunskap om kraftverksägarnas arbete med sin egenkontroll. Kraftägarna har i sin tur fått Länsstyrelsens bild på kraven om egenkontroll. Resultatet av utfört arbete med vattenverksamhet under år 2023 bedöms som gott.

Dammsäkerhet

Resultatet av tillsynsarbetet har varit mycket gott. Samtliga dammägare med dammar i dammsäkerhetsklass följer gällande lagstiftning avseende dammsäkerhet. Genom samordnad systemtillsyn har tillsynen bidragit till en mer enhetlig och effektiv tillsyn av dammägarnas dammsäkerhetsarbete. Samarbete har upprättats och utvecklats med motsvarande norska dammsäkerhetsmyndigheten för gemensamma gränsdammar, där även gemensam tillsyn har utförts.

Nationella prövningsplanen för moderna miljövillkor inom vattenkraften

Resultatet av årets arbete med den nationella planen för vattenkraft (NAP) bedöms vid en sammanvägd bedömning som gott. Arbetet har utgått ifrån länets och uppdragets förutsättningar, Havs- och vattenmyndighetens vägledning samt följt uppsatta mål för verksamheten. Det egeninitierade arbetet med NAP har medfört att kunskapen om de kommande prövningsgrupperna Ljungan, Gimån och Nean har ökat, vilket har förbättrat utgångsläget inför domstolsprövningarna. Genom fokus att integrera samtliga berörda sakområden i det interna NAP-arbetet har detta gett ett bra kompetensgrund för det fortsatta arbetet i enlighet med

intentionerna med NAP. Aktiviteterna har bidragit till att utveckla och förbättra förutsättningarna för genomförandet av NAP:en och de kommande omprövningarna.

Vattenförvaltning

Generellt bedöms att resultatet av arbetet med vattenförvaltningen, som har utgått från länets förutsättningar, uppnått de hårt prioriterade målen i all väsentlighet. Samtidigt har det bedömts finnas ett fortsatt utvecklingsbehov för regelverk och vägledningar så att bättre hänsyn tas till de regionala förutsättningarna i till exempel bedömningsgrunder och miljöövervakning. Ett annat område som har utvecklingsbehov är genomförande av Länsstyrelsens åtgärder enligt vattenförvaltningens åtgärdsprogram, samt samverkan med och stöttning av kommunernas vattenförvaltningsuppdrag.

Miljöfarlig verksamhet

Avlopp

Resultatet under året är tillfredställande utifrån vad som har genomförts. Arbetet har lagts på uppföljning av kontrollprogram och utveckling och översyn av provtagningsparametrar. Stort arbete har lagts på att kvalitetssäkra och likrikta miljörapporteringen inom området, vilket ligger till grund för EU-rapporteringen. Det är dock önskvärt att gå vidare och utveckla detta ytterligare framöver. Sammantaget bedöms arbetet vara gott men med vissa utvecklingsbehov.

Fällningskemikalier

Arbetet har skett löpande under året genom informationsmöten och bred dialog med verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter. Samverkan har också fortsatt med olika berörda myndigheter. Verksamheterna jobbar med kontinuitetsplanering, riskbedömning och beredskapsplaner i större utsträckning än tidigare. Arbetet har också resulterat i förbättrade rutiner vid en händelse av kris både på kommunerna och inom Länsstyrelsen. Uppdraget i stort har lyft vikten av en omfattande samhällsviktig funktion. Sammantaget bedöms resultatet vara utmärkt.

Förstärkta insatser mot avfallsbrottslighet

Länsstyrelsen bedömer att utfallet av arbetet mot avfallsbrottslighet har varit gott men att det finns utvecklingsbehov. Länsstyrelsen har i enlighet med uppdraget upprättat samverkan med och mellan berörda myndigheter; länets kommuner, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Skatteverket.

Som effekt av arbetet har länets kommuner genomfört tillsyn på avfallsanläggningar i länet i samverkan med Polismyndigheten. Arbetet med uppdraget har lyft problemet med illegal avfallshantering och vikten av en kontrollapparat i samverkan med berörda myndigheter, såväl nationella, regionala som lokala. Länsstyrelsen ser dock att fortsatt arbete återstår då det är ett komplext och eftersatt område och där samhällsutvecklingen med ökad brottslighet inom avfallsområdet har satt behovet av samordnade insatser i fokus.

Förorenade områden

Såväl resultatet av sedimentinventering och tillsynsarbetet inom förorenade områden bedöms uppnå gott resultat. Förorenade sediment är ett nationellt prioriterat område, även om det inte har varit ett uppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev. Länsstyrelsen har genom att påbörja kartläggning och inventering av potentiellt förorenade sedimentområden kunnat ansöka och beviljats bidrag för att genomföra verifierande provtagningar.

Tillsynen har prioriterats till objekt med störst risk och behov. Årets arbete bedöms bidra till uppfyllelse av Länsstyrelsens tillsynsmål för förorenade områden⁶⁷.

⁶⁷ Länets arbete med förorenade områden | Länsstyrelsen Jämtland (lansstyrelsen.se)

Kalkning av försurade sjöar och vattendrag

Sammantaget för 2023 års kalkningsåtgärder bedöms resultatet till att det finns utvecklingsbehov, främst utgående från att det krävs mer medel till kalkningsåtgärder för att stävja försurningen i länets samtliga åtgärdsområden och nå de uppsatta målen. Historiskt sur nederbörd har kraftigt minskat områdenas förmåga att stå emot naturligt försurande processer, men även skogsbrukets försurande processer har sannolikt bidragit till en minskad måluppfyllelse och den negativa trenden med ökande försurningsskador inom länets åtgärdsområden. Den biologiska provtagningen indikerar att trenden är negativ för den biologiska mångfalden inom flera av åtgärdsområdena för kalkning. Länsstyrelsen bedömer att försurningssituationen fortfarande är kritisk och fortsatta satsningar på kalkning för att motverka försurningen behöver göras under längre tid framöver.

Vattenvård och restaurering av vattendrag

Resultatet bedöms vara gott då i huvudsak alla projekt genomförts som planerat. Viss justering av verksamheten har behövt göras på grund av väderförhållanden, i årets fall, extremt höga vattenflöden.

Areella näringar

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p10 Lantbruk och landsbygd	Länsstyrelseinstruktion
3 § p11 Fiske	Länsstyrelseinstruktion
4 § p1 Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7§ ärvdabalken	Länsstyrelseinstruktion
16 § Delegation för rennäring	Länsstyrelseinstruktion
1A2 Livsmedelsstrategi – bidra till ökad livsmedelsproduktion	Regleringsbrev
1A10 Effektivisering och handläggning jordbrukspolitiken 2023-2027 m.m.	Regleringsbrev
1D2 Markärenden ovanför odlingsgränsen	Regleringsbrev
1D4 Långsiktigt hållbar rennäring	Regleringsbrev
1D5 Renbetesavtal	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar delar av uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Besluta om och kontrollera jordbrukarstöd till jordbruksföretagare inom strategisk plan för ny jordbrukspolitik.
- Kontrollera vissa andra stödformer till jordbrukare som Jordbruksverket handlägger, till exempel stöd för djuromsorg.
- Besluta olika projekt- och investeringsstöd inom strategisk plan för nya jordbrukspolitik.
- Inom ramen för landsbygdsprogrammet besluta olika landsbygdsstöd som företagsstöd, miljöinvesteringar och projektstöd och arbeta med samarbetsprojekt kopplat till livsmedelsstrategin.
- Erbjud kompetensutveckling, information och rådgivning till lantbrukare och företagare på landsbygden.
- Ansvara för ängs- och betesmarksinventering.
- Ansvara för behörighetsutbildningar för att yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus.
- Ansvara för tillsyn av flyghavre och vissa skadegörare.
- Ansvara för regionalt genomförande av de fiskeripolitiska målen för yrkesfiske och vattenbruk samt hållbar förvaltning och skydd av fiskbestånd.
- Ansvara handläggning av jordförvärvsärenden vid köp av jord- och skogsbruksfastigheter.
- Förordna fisketillsynspersoner och ansvara för olika fiskevårdsåtgärder.
- Handlägga stöd inom Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

Målet för areella näringar, landsbygd och livsmedel är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

Riksdagen har även beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan:

- En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Det övergripande målet för samepolitiken är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Det övergripande målet för rennäringenspolitiken är en socialt, kulturellt, ekologiskt och ekonomisk hållbar rennäring som bedrivs så att renbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga säkerställs.

Det övergripande målet för fiskepolitiken är att bidra till livskraftiga fisk- och skaldjursbestånd, ett hållbart fiske och hälsosamma ekosystem samt att stärka måluppfyllnaden i Maritima strategin och Livsmedelsstrategin.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen ansvarar för att förvalta och upplåta nyttjanderätter för mark, fiske och jakt på statens mark på renbetesfjällen. Länsstyrelsen kontrollerar även samebyarnas renräkning, beslutar om högsta renantal samt främjar rennäringens utveckling genom att bland annat stödja utvecklingsprojekt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har sedan 2022 haft ett uppdrag i regleringsbrevet att samordna renbetesavtalen i Härjedalen.

I Jämtlands län inkluderar ansvaret för genomförandet av de fiskeripolitiska målen även förvaltning av fiskbestånden i statens vatten på renbetesfjäll och upplåtelse av dessa vatten.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Areella näringar (60–62)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	46,5	49,5	51,3
Antal årsarbetskrafter kvinnor	29,8	31,8	31,3
Antal årsarbetskrafter män	16,7	17,7	20,0
Antal ärenden, inkomna och upprättade	5 921	6 099	6 285
Antal beslutade ärenden	5 770	6 261	7 091
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	236	388	502
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	57 449	57 996	56 760
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 226	6 113	6 306

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP, ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Tabellen visar minskande årsarbetskrafter över tid. Samtidigt är verksamhetskostnaden nästan oförändrade. Tabellen visar dock inte omfördelningen inom området areella näringar, där arbete med jordbrukspolitikens genomförande på regional nivå och Eldrimner fått mindre resurser både i pengar och i årsarbeten över perioden medan verksamheter kopplat till rennäring och fjällförvaltning och fiske har fått ökade resurser. För att möta den ekonomiska situationen för myndigheten har vakanser avaktats med att återbesätta bland handläggare inom jordbrukspolitikens genomförande, trots att tillkommande uppdraget med ny programperiod ökat uppdragen. Under två år har fyra årsarbeten minskat för just jordbrukspolitikens regionala genomförande. Av årsarbetskrafterna 2023 har 19 arbetat vid Länsstyrelsens nationella resurscentrum för mathantverk, Eldrimner. Den totala verksamhetskostnaden för Eldrimner 2023 är cirka 24,3 mnkr.

Antal ärenden inkomna och beslutade består till största del av jordbrukarstödens ansökningar. Den minskande trenden i beslut beror på att äldre ärenden från tidigare programperioder nu är avslutade. Minskade antalet lantbrukare som söker jordbrukarstöd via SAMansökan påverkar också ärendemängden över tid.

Utöver lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen tillkommer utbetalningar som Jordbruksverket gör, efter att handläggning och kontroll har skett på Länsstyrelsen.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel ekologisk brukad jordbruksmark (%)	En konkurrenskraftig livsmedelskedja	Jordbrukarstöd Kompetensutveckling och rådgivning	Jordbruksverket ¹⁾	_2)	_3)	35,6% ⁴⁾	36,8%
Areal betesmarker och slätterängar (ha)	Miljömål Ett rikt odlingslandskap	Jordbrukarstöd Miljöersättningar Kompetensutveckling och rådgivning	Jordbruksverket ¹⁾	_2)	13 042 ha	13 534 ha	13 510 ha
Sammanlagda antalet renar i vinterjord i förhållande till högsta tillåtna antalet (%) ⁵⁾	En hållbar rennäring i balans med betesmarkernas produktionsförmåga	Rennäring	Samebyarnas årliga renlängder och fastställda högsta renantal	≤ 100%	104%	109%	107%

1) Jordbruksverkets statistikdatabas.

2) Målvärde saknas.

3) Det saknas färdig statistik för 2023 när det gäller ekologiskt brukad mark.

4) I årsredovisning 2022 saknades färdig statistik för år 2022 som nu kompletterats här.

5) Redovisas endast av Norrbotten, Västerbotten och Jämtland. Uppgiften om antalet renar i vinterjord avser resultatet från den senaste renräkningen. Renräkningen sker årligen under perioden oktober – februari och redovisas till Länsstyrelsen senast 1 juli innevarande år. Länsstyrelsens register.

Andel ekologisk brukad jordbruksmark – Jämtlands län har fortsatt stor andel ekologisk odlad areal. I jämförelse med övriga län har Jämtlands län störst andel ekologisk brukad jordbruksmark. I Jämtlands län produceras djurfoder till största delen på jordbruksarealen. Den minskande efterfrågan på ekologiska produkter minskar ekologiska animalieproduktionen och ger effekten att arealen ekologisk brukad jordbruksmark minskar.

Areal betesmarker och slätterängar - Betesmarken har under flera år varit relativt konstant och den minskning som visas ligger förmodligen inom normal variation. Den största delen av arealen av betesmarker och slätterängar är fåbodbete, där mindre förändringar i antal djur kan ge större förändringar i areal.

Sammanlagda antalet renar i vinterjord i förhållande till högsta tillåtna antalet - De senaste årens trend med ett allt högre renantal i förhållande till högsta tillåtna renantal har brutits under 2023, så långt Länsstyrelsen kan bedöma. Av de tolv samebyar där Länsstyrelsen har ansvar för tillsyn redovisar sju byar ett renantal som överstiger det högsta tillåtna, antalet varierar från några enstaka till flera hundra. Länsstyrelsen har begränsade resurser och kan inte årligen kontrollera samtliga samebyars renräkning. Därför prioriteras samebyar där antalet renar leder till problem för tredje part som markägare, annan näringsverksamhet och boende i området. Länsstyrelsen prioriterar även tillsyn i samebyar som har betesavtal eftersom efterlevnad av högsta renantal är en bärande del i avtalen. Länsstyrelsen har under året förelagt samebyn Ruvhten Sijte att reducera sitt renantal. En misslyckad samling av renar i Handölsdalens sameby medförde att ett allt för lågt antal renar redovisades i renlängden för 2023. Länsstyrelsen konstaterar att det finns behov av både ytterligare resurser och utvecklade metoder för att uppdraget om tillsyn av högsta renantal ska kunna genomföras som avsett.

Resultatredovisning

3 § p10 Lantbruk och landsbygd

Länsstyrelsens arbete inom lantbruk och landsbygd är delat mellan länsstyrelsens instruktion och regleringsbrevsuppdrag. Dessa går till viss del in i varandra. Under denna rubrik redovisas den del av verksamheten som inte kan direkt hänföras till regleringsbrevsuppdragen.

Kompetensutveckling till företagare på landsbygden

Projekt inom kompetensutveckling riktad till lantbrukare inom miljöområdet och till företagare på landsbygden för nya jobb finansieras med Landsbygdsprogrammet hela 2023 och delvis även in i 2024. En stor del av projektens aktiviteter genomförs i samverkan med en eller flera organisationer, vilket är framgångsrikt för verksamhetens relevans och genomförande.

Kompetenshöjande insatser till lantbruksföretagare och företagare på landsbygden har genomförts i olika former under året. Totalt har 123 personer fått rådgivning och drygt 380 personer har deltagit på de 35 träffar som har arrangerats för målgrupperna. Vi har skickat 21 nyhetsbrev till lantbrukare via e-post med lokalanpassad information. Av de 1 400 utskicken öppnas cirka hälften av mottagaren.

Under 2023 har rekordmånga rådgivningsbesök i betesmarker genomförts, framför allt kring skötsel av betesmarker och restaurering. Även fäbodbeten har haft extra fokus i år. Vädret under odlingssäsongen har varit krävande vilket styrt kompetensutvecklingen för lantbrukares innehåll mot exempelvis robusta grödor, dränering och strömedel. Efterfrågan på rådgivning inom dränering- och dikesunderhåll är stor, men varken rådgivare eller entreprenörer räcker till och det är få lantbrukare som söker investeringsstöd till täckdikning, trots att behovet finns. Marknaden för ekologisk produktion är försämrad, men visst intresse finns för ekologisk grönsaksproduktion, och ekoägg samt kyckling, vilket vi haft rådgivning och träffar kring.

Många av länets företagare på landsbygden har under året utbildat sig inom kommunikation och webbutveckling och även inom tillgänglig besöksverksamhet.

Projekten resulterar i att enskilda har möjlighet att bolla och hantera företagets problemställningar med rådgivare både enskilt och i grupp med andra företagare.

Lägesbild länets lantbruk

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för frågor som gäller lantbruk och landsbygd. I detta uppdrag följer vi utvecklingen i länet. Det sker bland annat genom lägesbildsmöten med jordbrukets företrädare och tjänstemän på Länsstyrelsen som med viss regelbundenhet delar lägesbilder med varandra utifrån olika aspekter. Under 2023 genomfördes fem möten som vi kallar "Lägesbild länets lantbruk".

Dessa möten har visat sig vara ett bra verktyg för att tidigt uppmärksamma, sprida och följa upp iakttagelser inom jordbrukssektorn. I år har det varit extra angeläget att följa effekterna av torka, ihållande nederbörd, konsumtionsmönster, priser på förnödenheter samt ränteläget.

Den samlade bilden av situationen i lantbruket och landsbygden, kunskaper om lantbrukets och landsbygdens struktur används inom Länsstyrelsen för internremisser inom andra sakområden, diskussioner kring länets utveckling och möjligheter och påverkar aktiviteter i projekt. Den används också i det regionala utvecklingsarbetet tillsammans med andra myndigheter och organisationer.

Eldrimner

Eldrimner, nationellt resurscentrum för mathantverk, har erbjudit kompetensutveckling, information och rådgivning till mathantverksföretag i hela landet. Regeringsuppdraget med grundfinansiering 2021–2023 till Länsstyrelsen för att driva Eldrimner har gett goda förutsättningar att kunna stärka mathantverket som näring. Mer omfattande redovisning av

Eldrimners verksamhet görs till regeringen⁶⁸ och Tillväxtverket, samt till Jordbruksverket (SJV)⁶⁹ för de projekt som drivs inom verksamheten.

Sammantaget har cirka 1 000 personer över hela landet deltagit i Eldrimners olika aktiviteter 2023, varav drygt 400 personer inom olika utbildningar. Utöver praktiska och teoretiska utbildningar inom mathantverk har aktiviteter som kunskapsforumet Saerimner, SM i Mathantverk, olika nätverks- och informationsträffar och webinarier hållits. Eldrimner har även arbetat aktivt på sociala medier, de egna webbplatserna⁷⁰ och med utgivningen av Tidningen Mathantverk⁷¹. Genom dessa kanaler har information och kunskap om mathantverk kommunicerats brett, inte bara inom det egna länet utan även nationellt och synliggjort såväl unika företag som näringen i stort. Eldrimners verksamhet har även genererat många artiklar i nationell och lokal press under året vilket gett en god spridning av budskapet om mathantverkets värde över hela landet.

Eldrimner har haft en aktiv myndighetsdialog för att visa på effekter myndighetsåtgärder ger för mathantverksföretag, och för att lyfta fram mathantverksperspektivet i regelprocessen. Arbetet har syftat till att regeltillämpning ska vara anpassad även för små företags förutsättningar. Eldrimner har därtill deltagit i samrådsgrupper, främst via Livsmedelsverket (SLV). En intern arbetsgrupp med fokus på hinder för mathantverksföretagen har skapats, vilken hanterar inkomna remisser och yttranden och ska arbeta för aktiviteter som kan skapa förståelse mellan myndigheters och företags förutsättningar och möjligheter.

Mathantverksföretagen, och blivande mathantverkare, har stärkts genom den utbildning, rådgivning, information och de möjligheter till nätverkande de erbjudits. Genom Eldrimners utbildningar har deltagarna fått fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper för utveckling av produkter och företagande inom mathantverkets olika branscher som mejeri, charkuteri, bageri samt förädling av fisk, bär, frukt och grönsaker. Den rapportering som sker i media bidrar till att synliggöra värdet av mathantverket såväl för beslutsfattare som konsumenter och livsmedelsbranschen i stort.

Genom Eldrimners utbildnings- och informationsinsatser har bättre förutsättningar för den småskaliga produktionen getts. Remissvar, yttranden samt tillfällen för dialog och diskussion mellan politiker, myndigheter och mathantverksföretag har skapat förståelse och möjlighet till anpassningar och förenklingar för företag inom småskalig livsmedelsproduktion.

Regeringsuppdraget med grundfinansiering 2021–2023 till Länsstyrelsen för att driva Eldrimner gör att vi har bidragit till en positiv landsbygdsutveckling genom diversifiering av jordbruksföretag, tillväxt genom ökad omsättning och möjlighet för företag att anställa fler samt överlag en starkt hållbar livsmedelsproduktion för hela landet. Genom de aktiviteter som erbjudits mathantverkare under året har förutsättningarna stärkts för minskad sårbarhet i livsmedelskedjan och tryggad livsmedelsförsörjning.

⁶⁸ Länsstyrelsens diarienummer 572-2021.

⁶⁹ Eldrimner Förmedla mathantverkskunskap, Länsstyrelsens diarienummer 4855-2015, Eldrimner "Göra mathantverket känt", Länsstyrelsens diarienummer 4854-2015.

⁷⁰ www.eldrimner.com och www.mathantverk.se.

⁷¹ Arkiv för Tidningen Mathantverk, <https://www.eldrimner.com/om-eldrimner/31904.arkiv.html>.

3 § p11 Fiske

Den rådgivning till allmänhet, fisketurismföretag och fiskeförvaltande organisationer som Länsstyrelsen gör är en viktig del i arbetet med att förbättra och utveckla fiskeförvaltningen i länet.

I samverkan med fiskevårdsområdesföreningar utvecklas anpassade fiskeförvaltningsplaner för att skapa en modern förvaltning och ett fiskeregelverk som fiskevårdsområdena sedan ska kunna arbeta efter.

Fortsatt utveckling av det länsstyrelsegemensamma verktyget Fiskekartan.se, med information om samtliga fiskevårdsområden i landet, har genomförts i samverkan med Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Arbete inom ett samverkansprojekt med deltagare ifrån fiskevårdsområden och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) samt fiskeklubbar, för att skapa en ekosystembaserad förvaltningsplan för Storsjön, har fortsatt under året. Länsstyrelsen har även medverkat i ett projekt som SLU driver med finansiering via FORMAS som handlar om implementering av modellverktyg kopplat till vattenkraftens påverkan på fiskbestånden.

För att utveckla arbetet med vattenbruk har Länsstyrelsen medverkat i flertalet av Jordbruksverkets arbetsgrupper, såsom "Fiskhälsa och djurvålfärd" samt "Tillstånd och prövning av vattenbruk". Gruppen för tillstånd och prövning har satts på paus i väntan på vattenbruksutredningen. Länsstyrelsen har även medverkat tillsammans med Stockholms och Gotlands länsstyrelser i ett FORMAS-projekt, Blå mat-centrum för framtidens sjömat, för att utveckla vattenbruk och yrkesfiske.

Länsstyrelsen har också deltagit vid ett fisketing under året för att sprida information.

Utveckling av anpassade fiskeförvaltningsplaner för vattendragen Åreälven, Rörströmsälven, Ammerån och Gimån har gjorts inom ramen för LIFE-projekten Ecostreams och Rivers of LIFE som Länsstyrelsen driver i länet. Som underlag för förvaltningsplanerna har även driftdykningsinventeringar och elfisken genomförts för att uppskatta fiskbestånden i de aktuella vattendragen. Framtagandet av fiskeförvaltningsplanerna beräknas vara klart 2025.

För att ge ytterligare stöd i förvaltningen av fisket i Storsjön med biflöden har resultaten från den enkätundersökning som genomfördes 2021, där 3 000 personer boende runt Storsjön fick svara på frågor om fiske, miljö och nyttjande av Storsjön, sammanställts i en resultatrapport. Jämförelser görs med resultat från tidigare enkäter gjorda 1981 och 1994 för att kunna följa allmänhetens fiskevanor.

Beslut om ekonomiskt stöd till fiskevårdsorganisationer för fiskevårdande åtgärder har bidragit till genomförda insatser för att restaurera vattenmiljöer efter flottningen, byta ut felaktigt nedlagda vägtrummor samt inventera fiskbestånd i sjöar och vattendrag.

Länsstyrelsen har beställt en enkät som bland annat redovisar de fiskandes syn på borttagningen av en damm i Gimån. Enkäten är ett led i utvärderingen av LIFE-projekt.

4 § p1 Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken

Under det gångna året har Länsstyrelsen hanterat 236 ärenden angående jordförvärvstillstånd för lantbruksfastigheter. Av dessa har Länsstyrelsen fattat beslut i 219 fall, avslagit två ansökningar och lämnat ett yttrande till Jordbruksverket i ett specifikt fall. Övriga ärenden har antingen avvisats, avskrivits eller lämnats utan åtgärd.

Under det senaste året har Länsstyrelsen hanterat 180 dödsboärenden från 2020. Många av dessa dödsbon har framgångsrikt avslutat processen med att avveckla sina fastighetsinnehav inom den angivna tidsramen. Ibland resulterar påminnelser och förelägganden i förfrågningar om anstånd, vilket kan försena avvecklingsprocessen eller leda till att dödsboet skiftas. Det förekommer dock situationer där det tar längre tid innan fastighetsinnehavet är helt avvecklat.

För närvarande har vi hundra färre ansökningar jämfört med 2022. Det kan troligtvis bero på flera faktorer, såsom högre räntor, ökad svårighet att få lån, osäkerhet på marknaden och stigande fastighetspriser. Dock har vi observerat en märkbar ökning av ansökningar under den senare halvan av 2023, även om orsakerna till detta är oklara.

16 § Delegation för rennäringsfrågor

Av länsstyrelseinstruktionen framgår att det ska finnas en rennäringsdelegation inom länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Delegationen i Jämtlands län är enligt fastställd arbetsordning beslutande i policyfrågor som rör upplåtelse av mark, jakt och fiske på renbetesfjäll. Rennäringsdelegationen i Jämtlands län består, utöver ordförande, av sex ledamöter varav hälften är rennäringsutövare, övriga representerar länets kommuner.

Rennäringsdelegationen har haft tre möten 2023. Under året har man fattat beslut om en reviderad policy för avlysning av småviltjakt på renbetesfjäll. Utöver det har man bland annat diskuterat nya ramvillkor för småviltjakt, fiske på renbetesfjäll samt rovdjursförvaltning. Delegationen har även löpande följt Renmarkskommitténs arbete.

Förutom att fatta beslut i policyfrågor fungerar delegationen även som samrådsforum för andra frågor som rör fjällförvaltningen i länet i syfte att stärka arbetet med en långsiktigt hållbar rennäring i länet.

1A2 Livsmedelsstrategi – bidra till ökad livsmedelsproduktion

Länsstyrelsen har arbetat med att nå den nationella livsmedelsstrategins mål dels genom att verka för regional samverkan och bred förankring, dels nationell samverkan och rapportering till beslutsfattare av regelverk.

Regional samverkan

För arbetet med att förankra och genomföra den nationella livsmedelsstrategin på regional nivå finns sedan ett antal år ett partnerskap som leds av Länsstyrelsen och Region Jämtland-Härjedalen. Partnerskapet består utöver dessa två av representanter för branschorganisationer och andra intressenter för mat- och livsmedelsproduktion i länet. Samverkan är god och huvuddelen av aktörerna inom området deltar och arbetet drivs framåt. Det finns årliga handlingsplaner kopplade till den regionala mat- och livsmedelsstrategin.

Den strategiska nivån har inte samma tydliga samverkan på regional nivå. Handlingsplaner beslutas av Regionen men inte inom respektive organisationers strategiska nivå. Det gör att arbetet inte får den tyngd och möjlighet till bredd i deltagande organisationer som om strategiska beslut fattas inom alla ingående organisationer. Länsstyrelsen har därför under 2022 startat samarbetsprojektet Livsmedelsråd⁷² där strävan är att uppdragen kring nationella livsmedelsstrategin får ett tydligare genomslag i länet och den regionala mat- och livsmedelsstrategin möts. Målsättningen är att genom samverkan få en organisering och medvetenhet i ingående organisationers olika nivåer om de möjligheter för länet som dessa strategier kan ge vid samverkan.

Under 2023 har Länsstyrelsen i Jämtlands län och Region Jämtland Härjedalen påbörjat ett förberedelsearbete för revidering av länets mat- och livsmedelsstrategi kopplat till regeringens arbete med Livsmedelsstrategi 2.0.

Utöver detta har representanter från Länsstyrelsen deltagit i de digitala kunskapsseminarier som ordnats av Tillväxtverket.

Nationell samverkan

I uppdraget har länsstyrelserna under året samverkat både med livsmedelsnäringen och andra myndigheter. En stor del av det som länsstyrelserna som myndigheter har mandat över handlar om arbetssätt och hur vi agerar inom de regler och villkor som gäller.

⁷² Länsstyrelsens diarienummer 8796-2022.

Arbetet har gett insikter om regelverkens olika syfte, villkor och funktion samt om att deras komplexitet kan vara ett hinder för företagen att överblicka, följa och efterleva.

Idag sker många separata kontroller hos en livsmedelsproducent. Genom att samordna olika kontroller skulle bördan för producenten minska. Större transparens vid kontrollen och snabb återkoppling skulle också kunna underlätta och minska oron hos producenterna. Fortsatt samverkan inom och mellan länsstyrelserna och med myndigheterna skulle ytterligare kunna ge samordning, spridning av goda exempel på förenklingar och informationsinsatser.

Länsstyrelserna lägger redan idag ner ett stort jobb på att förenkla för primärproducenterna att hitta relevant information och förstå vad olika regler och krav innebär. Kontrollanter inom lantbruket utbildas i Motiverande samtal för att underlätta för goda möten med primärproducenter. Länsstyrelsens personal vidarebefordrar också information om regler och villkor som skulle kunna förenklas till de myndigheter som ansvar för reglernas och villkorens utformning. För att ta ytterligare steg skulle det exempelvis behöva utvecklas fler digitala verktyg, samt en utökad samverkan och informationsdelning mellan myndigheter för att minska belastningen på företagen att lämna liknande uppgifter på flera ställen.

Länsstyrelserna har inrättat en gemensam samarbetsstruktur för hantering av EU-stöd inom lantbruk och landsbygd. Syftet är att nå effektiviseringar men även att öka likabehandling av stödsökande samt en högre rättssäkerhet. Länsstyrelserna utbildar och kalibrerar också kontrollpersonal mellan myndigheter för att nå ökad likabehandling.

Mer kompetensutveckling till företagen behövs om varför regler finns samt hur de på enklaste sätt ska göra olika rapporteringar och journalföring för att minska risken för att viktig information saknas när myndigheter gör kontroller. För att öka måluppfyllelsen om ökad livsmedelsproduktion behöver livsmedelsstrategins mål beaktas och blir mer vägledande också vid annan myndighetsutövning, till exempel vid målkonflikter mellan livsmedelproduktion och natur, kultur, energi med mera. För att nå detta är det viktigt att styrningen från uppdragsgivaren är samstämmig i olika uppdrag.

Effekter som noteras i Jämtlands län

Länsstyrelsen kan konstatera att i Jämtlands län ökar antalet anmälningar om att ta jordbruksmark ur produktion. Flertalet anmälningar handlar om att ersätta brukningsvärd jordbruksmark i anslutning till äldre fäbodmiljöer och naturbetesmarker med planterad granskog. Vid provning sker bedömning av områdets natur- och kulturmiljövärden samt tillämpning av 3 kapitlet 4 § miljöbalken.

Sett till att endast en procent av länets markanvändning utgörs av jordbruksmark samtidigt som behovet av självhushållning genom lokal och regional livsmedelsproduktionen ökar i ett förändrat klimat och i en tid av ökat fokus på civil beredskap bedömer Länsstyrelsen att varje areal brukningsvärd jordbruksmark har betydelse för den framtida livsmedelsproduktion. Dagens lagstiftning gör det svårt att säkerställa ett långsiktigt bevarande av jordbruksmark i områden där det saknas höga natur- och kulturvärden.

Minskningen under de senaste tio åren av antalet SAM-ansökningar från 1 452 ansökningar 2013 till 1 168 ansökningar 2023, indikerar ett minskat antal lantbrukare som bidrar till landets livsmedelsförsörjning och service till landsbygdernas boende. Det indikerar också en påverkan på lantbrukets infrastruktur i norra Sverige.

Identifierade hinder för att nå målen

Sedan 2020 har Eldrimner lyft svårigheter och problem för mathantverksföretag i en "krångellista". Listan syftar till att belysa områden som är särskilt problematiska för näringen och Eldrimner verkar för förenkling av dem genom olika satsningar. Det handlar om den totala mängden av kontroller, avgifter och administration där lösningen är att sätta tak för helheten av den mängden. Det handlar också om timtaxor vid kontroller, vasslehantering och opastöriserad dryckesmjölk. Eldrimner bevakar och agerar för att hitta lösningar för mathanverkarnas krångel.

För primärproduktionen har följande regler och villkor identifierats som motverkar måluppfyllelsen:

- Ägarbyten och generationsskiften saknar effektiva verktyg för att ägarbyten ska ske och företagen utvecklas. Detta påverkar framtida livsmedelsförsörjning.
- Regelverket för EU:s jordbrukarstöd med en stor mängd detaljer och datum för primärproducenter att hålla reda på.
- I samband med förprovning av stallar kan Jordbruksverkets föreskrifter, djurskyddslagen, djurskyddsförordningen samt rekommendationer från Svensk standard och Lantbrukets skyddskommitté upplevas som hinder.
- När det gäller frågor om registrering av primärproduktion, läkemedelshandling och smittskyddsärenden finns ett mycket stort antal kontroller som ska genomföras och handhas av flera olika myndigheter. Situationen beskrivs som mycket krånglig.

Hindren motverkas genom att se över utifrån ett företagarperspektiv och tydliggöra syften med reglerna i en eventuell revidering. Allra viktigast är dock att alla åtgärder som underlättar ägarskiften prioriteras. Alla unga som vill producera livsmedel bör stimuleras på olika sätt. Startstöd som är en premie att komma i gång i en uppbyggnad eller övertagande av ett livsmedelsproducerande företag behöver ha större budget och fräntas urvalsprinciper så att unga som vill producera livsmedel och har en tydlig plan för det stimuleras och ges möjlighet att börja producera livsmedel.

Under 2023 ansökte tolv unga blivande jordbrukare om startstöd i Jämtlands län. Nio av dessa fick avslag på grund av medelsbrist. De senaste åren därförinnan, 2016 fram till 2022, har 23 ungdomar ansökt om startstöd men bara nio har beviljats stödet på grund av medelsbrist och den urvalsprincip som följer av det. För att möta den efterfrågan som finns bland unga att bli jordbrukare och livsmedelsproducenter behöver budgetfördelningen för startstöd inom Sveriges strategiska plan för EU:s jordbrukspolitik förstärkas och urvalsprincipen revideras så att startstödet blir en stimulans och inte en "lotterivinst".

1A10 Effektivisering och handläggning jordbrukspolitiken 2023–2027 m.m

Länsstyrelsens mål är en snabb, effektiv och korrekt ärendehantering, där de beslutade medlen till länets lantbrukare och andra företag på landsbygden så snabbt som möjligt betalas ut. Under detta uppdrag redovisas dels det gemensamma arbetet mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket, dels det arbete som skett på Länsstyrelsen och det resultat det gett.

Gemensam samarbetsstruktur

Under året har länsstyrelsernas samarbetsstruktur för effektivt genomförande av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 (SamS) startat. Det övergripande målet för SamS är att Länsstyrelsens administration ska vara ändamålsenlig, effektiv och likvärdig samt möjliggöra uppfyllandet av både EU-gemensamma och nationella mål för jordbrukspolitiken.

Länsstyrelserna har aktivt medverkat i Jordbruksverkets effektiviseringsuppdrag genom de tvärfunktionella grupperna, strategisk beredning och andra gemensamma forum. Grupperna har bemannats med medarbetare från enskilda län, däribland från Jämtlands län, men arbetet samverkas nationellt.

Två nationella samordnare har tillsatts, en för jordbrukarstöden och en för projekt- och investeringsstöden för att leda arbetet. Länsstyrelsen Jämtlands län har två representanter i samverkansstrukturen. Det officiella startskottet skedde i september med en kickoff där länsrepresentanterna och landsbygdsdirektörerna tillsammans lade grunden för utvecklingen av det nya arbetssättet som SamS medför.

Länsstyrelserna har organiserat och utvecklat sitt arbetssätt för målstyrning inom strategisk plan genom att tydliggöra roller och förväntningar hos respektive länsstyrelse. Arbetet är integrerat i

SamS för framtagande av gemensam lägesbild och närmare samverkan mellan länsstyrelserna. Länsstyrelserna är en aktiv part i Jordbruksverkets arbete i målstyrningen.

Med stöd från SamS genomför Länsstyrelsen handläggning och kontroll av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, uppdelat i Projekt- och investeringsstöd och Jordbrukarstöd. Då även Landsbygdsprogrammet fortfarande hanteras redovisas även de här.

Projekt- och investeringsstöd

Under året har rådgivning, handläggning och granskning av stöd inom Landsbygdsprogrammet 2014–2022 och Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 genomförts. Detta arbete pågår parallellt. Även om regleringsbrevsuppdraget enbart handlar om den nya stödperioden 2023–2027 så påverkas det arbetet av avslutningen av den gamla perioden 2014–2022 tydligt. Därför redovisas även arbete med Landsbygdsprogrammet 2014–2022 under detta uppdrag.

Landsbygdsprogrammet 2014–2021

I Landsbygdsprogrammet har ett fåtal stöd beviljats då budgeten varit begränsad. Åtgärden ”Stöd till företagsstöd för att skapa nya jobb, 6.4/6a”, har fått utökad budget tack vare att Länsstyrelsen Norrbottens län omfördelade 424 tkr kronor till Länsstyrelsen Jämtlands län. Fokus har varit granskning av slutredovisningar och utbetalning av stöd.

Länsstyrelsen har löpande uppföljning av pågående bredbandsprojekt och deltar i samverkande möten med länets bredbandskoordinator och Tillväxtverket utöver möten mellan länsstyrelsernas bredbandshandläggare och Jordbruksverket.

Ansökan om utbetalningar inom landsbygdsprogrammet har prioriterats och handläggningstiderna för dessa ärenden är därför korta.

Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

I det nya programmet, Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, har ansökningsomgångar och utlysningar genomförts i syfte att öka måluppfyllelsen av programmet. Vissa stöd som tidigt visat sig vara svårare att få ansökningar till har marknadsförts extra bland annat i Nyhetsbrev till lantbrukare. Stödansökningar som kommit in har handlagts.

Ansökningsomgångar och utlysningar

Sista ansökningsdag	Ansökningsomgång - Ökad konkurrenskraft	Ansökningsomgång - Diversifiering till annat än lantbruk	Utlsynning - Startstöd
2023-04-30	30 mnkr	1 mnkr	0,75 mnkr
2023-08-31	20 mnkr	1 mnkr	-
2023-12-15	20 mnkr	2 mnkr	-
2024-04-30	-	-	1,35 mnkr

När Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 startade, öppnade Länsstyrelsen en stor del av länets budget, eftersom vi kände till att ansökningstrycket var stort. Dessa sökande var redo att köra i gång snabbt med sina investeringar. Vi mötte upp ett uppdämt behov på ett effektivt sätt. Då budgeten var väl tilltagen kunde handläggningen ske löpande så snart sista ansökningsdag var passerad, vilket snabbade på beslutsprocessen. Det har också lett till tidigare utbetalningar.

Handläggningen av ansökningar inom Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 tar lång tid då ansökningarna måste kompletteras av sökande. Vi har också gett sökande längre kompletteringstid än rutinen anger för att få fler fullständiga ansökningar. Även kravet på ansökningsomgångar bidrar till långa handläggningstider då handläggning inte kan starta förrän sista ansökningsdag är passerad. Det påverkar också kostnaden per stödkrona negativt. Vi ser att löpande hantering skulle minska de administrativa

kostnaderna. Ansökningsomgångar är även negativt för företagen i deras planering för investeringar, då både tidpunkter för ansökan styrs och handläggningstiden ökar.

För att underlätta för de stödsökande företagen har vi informerat om programmet på SAM-informationsträffar i länet, och själva deltagit i alla info träffar som Jordbruksverket genomfört. Nyheter har annonserats i det lokala digitala Nyhetsbrevet till jordbruksföretagare som Länsstyrelsen har. Syftet är att underlätta informationen kring det nya programmet och stimulera till ansökningar från våra jordbruksföretag i länet.

Ansökan om utbetalning har under längre tid prioriterats i handläggning, i syfte att korta handläggningstiden och ge företagen snabb utbetalning. Återkoppling på handläggningstider i det nya programmet har ännu inte levererats från Jordbruksverkets system.

Ansökningar från Jämtlands län till Havs- och fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 handläggs av Länsstyrelsen Gävleborgs län.

Jordbrukarstöd

Året har präglats av starten av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. En fortsatt svag minskning av antalet SAM-ansökningar från 1200 ansökningar 2022 till 1 168 ansökningar 2023, indikerar ett minskat antal lantbrukare som bidrar till landets livsmedelsförsörjning och service till landsbygdernas boende. Det indikerar också en påverkan på lantbrukets infrastruktur i norra Sverige.

För att öka måluppfyllelsen och effekten av de insatser programmet har genomförde Länsstyrelsen tillsammans med några av Lantbrukarnas riksförbunds (LRF) lokalavdelningar sju informationsträffar i länet. Vid träffarna informerades om Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, och deltagarna hade möjlighet att ställa frågor. I samarbete med 19 andra länsstyrelser ingår vi i "En väg in – EVI" med gemensam telefonväxel för att snabbt komma till handläggare och få svar på sina frågor och få teknisk support för SAM-ansökan. Stödsökare har också getts möjlighet att besöka Länsstyrelsen för att ställa frågor eller få teknisk hjälp med SAM-Internet. Dessa åtgärder prioriteras för att underlätta för stödsökare att förstå och få svar på individuella frågor men de bidrar också till att öka måluppfyllelsen och effekten av genomförda insatser. Se också redovisning av Förenkla för företaget.

Det nya programmet bidrar i sin konstruktion till att öka måluppfyllelsen bland annat med möjligheten att ändra SAM-ansökan under året. Länsstyrelsen har även bistått Jordbruksverket i arbetet med att fastställa markklasser, ett uppdrag som från 2023 hör till Jordbruksverket. Det arbetet genererar bättre underlag så att stödsökande kan göra rätt och stöd går till rätt typ av mark.

För att minska kostnaderna för förvaltning och kontroll krävs täta planeringar. Utesäsongen i norr är kort, förutsättningar förändras ofta, både på grund av väderförhållanden, uppdrag och systemstöd. Samverkan i planering mellan handläggning och kontroll är viktig och genomförs kontinuerligt. Det är också orsaken till att andelen klara eller beslutade ärenden inom jordbrukarstöden visar på en snabb och effektiv ärendehantering. Särskilt handläggning av knappt 100 ansökta åtaganden om miljöersättning för fäbod i manuella mallar är värd att lyfta fram.

Andelen klara ärenden inom miljöersättningen för betesmarker och slätterängar är lägre än övriga stöd vilket delvis förklaras av den nya hanteringen av markklasser som från 2023 flyttat från Länsstyrelsen till Jordbruksverket samt att kontrollgårdar inte kan handläggas i IT-systemet förrän 2024.

Utbetalningar av jordbrukarstöden följer ett tidsschema för alla länsstyrelser och Jordbruksverket. För att möjliggöra så tidiga utbetalningar som möjligt planeras arbetet med handläggning och kontroller så att så många ansökningar som möjligt kan utbetalas under året. Den 30 oktober togs de första besluten om delutbetalning för kompensationsstöd och miljöersättningen för betesmarker och slätterängar. Vid det tillfället var 97 procent av antalet ansökningar för kompensationsstödet beslutade eller i handläggning klar. För betesmarker och

slätterängar var motsvarande andel 82 procent. Den 27 november beslutade alla bifallsärenden för inom miljöersättning för fåbodar. Ansökan om åtagande för miljöersättningen för fåbodar 2023 omfattade 98 lantbrukare. Den 28 november togs de första besluten om slututbetalning för direktstöd. Vid det tillfället var 96 procent av antalet ansökningar beslutade eller i handläggning klar.

Den 20 december skickades till Jordbruksverket årets sista utbetalningar för stödåret 2023. Då var 99 procent av antal ärenden inom direktstöd och kompensationsstöd samt 91 procent inom miljöersättningar var beslutade eller handläggning klar inom december månad. Stödbeloppen visar också att 99 procent av det totala stödbeloppet var beslutat eller handläggning klar för direktstöd och kompensationsstöd, samt 94 procent för miljöersättningar.

Under 2023 har arbetet med handläggning av återstående ärenden 2015–2022 genomförts löpande. Vid slutet av 2023 återstod ett fåtal ärenden som kommer att hanteras under början av 2024.

För att minska andelen fel i stödhanteringen följer Länsstyrelsen föreskrift om rutiner vid handläggning av ärenden om stöd (SJVFS 2022:38) samt de beslutade kontrollinstruktionerna och de delar av rutinerna som är fastställda i Handläggningsstöd för stödadministration. De så kallade kvalitetsbedömningarna av villkor för arealövervakningssystemen (AMS-QA) var tillsammans med uppföljning av jordbruksmark med satellitbilder nya inslag i stödhanteringen 2023. Syftet med AMS-QA är att följa upp hur bra en medlemsstat är på att betala ut rätt för alla arealstöd, vilket rapporteras till EU-kommissionen. Under året kontrollerades 81 skiften via AMS-QA.

1D2 Markärenden ovanför odlingsgränsen

Länsstyrelsen beslutar om upplåtelse av statens mark på renbetesfjällen enligt 32 § rennäringslagen samt förvaltar länets kvarvarande fjällägenheter.

Under året har 36 ärenden avseende markupplåtelse inkommit och 131 ärenden har avgjorts. Under året har två remisser som gäller friköp inkommit och två sådana ärenden har Länsstyrelsen yttrat sig i. Länsstyrelsen har tagit fram ett nytt sätt att hantera markupplåtelse vilket har bidragit till att äldre ärenden har kunnat avslutas och handläggningstider kortats.

Konsultationer har genomförts i en del ärenden. Konsultation med samiska företrädare har i vissa fall upplevts gett längre handläggningstider.

Alltmer uttalade intressekonflikter bidrar till en ökad komplexitet och större behov av dialog mellan parterna i markärenden. En rutin har tagits fram för intern hantering mellan de enheter som oftast berörs av denna typ av ärenden. Syftet är att skapa en enhetlig och transparent ärendegång som ska uppfattas som en enklare av enskilda som ansöker om markupplåtelse, tillstånd eller dispens för aktiviteter på renbetesfjällen.

För upplåtelse tas en upplåtelseavgift ut enligt 34 § rennäringslagen. Länsstyrelsen har under året justerat upp avgifterna.

Länsstyrelsen har börjat att digitalisera befintliga arrenden för att kunna använda ett datorsystem för fakturering. Fakturering har testats för omkring en tredjedel av arrendena och det har fungerat och sparat mycket administrativ tid.

1D4 Långsiktigt hållbar rennäring

Länsstyrelsen har enligt Rennäringslagen ett antal uppgifter kopplade till rennäringen, till exempel frågor kring rennäringens markanvändning, betesresurser, beslut om samebyarnas högsta renantal och renlängder. Länsstyrelsen utövar också tillsyn genom kontroll av högsta renantal samt förordnar om minskning av renantal om det överstiger det fastställda antalet. Utöver det hanterar Länsstyrelsen även frågor kring strövrenar, prövning samt förslag till beslut och utbetalning av rennäringens bygdemedel samt fördelar Samefondens medel för anläggningsunderhåll.

Betesresurser

Långsiktigt hållbara betesresurser är avgörande för rennäringens bedrivande. Tillgång och tillgänglighet till renbete påverkas på många sätt i länet som till exempel av intresset för olika former av exploatering på renbetesmarker, klimatförändringar samt ett ökat besöksstryck i fjällen.

Under året har Länsstyrelsen bland annat:

- Fortsatt att i olika sammanhang påtala behovet av, och undersöka förutsättningar för, att genomföra en länsövergripande betesinventering. Syftet med den är att få en aktuell bild av dagens betessituation som underlag i olika plan- och tillståndprocesser. En uppdaterad inventering är också nödvändig i Länsstyrelsens uppdrag om förändringar av samebyarnas högsta renantal,
- bevakat riksintresset rennäring i planprocesser och miljöprövningar i 12 ärenden,
- genomfört ett internt utvecklingsarbete för att stärka arbetet kring rennäring i plan- och tillståndprocesser,
- givit stöd till Sametinget för att ta fram metoder för klimat- och sårbarhetsanalyser. Syftet är att synliggöra hur klimatförändringarna kan komma påverka framtida renskötsel samt att tydliggöra behov av förebyggande insatser,
- fattat beslut om ett nytt arrendeavtal för några av STF:s anläggningar på renbetesfjäll som innebär ett ökat hänsynstagande till rennäringens behov,
- samordnat arbetet med betesavtalen i Härjedalen enligt separat redovisning,
- arrangerat en konferens med deltagare från samebyar, myndigheter och kommuner på temat "Hållbara fjäll" med syftet att hitta strukturer för förbättrad dialog och samverkan,
- tillsammans med berörda aktörer särskilt arbetat med frågan om betesmarker för Ruvhten sijte.

Renantal

Det totala renantalet i länet överskrider enligt renlängderna fortsatt det sammanlagt högsta tillåtna. 2023 redovisades 48 700 renar i förhållande till det högsta tillåtna antalet som uppgår till 47 000 renar. Detta påverkar både markägare, jaktlag och samhället i stort i delar av länet. Under året har även norska myndigheter och samebyar berörts. Länsstyrelsen ser att ett för högt renantal även kan leda till ytterligare behov av avlysningar av småviltjakt och skyddsjakter. Länsstyrelsen kontaktas också i allt fler fall av markägare som upplever skada och olägenhet av renar som vistas på deras marker under tider då bete inte är tillåtet. Frågan handlar i vissa fall inte längre om enstaka strövrenar utan om större flockar som vistas under längre tid på markerna.

De senaste årens trend med ett allt högre renantal har dock brutits under året, av årets renlängder framgår att renantalet överskrids med cirka fyra procent. Siffran för 2022 låg på nio procent. Av de tolv samebyar där Länsstyrelsen har ansvar för tillsyn redovisar sju ett renantal som överstiger det högsta tillåtna, antalet varierar från några enstaka till flera hundra. Länsstyrelsen har begränsade resurser och kan inte årligen kontrollera samtliga samebyars renräkning. Därför prioriteras samebyar där antalet renar leder till problem för tredje part som markägare, annan näringsverksamhet och boende i området. Länsstyrelsen prioriterar även tillsyn i samebyar som har betesavtal eftersom efterlevnad av högsta renantal är en bärande del i avtalen. Länsstyrelsen konstaterar att det finns behov av både ytterligare resurser och utvecklade metoder för att uppdraget om tillsyn av högsta renantal ska kunna genomföras som avsett.

För att komma till rätta med det för höga renantalet har Länsstyrelsen under året bland annat:

- kontrollerat renräkningen i tre samebyar. Ingen av kontrollerna visade på ett renantal som föranledde föreläggande om minskning,
- beslutat om vitesföreläggande angående minskning av renantal för Ruvhten sijte sameby efter kontroll av renräkning 2022. Länsstyrelsen har skickat ytterligare en anmodan om minskning av renantalet till samebyn då de i årets renlängd fortsatt uppgett ett för högt

renantal. Länsstyrelsen gör bedömningen att en reducering av renantalet till det högsta tillåtna är en förutsättning för att privata markägare ska vara intresserade av att teckna betesavtal med samebyn för att lösa frågan om betestillgången.

Kopplat till effekterna av det höga renantalet har Länsstyrelsen:

- hanterat ett stort antal samtal, startat 21 ärenden om vitesföreläggande samt gjort tre ansökningar till förvaltningsrätten om utdömande av vite med anledning av skada eller olägenhet orsakad av strövrenar kopplat till 71 § i Rennäringslagen,
- utvecklat interna rutiner och extern information kring hantering av strövrenar enligt Rennäringslagen.

Gränsöverskridande renskötsel

Beträffande gränsöverskridande rennäring kopplad till den tidigare renbeteskonventionen gör Länsstyrelsen bedömningen att samverkan mellan berörda samebyar och motsvarande renbetesdistrikt fungerar väl. Däremot kvarstår problemen från föregående år med Ruvhten sijtes nyttjande av bete i Norge samt det obefintliga gränstängslet norr om Storlien som möjliggör att norska renar betar på privata marker på svenska sidan.

Länsstyrelsen ser behov av förtydliganden gällande Länsstyrelsens uppdrag och mandat att agera när norska renars bete, eller renskötares terrängkörning, förorsakar skada eller olägenhet i Sverige. En tolkning av Lappkodicillen⁷³ och norska samers sedvanerätt i Sverige efterfrågas.

Under året har Länsstyrelsen haft:

- löpande kontakter med rendriftsavdelningen hos Statsförvaltaren i Trøndelag med anledning av situationen kring Ruvhten sijtes bete i Norge. Dialog har också förts mellan Landshövdingen och Statsförvaltaren i ärendet,
- dialog med förvaltaren av marker norr om Storlien med anledning av de återkommande problemen med norska samers nyttjande av marken och det otjänliga gränstängslet,
- ett heldagsmöte med rendriftsavdelningen i Trøndelag för att lära mera om rennärringsfrågornas hantering i Norge respektive Sverige, utbyta erfarenheter och utveckla samverkan.

Länsstyrelsens interna utvecklingsarbete kring rutiner och samverkan mellan enheter i frågor som berör rennäringen har bidragit till att frågornas hantering blivit effektivare inom myndigheten. Vi ser även resultat när det gäller högsta renantal då trenden med ett allt högre renantal i förhållande till det högsta tillåtna har brutits under året. Detta gäller också den utvecklade hanteringen av strövremsfrågorna även om dessa fortsatt är ett problem för berörda markägare. Länsstyrelsen bedömer även att vi kommer se positiva effekter för rennäringen bland annat till följd av det nya beslutet om arrende för Svenska turistföreningens anläggningar.

1D5 Renbetesavtal

En dom i Svegs tingsrätt 1996 konstaterade att det inte finns någon sedvanerätt för vinterbete i Härjedalen. Domen fastställdes i Hovrätten 2004. Därför har privata markägare och samebyarna, Mittådalen, Tåssåsen samt Handölsdalen, i enlighet med regeringsuppdrag, avtalat om renbetesrätt på privata marker.

Samebyarna har genom avtal som tecknades första gången 2011 rätt till bete på privata marker från och med 1 november till och med 30 april. Sedan 2019 har ovanstående samebyar även vinterbetesavtal på det före detta reservbetesområdet från och med 1 december till och med 30 april. Mittådalens sameby har även avtal för barmarksbete från och med 1 juli till och med 30 november på vissa marker. Avtalen gäller under en femårsperiod och förlängs efter utvärdering. Genom avtalen har en samverkansgrupp skapats bestående av representanter för markägare och

⁷³ Bilaga till Strömstadstraktaten om gränsen mellan Norge och Sverige från 1751 med regler vad som gäller speciellt för samerna efter gränsdragningen.

samebyar. Länsstyrelsen samordnar och leder möten i samverkansgruppen där även Skogsstyrelsen deltar. Arbetet sker i dialog med Sametinget.

Samverkansgruppen är avgörande för att avtalen följs upp och att eventuella problem kan hanteras i dialog på ett tidigt stadium. Under 2023 har tre ordinarie möten hållits i samverkansgruppen. Utöver återkommande frågor om skogsskador och åkerskador så har bland annat följande frågor behandlats i samverkansgruppen under året. Hur problem med strövrenar ska hanteras för att undvika att dem blir föremål för anmälningar till Länsstyrelsen enligt 71 § i Rennäringslagen. Identifiering av avtalsområden där det skett ägarbyte genom försäljning eller generationsskifte och där avtalen om renbete inte har förnyats. Länsstyrelsen har informerat Sametinget i samband med möten i samverkansgruppen. Under året har arbete inletts för att förnya representationen från de båda parterna i Samverkansgruppen.

Länsstyrelsen har under året besökt Landsbygdsdepartementet i syfte att informera och återkoppla om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Information om uppdraget, avtalen för renbete och om arbetet i samverkansgruppen, inklusive mötesanteckningar har publicerats på Länsstyrelsens webbplats under året.

Arbetet inom samverkansgruppen är avgörande för att både bibehålla renbetesavtalen i Härjedalen och de goda relationerna mellan parterna. Arbetet med "Härjedalsförhandlingarna" och avtalen om renbete är ett mycket gott exempel på hur myndigheterna på uppdrag av regeringen och tillsammans med representanter för lokalsamhället kan vända en problematisk trend med långvariga och växande konflikter till en välfungerande samexistens. Arbetet är även ett lyckat exempel på att samverkanslösningar mellan konkurrerande näringar är ett utmärkt verktyg för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Länsstyrelsens bedömning är att det är avgörande för en långsiktigt hållbar rennäring i Härjedalen att de uppnådda resultaten kan upprätthållas över tid.

Upplåtelse på renbetesfjäll

Småviltjakt på renbetesfjäll

Länsstyrelsen har under 2023 fortsatt upplåtit småviltjakt på renbetesfjäll enligt rennäringslagsstiftningen.

Länsstyrelsen har under 2023 fortsatt det utvecklingsarbete rörande småviltjakten som initierades efter jaktsäsongen 2020. Syftet med utvecklingsarbetet har varit att öka transparensen, minska konfliktytorna och skapa flexibilitet i förvaltningen.

Webbinformationen med sidan "Jakt i fjällen" som nav, har utvecklats och förbättrats. Länsstyrelsen har också arbetat med att på olika sätt effektivisera internt arbete och minska sårbarhet. Ett arbete som fortsätter 2024.

Avtalet med NatureIT.se, länsstyrelsernas webbaserade återförsäljare av jakttillstånd, har förlängts.

Under 2023 fattades ett treårigt beslut om upplåtelse av småviltjakt på renbetesfjäll. Beslutet gäller under en längre tid i syfte att öka transparensen och förutsägbarheten i förvaltningen av småviltjakten.

Under 2023 har 20 ansökningar om avlysning av småviltsjakt av hänsyn till renskötsel och samebyarnas egen älgjakt handlagts och beslutats. 23 ansökningar om markupplåtelse för hundprovsverksamhet har handlagts och beslutats.

Antal jakt dagar hittills under perioden 5 augusti till 21 november uppgår till 11 098 vilket är en minskning jämfört med samma period 2022 då antal jakt dagar uppgick till 13 308.

Avskjutningsstatistiken för ripa har under de senaste åren inte haft någon avsevärt avvikande trend och jakten på ripa är den dominerande jaktformen inom småviltjakten.

Under 2023 har Länsstyrelsen handlagt 71 dispensansökningar om så kallad närmare anknytning till Sverige (förtursregeln, även kallad NAS). Vanligen gäller dispensen ett till tre år men det finns även dispenser som gäller tills vidare då skälet är svenskt medborgarskap.

Under 2023 har tillsyn och jaktbevakning på renbetesfjäll utförts primärt för att informera om och synliggöra problematiken med olovlig jakt och hundträning. Att förmedla kunskap och förståelse kring problematiken mellan näringar och fritidsintressen är en viktig del i tillsynsarbetet.

Utvecklingsarbetet av småviltjakten har gett ett flertal positiva effekter. Rutiner för handläggning av ärenden ger mer välgrundade, välmotiverade och mer förutsägbara beslut. Avlysningar har under året beslutats med bättre framförhållning jämfört med tidigare år. Detta innebär också en bättre kontinuitet och stabilitet i myndighetens arbete, och en minskad sårbarhet för verksamheten. Utvecklingsarbetet, tillsammans med interna arbetsmiljöåtgärder, har bidragit till en förbättrad arbetsmiljö. Sammantaget har utvecklingsarbetet inom verksamheten bidragit till minskade konfliktytor.

Fiske på renbetesfjäll

Inom fjällfisket har statens vatten på renbetesfjäll förvaltats och upplåtits via försäljning av fiskekort genom allmänna tillstånd, underupplåtelser, särskilda tillstånd och långtidsupplåtelser.

Samverkan med Umeå universitet och länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten har pågått inom ett fyraårigt projekt i syfte att öka kunskaperna om fiskets och klimatförändringars effekt på primär- och fiskproduktionen i fjällvatten. Datasammanställning kommer att göras under 2024 då 2023 var sista året för projektet.

Samverkan har vidare skett med berörda samebyar kring de allmänna fiskeupplåtelseerna, samebyarnas husbehovsfiske samt kring biologisk provtagning. Vi bidrar också med underlag till Renmarkskommittén för att belysa fjällfiskeförvaltningens aspekter i utredningen.

Länsstyrelsen har samordnat insatser för att förhindra vidare spridning i av gädda i Dammån/Storåns vattensystem. Dessa insatser minimerar risken för permanenta, oönskade, förändringar av ekosystemet då gädda inte tidigare funnits i detta vattensystem.

Den försäljning av fiskekort som görs digitalt via NatureIT.se har genererat cirka 18 000 fiskedygn i dessa fjällvatten under 2023. Genom att särskilja fisket i strömmande vatten från fisket i sjöarna kan nyttjandet av fisket följas upp med högre upplösning än tidigare. Detta bidrar till att förbättra fjällfiskeförvaltningen i strömmande vatten och minska eller fördela belastningen på dessa ekosystem.

Standardiserat provfiske i har genomförts i fem sjöar för uppföljning samt övervakning av fiskbeståndets utveckling.

Agenda 2030

Verksamhet som bedrivits under Areella näringar bidrar på många olika sätt till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Verksamheten bedöms ha bidragit till mål 1 Ingen fattigdom, 2 Ingen hunger, 3 Hälsa och välbefinnande, 4 God utbildning för alla, 5 Jämställdhet, 6 Rent vatten och sanitet, 7 Hållbar energi för alla, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 10 Minskad ojämlikhet, 11 Hållbara städer och samhällen, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 13 Bekämpa klimatförändringen 14 Hav och marina resurser samt mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Resultatbedömning

Den sammanvägda bedömningen för verksamhet under avsnittet Areella näringar är att resultatet är gott. Inom några områden finns utvecklingsbehov.

Handläggningstiderna är goda. Till exempel visar andelen klara eller beslutade ärenden inom jordbrukarstöden på en snabb och effektiv ärendehantering. Uppdraget som gäller markärenden är genomfört. Ärendehandläggningen inom fiske har skett enligt uppsatta mål med avseende på handläggningstider, vilka i huvudsak har hållits. Administrationen av fjällfisket går enligt uppsatta mål och hanteras inom ramen för den finansiering som Länsstyrelsen har för ändamålet. Rennäringsdelegationen visar bra resultatet utifrån rådande förutsättningar och Länsstyrelsens inriktning för rennäringsdelegationen. Mot bakgrund av den ökande polariseringen i frågorna ser Länsstyrelsen möjligt utvecklingsbehov i delegationens uppdrag. Arbetet med renbetesavtal har gett goda resultat under året men ett visst utvecklingsbehov finns. Avtalen utgör en förutsättning för renskötseln i Härjedalen då det saknas sedvanerätt för renbete. Utvecklingen är positiv då vi bedömer att Samverkansgruppens arbete har bidragit till att det finns goda förutsättningar för fortsatta avtal. Totalt sett bedöms resultatet inom småviltjakten som gott genom det utvecklingsarbete som genomförts de senaste åren vilket gett goda resultat.

Det finns utvecklingsbehov när det gäller tillsyn av fiske på renbetesfjällen, både när det gäller planering och genomförande. Fisketillsynen har under året varit organiserad på ett bättre sätt än tidigare. Länsstyrelsens arbete med fisketurism ligger på en låg nivå och utgörs främst av medverkan i olika referensgrupper där kommuner och andra aktörer driver arbetet. Inom detta område finns ett tydligt utvecklingsbehov. Även inom arbetet med ekosystembaserad fiskförvaltning finns ett utvecklingsbehov då arbetet har pågått i en låg omfattning.

Det ökade trycket på renbetesmarkerna och den ökade polariseringen i frågor som berör rennäringen gör att Länsstyrelsen bedömer att det finns ett utvecklingsbehov inom området hållbar rennäring. Länsstyrelsen ser behov av en fortsatt utveckling av tillsynsverksamheten, utvecklade kunskapsunderlag för strategisk planering, metoder för kontroll av renantal samt en utvecklad dialog med samebyar och andra verksamhetsföreträdare kring frågor som rör nyttjande av renbetesfjällen.

Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 § p12 Folkhälsa	Länsstyrelseinstruktion
3 § p13 Jämställdhet	Länsstyrelseinstruktion
3 § p14 Integration	Länsstyrelseinstruktion
1A12 Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering	Regleringsbrev
1B3 Hantering konsultationer samiska folket	Regleringsbrev
3B16 Anvisningsmodell för ensamkommande barn och anvisning av nyanlända	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Uppgifter och uppdrag inom verksamhetsområdet omfattar områdena folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter och integration. Nedanstående punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och utveckla det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS) i länet. Länsstyrelserna har även ett regionalt tillsynsansvar inom alkohol och tobak.
- Samordna och ge stöd inom jämställdhetsområdet genom att kartlägga och följa utvecklingen av jämställdhet i länet.
- Ansvara för att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor får genomslag i länen.
- Samverka och samordna arbetet med mänskliga rättigheter inklusive stöd till andra aktörer som arbetar med mänskliga rättigheter inom områdena barnets rättigheter och barnkonventionen, funktionshinder, nationella minoriteter och minoritetsspråk samt rasism i arbetslivet.
- Samordna och samverka när det gäller att driva och delta i planering, organisering, genomförande och uppföljning av integrationsinsatser.
- Bevilja statsbidrag till kommuner för personligt ombud.
- Ansvara för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå.

Följande punkter sammanfattar målen inom verksamhetsområdet.

- Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.
- Målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.
- Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål.
- Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.
- Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.
- Målet för politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering.
- Det övergripande målet för integrationspolitiken är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

- Målet för samhällets insatser mot spelberoende är att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.
- Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet och verksamheten omfattar även brottsförebyggande arbete.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Agenda 2030 piloten- Regional samordning av barn och ungas uppväxtvillkor

Den nationella samordnaren för Agenda 2030 tog 2021 initiativ till en pilot för att tillsammans med statliga myndigheter och Länsstyrelser utveckla bättre regional samordning. I piloten ingår Länsstyrelserna i Gävleborg, Halland, Jämtland, Skåne och Östergötland samt Barnombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Det övergripande målet för piloten är att stärka kommunernas kapacitet att arbeta med risk- och skyddsfaktorer i syfte att bidra till att barn och unga lyckas i skolan.

Länsstyrelsens målsättning med arbetet är följande: "Genom att arbeta samordnat utvecklar vi länets förmåga att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer". Arbetet med regional samordning har under året prioriterats inom myndighetens arbete för Social hållbarhet.

Sveriges nationella mål knyter också an till flera av de globala målen i Agenda 2030. När Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål ska få genomslag i länet bidrar vi också till målen i Agenda 2030. Vilka beskrivs närmare nedan.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Folkhälsa, Jämställdhet, integration m.m. (70, 80–85)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	9,2	9,5	8,3
Antal årsarbetskrafter kvinnor	9,2	9,4	8,1
Antal årsarbetskrafter män	0,0	0,1	0,2
Antal ärenden, inkomna och upprättade	117	110	91
Antal beslutade ärenden	121	91	80
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	4	6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	13 826	11 979	10 451
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	4 042	4 282	2 724

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Förändringar mellan åren gällande antal inkomna och upprättade ärenden kan förklaras av att området Tillsyn och rådgivning inom alkohol-och tobak är ärendetungt på grund av så kallade samlingsärenden för att lagra kommunernas inskickade beslut, vilka används i den löpande granskningen. Här kan också viss eftersläpning förekomma med bland annat ärenden äldre än två år då tillsyn av kommunerna sker vartannat år. Under 2023 var det fortsatt högt tryck gällande ansökningar för statsbidrag inom integrationsområdet. Verksamhetskostnaderna har ökat för vissa områden under 2023 vilket beror på ökad medelstilldelning, nya uppdrag samt att en föräldraledighet har avslutats.

Resultatredovisning

3 § p12 Folkhälsa

Folkhälsoarbetet är brett och kan kopplas till många olika uppdrag och verksamhetsområden som till exempel ANDTS samordning, alkohol- och tobakstillsyn och brottsförebyggande arbete. Dessa uppdrag redovisas på annat sätt⁷⁴ och kommer därför inte att återges i denna redovisning.

Länsstyrelsen fick under 2022 ett regeringsuppdrag⁷⁵ om att stödja det regionala genomförandet av den nationella folkhälsopolitiken. Uppdraget har bland annat inneburit att se över på vilket sätt Länsstyrelsen kan utgöra ett stöd och vara en bidragande aktör i den redan etablerade strukturen på folkhälsoområdet i Jämtland.

Länsstyrelsen har under året etablerat nära samverkan med Region Jämtland Härjedalen (RJH) inom ramen för folkhälsofrågor, vilket har bidragit till att Länsstyrelsen och RJH nu påbörjat ett arbete med att skapa en gemensam struktur för kommande års folkhälsoarbete. Under 2023 har Länsstyrelsen tillsammans med RJH besökt samtliga åtta kommuner i syfte att öka kunskap och samverkan vad gäller folkhälsoarbetet i länet. Även det nätverk som Länsstyrelsen samordnar inom ramen för folkhälsa och ANDTS frågor har under året genomförts i samarbete med RJH.

Sammantaget har årets arbete bidragit till att strukturer och samverkan stärkts i länet. Regionala aktörer såsom Länsstyrelsen och RJH har tillsammans skapat samordning av insatser vilket stärkt stödet till länets lokala aktörer. Arbetet har också stärkt dialogen med länets kommuner och bidragit till en ökad kunskap om vilka behov som finns lokalt för att etablera och framför allt utveckla och vidmakthålla ett grundläggande folkhälsoarbete.

Agenda 2030 piloten- Regional samordning av barn och ungas uppväxtvillkor

Länsstyrelsen har under året deltagit i utvecklingsarbetet som initierats av den Nationella Samordnaren för Agenda 2030. Under året har den samverkansmodell som togs fram under 2022 prövats.

Samverkansmodellen syftar till att skapa en bestående struktur för att bättre samordna statlig sektor avseende barn och unga. Modellen ska fungera bortom enskilda regeringsuppdrag och enskilda politikområden och dels fånga upp kommuners efterfrågan och behov av stöd, dels mer samordnat och träffsäkert nå ut med nationella myndigheters stöd till kommunerna.

Samverkansmodellen förutsätter att Länsstyrelsens arbete med uppdrag inom social hållbarhet är väl samordnade. Målsättningen med arbetet har därför varit och är att utveckla ett arbetssätt som på ett ännu mer ändamålsenligt sätt möter de behov som finns hos våra målgrupper i länet.

Under 2023 har Länsstyrelsen därför tagit fram så kallade "Sociala hållbarhetanalyser" som visar hur risk- och skyddsfaktorer för barn och ungas uppväxtvillkor fördelas per kommun och i länet. Syftet med kartläggningen var att få en bredare förståelse för och kunskap om de risk- och skyddsfaktorer som har betydelse för barn och ungas välbefinnande och därmed synliggöra vilka utmaningar som finns lokalt. Detta för att skapa bättre förutsättningar för prioritering av insatser.

Länsstyrelsen har under året genomfört workshoppar med tre pilotkommuner i syfte identifiera lokala behov och prioriteringar. Som ett led i detta har ett arbete påbörjats med att se över hur stöd och insatser från regionala såväl som nationella aktörer kan samordnas mer effektivt.

De insatser som genomförts under året har utvecklat myndighetens förmåga att tillhandahålla ett effektivt och mer samordnat stöd för våra målgrupper. Detta ökar sannolikheten att exempelvis kommunernas arbete med frågor inom social hållbarhet och framför allt barn och ungas uppväxtvillkor kan effektiviseras, vilket ger ett mer träffsäkert arbete som på sikt stärker verksamhetsområden inom social hållbarhet.

⁷⁴ Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

⁷⁵ Länsstyrelsen diarienummer 2743-2022.

3 § p13 Jämställdhet

Under 2023 har fokus för Länsstyrelsens arbete inom jämställdhetspolitiken varit att ta fram en jämställdhetsstrategi för länet. Framtagandet har vilat på ett strategiskt, metodiskt och kunskapsbaserat arbete där samverkan och kommunikation har varit viktiga beståndsdelar. Länsstyrelsen har exempelvis utgått från rapporten och nulägesanalysen ”Jämställdhet i Jämtlands län: Geografiska avstånd, mänsklig närhet - En nulägesanalys av jämställdhet och jämlikhet i Jämtlands län”⁷⁶. Målet för arbetet har under 2023 varit att skapa engagemang, god dialog samt lägga grunden för samhandling med samhällsaktörer under kommande år i genomförandet av jämställdhetsstrategin 2024–2027.

Som ett komplement till framtagen nulägesanalys och strategi har Länsstyrelsen tillsammans med 15 andra länsstyrelser tagit fram rapporten ”Hur jämställda är arbetsvillkoren - En jämförelse mellan kvinno- och mansdominerade yrken i kommuner och regioner”, som gett goda inspel och kunskap till länets egen strategi.

Sammantaget har Länsstyrelsen, genom workshoppar, kampanjer, digitala och fysiska nätverksträffar samt remissförfarande skapat förutsättningar för ett aktivt engagemang och deltagande hos exempelvis kommuner, regionala aktörer och organisationer i framtagandet av jämställdhetsstrategin. Arbetsprocessen har även inneburit en spridning av den nulägesanalys som legat till grund för strategin vilket bidragit till en kunskapsfördjupning inom området. Länsstyrelsens arbete har därtill bidragit till att både antalet aktörer och engagemang har ökat i jämställdhetsnätverket Jämställdhet Jämtlands län (JL). Fler aktörer har efterfrågat fördjupat stöd i jämställdhetsutveckling och fler aktörer än tidigare vill samverka med Länsstyrelsen i jämställdhetsarbetet, bland annat Region Jämtland Härjedalen, fler kommuner och Samordningsförbundet. Vi har via sociala medier nått ut bredare till allmänheten och därmed ökat engagemanget. Länsstyrelsens samverkan med de fyra norrläna har stärkts under 2023 vilket har bidragit till gemensamma insatser för kompetensutveckling i länens jämställdhetsnätverk.

Mäns våld mot kvinnor

I arbetet med att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor har ledningsgruppen ”Tillsammans mot våld”⁷⁷ brutit ner den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i en regional överenskommelse med en årlig handlingsplan som för 2023 prioriterat:

- Våldsförebyggande arbete, ”Ett Jämtlands län fritt från våld” med genusansats.
- Hedersrelaterat våld och förtryck.
- Prostitution och människohandel.

Länsstyrelsen har under året byggt upp en gemensam struktur för det långsiktiga våldsförebyggande arbetet i länet, som involverar myndigheter, kommuner och civilsamhällesorganisationer. Det rör sig om samordnarträffar, handledning, informationsseminarier, länsforum samt dialog med högsta politiska nivån i kommunerna.

Länsstyrelsen har under året samverkat med länets kommuner, regionen samt polis och åklagare i syfte att med en gemensam avsiktsförklaring ansöka om resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck i Jämtlands län.

Ledningsgruppen ”Tillsammans mot våld” har tagit initiativ till översyn av vårdkedjan gällande unga utsatta för sex mot ersättning. Flera dialoger mellan främst polis, socialtjänst och hälso- och sjukvården har genomförts.

⁷⁶ Länsstyrelsens diarienummer 9295-2022.

⁷⁷ Ledningsgruppen ”Tillsammans mot våld” samordnas av Länsstyrelsen, ingår gör även Region Jämtland Härjedalen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och länets kommuner.

Under 2023 har Länsstyrelsen med hjälp av organisationen MÄN, erbjudit och genomfört processledarutbildning i våldsförebyggande arbete för tre av länets åtta kommuner. Totalt har 25 personer från olika förvaltningar inom kommunerna genomfört utbildningen.

Länsstyrelsens arbete har sammantaget bidragit till att länet fått beviljade medel mot hedersrelaterat våld och förtryck vilket har resulterat i igångsättning av ett resurscentrum. Arbetet inför ansökan med bland annat kartläggning har engagerat många aktörer i länet och det finns nu goda förutsättningar till att bygga verksamheten.

Resultatet från översyn av vårdkedjan - unga utsatta för sex mot ersättning, har gett en bättre kunskap om de brister som finns. Bland annat behöver fler aktörer ta ett större ansvar för målgruppen och det behövs bättre samverkansstrukturer på området.

Den processledarutbildning i våldsförebyggande arbete som genomförts i tre av länets kommuner har bidragit till att kommunerna påbörjat kartläggning av våldet. Även framtagande av handlingsplaner för det långsiktiga arbetet i respektive kommun har påbörjats.

3 § p14 Integration

Länsstyrelsens arbete med 3 § p14 Integration handlar till stor del om att initiera och leda samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, region och det civila samhället. Länsstyrelsen ska även bidra till kunskapsutbyte och kunskapsspridning samt stödja och följa upp kommunernas beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända, asylsökande, ensamkommande barn och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet i länet. Länsstyrelsen beviljar utvecklingsmedel och statsbidrag för att främja och stimulera integrationen i länet. Under året har verksamheten, likt föregående år, präglats av kriget i Ukraina och länet har haft ett mottagande av individer som beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet. En stor del av arbetet har under året utgjorts av regleringsbrevsuppdragen 3B16 till 3B22, vilket redovisas i särskild ordning till Regeringskansliet och Justitiedepartementet.

Inom ramen för den samordning Länsstyrelsen ansvarar för har flertalet aktörer i länet bjudits in till samverkansträffar, bland annat de statliga myndigheterna i länet, civilsamhället och länets kommuner. Fokus har under året varit ekonomisk jämställdhet och utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Samverkan har även skett mellan kommuner inom integrationsprojekt i länet där exempelvis fyra kommuner under 2023 påbörjat ett arbete med att utveckla en praxis för mottagande av nyanlända i länet samt dela med sig av erfarenheter.

Under året har Länsstyrelsen fördelat utvecklingsmedel till kommuner och organisationer i civilsamhället för att genomföra tidiga insatser för asylsökande, främja nätverk och samverkan samt utveckla beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända. För att stärka integreringen av 5 § i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion har ett nytt ansökningsförfarande införts under året där perspektiven i 5 § ska beaktas. Antalet projektansökningar och ansökta medel översteg tillgängliga medel vilket visar på en utvecklingsvilja i länet. Länet har även en bred geografisk fördelning av insatser till målgrupperna då majoriteten av kommunerna samt civilsamhället har sökt projektmedel. Utvecklingsmedlen har bidragit till en möjlighet att bibehålla funktionerna i kommunerna samt att utveckla och pröva nya arbetssätt och idéer.

Utifrån lägesbilden⁷⁸ Länsstyrelsen årligen tar fram är den samlade bedömningen att kommunerna har en god beredskap och en god mottagningskapacitet. Det finns en hög politisk vilja att ha ett mottagande och majoriteten av kommunerna önskar ett högre mottagande. När den politiska viljan är hög finns goda förutsättningar för att ha en organisation och ett bra mottagande och goda integrationsfrämjande insatser. De som mottas i kommunerna har erbjudits lägenhetsboende anpassade efter familjestorlek. Kommunerna har god förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikt samt svenska för invandrare. Samhällsorientering har erbjudits via framför allt digitala studiegrupper på distans.

⁷⁸ Länsstyrelsens diarienummer 9359-2023.

Sammantaget har Länsstyrelsens arbete bidragit till att behålla länets beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända, ensamkommande barn och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Samtliga kommuner har en god beredskap och hög flexibilitet för att möta ett mottagande. Arbetet har stärkts genom den samordning som skett av kommuner, myndigheter och civilsamhället. Årets arbete har därtill bidragit till en ökad kunskap och en ökad förståelse för regionala såväl som lokala aktörers olika uppdrag i arbetet med att främja integrationen i länet. Ytterligare effekter av de samverkansinsatser som genomförs har varit att tillsammans hitta vägar för att lösa utmanande uppgifter som ingen aktör klarar på egen hand. Detta har bland annat visat sig efter händelsen som uppstått utifrån kriget i Ukraina. Länsstyrelsens arbete med de utvecklingsprojekt som bedrivs har bidragit till att utveckla och stärka länets mottagande. Länsstyrelsen kan se att tvärperspektiven beaktats i större utsträckning i arbetet genom de nya formulär som finns för ansökningar och rapporter.

3B16 Anvisningsmodell för ensamkommande barn och anvisning av nyanlända

Länsstyrelserna har deltagit i genomförandet av Migrationsverkets uppdrag om anvisning av ensamkommande barn, nyanlända och personer med tillfälligt skydd till kommuner. Den nationella bosättningsgruppen inom Länsstyrelsernas integrationsnätverk har representerat Länsstyrelserna i Migrationsverkets samråd kring fördelningsmodellen av länstal och bidragit till utvecklingen av modellen. En särskild arbetsgrupp bestående av Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, SKR och Länsstyrelserna har löpande under året haft dialog om länstal, kommunal och årsplaneringar. Länsstyrelserna har även medverkat i Migrationsverkets samrådsprocess gällande översyn av fördelningsmodellen avseende asylsökande ensamkommande barn samt personer med tillfälligt skydd.

Under året har arbetet med omfördelning av kommunandelar gällande ensamkommande barn, fördelning av läns- och kommunal för nyanlända och fördelningstal för individer som omfattas av massflyktsdirektivet samordnats. Arbetet har bland annat inkluderat skriftlig, enskild och samlad dialog. Detta har bidragit till en mer överskådlig process och öppnat upp för en bredare dialog och en mer inkluderande process mellan kommuner och Länsstyrelse.

Länsstyrelsen bjöd under hösten in kommunstyrelseordförande till enskild dialog där det totala mottagande stod på agendan. Dialogerna rörde kommunernas förutsättningar för ett mottagande utifrån det förväntade mottagandet för nästa år. Länsstyrelsen presenterade även förslaget för länets samtliga kommunstyrelseordföranden på Länsresidenset under hösten där det även där fanns möjlighet att inkomma med önskemål om eventuell omfördelning.

Länsstyrelsen gör bedömningen att årets arbete har ökat förståelsen av det mottagande som förväntas till kommunerna under nästkommande år. Genom att ena alla tre processer har kommunerna kunnat föra dialog kring helheten av mottagandet.

Då förslaget från Migrationsverket inför nästa års mottagande är relativt lågt gällande alla tre målgrupper, och där varje kommun önskar ha ett mottagande, har Länsstyrelsen detta år inte aktivt arbetat för en eventuell omfördelning. Länsstyrelsen har i år överlåtit och avvaktat eventuella initiativ från kommunerna själva. När alla kommuner har ett förväntat mottagande, trots att det är lågt, ökar möjligheterna att behålla kommunernas organisation, kunskap och integrationsfrämjande insatser vilket har bidragit till att bibehålla kommunernas beredskap och kapacitet.

1A12 Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering

Länsstyrelsens arbete med mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omfattar i denna redovisning även barnrättsperspektivet.

Under 2023 har Länsstyrelsen påbörjat ett arbete med att lägga en ny struktur för hur vi på bästa sätt når de målsättningar som finns inom området. Detta har resulterat i ett förändrat arbetssätt där vi valt att arbeta via de etablerade nätverken i stället för att driva ett parallellt rättighetsnätverk.

Genom detta arbetssätt har kunskapen om rättighetsperspektiven breddats då vi nått fler verksamheter i länets kommuner. Exempelvis har barnrättsperspektivet lyfts inom Länsstyrelsens integrationsnätverk genom en utbildningsinsats gällande barnrätt som genomfördes i samband med utlysning av utvecklingsmedel för integration. Inom ramen för arbetet har även nationell och regional information om rättighetsperspektiven skickats ut via de befintliga nätverken som finns inom social hållbarhet.

För att ytterligare sprida kunskap och initiera insatser inom ramen för rättighetsperspektiven har Länsstyrelsen fortsatt samverka både nationellt och regionalt. Till exempel har Länsstyrelserna i norrlänen under året genomfört gemensamma nätverksmöten med fokus på att utveckla samverkan och identifiera gemensamma insatser. Detta resulterade exempelvis i att norrlänen under året initierade en seminarierie kallad "Dagens Rätt", vilken har varit en digital satsning där länens aktörer bjudits in till lunchföreläsningar.

Samverkan har även skett tillsammans med civilsamhället och under hösten anordnade Rädda Barnen tillsammans med Länsstyrelsen en barnrättskonferens i länet.

Under året genomförde Länsstyrelsen en studie av barn och ungas utsatthet i kommersiell sexuell exploatering. Detta i syfte att öka kunskapen om de utmaningar som finns på området. Vidare har även ett samarbete med gymnasieelever vid Jämtlands gymnasium initierats i syfte att få ett brukarperspektiv på länets våldsförebyggande arbete.

I arbetet med djurskyddskontroller har Länsstyrelsen även varit uppmärksam på om det kan misstänkas förekomma våld mot barn eller i nära relation eller tecken på annan ohälsa. När det vid kontakter med djurhållare eller andra aktörer misstänks att barn far illa görs en orosanmälan till socialtjänsten i hemkommunen. Det kan även gälla för vuxna personer. Det är främst vid kontroll av sällskapsdjur som sådana missförhållanden har påträffats. Genom att lyfta misstankar om eventuella missförhållanden i samband med djurskyddskontrollen till kommunernas socialtjänst möjliggör Länsstyrelsen för berörd myndighet att agera och utreda frågan.

Sammantaget har Länsstyrelsens arbete med att integrera de olika rättighetsperspektiven i befintlig verksamhet givit en positiv effekt då dessa perspektiv belysts i flera plattformar och nätverk. Detta har bland annat resulterat i en ökad informationsspridning till och kunskap om länets kommuner och andra aktörer.

1B3 Hantering konsultationer samiska folket

Länsstyrelsen har under året gjort konsultationsförfrågningar i 90 ärenden. För att säkerställa att dessa görs på ett enhetligt sätt har "Konsultation – instruktion för genomförande"⁷⁹ tagits fram. Vi har också under året haft två interna uppföljningar med handläggarna i syfte att se hur arbetet fortskrider och utvecklas. Vidare har Länsstyrelsen samordnat två gemensamma möten med Sametinget, och Svenska samernas Riksförbund (SSR). Till dessa möten bjöds också Länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten samt Dalarna, Gävleborg och Västernorrland in.

Konsultationerna omfattar flera verksamhetsområden som markupplåtelse, områdesskydd, beredning av ärenden till viltförvaltningsdelegation och till rennäringsdelegation. Vidare vid tillstånd kring rovdjur, tillstånd och dispenser avseende naturskydd, vid beslut om betydande miljöpåverkan men även kring andra ärenden som beslut om fornminnesförklaringar, tävling på

⁷⁹ Länsstyrelsen diarienummer 1553-2023.

väg, om renantal med mera. Konsultationerna har resulterat i bättre förutsättningar för det samiska folket att komma till tals och inom området nationella minoriteter har myndigheten genomfört strukturerade samråd med samer regelbundet.

När det gäller handläggningstiden kan det inte enkelt bedömas hur den har påverkats. I de flesta fall har konsultationerna lett till längre handläggningstider men ibland också till kortare tider. Arbetsinsatsen för de ärenden som också ska konsulteras bedöms ha ökat då flera parter ska höras. Samtidigt kan konsultationerna ha bidragit till färre missförstånd och till ökad förståelse för den andra partens grunder för sitt ställningstagande vilket i sin tur lett till bättre beslut för alla inblandande.

Sammantaget har arbetet bidragit till att myndigheten upprättat rutiner och arbetsätt för att hantera konsultationer vilket fått genomslag i arbetet på myndigheten. Arbetet kommer fortsatt att utvecklas bland annat då konsultationerna oftast ökar handläggningstiderna vilket i sin tur innebär att ärenden om möjligt måste startas tidigare. Andra åtgärder kan vara att bli tydligare när ett svar ska inkomma. Samtidigt kan de svarande beroende på säsong ha olika möjligheter att svara på konsultationerna, vilket också måste beaktas. Att alla parter känner till vad skillnaden på ett yttrande och en konsultation är samt när en konsultation är avslutad är också viktigt för arbetet ska bli effektivt.

Agenda 2030

Effekterna av Länsstyrelsens arbete inom verksamhetsområdet kopplar och bidrar till Agenda 2030 målen och framför allt mål 1. Ingen fattigdom, 3. Hälsa och välbefinnande, 4. God utbildning för alla, 5. Jämställdhet, 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 10. Minskad ojämlikhet, 11. Hållbara städer och samhällen samt mål 13. Bekämpa klimatförändringen och 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Resultatbedömning

Den samlade bedömningen är att resultatet av Länsstyrelsens arbete är gott och att utvecklingen är fortsatt positiv. Arbetet har under året uppnått målen och bidragit till bland annat stärkt samverkan, ökad kunskap och bättre rutiner.

Övrig redovisning

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Avsnittet innehåller information som Länsstyrelsen bedömer är av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning enligt 2 kap. 4 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt uppgifter enligt 3 kap. 1 § och 2 § i samma förordning.

Information av väsentlig betydelse

Den 29 mars 2023 mottog Länsstyrelsen Jämtlands län ett brev med vitt pulver som bedömdes som misstänkt farligt. Polis och räddningstjänst kallades in och delar av Länsstyrelsens lokaler spärrades av. Det framkom tidigt att flertalet länsstyrelser hade mottagit liknande försändelser och senare konstaterades att pulvret var ofarligt. Texten i brevet handlade om vår handläggning av djurtillsyn. Ingen person kom till skada. Det var trots det en allvarlig händelse utifrån att det handlade om hot gentemot våra medarbetare. Det kan också betraktas som en provokation mot demokratin och att myndigheter ska kunna utföra sitt uppdrag.

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Sammanställningarna är gjorda enligt 2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr.

Sammanställning väsentliga övriga uppgifter	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Beviljad Låneram i Riksgälden	11 800	13 800	13 800	13 800	11 800
Utnyttjad Låneram i Riksgälden	8 349	8 379	9 722	11 345	9 883
Beviljad Räntekontokredit i Riksgälden	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
Utnyttjad Räntekontokredit i Riksgälden	0	0	0	0	0
Ränteintäkter Räntekonto	3 284	0	0	0	17
Räntekostnader Räntekonto	-293	-70	0	-2	-154
Budget Avgiftsintäkter som disponeras ³⁾	11 820	10 390	10 100	6 385	6 780
Utfall mot budget Avgiftsintäkter som disponeras	12 420	11 290	10 415	9 723	8 352
Utfall enligt resultaträkning Avgiftsintäkter som disponeras	21 782	18 799	19 036	17 099	17 780
Budget Avgiftsintäkter som inte disponeras ³⁾	6 890	6 890	6 890	5 880	4 585
Utfall Avgiftsintäkter som inte disponeras	5 801	6 966	6 303	6 000	6 470
Antal årsarbetskrafter ¹⁾	249	266	254	248	226
Medeltal anställda ²⁾	277	290	274	252	250
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 181	1 130	1 054	961	1 036
Årets kapitalförändring	-4 489	-1 112	-117	1 041	-676
Balanserad kapitalförändring	15 115	16 227	16 343	15 303	15 979

¹⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid på 1710 timmar.

²⁾ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

³⁾ Har omarbetats sedan föregående år, jämförelsetal är omräknade, och är nu uppställd i enlighet med Länsstyrelsens EA-samordnings rekommendationer.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Av beviljad låneram 2023, har 0 tkr ianspråktagits för anläggningstillgångar som inte var lånefinansierade per den 31 december 2022.

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagskredit	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Beviljad Anslagskredit utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 000 Länsstyrelserna m.m.	3 463	3 403	3 508	3 247	3 249
Utnyttjad Anslagskredit utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 000 Länsstyrelserna m.m.	0	0	0	0	0
Beviljad Anslagskredit utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 000 Regionala utvecklingsåtgärder	53	130	216	256	599
Utnyttjad Anslagskredit utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 000 Regionala utvecklingsåtgärder	0	0	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagssparande	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Summa anslagssparande utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 000 Länsstyrelserna m.m.	2 799	3 770	3 136	4 090	3 318
Summa anslagssparande utgiftsområde 06 Försvar och samhällets krisberedskap 06 02 004 004	0	0	0	0	35 017
Summa anslagssparande utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 000 Regionala utvecklingsåtgärder	13	1 214	1 277	670	597

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Sammanställning väsentliga uppgifter tilldelade bemyndigande/åtaganden inom bemyndigande	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Tilldelat	0	1 200	2 500	9 000	11 000
Åtaganden	0	1 061	2 888	5 685	10 087

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet redovisas i enlighet med 3 kap. 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Tabellerna i avsnittet visar intäkter, kostnader och utfall för Länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelningen för åiterrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet

Belopp angivna i tkr.

Avgifter – Offentligrättsliga avgifter

Verksamhet	År 2021: Ack. utfall	År 2022: Utfall intäkter	År 2022: Utfall kostnader	År 2022: Netto utfall	År 2023: Budget intäkter	År 2023: Utfall intäkter	År 2023: Budget kostnader	År 2023: Utfall kostnader	År 2023: Netto budget	År 2023: Netto utfall	År 2023: Ack. utfall
Registreringsavgift för jaktområden	116	76	0	76*	100	94	100	0	0	94	286
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-173	158	395	-237*	200	186	300	173**	-100	13	-397
Delgivning	-108	8	60	-52*	20	10	100	0	-80	10	-150
Övrig offentligrättslig verksamhet	4 983	1 712	2 220	-508*	1 700	1 712	2 798	3 268	-1 098	-1 556	2 919
Summa offentligrättsliga avgifter	4 818	1 954	2 675	-721*	2 020	2 002	3 298	3 441	-1 278	-1 439	2 658

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Avgifter – Uppdragsverksamhet

Verksamhet	År 2021: Ack. utfall	År 2022: Utfall intäkter	År 2022: Utfall kost- nader	År 2022: Netto utfall	År 2023: Budget intäkter	År 2023: Utfall intäkter	År 2023 Budget kost- nader	År 2023: Utfall kost- nader	År 2023: Netto budget	År 2023: Netto utfall	År 2023: Ack. utfall
Resurs- samordning	984	7 389	6 358	1 032	7 500	8 023	7 000	7 302	500	721	2 737
Övrig uppdrags- verksamhet	491	0	0	0*	0	0	0	0	0	0	491
Fjällförvaltning	1 617	1 946	1 642	304*	2 300	2 395	2 300	2 557	0	-162	1 759
Summa avgift uppdrags- verksamhet	3 092	9 335	8 000	1 336*	9 800	10 418	9 300	9 859	500	559	4 987

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar till tabeller avgiftsbelagd verksamhet

Tabellerna visar intäkter, kostnader och utfall av länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet i jämförelse mot budget. Uppställningen utgår från indelningen av avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras enligt punkt 6.1 i länsstyrelsernas regleringsbrev.

Akkumulerade kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är högre än intäkterna. Detta är orsakat av:

1. Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person
2. När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera.
3. Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

* Innehållet i tabellen överensstämmer inte med tabellen i 2022 års årsredovisning eftersom den innehöll celler där värden summerats felaktigt, detta har nu rättats.

** Beloppet avseende utfallet för 2023 års kostnader avseende Djur- och lantbruk är cirka 200 tkr för lågt, vilket beror på felaktig tidredovisning av gjorda insatser.

Året i siffror

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
3 kap. 2 § förordning om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
2 kap. 4 § förordning om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
2.1 Årsredovisning i enhetlig struktur, redovisning av statistik m.m.	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Tabell A – Verksamhetskostnader 2021–2023

Verksamhetsområde - Belopp angivna i tkr.	År 2023	År 2022	År 2021
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	6 950	8 831	10 573
201 Allmänna val	128	1 545	268
25 Trafikföreskrifter	763	759	797
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	11 076	9 842	8 303
30 Regional tillväxt	8 460	8 604	7 634
34 Infrastrukturplanering	727	717	538
40 Hållbar samhällsplanering och boende	5 485	5 160	4 835
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1 528	1 148	1 492
42 Energi och klimat	2 574	2 801	2 750
43 Kulturmiljö	4 948	5 181	4 672
45 Samhällsskydd och beredskap	12 068	11 363	10 365
46 Civilområde	0	0	0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12 620	15 275	13 711
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	65 484	69 273	57 030
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4 436	3 829	3 441
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	11 820	12 619	9 516
54 Mineralfyndigheter	153	22	14
55 Miljöfarlig verksamhet	4 830	5 573	4 647
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	300	227	105
57 Förorenade områden, efterbehandling	3 074	2 429	1 482
58 Restaurering	10 064	14 987	10 134
60 Lantbruk och landsbygd	34 455	37 136	35 040
61 Rennäring och fjällförvaltning ²⁾	5 615	5 649	5 864
62 Fiske	2 535	2 128	2 539
70 Folkhälsa	3 900	3 384	2 342
80 Jämställdhet	4 089	3 632	2 982
81 Nationella minoriteter	0	154	266
82 Mänskliga rättigheter	822	1 182	838
85 Integration	1 686	802	1 472
10 Myndighetsövergripande verksamhet	22 004	19 805	17 453
11 Administration och intern service	51 396	45 192	44 372
99 Resurssamverkan ³⁾	5 749	5 584	6 197
20-85 Summa produktion	220 590	234 251	203 650
10-85 Summa verksamhetskostnad exkl. resurssamverkan	293 990	299 248	265 475
10-99 Total verksamhetskostnad⁴⁾	299 739	304 833	271 672

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämställs med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20–21) fr o m 2018.

²⁾ Gäller enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län

³⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna Länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

⁴⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska stämma överens med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar till Tabell A

Eventuella kommentarer kring förändringar av verksamhetskostnaderna över åren finns i redovisningen av respektive verksamhetsområde under tabellen nyckeltal.

Tabell B1, B2 – Verksamhetskostnader och myndighetsgemensam verksamhet

Verksamhetsområde Belopp angivna i tkr.	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH- kostnad (tkr)	OH- kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	6 950	2,36%	3 162	4,37%	10 113	3,45%
201 Allmänna val	128	0,04%	50	0,07%	178	0,06%
25 Trafikföreskrifter	763	0,26%	328	0,45%	1 091	0,37%
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	11 076	3,77%	4 225	5,84%	15 301	5,22%
30 Regional tillväxt	8 460	2,88%	3 173	4,38%	11 633	3,97%
34 Infrastrukturplanering	727	0,25%	307	0,42%	1 034	0,35%
40 Hållbar samhällsplanering och boende	5 485	1,87%	2 324	3,21%	7 809	2,67%
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1 528	0,52%	652	0,90%	2 179	0,74%
42 Energi och klimat	2 574	0,88%	942	1,30%	3 516	1,20%
43 Kulturmiljö	4 948	1,68%	1 434	1,98%	6 382	2,18%
45 Samhällsskydd och beredskap	12 068	4,10%	4 418	6,10%	16 486	5,63%
46 Civilområde	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12 620	4,29%	4 773	6,60%	17 392	5,94%
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	65 484	22,27%	16 498	22,80%	81 982	27,98%
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4 436	1,51%	1 742	2,41%	6 177	2,11%
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	11 820	4,02%	4 459	6,16%	16 279	5,56%
54 Mineralfyndigheter	153	0,05%	66	0,09%	218	0,07%
55 Miljöfarlig verksamhet	4 830	1,64%	2 076	2,87%	6 906	2,36%
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	300	0,10%	129	0,18%	429	0,15%
57 Föreningade områden, efterbehandling	3 074	1,05%	1 099	1,52%	4 173	1,42%
58 Restaurering	10 064	3,42%	2 338	3,23%	12 402	4,23%
60 Lantbruk och landsbygd	34 455	11,72%	11 944	16,51%	46 399	15,84%
61 Rennäring och fjällförvaltning ²⁾	5 615	1,91%	1 939	2,68%	7 554	2,58%
62 Fiske	2 535	0,86%	961	1,33%	3 496	1,19%
70 Folkhälsa	3 900	1,33%	1 229	1,70%	5 130	1,75%
80 Jämställdhet	4 089	1,39%	1 091	1,51%	5 180	1,77%
81 Nationella minoriteter	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
82 Mänskliga rättigheter	822	0,28%	302	0,42%	1 124	0,38%
85 Integration	1 686	0,57%	706	0,98%	2 392	0,82%
10 Myndighetsövergripande verksamhet	22 004	7,48%				
11 Administration och intern service	51 396	17,48%				
99 Resurssamverkan ³⁾	5 749		1 035		6 783	
20-85 Summa produktion	220 590	75,03%	72 366	100,00%	292 955	100,00%
20-85 varav personalkostnad kontoklass 4	167 761					
10-85 Summa verksamhetskostnad exkl. resurssamverkan	293 990	100,00%			292 955	100,00%
10-99 Total verksamhetskostnad⁴⁾	299 739				299 739	

Tabell B1 – Verksamhetskostnader 2023

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20–21).

²⁾ Gäller enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

³⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna Länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

⁴⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Tabell B2 – Myndighetsgemensam verksamhet 2023

Myndighetsgemensam verksamhet	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH(%)
113-115 Samkostnad nivå 1 - Utrustning och gem service, lokaler och IT-verksamhet ¹⁾	35 173	20,97%
110-112, 116-119 Samkostnad nivå 2 - Ekonomi- och personaladministration ¹⁾	16 223	9,67%
100-109 Samkostnad nivå 3 - Myndighetsövergripande verksamhet/ledningsfunktion ¹⁾	22 004	13,12%

¹⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar till Tabell B1, B2

-

Tabell C – Årsarbetskrafter (ÅA) 2021–2023

Verksamhetsområde	2023 ÅA totalt	2023 ÅA kvinnor	2023 ÅA män	2022 ÅA totalt	2021 ÅA totalt
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	8,6	4,8	3,8	9,5	12,3
201 Allmänna val	0,2	0,1	0,0	2,2	0,3
25 Trafikföreskrifter	1,1	0,3	0,9	1,3	1,4
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	11,2	10,2	1,1	9,8	8,7
30 Regional tillväxt	9,1	7,2	1,9	8,9	8,5
34 Infrastrukturplanering	0,9	0,1	0,7	0,7	0,7
40 Hållbar samhällsplanering och boende	6,2	5,0	1,2	6,1	6,3
41 Stöd till boende och energitåtgärder	2,0	1,1	0,9	1,7	2,1
42 Energi och klimat	2,6	1,2	1,4	1,9	2,1
43 Kulturmiljö	4,3	2,7	1,5	6,0	5,8
45 Samhällsskydd och beredskap	11,1	5,8	5,3	11,2	10,6
46 Civilområde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12,3	7,0	5,2	15,1	14,1
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	51,5	17,7	33,8	56,7	53,5
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	5,0	4,7	0,3	5,0	5,0
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	13,1	6,8	6,3	13,8	11,3
54 Mineralfyndigheter	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
55 Miljöfarlig verksamhet	6,1	5,3	0,8	6,8	5,8
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,3	0,3	0,0	0,3	0,1
57 Förorenade områden, efterbehandling	3,1	3,0	0,0	2,9	2,0
58 Restaurering	7,7	1,5	6,2	11,1	8,9
60 Lantbruk och landsbygd	37,9	26,1	11,8	41,6	44,1
61 Rennäring och fjällförvaltning ²⁾	5,6	3,3	2,4	5,4	5,1
62 Fiske	2,9	0,4	2,5	2,5	2,2
70 Folkhälsa	3,4	3,4	0,0	3,4	2,5
80 Jämställdhet	3,1	3,1	0,0	3,0	2,8
81 Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4
82 Mänskliga rättigheter	0,9	0,9	0,0	1,3	1,1
85 Integration	1,9	1,9	0,0	1,6	1,6
10 Myndighetsövergripande verksamhet	16,3	10,7	5,6	14,9	13,1
11 Administration och intern service	18,5	13,1	5,4	19,1	19,6
99 Resurssamverkan	2,4	0,7	1,6	2,2	2,5
20-85 Summa årsarbetskrafter produktion	212,2	124,0	88,2	230,1	219,1
10-85 Summa årsarbetskrafter exkl. resurssamverkan	247,0	147,8	99,2	264,1	251,8
10-99 Summa årsarbetskrafter totalt	249,4	148,6	100,9	266,3	254,4

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21).

²⁾ Gäller enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar till Tabell C

Eventuella kommentarer kring årsarbetskrafter finns under redovisningen av respektive verksamhetsområde under tabellen nyckeltal.

Tabell D – Representation

Nyckeltal	År 2023 totalt (tkr)	År 2023 per ÅA (kr)	År 2022 totalt (tkr)	År 2022 per ÅA (kr)	År 2021 totalt (tkr)	År 2021 per ÅA (kr)
Intern representation	100	403	282	1 061	92	362
Extern representation	220	881	319	1 197	182	717

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar till Tabell D

Ökningen av kostnaden för representation mellan 2021 och 2022 beror på ökad aktivitet efter pandemiåren. 2023 års kostnad är påverkad av att kostnader för "Kungen 50 år på tronen" delats med region och kommun.

Tabell E – Lokaler

Nyckeltal ¹⁾	Lokal	År 2023	År 2022	År 2021
Lokalkostnader (tkr), VÄS 103 ²⁾	Residens	1 345	1 236	1 255
Lokalyta (m ²)	Residens	858	858	858
Lokalkostnad per m2 (kr)	Residens	1 567	1 440	1 463
Lokalkostnader (tkr), VÄS 113 ³⁾	Lokaler, övriga ³⁾	10 032	9 073	8 992
Lokalyta (m ²)	Lokaler, övriga	6 298	6 298	6 298
Lokalkostnad per m2 (kr)	Lokaler, övriga	1 593	1 441	1 428
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	Lokaler, övriga	40	34	35
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	Lokaler, övriga	25	24	25
Kontorslokalyta (m ²) ⁴⁾	Kontorslokaler	5 358	5 358	5 358
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	Kontorslokaler	21	20	21
Lokalkostnader (tkr)	Lokaler totalt	11 376	10 309	10 247

1) Urvalen för lokalkostnaderna som redovisas i denna tabell är inte desamma som de urval som görs för de lokalkostnader som redovisas i resultaträkningen. Dessa tabeller har inte samma definition.

2) Residensets lokalkostnader redovisas under VÄS 103 Servicestöd till ledningen.

3) Med lokaler, övriga avses samtliga utrymmen förutom residenset som kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÄS 113 Lokaler.

4) Med kontorslokaler avses ytor ovan mark som kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar till Tabell E

I tabellen ingår Residens och Länsstyrelsens lokaler på Residensgränd 7 samt delar av Eldrimners lokaler. Utöver dom hyrs lokaler om 1 553 kvadratmeter. Detta rör lokaler för exempelvis delar av Eldrimner i Ås, Vattenlaboratorium i Östersund, kontor i Ragunda samt förråd och garage ute i länet. De ökade lokalkostnaderna beror på nivån av indexuppräknings av hyran 2023.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2023

Verksamhetsområde (samtliga ärenden oavsett databas)	Ingående balans	Antal inkomna ärenden	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	45	144	447	584	52	1
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	440	1 289	180	1 505	404	3
201 Allmänna val	1	72	1	73	1	0
25 Trafikföreskrifter	69	140	20	200	29	0
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	114	743	458	1 185	130	1
30 Regional tillväxt	51	38	23	64	48	4
34 Infrastrukturplanering	7	27	3	35	2	0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	71	866	8	894	51	0
41 Stöd till boende och energitåtgärder	6	204	0	82	128	0
42 Energi och klimat	8	45	6	49	10	3
43 Kulturmiljö	127	416	38	480	101	2
45 Samhällsskydd och beredskap	79	152	43	194	80	2
46 Civilområde	0	0	0	0	0	0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	112	284	27	314	109	10
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	273	256	282	514	297	68
52 Prövning och tillsyn för skydd av	139	795	63	827	170	2
53 Vattenverksamhet och	88	265	83	321	115	9
54 Mineralfyndigheter	0	33	0	32	1	0
55 Miljöfarlig verksamhet	108	391	64	495	68	5
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	1	107	1	104	5	0
57 Förorenade områden, efterbehandling	19	27	16	39	23	3
58 Restaurering	28	11	39	52	26	5
60 Lantbruk och landsbygd ¹⁾	1 038	5 186	48	5 049	1 223	230
61 Rennäring och fjällförvaltning ²⁾	99	322	110	453	78	6
62 Fiske	26	244	11	268	13	0
70 Folkhälsa	65	17	52	77	57	1
80 Jämställdhet	8	8	5	17	4	0
81 Nationella minoriteter	1	1	0	1	1	0
82 Mänskliga rättigheter	3	7	1	10	1	0
85 Integration	27	24	2	16	37	0
10-85 Totalt antal ärenden	3 053	12 114	2 031	13 934	3 264	355

¹⁾ Under 2023 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete hanterat stöd i den nya strategiska planen för ny jordbrukspolitik där jordbrukarstöd och projekt- och investeringsstöd hanteras i Jordbruksverkets it-system. I den ingående balansen ingår dock jordbrukarstöd och landsbygdsstöd från ÅR 2022 och tidigare. Helt rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) är inte möjliga att hämta ut i sin helhet. Statistik för ansökan om åtaganden och några få mindre stödformer ingår inte. För landsbygdsstöden (602) och projekt- och investeringsstöden (603) redovisas komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens ärendehandläggningssystem Platina summerat med ärenden från Jordbruksverkets it-system, BLIS.

²⁾ Enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.
Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till Tabell F

Ingående balans för 2023 är justerad jämfört med utgående balans för 2022 med totalt -116 ärenden. Detta beror på att händelser hörande till år 2022 har justerats under år 2023, det vill säga efter det att underlaget till årsredovisningen 2022 togs fram. Detta trots att medarbetarna årligen informeras om att registrera alla ärendehändelser i direkt anslutning till händelsen och att det inte får göras året efter.

För ärenden äldre än två år handlar 213 ärenden om ärendegruppen 606 Jordbruksfastigheter. Handläggningen av ärendegruppen beskrivs närmare under redovisningen av verksamhetsområdet Areella näringar.

Den andra stora gruppen ärenden är om 50 ärenden handlar om områdesskydd i verksamhetsområde 51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden. Handläggningen av ärendegruppen beskrivs närmare under redovisningen av verksamhetsområdet Naturvård och miljöskydd.

60 Lantbruk och landsbygd

Länsstyrelsen Jämtlands län tog 2023 emot 1 168 SAM-ansökningar, en svagt nedåtgående trend. En SAM-ansökan består vanligtvis av ansökan om olika stödformer och betalas ut i flera omgångar. Det medför att en enskild SAM-ansökan genererar flera beslut.

I och med införandet av strategisk plan 2023 – 2027 förändras utbetalningsplanen för jordbrukarstöden. Slututbetalning av kompensationsstödet och miljöersättningarna till betesmarker och slåtterängar, skyddszoner och anlagda skyddszoner samt vallstöd sker i januari året efter ansökan. För de ettåriga miljö och klimatstöden ekologisk produktion, kolinlagring och minskat kväveläckage samt precisionsjordbruk planering sker utbetalningarna i april 2024. Dessa tre stöd kommer enligt utbetalningsplanen betalas ut i december kommande stödår. Det gör att utgående balans är högre än tidigare år och kommer så att vara under programperioden.

En del av de kvarvarande ärendena från programperioden 2015 – 2022 går inte att avsluta i handläggningssystemet. Om möjlighet till hantering i systemet kommer, blir de hanterade löpande.

Tabell G – Överklagade beslut 2023

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut ¹⁾	Antal beslut ²⁾	Andel överklagade beslut ³⁾ (%)
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	0	583	0,0
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	13	1 504	0,9
201 Allmänna val	0	73	0,0
25 Trafikföreskrifter	17	200	8,5
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	11	1 183	0,9
30 Regional tillväxt	0	64	0,0
34 Infrastrukturplanering	0	35	0,0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	50	894	5,6
41 Stöd till boende och energiåtgärder	0	82	0,0
42 Energi och klimat	0	49	0,0
43 Kulturmiljö	2	480	0,4
45 Samhällsskydd och beredskap	0	194	0,0
46 Civilområde	0	0	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	10	313	3,2
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	1	507	0,2
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	12	827	1,5
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	2	321	0,6
54 Mineralfyndigheter	0	32	0,0
55 Miljöfarlig verksamhet	0	495	0,0
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	0	104	0,0
57 Förorenade områden, efterbehandling	0	39	0,0
58 Restaurering	0	52	0,0
60 Lantbruk och landsbygd	11	5 049	0,2
61 Rennäring och fjällförvaltning ⁴⁾	6	452	1,3
62 Fiske	0	268	0,0
70 Folkhälsa	0	77	0,0
80 Jämställdhet	0	17	0,0
81 Nationella minoriteter	0	1	0,0
82 Mänskliga rättigheter	0	10	0,0
85 Integration	0	16	0,0
10-85 Totalt antal ärenden	135	13 934	1,0

¹⁾ Avser beslut som överklagats till högre instans 2023, oavsett vilket år som beslutet är fattat.

²⁾ Avser beslut som fattats av Länsstyrelsen under 2023.

³⁾ Avser antalet överklagade beslut under 2023 dividerat med antalet beslut under 2023.

⁴⁾ Enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till Tabell G

Andelen överklagade beslut ligger på cirka en procent liksom de närmast föregående åren. Notera att alla beslut inte är överklagningsbara.

Tabell H – Överklagade beslut som ändrats i högre instans 2023

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut med dom i högre instans ¹⁾	varav antal ändrade beslut i högre instans ²⁾	Andel ändrade beslut (%) ³⁾
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	0	0	0,0
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	11	0	0,0
201 Allmänna val	0	0	0,0
25 Trafikföreskrifter	4	0	0,0
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	14	3	21,4
30 Regional tillväxt	0	0	0,0
34 Infrastrukturplanering	0	0	0,0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	46	3	6,5
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1	0	0,0
42 Energi och klimat	0	0	
43 Kulturmiljö	0	0	0,0
45 Samhällsskydd och beredskap	1	0	0,0
46 Civilområde	0	0	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	10	1	10,0
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	2	1	50,0
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	14	4	28,6
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	1	0	0,0
54 Mineralfyndigheter	0	0	0,0
55 Miljöfarlig verksamhet	0	0	0,0
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	0	0	0,0
57 Förorenade områden, efterbehandling	1	0	0,0
58 Restaurering	0	0	0,0
60 Lantbruk och landsbygd	4	0	0,0
61 Rennäring och fjällförvaltning ⁴⁾	4	1	25,0
62 Fiske	0	0	0,0
70 Folkhälsa	0	0	0,0
80 Jämställdhet	0	0	0,0
81 Nationella minoriteter	0	0	0,0
82 Mänskliga rättigheter	0	0	0,0
85 Integration	0	0	0,0
10-85 Totalt antal ärenden	113	13	11,5

¹⁾ Avser antalet beslut som överklagats i högre instans vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2023.

²⁾ Avser beslut som ändrats under 2023 på grund av domar/beslut i högre instans.

³⁾ Antal ändrade beslut i högre instans under 2023 dividerat med antal beslut som överklagats till högre instans med dom/beslut under 2023.

⁴⁾ Enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.
Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till Tabell H

Andelen ändrade beslut 2023 har fortsatt att minska jämfört med 2021 då 16,5 procent ändrades och med 2022 då 13,6 procent ändrades.

Tabell I – Handläggningstider

VÅS och ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2021–2023	Utfall (%) 2023	Utfall (%) 2022	Utfall (%) 2021	Medelantal dagar 2023	Medelantal dagar 2022	Medelantal dagar 2021
202 Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾							
204 Begravningsfrågor ¹⁾							
212 Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾							
282 Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4 § djurskyddslagen ²⁾	90	100	94	100	16	22	8
282 Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	56	100	100	100	4	6	5
282 Anmälningsärenden djurskydd	90	97	96	97	25	25	21
40321 Överklagande av lov, förhandsbesked	150	63	24	35	160	197	200
40322 Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder	120	50	27	_8a)	159	201	_8a)
4034 Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	180	46	43	63	195	214	242
505 Överklagade kommunala beslut miljöbalken m.fl. föfattn.	180	30	53	20	229	163	294
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken	42	73	54	45	34	51	61
526 Granskning av kommunal strandskyddsdispens ³⁾	21	87	98	91	15	8	11
551 Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. miljöbalken - Ansökan om tillstånd (konc) ^{2, 4)}							
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	_8b)	_8c)	_8d)	_8b)	_8c)	_8d)
562 Prövning av avfall och producentansvar	40	89	100	97	17	16	14
566 Tillsyn av avfall och producentansvar	30	100	100	98	11	13	12
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – företagsstöd ^{5,6)}	180	47	29	30	254	373	270
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd ^{5, 6)}	180	76	59	56	107	175	238
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar ^{5, 6)}	180	_9a)	_9b)	_9c)	_9d)	_9e)	_9f)
622 Ansökan om stöd från Fiskerifonden - företagsstöd ^{5, 6)}	180						
622 Ansökan om stöd från Fiskerifonden - projektstöd ^{5, 6)}	180						
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder- företagsstöd ^{6, 7)}	120	94	95	100	52	50	42
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd ^{6, 7)}	120	93	94	90	56	63	59
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar ^{6, 7,.)}	120	_9	_9g)	_9h)	_9	_9i)	_9j)
622 Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden – företagsstöd ^{6, 7, 10)}	120						
622 Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden – projektstöd ^{6, 7, 10)}	120						
623 Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	74	74	85	25	30	23
623 Ansökan om förordnande som fisketillsynsperson	40	61	41	23	89	44	54

¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

²⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

³⁾ Enligt 19 kap 3 b § miljöbalken.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁶⁾ Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

⁷⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom fyra månader.

^{8a)} Utfallet 57 procent och medelvärdet 127 dagar grundas på sju ärenden.

^{8b)} Utfallet 0 procent och medelvärdet 223 dagar grundas på två ärenden.

^{8c)} Utfallet 0 procent och medelvärdet 284 dagar grundas på ett ärende.

^{8d)} Utfallet 67 procent och medelvärdet 28 dagar grundas på tre ärenden.

För noten 9 gäller att det är 0 eller färre än 10 ansökningar varför resultat inte redovisas i tabell:

⁹⁾ Inga inkomna ansökningar 2023.

^{9a)} Aktuella ärenden ger utfallet 80 procent.

^{9b)} Aktuella ärenden ger utfallet 50 procent.

^{9c)} Aktuella ärenden ger utfallet 86 procent.

^{9d)} Aktuella ärenden ger utfallet 94 dagar.

^{9e)} Aktuella ärenden ger utfallet 175 dagar.

^{9f)} Aktuella ärenden ger utfallet 103 dagar.

^{9g)} Aktuella ärenden ger utfallet 0 procent.

^{9h)} Aktuella ärenden ger utfallet 100 procent.

⁹ⁱ⁾ Aktuella ärenden ger utfallet 326 dagar.

^{9j)} Aktuella ärenden ger utfallet 66 dagar.

¹⁰⁾ Hanteras inte av Länsstyrelsen 2021, 2022 och 2023.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till Tabell I

403 Överklaganden - Under 2023 har Länsstyrelsen infört ett nytt arbetssätt med syfte att korta handläggningstiderna och uppfylla inriktningsmålen. Förändringarna har ännu inte fått sådant genomslag att inriktningsmålen uppfylls, men de har lett till en tydlig förbättring i utfallet för ärendegruppen som helhet med generellt minskade handläggningstider. Åtgärderna som gjordes under 2023 förväntas få ett fortsatt positivt genomslag för handläggningstiderna under 2024.

505 Överklagade kommunala beslut miljöbalken m.fl. författn. - Under 2023 har Länsstyrelsen infört ett nytt arbetssätt med syfte att korta handläggningstiderna och uppfylla inriktningsmålet. Det har dock inte funnits resurser att därutöver göra en särskild insats för att minska handläggningstiderna för det aktuella ärendeslaget under året eftersom som stora insatser samtidigt har gjorts för att förbättra handläggningstiderna för andra ärendeslag. Tillsammans med ett något högre ärendeinflöde jämfört med 2022 har det lett till ökade handläggningstider. De förändringar i arbetssättet som infördes under 2023 bedöms dock leda till kortare handläggningstider på längre sikt.

602 Ansökan om stöd (AOS) - Under 2023 har handläggningstiderna minskat. Äldre ärenden har beslutats för att avsluta landsbygdsprogrammet. Rimlighetsbedömningen tar fortsatt lång tid. Det har varit svårt att få in dubbla offerter eller jämförande prisuppgifter. Det gör att framför allt företagsstöd fortsatt inte klarar att hanteras inom målvärdena för handläggningstiden. Bara varannan ansökan kan handläggas inom målen. Detta syns även i antal dagar i medeltid som visar på minskat antal dagar. Länsstyrelsen noterar även att den generella ekonomiska osäkerheten gör banker försiktiga. Tidigare meddelade lånelöften förnyas bara delvis eller inte alls, ofta i ett sent skede av handläggningen.

Läget med projektstöden har varit betydligt bättre. Tre fjärdedelar av ansökningar om projektstöd beslutas inom de uppsatta målen. Även medelantal dagar har minskat kraftigt under de redovisade åren.

I tabellen redovisas inte handläggningstiden för första årets projekt- och investeringsstöd i strategisk plan⁸⁰ (603). Här har det varit stora uppstartsproblem och att bedöma rimligheten i ansökningarna har tagit tid och det har varit svårt att skilja ansökningar åt. Jordbruksverket har succesivt gjort ändrade bedömningar och en del ansökningar har fått handläggas flera gånger.

602 Ansökan om utbetalning (AOU) - Länsstyrelsen har under flera år fokuserat på handläggning av utbetalningar för att underlätta för utsatta grupper av sökande att klara likviditeten. Prioritering har varit företagsstöd. Handläggningstiderna har generellt god måluppfyllnad. Det har dock varit tidsödande att genomföra de kompletterande rimlighetsbedömningar av utgifter som krävs enligt handlägningsrutinerna. Detta har förlängt handläggningstiderna under 2023. Dessutom har ärenden som tagits ut för "kontroll på

⁸⁰ Strategisk plan, benämning på nya programperioden.

plats” ofta fått vänta länge på besöket och därmed har handläggningstiderna även för dessa ärenden väsentligt förlängts.

I gruppen miljöinvesteringar har inga ansökningar om utbetalningar inkommit

I tabellen redovisas inte handläggningstiden för projekt- och investeringsstöd i strategisk plan (603). Utbetalningarna har bara kommit i gång i blygsam omfattning.

623 Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk - Även om utfallet i procent är samma som förra året så har medelantalet dagar förbättrats från 30 till 25 dagar. Vi har aktivt arbetat med dataläggning för att förenkla handläggningen samt tagit fram en handläggningsmall, vilket gett positivt resultat och medfört att fler kan handlägga ärendena.

623 Ansökan om förordnande som fisketillsynsperson - År 2020 ändrades rutinen för ansökan om förordnande som fisketillsynspersoner för att i god tid få in aktuella ansökningar så att beslut kan fattas innan de gamla förordnandena går ut. Detta har påverkat de tre senaste årens utfall för ärendegruppen.

Finansiell redovisning

Avsnittet innehåller redovisningar och återsrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Resultaträkning (Tkr)

		2023-01-01-- 2023-12-31	2022-01-01-- 2022-12-31
Verksamhetens intäkter	Not		
Intäkter av anslag	1	116 095	114 962
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	21 782	18 799
Intäkter av bidrag	3	152 802	168 930
Finansiella intäkter	4	4 571	1 031
= <i>Summa intäkter</i>		295 249	303 721
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	- 204 122	- 203 815
Kostnader för lokaler		- 14 233	- 13 194
Övriga driftskostnader	6	- 76 173	- 83 958
Finansiella kostnader	7	- 311	- 131
Avskrivningar och nedskrivningar		- 4 901	- 3 734
= <i>Summa kostnader</i>		- 299 739	- 304 833
Verksamhetsutfall		- 4 489	- 1 112
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras	8	5 801	6 966
Skatteintäkter m.m.		0	0
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet	9	- 5 801	- 6 966
= <i>Saldo</i>		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	10	990	805
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	11	38 215	47 292
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	12	85 537	89 967
Finansiella intäkter		1 923	462
Finansiella kostnader	13	0	0
Avsättningar till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	14	1 921	- 3 469
Lämnade bidrag	15	- 128 587	- 135 057
= <i>Saldo</i>		0	0
Årets kapitalförändring	16	- 4 489	- 1 112

Balansräkning

Tillgångar (Tkr)		2023-12-31	2022-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	Not		
Balanserade utgifter för utveckling		0	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		0	0
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>	17	0	0
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och annan fast egendom		6 203	4 222
Förbättringsutgifter på annans fastighet		1 370	2 785
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		7 189	5 911
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>	18	14 762	12 918
Utlåning			
Utlåning		39	39
<i>Summa utlåning</i>	19	39	39
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 672	1 409
Fordringar hos andra myndigheter		6 403	7 119
Övriga kortfristiga fordringar	20	203	336
<i>Summa fordringar</i>		8 277	8 864
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		3 183	3 539
Upplupna bidragsintäkter		20 832	27 120
Övriga upplupna intäkter		635	817
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	21	24 650	31 476
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket		1 197	269
<i>Summa avräkning med statsverket</i>	22	1 197	269
Kassa och Bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	23, 30	82 821	99 291
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	24	121	1 451
Bank	25	126 996	105 548
<i>Summa Kassa och Bank</i>		209 938	206 290
Summa Tillgångar		258 864	259 857

Kapital och skulder (Tkr)		2023-12-31	2022-12-31
Myndighetskapital	Not		
Statskapital		7 639	4 337
Balanserad kapitalförändring		15 115	16 227
Kapitalförändring enligt resultaträkning		-4 489	-1 112
<i>Summa myndighetskapital</i>	26	18 265	19 452
Fonder			
Fonder		78 840	80 761
<i>Summa fonder</i>		78 840	80 761
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	27	1 275	990
Övriga avsättningar	28	3 138	2 794
<i>Summa avsättningar</i>		4 413	3 785
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	29	8 349	8 379
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		8 042	9 675
Leverantörsskulder		9 892	11 144
Övriga kortfristiga skulder	31	4 455	3 759
Depositioner	32	121	1 452
<i>Summa skulder</i>		30 859	34 409
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		22 699	21 698
Oförbrukade bidrag		103 273	99 596
Övriga förutbetalda intäkter		515	156
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	33	126 486	121 450
<i>Summa kapital och skulder</i>		258 864	259 857

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (Tkr)

Anslag	Ingående överförings- belopp	Årets tilldelning enl regl. Brev	Omdisp. anslagsbelopp	Utnyttjande av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings- belopp
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader Länsstyrelsen i Jämtlands län	3 770	115 379	0	0	-319	118 829	116 030	2 799
19 1:1 19 Regionala utvecklingsåtgärder Länsstyrelsen i Jämtlands län	1 214	1 068	0	0	-1 214	1 068	1 055	13
Summa:	4 984	116 447	0	0	-1 533	119 897	117 085	2 812

Redovisning mot inkomsttitel (Tkr)

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Utfall
		2023-01-01-- 2023-12-31
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 500	1 559
2537 Miljöskyddsavgifter	4 500	3 958
2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	90	115
2714 Sanktionsavgifter m.m.	800	169
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	0	0
Summa	6 890	5 801

Redovisning av beställningsbemyndigande (Tkr)

Anslag	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandens fördelning per år			
				2024	2025	2026	2027
19 1:1 19 Regionala utvecklings- åtgärder Länsstyrelsen i Jämtlands län	0	1 061	0	0	0	0	0
Summa	0	1 061	0	0	0	0	0

Tilläggsupplysningar och noter

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat inte anges. De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket i Excel. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2024.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Med årsarbetskrafter avses antalet anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 procent. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler

I regleringsbrevet 2023 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

- ”Bestämmelsen i 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska omfatta antalet och styckkostnaden för handläggningen av ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden, ska inte tillämpas på länsstyrelserna.”
- ”Med undantag från vad som gäller enligt 3 kap. 1 § tredje stycket och 3 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur efter närmare anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län.”

Redovisnings- och värderingsprinciper

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 50 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader som hyror med mera för att kostnaden ska belasta rätt period. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och värderegleras i samband med bokslut.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter. Förskottsins betalningar från ERUF 2014-2020 och ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge, redovisas i enlighet med ESV:s rekommendationer, som oförbrukade bidrag.

I samband med bokslutet 2023 har avsteg gjorts från normala rutiner och periodisering har gjorts avseende medel som tillhör ett förvaltningsobjekt som flyttas till en annan länsstyrelse. Detta för att få en så korrekt bokföring som möjligt i samband med årsskiftet.

Infrastrukturella tillgångar

Länsstyrelserna arbetar med skötsel och förvaltning av områden med skyddad natur. I arbetet anlägger och underhåller länsstyrelserna olika slags byggnationer såsom vindskydd, toaletthytter och broar för vandrare m.m. Om dessa byggnationer uppfyller kriterierna för att klassificeras som en infrastrukturell tillgång ska de redovisas hos länsstyrelserna som en tillgång i anläggninggruppen markanläggningar

Dessa utgifter för investeringar i anläggningar på annans mark klassas som en infrastrukturell tillgång (naturmiljötillgång) och ska inte lånefinansieras utan finansieras direkt med anslagsmedel. Effekten blir att hela utgiftens belopp tas direkt på anslaget och att efterföljande års avskrivningar på anläggningarna inte påverkar anslaget. Avskrivningarna görs mot statskapital.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en ekonomisk livslängd om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr redovisas som anläggningstillgångar.

Markanläggningar som klassas som infrastrukturella tillgångar (naturmiljötillgång) på minst 250 tkr redovisas som anläggningstillgångar.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis.

Tillgångstyp	Avskrivningsplan
Immateriella anläggningstillgångar	5 år
Markanläggningar	5 år
Förbättringsutgift på annans fastighet	Högst 5 år
Maskiner	5 år
It-teknisk utrustning	3 år
Bilar och transportmedel	5 år
Konst	Ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder. Enligt regleringsbrev 2023 avseende utgiftsområde 23 anslag 1:20 anslagspost 2 villkor 6 ska vinst vid försäljning återinvesteras i Jordfonden.

Räntestöd

Räntestöden har upptagits till de belopp som väntas bli betalda

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Verksamhetens intäkter och kostnader

På grund av det förändrade ränteläget under 2023 så har de finansiella intäkterna och kostnaderna ökat jämfört med tidigare år.

Övrigt

Riksrevisionen uppmärksammade 2022 en byggnad, placerad i Vålådalen, som nyttjas av länsstyrelsen som personalutrymme och skoterförråd. Byggnaden hade under året, med finansiering från Naturvårdsverket, renoverats på grund av en vattenskada. Oklarhet råder avseende ägarförhållandet av byggnaden som uppförts någon gång under 80-talet i form av någon typ av arbetsmarknadsåtgärd. Enligt ”Förordning (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter, m.m.” råder tveksamheter om myndigheten får inneha byggnader. Byggnaden finns inte i upptagen i länsstyrelsen bokföring. Länsstyrelsen har en pågående utredning avseende byggnaden i fråga avseende ägandeförhållande av byggnaden respektive den mark byggnaden är placerad på.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2 § förrordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Ersättning till ledamöter i Insynsrådet och ledande befattningshavare 2023, belopp i tkr.

Skattepliktig ersättning och andra förmåner

	Ersättning	Förmån	Totalt
Landshövding			
Marita Ljung	1 370	228	1 598
Länsråd			
Susanna Löfgren	1 133	1	1 134
Insynsrådets ledamöter			
Eftichia Kourlos	8	0	8
Håkan Wiklund	10	0	10
Jeanette Kråk	10	0	10
Kalle Olsson	8	0	8
Marie Simonsson	8	0	8
Lars Ahlin	8	0	8
Saila Quicklund	10	0	10

Ledande befattningshavares styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter

Marita Ljung, landshövding

Inga uppdrag

Susanna Löfgren, länsråd

Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, styrelseledamot, tom april 2023.

Insynsrådets ledamöters och suppleanternas styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter

Eftichia Kourlos	Östersunds Rådhus AB, styrelseledamot Arbetsrättsjuristerna i Norr AB, styrelseledamot
Håkan Wiklund	Inga uppdrag
Jeanette Kråk	Inga uppdrag
Kalle Olsson	Inga uppdrag
Marie Simonsson	Torsta AB, ordförande M Simonsson AB, ordförande
Lars Ahlin	Ahlin Consulting AB, ordförande Swedish Clear Water Technology AB, styrelseledamot We and sports mental hälsa i Jämtland AB, styrelseledamot
Saila Quicklund	Inga uppdrag

Noter (Tkr)

Not 1 Intäkter av anslag	2023	2022
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader	116 030	114 381
19 1:1 19 Regionala utvecklingsåtgärder Länsstyrelsen i Jämtlands län	64	581
Summa intäkter av anslag	116 095	114 962

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2023	2022
Offentligrättsliga avgifter	7 349	6 585
Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	12 227	11 278
Intäkter av andra ersättningar	2 206	935
Summa	21 782	18 799

<i>Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av</i>		
Intäkter uthyrning	88	92
Intäkter utbildning/konferenser	2 046	1 780
Intäkter konsultuppdrag	9 940	9 198
Intäkter övriga 4 § avgifter	154	209
Summa	12 227	11 278

Ökningen från föregående år består till största delen av ökade intäkter avseende upplåtelse, ökad fakturering avseende vattenlaboratoriet och fakturering av kostnader för arbete med CIVO, Civilförsvarsområde Norr.

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bland annat i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter.

Noten har omarbetats sedan föregående år, jämförelsetal är omräknade, och är nu uppställd i enlighet med Länsstyrelsens EA-samordnings rekommendationer.

Not 3 Intäkter av bidrag	2023	2022
Intäkter från statliga myndigheter		
Naturvårdsverket	52 755	58 371
Länsstyrelsen i Örebro län	26 355	34 535
Statens jordbruksverk	17 631	21 310
Havs- och vattenmyndigheten	16 954	20 968
Kammarkollegiet	10 987	10 737
Länsstyrelsen i Västerbottens län	7 780	2 117
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	4 393	4 453
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	2 747	2 659
Riksantikvarieämbetet	2 117	1 146
Skogsstyrelsen	1 582	1 123
Länsstyrelsen i Östergötlands län	1 336	213
Arbetsförmedlingen	1 188	1 097
Länsstyrelsen i Dalarnas län	747	516
Länsstyrelsen i Västmanlands län	691	24
Post- och telestyrelsen	506	430
Sametinget	474	495
Tillväxtverket	428	449
Verket för innovationssystem	141	212
Trafikverket	90	389
Länsstyrelsen i Jönköpings län	37	1 672
Övriga myndigheter	672	393
Summa	149 612	163 309
Intäkter från övriga		
ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge	2 631	4 081
ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge	0	0
Övriga	559	1 540
Summa	3 190	5 622
Summa intäkter av bidrag	152 802	168 930

Minskningen i Intäkter från statliga myndigheter består till största delen av minskade bidrag avseende Natur- och Vattenvård, avslutat projekt mot Statens jordbruksverk och minskade dispositionsrätter från Länsstyrelsen i Örebro. Posten innehåller även en stor bidragsintäkt avseende Life-projekt från Länsstyrelsen i Västerbotten.

Not 4 Finansiella intäkter	2023	2022
Ränteintäkter Riksgäldskontoret	3 284	935
Övriga finansiella intäkter	1 287	96
Summa	4 571	1 031

Ökningen mellan åren beror på förändrat ränteläge 2023.

Not 5 Kostnader för personal	2023	2022
Lönekostnader	- 133 045	- 135 007
<i>varav Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)</i>	<i>- 562</i>	<i>- 435</i>
Övriga kostnader för personal	- 71 076	- 68 808
Summa	- 204 122	- 203 815

Färre antal anställda har gett lägre lönekostnader jämfört med föregående år, dock har premierna till SPV ökat under året.

Not 6 Övriga driftskostnader	2023	2022
Övriga driftskostnader	- 76 173	- 83 958

Under 2022 lades det ner stora resurser för restaurering, underhåll och reparationer inom ett flertal led- och naturmiljöprojekt, under 2023 har bidragen /anslagen minskat vilket i sin tur lett till minskade insatser.

Not 7 Finansiella kostnader	2023	2022
Räntekostnader i Riksgälden	- 293	- 70
Övriga finansiella kostnader	- 18	- 61
Summa	- 311	- 131

Ökningen mellan åren beror på förändrat ränteläge 2023.

Not 8 Intäkter av avgifter och ersättningar som inte disponeras	2021 Utfall intäkter	2022 Utfall intäkter	2023 Budget intäkter	2023 Utfall intäkter	2023 Utfall kostnader	2023 Netto utfall
Avgifter med bestämt ekonomiskt mål						
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 785	1 830	1 500	1 559	- 1 951	- 391
2528 Avgifter vid Bergsstaten	0	0	0	0	- 9	- 9
2537 Miljöskyddsavgift	3 884	3 946	4 500	3 958	- 2 509	1 449
2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	115	95	90	115	- 92	22
4137 Återbetalning av övriga näringslån, Kammarkollegiet	0	0	0	0	0	0
<i>varav</i> <i>Avgifter enligt avfallsförordningen</i>	115	95	90	115	- 92	22
Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiska mål						
2714 Sanktionsavgifter m.m.	519	1 095	800	169	0	169
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	0	0	0	0	0	0
6313 09 Sverige - Norge	0	0	0	0	0	0
Summa	6 303	6 966	6 890	5 801	- 4 561	1 240

Sanktionsavgifternas storlek beror på Arbetsmiljöverkets ansökningar till Förvaltningsrätten och kan skilja mycket mellan åren, Länsstyrelsen fakturerar utifrån Förvaltningsrättens domar.

Not 9 Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	2023	2022
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	- 5 801	- 6 966
Not 10 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2023	2022
19 01 001 019 Regionala utvecklingsåtgärder Länsstyrelsen i Jämtlands län	990	805
Not 11 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2023	2022
Havs- och vattenmyndigheten	10 894	14 019
Naturvårdsverket	10 477	15 773
Riksantikvarieämbetet	8 830	8 485
Länsstyrelsen i Örebro län	3 985	1 449
Socialstyrelsen	2 764	2 435
Länsstyrelsen i Västerbotten	774	1 868
Verket för innovationssystem	405	1 519
Skogsstyrelsen	226	176
Post- och telestyrelsen	130	283
Trafikverket	46	41
Länsstyrelsen i Jönköpings län	- 316	1 245
Summa	38 215	47 292

Förändringen mellan åren består till största del av minskade bidrag avseende Natur- och Vattenvård och en omfördelning till dispositionsrätter, Länsstyrelsen i Örebro län.

Not 12 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2023	2022
Bygdemedel	39 022	35 898
ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge	36 092	48 052
Samefonden	5 550	5 282
ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge	4 579	0
Region Jämtland Härjedalen	254	174
Älgvårdsfonden	35	532
Företag	5	0
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	28
Summa	85 537	89 967

Förändringen från föregående år beror på avslut av ERUF 2014-2020 och att ERUF 2021-2027 är under uppstart samtidigt som erhållna medel avseende Bygdemedel har ökat. Bygdemedlen uppräknas varje år utifrån prisbasbeloppet.

Not 13 Finansiella kostnader i transfereringsavsnittet	2023	2022
Räntekostnader, Bygdemedel	0	0
Not 14 Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	2023	2022
Ingående balans	80 761	77 291
Årets förändring	- 1 921	3 469
Utgående balans	78 840	80 761
<i>Varav</i>		
Älgvårdsfonden		
Ingående balans	2 722	2 914
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	35	532
Lämnade bidrag	- 27	- 724
Utgående balans	2 730	2 722
Bygdemedel		
Ingående balans	78 039	74 377
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	774	763
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	39 022	35 898
Finansiella intäkter	1 923	462
Lämnade bidrag	- 43 648	- 33 462
Utgående balans	76 110	78 039

Not 15 Lämnade bidrag	2023	2022
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	- 54 201	- 72 523
Lämnade bidrag till övriga, samt vissa förluster och periodiseringar	- 74 386	- 62 534
Summa lämnade bidrag	- 128 587	- 135 057

Inom verksamhetsområden

Övrig förvaltning	- 43 935	- 49 140
Regional tillväxt	- 41 791	- 34 837
Naturvård och miljöskydd	- 22 619	- 30 366
Samhällsplanering och boende	- 9 569	- 8 799
Lantbruk och landsbygd	- 6 226	- 4 260
Jämställdhet	- 4 042	- 6 113
Myndighetsövergripande verksamhet	- 405	- 1 519
Folkhälsa	0	- 22
	- 128 587	- 135 057

Varav finansiering genom EU-fonder

ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge	- 36 092	- 48 052
ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge	- 4 579	0
	- 40 671	- 48 052

Minskningen i Lämnade bidrag beror till största delen på att ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge är under avslut och det nya programmet, ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge är under uppstart, så färre bidragsutbetalningar har gjorts under året. Under 2022 gjordes det också extra satsningar inom kalkning och naturnära jobb.

Not 16 Årets kapitalförändring	2023	2022
---------------------------------------	-------------	-------------

Verksamhetsutfall

Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	- 881	615
Övriga periodiserade kostnader RTA	- 3 609	- 1 726
Summa verksamhetsutfall	- 4 489	- 1 112

Uppbörd

Övriga periodiserade kostnader SCR	0	0
Transfereringar	0	0
Summa transfereringar	0	0

Summa årets kapitalförändring	- 4 489	- 1 112
--------------------------------------	----------------	----------------

Not 17 Immateriella anläggningstillgångar	2023	2022
Balanserade utgifter för utveckling		
IB anskaffningsvärde	85	85
Årets anskaffningar	0	0
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	- 85	0
Summa ack. anskaffningar	0	85
IB ack. avskrivningar	- 85	- 85
Årets avskrivningar	0	0
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	85	0
Summa ack. avskrivningar	0	- 85
UB Bokfört värde	0	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
IB anskaffningsvärde	20	20
Årets anskaffningar	35	0 *
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	- 35	0 *
Summa ack. anskaffningar	20	20
IB ack. avskrivningar	- 20	- 20
Årets avskrivningar	- 1	0 *
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	1	0 *
Summa ack. avskrivningar	- 20	- 20
UB Bokfört värde	0	0
Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	0

*Innehåller OVIN23002 som felaktigt aktiverats i anl grupp (IMRA), flyttats från IMRA till OVIN 1 juni 2023.

Not 18 Materiella anläggningstillgångar	2023	2022
Markanläggningar, ej lånefinansierade		
IB anskaffningsvärde	4 294	0
Årets anskaffningar	3 303	4 294
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	0	0
Summa ack. anskaffningar	7 597	4 294
IB ack. avskrivningar	- 72	0
Årets avskrivningar	- 1 322	- 72
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	0	0
Summa ack. avskrivningar	- 1 393	- 72
UB Bokfört värde	6 203	4 222
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
IB anskaffningsvärde	8 320	8 283
Årets anskaffningar	0	37
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	0	0
Summa ack. anskaffningar	8 320	8 320
IB ack. avskrivningar	- 5 535	- 4 054
Årets avskrivningar	- 1 415	- 1 481
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	0	0
Summa ack. avskrivningar	- 6 950	- 5 535
UB Bokfört värde	1 370	2 785
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
IB anskaffningsvärde	29 627	28 113
Årets anskaffningar	3 554	2 288 *
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	- 2 391	- 775
Summa ack. anskaffningar	30 789	29 627
IB ack. avskrivningar	- 23 715	- 22 256
Årets avskrivningar	- 2 082	- 2 182 *
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	2 197	722
Summa ack. avskrivningar	- 23 600	- 23 715
UB Bokfört värde	7 189	5 911
Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	14 762	12 918

Från och med 2022 hanteras investeringar avseende naturmiljöstillgångar på annat sätt än tidigare. De bokförs nu som ej lånefinansierade markanläggningar mot statskapitalet och skrivs av löpande under året. Tidigare år har de kostnadsförts direkt.

Den totala reavinsten för året är 561 tkr, ingen reaförlust.

* Innehåller OVIN23002 som felaktigt aktiverats i anl grupp (IMRA), flyttats från IMRA till OVIN 1 juni 2023.

LÄNSSTYRELSEN JÄMTLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2023

Not 19 Utlåning	Lånefordringar IB	Amortering	Avskrivning	Lånefordringar UB	Reservering låneförlust IB	Årets förändring	Reservering låneförluster UB	Lånefordringar efter reservering UB
Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet								
Räntestöd	39	0	0	39	0	0	0	39
Summa utlåning	39	0	0	39	0	0	0	39
Amortering avräknas mot inkomsttitel						0		
Summa amortering						0		

Not 20 Övriga kortfristiga fordringar	2023	2022
Uppbördsfordringar	98	14
Diverse övriga utomstatliga fordringar	0	0
Övrigt	105	322
Summa	203	336

Not 21 Periodavgränsningsposter	2023	2022
Förutbetalda hyror	2 679	2 699
Övriga förutbetalda kostnader	504	840
Summa förutbetalda kostnader	3 183	3 539

Upplupna bidragsintäkter

Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter		
<i>Varav</i>	20 540	26 971
<i>Statens jordbruksverk</i>	17 655	24 103
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	1 162	468
<i>Skogsstyrelsen</i>	647	0
<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	364	276
<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	196	0
<i>Naturvårdsverket</i>	193	1 870
<i>Tillväxtverket</i>	122	212
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	105	0
<i>Övriga statliga myndigheter</i>	96	42
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	291	148
<i>varav finansiering genom EU-fonder LIFE-program för miljö- och klimatpolitik</i>	0	0

Totala upplupna bidragsintäkter	20 832	27 120
--	---------------	---------------

Övriga upplupna intäkter

Övriga upplupna intäkter	635	817
--------------------------	------------	------------

Summa periodavgränsningsposter	24 650	31 476
---------------------------------------	---------------	---------------

Minskningen i upplupna bidragsintäkter beror till största delen på bidragsinbetalningar från Statens Jordbruksverk avseende pågående och avslutade projekt.

Not 22 Avräkning med statsverket	2023	2022
Uppbörd		
Ingående balans	- 13	- 255
Redovisat mot inkomsttitel	- 5 801	- 6 966
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	5 717	7 208
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	0	0
<i>Skulder avseende uppbörd</i>	- 97	- 13
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag	1 055	1 386
Medel hänförliga till transf. m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	- 1 055	- 1 386
<i>Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde</i>	0	0
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	- 3 770	- 3 136
Redovisat mot anslag	116 030	114 381
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	- 115 379	- 115 014
Återbetalning av anslagsmedel	319	0
<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	- 2 799	- 3 770
Fordran avseende semesterlöneskuld ej redovisad mot anslag		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	0	0
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	0	0
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	4 052	4 462
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	143 549	185 759
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	- 138 846	- 180 347
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	- 4 662	- 5 822
<i>Saldo</i>	4 093	4 052
Summa avräkning med statsverket	1 197	269
Förändringen inom Uppbördsmedel avser minskade sanktionsavgifter 2023		

Not 23 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2023	2022
Anslagsmedel	2 788	3 256
Avgifter	9 083	8 468
Bidrag	37 242	61 033
Övriga fordringar/skulder	33 708	26 534
Summa	82 821	99 291

Varav kortsiktigt likviditetsbehov: 13 800 tkr

Not 24 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2023	2022
Tillgodohavande på konto för depositioner	121	1 451

Not 25 Kassa och bank	2023	2022
Bank, bygdemedel	76 112	78 395
Valutakonto	50 884	27 153
Summa	126 996	105 548

Skillnaden mellan åren avseende Valutakonto beror på mängden projektutbetalningar och när utgifterna är deklarerade mot EU kommissionen för ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge och ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge.

Not 26 Förändring av myndighetskapitalet

	Stats- kapital	Balanserad kapital- förändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring uppbörds- verksamhet	Kapital- förändring enl resultat- räkningen	Summa
Utgående balans 2022	4 337	8 059	8 168	0	- 1 112	19 452
<i>varav</i>						
<i>Ej avskrivningsbara tillgångar</i>	43	0	0	0	0	43
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Verksamhetsavsnittet</i>	0	0	8 168	0	- 1 726	6 441
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan, Verksamhetsavsnittet</i>	0	8 059	0	0	615	8 674
<i>Ej lånefinansierad anläggningstillgång</i>	4 294	0	0	0	0	4 294
Ingående balans 2023	4 337	8 059	8 168	0	- 1 112	19 452
Föregående års kapitalförändring	0	615	- 1 726	0	1 112	0
Årets kapitalförändring						
<i>varav</i>						
<i>Ej lånefinansierad anläggningstillgång</i>	3 303	0	0	0	0	3 303
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>	0	0	0	0	- 881	- 881
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Verksamhetsavsnittet</i>	0	0	0	0	- 3 609	- 3 609
Summa årets förändring	3 303	0	0	0	- 4 489	- 1 187
Utgående balans 2023	7 639	8 674	6 441	0	- 4 489	18 265

Not 27 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2023	2022
Ingående avsättning	990 405	1 473 046
Årets pensionskostnader	1 214	192
Årets pensionsutbetalningar	- 930	- 675
Utgående avsättning	1 275	990

Förändringen mellan åren beror på andelen beviljade delpensioner.

Not 28 Övriga avsättningar	2023	2022
Lokalt omställningsarbete		
Årets förändring	344	402
Utgående balans	3 138	2 794
Omstruktureringsåtgärder		
Årets förändring	0	0
Utgående balans	0	0
Avflyttningsersättning Raukasjö		
Ingående balans	0	300
Årets förändring	0	- 300
Utgående balans	0	0
Summa övriga avsättningar	3 138	2 794

Under 2023 påbörjades ett omställningsarbete och beslut om nyttjande av omställningsmedel 2024 fattades. Avflyttningsersättning Raukasjö reglerades under 2022.

Not 29 Lån i Riksgäldskontoret	2023	2022
Låneskuld Riksgäldskontoret IB	8 379	9 722
Under året nyupptagna lån	3 543	2 320
Under året gjorda amorteringar	- 3 574	- 3 664
Utgående skuld	8 349	8 379

Beviljad låneram enligt regleringsbrev uppgår till 11 800 tkr.

Not 30 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2023	2022
Beviljad kreditram	7 000	7 000

Not 31 Övriga kortfristiga skulder	2023	2022
Personalens källskatt	2 973	3 372
Övriga kortfristiga skulder	1 482	387
<i>Övriga kortfristiga skulder bestående av</i>		
<i>Transfereringar under utbetalning</i>	463	416
<i>Övrigt</i>	1 019	29
Summa	4 455	3 759
Not 32 Depositioner	2023	2022
Deponerade medel Riksgäldskontoret	115	1 443
Ränta	6	9
Summa	121	1 452
Not 33 Periodavgränsningsposter	2023	2022
Upplupna kostnader		
Upplupna löner inkl. sociala avgifter	2 507	968
Upplupna semesterlöner inkl. sociala avgifter	13 989	14 775
Övriga upplupna kostnader	6 202	5 955
Summa	22 699	21 698
Oförbrukade bidrag		
Oförbrukade bidrag från annan myndighet varav	48 303	69 766
<i>Naturvårdsverket</i>	14 453	27 914
<i>Länsstyrelsen i Gävleborgs län</i>	10 785	247
<i>Länsstyrelsen i Västerbottens län</i>	8 660	14 845
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	3 452	6 203
<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	3 349	8 278
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	2 026	2 801
<i>Statens jordbruksverk</i>	1 233	887
<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	1 213	1 851
<i>Länsstyrelsen i Östergötlands län</i>	1 010	983
<i>Boverket</i>	514	598
<i>Länsstyrelsen i Dalarnas län</i>	417	688
<i>Länsstyrelsen i Jönköpings län</i>	326	28
<i>Trafikverket</i>	209	190
<i>Affärsverket Svenska kraftnät</i>	129	141
<i>Kammarkollegiet</i>	117	85
<i>Post- och telestyrelsen</i>	113	147
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	80	2 053
<i>Brottsförebyggande rådet</i>	8	212
<i>Socialstyrelsen</i>	0	1 188

Övriga statliga myndigheter	209	427 *
Summa	48 303	69 766

De inomstatliga bidragen förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:

-inom tre månader	3 700	5 800
-mer än tre månader till ett år	25 150	44 800
-mellan ett till tre år	19 450	19 200
-mer än tre år	0	0
Summa	48 300	69 800

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	54 969	29 831
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
<i>Life - program för miljö- och klimatpolitik</i>	0	0
<i>ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge</i>	29 506	15 817
<i>ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge</i>	21 834	10 353

Summa oförbrukade bidrag	103 273	99 596
---------------------------------	----------------	---------------

Övriga förutbetalda intäkter

Övriga förutbetalda intäkter, inomstatliga	405	149
Övriga förutbetalda intäkter, utomstatliga	110	7
Summa	515	156

Summa periodavgränsningsposter	126 486	121 450
---------------------------------------	----------------	----------------

Förändringen av Oförbrukade bidrag är inte så stor på totalen. Men den inomstatliga skulden har minskat på grund av ett ökat nyttjande tillsammans med minskade bidrag för 2023. Minskningen berör områdena inom natur- och vattenvård samt minskade dispositionsrätter från Länsstyrelsen i Örebro län.

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer har ökat, detta beror på hur snabbt ansökningar om utbetalning från EU-kommissionen handläggs och hur mycket projektutbetalningar som görs. Under 2023 har också TA-medel för ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge och ett förskott för ERUF 2021-2027 program Sverige-Norge betalats ut från EU-kommissionen.

* Föregående års jämförelsetal har justerats jämfört med årsredovisningen för 2022. Bidrag har lyfts ur eller lagts till summeringen Övriga statliga myndigheter beroende på storleken på årets oförbrukade bidrag per myndighet.

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Årsredovisningen är beslutad den 20 februari 2024.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Östersunds den 20 februari 2024.

Marita Ljung
Landshövding

Bilagor

Bilaga A. Paragrafer i Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, som redovisas i årsredovisningen

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1 §	Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Om länsstyrelsen	Alla län
2 § p1	Verka för att nationella mål får genomslag	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2 § p2	Arbeta sektorsövergripande och samordna olika samhällsintressen och statliga insatser	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2 § p3	Främja länets utveckling och följa tillståndet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2 § p4	Främja samverkan i länet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2 § p5	Ansvara för ålagda tillsynsuppgifter	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2 § p6	Vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet inom länet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
3 § p1	De allmänna valen	Övrig förvaltnings och trafikföreskrifter	Alla län
3 § p2	Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
3 § p3	Regional tillväxt	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
3 § p4	Infrastrukturplanering	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
3 § p5	Hållbar samhällsplanering och boende	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
3 § p6	Energi och klimat	Energi och klimat	Alla län
3 § p7	Kulturmiljö	Kulturmiljö	Alla län
3 § p8	Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
3 § p9	Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	Naturvård och miljöskydd	Alla län
3 § p10	Lantbruk och landsbygd	Areella näringar	Alla län
3 § p11	Fiske	Areella näringar	Alla län
3 § p12	Folkhälsa	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3 § p13	Jämställdhet	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3 § p14	Integration	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
4 § p1	Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken	Areella näringar	Alla län
4 § p2	Barentssamarbetet i Västerbottens och Norrbottens län	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Västerbotten, Norrbotten

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
4 § p3	I utpekade län göra de utredningar om det allmänna fiskeintresset som begärs av andra myndigheter i ansökningsmål enligt 22 kap. miljöbalken	Areella näringar	Norrbottnen, Västernorrland, Västra Götaland
4 § p4	Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Uppgifter enligt förordningen (2022:1379) om förvaltning av program för vissa EU-fonder	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
4 § p5	Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning m.m.	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
4 § p6	Dalarnas, Värmlands och Västra Götalands län, uppgifter som följer av jordförvärvslagen (1979:230) och jordförvärvsförordningen (2005:522) m.m.	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Dalarna, Värmland, Västra Götaland
4 a §	Uppgifter vid samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
5 § p1	Integrering av jämställdhetsperspektiv	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p2	Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p3	Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p4	Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p5	Integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p6	Beakta folkhälsomålet i arbetet med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p7	Verka för att förenkla för företag	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5 § p8	Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat	Energi och klimat	Alla län
5 § p9	Verka för att behovet av bostäder tillgodoses	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
6 §	Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030 Naturvård och miljöskydd	Alla län
7 §	Geografiskt områdesansvar m.m.	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
7 a §	Länsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län ska vara civilområdesansvariga länsstyrelser enligt förordningen (2022:525) m.m.	Samhällsskydd och beredskap	Norrbottnen, Örebro, Stockholm, Östergötland, Västra Götaland, Skåne
7 b §	Beredskapsmyndighet	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
13 a §	Vid Länsstyrelsen i Östergötlands län ska finnas ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Östergötland

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
14 §	Miljöprövningsdelegation	Naturvård och miljöskydd	Stockholm, Uppsala, Östergötland, Kalmar, Skåne, Halland, Västra Götaland, Örebro, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten
15 §	Vattendelegation	Naturvård och miljöskydd	Norrbotten, Västernorrland, Västmanland, Kalmar, Västra Götaland
16 §	Delegation för rennärlingsfrågor	Areella näringar	Norrbotten, Västerbotten, Jämtland
17 §	Kampsportsdelegation	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Örebro
18 §	Viltförvaltningsdelegation enligt förordning (2009:1474)	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län
19 §	Fjälldelegation	Naturvård och miljöskydd	Dalarna, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten

Bilaga B. Regleringsbrevsuppdrag som redovisas i årsredovisningen

Bilagan innehåller återrapporteringskrav och uppdrag som redovisas i årsredovisningen och som framgår i länsstyrelsernas regleringsbrev 2023.

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1A1 Främja arbetet med Agenda 2030	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
1A2 Livsmedelsstrategi – bidra till ökad livsmedelsproduktion	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Areella näringar	Alla län
1A3 Tillsyn hyresbostäder, studentbostäder m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A5 Strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A6 PFAS - övervakning, inventering och kartläggning m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A7 Förorenade områden	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A8 Ingen övergödning - miljö kvalitetsmålet	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A9 Dricksvatten enligt EU-direktiv	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A10 Effektivisering och handläggning jordbrukspolitiken 2023-2027 m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Areella näringar	Alla län
1A11 Nationella och regionala skogsprogram	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A12 Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
1B1 Naturvård - regional samordning och ledning	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1B2 Restaurering ängs- och betesmarker - nationellt program	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1B3 Hantering, konsultationer samiska folket	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1B4 Webbplatsen informationsverige.se	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Västra Götaland
1C1 Förenkla för företag åtgärder	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1C2 Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
1C3 Mål i regionala utvecklingsstrategin m.m.	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Berörda län
1C4 Bredband tillgång, utbyggnad och samverkan m.m.	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
1C5 Ökat bostadsbyggande, samverkan kommuner m.m.	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
1C6 Planeringsstöd större industrietableringar	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Hållbar samhällsplanering och boende	Norrbottnen och Västerbotten
1C8 Regional förvaltningsplan skarv, behov och ev. åtgärder	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län
1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan m.m.	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
1D2 Markärenden ovanför odlingsgränsen	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1D3 En hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Naturvård och miljöskydd	Dalarna, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1D4 Långsiktigt hållbar rennäring	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Berörda län
1D5 Renbetesavtal	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Jämtland
1D6 Arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive provnings- verksamhet	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030. Länsstyrelsegemensamt arbete, bilaga E	Alla län
2.1 Årsredovisning i enhetlig struktur, redovisning av statistik m.m.	Organisationsstyrning	Året i siffror	Alla län
3B4 Samverkansråd vid Statens kulturråd	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Kulturmiljö	Gotland
3B16 Anvisningsmodell för ensamkommande barn och anvisning av nyanlända	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län

Bilaga C. Övriga uppdrag, förordningar m.m. som redovisas i årsredovisningen

Bilagan innehåller exempel på regeringsuppdrag och hänvisningar till paragrafer i förordningar i vilka det uttryckligen framgår att åiterrapportering/redovisning ska ske i årsredovisningen.

Uppdrag/Förordning	Område	Avsnitt i årsredovisning
2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Förhållanden av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning av verksamheten	Övrig redovisning
3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Information av väsentlig betydelse	Övrig redovisning
3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Avgiftsfinansierad verksamhet	Övrig redovisning
3 kap. 3§ förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Kompetensförsörjning	Arbetsmiljö och medarbetare
7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Skattepliktig ersättning till ledamöter i styrelse, råd utsett av regeringen och myndighetens ledande befattningshavare	Finansiell redovisning
7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Frånvaro på grund av sjukdom	Arbetsmiljö och medarbetare
Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)	Anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021-2025	Samhällsskydd och beredskap

Bilaga D. Regleringsbrevsuppdrag som redovisas i särskild ordning

Bilagan innehåller regleringsbrevsuppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev 2023 som redovisas i särskild ordning.

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporterings-datum	Rapportering till
2.2 Underlag till tabeller i årsredovisningen	Organisationsstyrning	2024-02-22	Lst Örebro
3A1 Minskat och förenklat uppgiftslämnande	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-25	Klimat- och näringslivsdepartementet, Lst Kronoberg samordnar
3A2 Energi- och klimatpolitiska målen	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-16	Lst Dalarna redovisar till Klimat- och näringslivsdepartementet
3A3 Skydda dricksvattenförsörjningen m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-01	Lst Kalmar redovisar till Klimat- och näringslivsdepartementet
3A4 Regionala analyser och kunskapsunderlag kemikalier dricksvatten m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-31	Redovisas till Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3A5 Kontinuitetsplanering dricksvattenförsörjning, utbildning och stöd m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2023-05-10 2024-01-31	Delredovisning muntlig Slutredovisning till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet Lst Jönköping samordnar
3A6 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Lst Västernorrland redovisar till Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3A7 Restaurering och anläggning av våtmarker	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Lst Gotland redovisar till Klimat- och näringslivsdepartementet
3A8 Skydd, skötsel och förvaltning av värdefulla naturområden m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3A9 Kompensationsåtgärder mot övergödning – underlag och styrmedel	Uppdrag / A. Nationella mål	2023-10-01 2024-09-25	Gäller Lst vattenmyndigheter Delredovisning Slutredovisning till till Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västmanland samordnar
3A10 Uppgifter om strandskyddsbeslut	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Naturvårdsverket (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3A11 Kostnader för hantering av EU-stöden	Uppdrag / A. Nationella mål	2023-03-01	Statens jordbruksverk (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3A12 Föregående års fisketillsyn	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-15	Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3A13 Insatser samverkan enligt förordningen om vattenverksamheter m.m.	Uppdrag / A. Nationella	2024-03-15	LST Jönköping redovisar samlat till Klimat- och näringslivsdepartementet
3B1 Statlig närvaro och service i länet	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-10-31	Finansdepartementet, Lst Örebro samordnar
3B2 Planering bostadsförsörjning - råd, information och underlag	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-06-15	Bostadsmarknadsanalys till Boverket enligt 2 § förordningen (2011:1160)

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporterings-datum	Rapportering till
3B3 Inriktningsmål för överklagade kommunala beslut om lov	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-02-29	Boverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3B5 Kyrkliga kulturarvet och den kyrkoantikvariska ersättningen	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-05-02	Riksantikvarieämbetet (kopia till Kulturdepartementet)
3B6 Försvarssekretess i samhällsplaneringsfrågor	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-06-16	Försvarsdepartementet Lst Västra Götaland samordnar
3B7 Regionala arbetet med friluftspolitiken	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-02-15	Naturvårdsverket (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3B8 Minska spridning av granbarkborrar från skyddade områden	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-12-01	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet Lst Kronoberg samordnar
3B9 Verka för minoritetspolitikens fastställda mål	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-31	Gäller endast Lst Stockholm som redovisar till Kulturdepartementet
3B10 Tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-11-14	Alla län redovisar till Lst Stockholm och Sametinget (kopia till Kulturdepartementet)
3B11 Aktiviteter på demokratiområdet	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-15	Lst Jönköping redovisar till Kulturdepartementet
3B12 Tillämpningen av barns rättigheter	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-31	Socialdepartementet, Lst Dalarna samordnar
3B13 Föräldraskapsstöd - utsatta områden, bekämpa och förebygga kriminalitet barn och unga m.m.	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Berörda Lst till Socialdepartementet Redovisas årligen 2024-2027
3B14 Mänskliga rättigheter samordning	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Gäller endast Lst Dalarna som redovisar till Arbetsmarknadsdepartementet
3B15 Jämställdhetspolitiska målen och länsstrategier 2024-2027	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-01 2028-03-01	Delredovisning Slutredovisning Jämställdhetsmyndigheten (kopia till Arbetsmarknads-departementet)
3B17 Nyanlända m. fl., lägesbilder boende och skola	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västernorrland samordnar
3B18 Mottagande ensamkommande barn, asylsökande m.fl. (2016:1363)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västernorrland samordnar
3B19 Insatser för asylsökande m.fl. enligt förordningen (2016:1363 och 2016:1364)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västernorrland samordnare
3B20 Statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar (2010:1122)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västernorrland samordnare
3B21 Resultat statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar enligt 37 a §	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västernorrland samordnare
3B22 Redovisning om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västernorrland samordnare

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporterings-datum	Rapportering till
3C1 Redovisa den svenska beslutade och utbetalda medfinansieringen av territoriella program Nord m.fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3C2 Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel för territoriella program Nord m. fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3C3 Redovisa den svenska beslutade och utbetalda medfinansieringen av territoriella program Aurora m.fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland och Norrbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3C4 Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel för territoriella program Aurora m. fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3C5 Lämna utgiftsprognoser anslag 1:1 m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	-	Gäller berörda län som redovisar till Tillväxtverket
3C6 Regionala resurscentra hedersrelaterat våld m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-01 2024-03-01	Gäller enbart Lst Östergötland som redovisar till Arbetsmarknadsdepartementet Redovisas årligen
3C7 Mäns våld mot kvinnor inkl. kommunernas regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-01 2024-03-01	Redovisas till Arbetsmarknadsdepartementet Redovisas årligen
3C8 Förvaltningsanslag som har använts till arbetet mot mäns våld mot kvinnor	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-01 2024-03-01	Redovisas till Arbetsmarknadsdepartementet Redovisas årligen
3C9 Överföra kunskap och rutiner, telefonlinje beteende	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-10-01	Gäller endast Lst Stockholm som redovisar muntligt till Arbetsmarknadsdepartementet
3C10 Kunskapshöjande insatser och främja erfarenhetsutbyte, barnrätt och våld i nära relationer	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-04-30	Samlad delredovisning till Arbetsmarknadsdepartementet. LST Östergötlands län samordnar uppdraget och redovisningen.
3D1 Redovisa uppgifter från byggnadsnämnderna, tillämpning PBL flytt byggnader	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-02-15	Boverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3D2 Uppföljning av byggnadsnämndernas tillsynsarbete – hissar och kompetensförsörjning	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-02-15	Boverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3D3 Tillsynsutveckling enligt miljöbalken	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-02-15	Naturvårdsverket (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3D4 Prövning enligt miljöbalken	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-03-31	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3D5 Uppgifter - inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt	Uppdrag / D. Tillsyn	2023-11-30	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Skåne samordnar
3D6 Ersättning för skada av vilt på annat än renar, fisk och fiskeredskap	Uppdrag / D. Tillsyn	2023-03-15	Naturvårdsverket

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporterings-datum	Rapportering till
3E1 Redovisa prognoser	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-02-06 2023-04-25 2023-07-28 2023-10-23	Hermes
3E2 Kartläggning dispositionsrätter och fördelningsnycklar m.m.	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-09-23	Finansdepartementet, Lst Örebro samordnar
3E3 Åtgärder för att öka säkerheten i digital infrastruktur	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-12-31	Finansdepartementet, Lst Västra Götaland samordnar
3E4 Utveckla arbetet med en god förvaltningskultur	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-09-15	Finansdepartementet, Lst Västmanland samordnar
3E5 Systematisk användning och analys av data och statistik	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-06-15	Finansdepartementet, Lst Stockholm samordnar

Bilaga E. Länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag som genomförs samordnat

IT-avdelningen

Länsstyrelsernas IT-avdelning är en nationell verksamhet som arbetar med länsstyrelsegemensamt perspektiv. IT-avdelningen levererar och utvecklar IT-tjänster till alla länsstyrelser. Länsstyrelsen i Västra Götaland är värdlän för IT-avdelningen.

Utvecklingsprogrammet för förstärkt digital motståndskraft är uppstartat under året med målet att genomföra regeringsuppdraget förstärkt säkerhet i länsstyrelsernas digitala infrastruktur.

IT-avdelningen har bidragit till länens riskmedvetenhet och kontinuitetsarbete genom omvärldsbevakning och kompetenshöjande insatser.

Länsstyrelsernas IT-avdelning har bidragit i den länsstyrelsegemensamma portföljstyrningen i förvaltning och projekt inom bland annat digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen och att ta fram ett nytt system för vatteninformation. IT-avdelningen har bidragit i Projektet Digital Samverkan som är ett länsstyrelsegemensamt projekt som går ut på att etablera en eller flera lämpliga och användarvänliga tjänster för att kunna samverka digitalt inom länsstyrelsen och med andra myndigheter och externa parter.

Telefonistorganisation

Funktionens uppdrag är att hantera samtal för 20 länsstyrelser genom vår gemensamma växel och En väg in (EVI) Kundsupport för jordbrukarstöd. Den övergripande inriktningen för telefonistorganisationen är att bedriva verksamheten med balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och god service. Värdlän för telefonistorganisationen är Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Telefonistorganisationen har under året levererat god service bland annat genom en hög tillgänglighet. Vi har besvarat fler samtal även under perioder när vi haft en lägre inkommande trafik. En stor mängd samtal har exempelvis handlat om energieffektiveringsstöd och varningsmottagare för invånare i kärnkraftslänen.

Telefonisterna i växeln har under året tagit emot hotfulla samtal med hot som var riktade mot telefonisten själv och mot vårt län men även samtal där hoten varit riktade mot andra län. Denna typ av samtal har inte förekommit innan och är en eskalering av det stegvis förändrade samtalsklimatet vi över tid uppmärksammat.

Under 2023 år påbörjade en ny programperiod för jordbrukarstöden. Det i kombination med perioder av torka, stora mängder regn och en ny typ av digital markuppföljning bidrog till en periodvis ökad mängd inkommande samtal för EVI kundsupporten för jordbrukarstöd.

Verksamheten arbetar för att kunna erbjuda länen en bredare service. Ett verksamhetsanpassat stödsystem som möjliggör utvecklingen är under produktion.

Samordnad löneservice

Funktionens uppdrag är att hantera löner för 22 myndigheter, 21 länsstyrelser samt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, MUCF. Till och med september hanterade Löneservice även lönerna för Brottsförebyggande rådet. Löneservice huvuduppgift är att hantera löneutbetalningarna och leveranser inom utsatta tider för uppdragsgivarna med hög kvalitet och med god service. Värdlän för Löneservice är Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Under 2023 har Löneservice i snitt hanterat 7 700 löner per månad för länsstyrelserna. Samma siffor för år 2022 är 7 900 löner per månad. Skillnaden beror dels på att 2022 var det valår och

antalet anställda ökar tillfälligt. Uppsägningar och varsel på flera länsstyrelser har en viss påverkan redan nu.

Samordningen bidrar till en enhetlig och kostnadseffektiv hantering av löneutbetalningarna. Samordningen av lönehanteringen underlättar även i kontakt med andra myndigheter till vilka rapportering ska ske, exempelvis pensionsuppgifter, statistik och skatteuppgifter som rapporteras varje månad. Samarbetet i länsstyrelsernas nationella arbete blir enklare avseende lönerelaterade frågor och rutiner.

Under 2023 har Löneservice deltagit aktivt i projektet för anslutning till Statens servicecenters, SSC, lönetjänst. SSC har presenterat en förförstudie innehållande en utredning av införande av nytt systemstöd. Förstudiens krav och kriterier har analyserats av länsstyrelserna för att kunna fatta beslut om kravuppfyllnad.

Ekonomiadministration LstEA

LstEA har i uppdrag att effektivisera och samordna ekonomiadministration och redovisningsmodell så att länsstyrelsernas ekonomiska information är enhetlig, jämförbar och rättvisande. Vårdlän för ekonomiadministrationen är Länsstyrelsen i Örebro län.

LstEA har under året arbetat med att bland annat stödja och effektivisera arbetet för länsstyrelserna gällande ekonomi- och administration. LstEA har uppdaterat ekonomi- och lönehandboken, flera manualer samt hanterat drygt 1 000 supportfrågor genom LstEA support.

LstEA har under 2023 gjort drygt 30-tal utsökningar ur ekonomisystemet för länsstyrelsernas räkning och på sätt effektiviserat hanteringen och kvalitén för dessa förfrågningar, såväl interna som externa.

VÄS-förvaltningen har under året arbetat med att utveckla verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS), vilket resulterat i en nytt VÄS-dokument.

ÅR-mallgruppen ha under året förvaltat och utvecklat den länsstyrelsegemensamma årsredovisningsmallen som ligger till grund för länsstyrelsernas årsredovisning.

Med frågeställningen om hur länsstyrelserna kan göra leverantörsbetalningarna mer säkra har LstEA gjort en förstudie och ett förslag som delgetts till alla länsstyrelser.

LstEA har under året haft en del fokus på att utveckla länsstyrelsernas arbete med e-handeln genom support, utformande av workshops, en nätverksdag samt ett strategidokument.

Dataskydd och informationssäkerhet

Safirns uppdrag är att främja informationssäkerhet och dataskydd både i det länsstyrelsegemensamma perspektivet och inom varje länsstyrelse. I funktionen ingår sedan tidigare befattningen dataskyddsombud och från 2023 den länsstyrelsegemensamma informationssäkerhetssamordnaren. Vårdlän för Safir är Länsstyrelsen i Stockholms län.

Tillsammans med förvaltningsorganisationen, Gemensamma kansliet och IT-avdelningen arbetar Safir systematiskt och riskbaserat med ständiga förbättringar i hanteringen av länsstyrelsernas information. Samverkan med IT:s säkerhetsenhet har fördjupats inom ramen för Utvecklingsprogrammet för stärkt digital motståndskraft. Vi har även haft god samverkan bland annat med det nystartade servicechefsnätverket.

Under året har vi genomfört en särskild insats för ökad och likartad förståelse om begreppet informationssäkerhet och de faktiska uppgifter som följer av detta för länsstyrelsernas del. Vårt uppdrag från länsrådsgrupp 7 att ta fram en styrmodell för hantering av risker i de länsstyrelsegemensamma portföljerna är genomfört och beslutat. Även i år har Safir varit en drivande aktör och expertstöd för hur de 21 länsstyrelserna på ett säkert och effektivt sätt ska kravställa, anskaffa och hantera digitala arbetsredskap och ”molntjänster”.

En effekt av det länsstyrelsegemensamma arbetet med informationssäkerhet och dataskydd är att vi har höjt säkerhetskulturen genom ökad medvetenhet hos medarbetarna och framförallt hos de grupper som arbetar direkt med informationssäkerhetsfrågor.

Gemensamma kansliet

Gemensamma kansliet är en av länsstyrelsernas gemensamma stödverksamheter, som har i uppgift att stärka och stödja det länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet kopplat till digitalisering. Vårdlän för Gemensamma kansliet är Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Gemensamma kansliet har under året samordnat och hanterat finansiella medel för den länsstyrelsegemensamma utvecklings- respektive förvaltningsportföljen. Det handlar bland annat om att medel ska betalas ut till respektive länsstyrelse för nedlagd arbetad tid i det gemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet. Den ekonomiska hanteringen mellan länsstyrelserna är en förutsättning för att kunna arbeta gemensamt med utveckling och förvaltning och ha ekonomi i balans. Det har bidragit till att respektive länsstyrelse kan upprätthålla god redovisningssed, i den finansiella redovisningen.

Gemensamma kansliet har i uppdrag att stödja ledningarna i länsrådsgrupp 2 och 7 samt länsrådsmötet. Kansliet ger också stöd till Landshövdinge-IT (LH-IT) och presidiet för Länsråds- och Landshövdingemöte (LR-LH). I stort handlar det om att ta fram verksamhetsanalyser och beslutsunderlag, att samordna och administrera möten samt ansvara för att sammanställa uppföljningen av de länsstyrelsegemensamma stödfunktionerna. Stödet har bidragit till att arbetet i grupperna har kunnat bedrivas på ett effektivt sätt.

Under året har Gemensamma kansliet utvecklat och förvaltat strukturer, processer och modeller för det länsstyrelsegemensamma utvecklingsarbetet och lyft behov av utveckling av dessa till berörd länsrådsgrupp. Detta innebär att stödja i processer, rutiner och modeller för projektledare och styrgrupper, analysera och bereda behov av gemensam nyutveckling och ansvara för länsstyrelsens gemensamma verksamhetsarkitektur. Gemensamma kansliet samordnar också länsstyrelsernas deltagande och arbete inom eSam (e-samverkansprogrammet).

Sammantaget har detta uppdrag genomförts enligt plan och med bland annat följande resultat:

- Tillsammans med IT och den länsstyrelsegemensamma stödfunktionen för informationssäkerhet och dataskydd genomfört ett utvecklingsarbete med syfte att stärkt länsstyrelsernas förmåga att driva utveckling ur ett helhetsperspektiv, förbättrat resursnyttjandet och bidragit till ökad transparens
- Ökad samverkan mellan länen genom att samordna ett forum för verksamhetsutvecklare med fokus på processbaserad verksamhetsutveckling. I dagsläget finns 12 länsstyrelser representerade.
- Bidragit i arbetet med att effektivisera länsstyrelsernas prövning och tillsyn
- Tillsammans med IT drivit ett utvecklingsuppdrag i syfte att identifierat eventuella behov av anpassningar av länsstyrelsernas förvaltningsmodell.

Gemensamma kansliet har utvecklat och förvaltat strukturer, processer och modeller för länsstyrelsegemensamma förvaltningsområden samt stöttat dem i arbetet. Arbetet innebär också att etablera nya förvaltningsområden samt planera och samordna gemensamma möten och konferenser för områdenas ledning.

Sammantaget har uppdraget genomförts enligt plan och med bland annat följande resultat:

- Etablerat ett nytt gemensamt förvaltningsområde
- Etablerat en ny struktur inom ett befintligt förvaltningsområde
- Ökat kunskapen om länsstyrelsernas gemensamma förvaltningsmodell genom att genomföra utbildningar och konferenser för objektägare och förvaltningsledare
- Genomfört ett utvecklingsarbete i syfte att förbättra de gemensamma strukturerna för kommunikation, information och uppföljning.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med könsuppdelad statistik

Individbaserad statistik redovisas inte genomgående könsuppdelat vid länsstyrelsen. Motiveringen till det är bland annat att länsstyrelserna saknar systemstöd som möjliggör uppdelning av ärendestatistik efter kön. En stor del av länsstyrelsernas ärenden berör inte enskilda individer, det vill säga saknar uppgifter som kan relateras till kön. Det i kombination med krav på hantering av personuppgifter, ekonomiska resurser och nödvändiga prioriteringar av nya uppdrag i samband med större samhällsstörningar är exempel på förklaringar till varför arbetet med att vidareutveckla länsstyrelsernas könsuppdelade statistik inte har kunnat prioriteras.

Det finns ett behov av och relevans att kunna följa upp kön i delar av länsstyrelsernas ärendehantering. Därför har ett beslut fattats om att länsstyrelserna gemensamt ska driva ett nationellt utvecklingsprojekt för att vidareutveckla statistik och systemstöd för redovisning av könsuppdelade uppgifter. Arbetet under 2023 har resulterat i att länsstyrelserna gemensamt har identifierat ett antal ärendegrupper där det finns personnummer registrerade och som är bra exempel att utgå ifrån i det fortsatta utvecklingsarbetet. Detta underlag blir en gemensam utgångspunkt i det fortsatta arbetet med att skapa bättre förutsättningar för att hantera könsuppdelad statistik i länsstyrelsernas gemensamma ärendehanteringssystem.

Exempel på ärendegrupper som har identifierats är

- personal i bevakningsföretag
- tillsyn över hund och katt
- bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer
- samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken
- tillstånd för förvärv av lantbruksfastighet.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med Agenda 2030

Det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 har som syfte att stödja länsstyrelserna i arbetet med regleringsbrevsuppdrag 1A1 avseende Agenda 2030 och fylla rollen som en regional samordnare. Arbetet har resulterat i fördjupad kunskap om agendans koppling till länsstyrelsernas verksamhet, spridning av goda exempel och tvärssektoriella arbetssätt, samt bättre omvärldsbevakning. Exempel på prestationer:

- Länsstyrelserna ingår i myndighetsnätverket GD-forum Agenda 2030. Länsstyrelsen är sedan 2022 samordnare för GD-forum; dels Lilla GD-gruppen, där landshövdingen i Värmland är ordförande, dels den Operativa gruppen, som består av tjänstepersoner.
- Medverkan i FN:s högnivåmöte i New York 9–19 juli. Inför mötet bidrog länsstyrelserna med ett flertal exempel på hållbarhetsarbete vilka användes och refererades till av den svenska delegationen. Medarrangör av aktivitet vid expertmöte för EU:s rådsarbetsgrupp för hållbar utveckling under Sveriges ordförandeskap.
- Extern samverkan med bland annat Nationella samordnaren för Agenda 2030 och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). Medverkan i RKA:s översyn av nyckeltal för Agenda 2030.
- Fördjupningar inom det länsstyrelsegemensamma Agenda 2030-arbetet; hur Agenda 2030 beaktas i beslut och processer, data/analys, kommunikation samt transformativ implementering det vill säga hur myndigheten kan hantera komplexa hållbarhetsutmaningar. Möten med alla länsstyrelser, chefsnätverk och länsråd.
- Nyhetsbrev om Agenda 2030 och gemensam samverkansytan för Agenda 2030.

Bedömningen är att resultatet är gott och i allt väsentligt uppnår målet för det länsstyrelsegemensamma arbetet.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med miljömålen (RUS)

Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS) är länsstyrelsegemensamt samverkansorgan som finansieras genom anslag 1:2 Miljöövervakning m.m. RUS samordnar och utvecklar miljömålsuppföljningen, bidrar till att åtgärdsarbetet intensifieras och följs upp samt förstärker länkarna mellan nationell, regional och lokal nivå. Arbetet bedrivs utifrån en verksamhetsplan med mål för perioden 2022-2024. Målen handlar om att utveckla miljömålsuppföljning och utvärdering, miljöinformationsförsörjning samt stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen.

I RUS styrgrupp ingår berörda chefsnätverk på länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen samt Naturvårdsverket och SKR som adjungerade. I RUS arbetsgrupp ingår medarbetare från flera länsstyrelser. Exempel på prestationer:

- Påbörjat arbete med hur miljömålsuppdraget kan stärkas med bland annat en workshop.
- Samordnat, publicerat och analyserat regional årlig uppföljning av miljömålen som underlag för nationell uppföljning och regionalt kunskapsunderlag.
- Inom projekten miljöövervakning som underlag till miljömålsuppföljning, strategisk samhällsplanering som bidrar till miljö- och klimatmålen och cirkulär ekonomi i växtodling publicerat slutrapporter och kommunicerat resultaten.
- Genomfört sju webinarier om hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi för länsstyrelser, regioner och kommuner.
- Genomfört workshoppar om synergier mellan miljömål, klimatanpassning samt energi och klimat.
- Tagit fram vägledning för etappmål och regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Medverkat i förvaltning av Åtgärdswebb för miljömålen.
- Samordnat, medverkat i och kommunicerat arbete med Miljömålsrådet och Agenda 2030.
- Medarrangerat miljömålsdagarna i Borlänge och årligt möte för länsstyrelsernas miljömålsuppdrag.

Bedömningen är att RUS aktiviteter under året i allt väsentligt bidragit till de uppsatta målen för 2022-2024.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med energi och klimat (LEKS)

Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS) har som uppdrag att stödja, effektivisera och bidra till att utveckla länsstyrelsernas arbete med energiomställning och minskad klimatpåverkan. Genom dialog med Regeringskansliet om uppdrag och finansiering, samt en ledningskonferens med temat Energiutbyggnad med miljö i fokus, har LEKS stöttat länsledningarna i att leda den regionala energi- och klimatomställningen.

Under 2023 har LEKS utvecklat investeringsstöden Klimatklivet (stöd, utbildningar, rutiner, IT-utveckling, kommunikation) tillsammans med Naturvårdsverket och Elektrifieringspiloter (stöd, mallar och rutiner) tillsammans med Energimyndigheten. Detta har varit en förutsättning för att länsstyrelserna kunnat genomföra sina uppdrag med anpassning till de nya förordningarna. LEKS bedömning är att samordningen har bidragit till en mer enhetlig, rättssäker och kostnadseffektiv hantering av stöden.

LEKS har erbjudit länsstyrelserna forum för erfarenhetsutbyte och kompetenshöjning i genomförande av energi- och klimatstrategier, energibesparingsuppdraget (Fi2022/02571) samt områden som robusta energisystem, effektiv energianvändning och regeringsremisser. LEKS bedömning är att detta tillsammans med gemensamt kommunikationsmaterial, som omvärldsbevakning och sammanställning av aktuella stödmedel, har underlättat, effektiviserat

och utvecklat länsstyrelsernas regionala arbete med uppfyllandet av de nationella energi och klimatmålen.

Dialoger och samarbeten med andra länsstyrelsenätverk under året bedöms ha stöttat olika sakområden med energi- och klimatintegrering samt hantering av målkonflikter. Dialoger och samarbeten som skett med andra myndigheter, externa nätverk, arbetsgrupper bedöms bidra till ett samordnat och effektivt arbete med gemensamma frågor.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med civilområden

De civilområdesansvariga länsstyrelserna har ett geografiskt områdesansvar för sitt område när det gäller civilt försvar. Civilområdesansvariga länsstyrelser har uppgifter inför och vid fredstida kriser som handlar om att verka för länsöverskridande samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser inom civilområdet samt att ha en förmåga att utgöra en gemensam stödfunktion för länsstyrelserna vid hantering av fredstida krissituationer som berör flera län inom civilområdet. Civilområdesansvariga länsstyrelser får under vissa omständigheter ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst inom sitt civilområde.

Civilområdesansvariga länsstyrelsernas uppgifter inför höjd beredskap fokuserar bland annat på planering mellan statliga myndigheter och Försvarmakten och på att stödja länsstyrelsernas planering och förberedelser inom respektive län. Ytterligare ett uppdrag rör förberedelser av civila aspekter av värdlandsstöd.

Civilområdesansvariga länsstyrelser är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive civilområde och ska vid höjd beredskap bland annat samordna de civila försvarsåtgärderna och den civila delen av värdlandsstödet samt verka för att det civila och militära försvaret samordnas. De ska vidare ansvara för att en samlad lägesbild sammanställs och hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen samt ge länsstyrelserna inom civilområdet vägledning i fråga om inriktning och prioritering.

Civilområdesansvariga länsstyrelser har under 2023 bemannat kanslierna i respektive civilområde, utvecklat strukturer för samverkan mellan civilområden, strukturer för samverkan med bland andra Försvarmakten inom civilområden och strukturer för samverkan mellan civilområden och sektorsansvariga beredskapsmyndigheter. Länsöverskridande samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser är påbörjad under 2023. En gemensam plan för övertagande av kommunal räddningstjänst är framtagen och implementeringen är påbörjad i respektive civilområde. De civilområdesansvariga länsstyrelserna har etablerat en grundläggande förmåga att kunna vara ett stöd till berörda länsstyrelser vid fredstida kriser.

Civilområdesansvariga länsstyrelsernas geografiska områdesansvar för civilt försvar inför och vid höjd beredskap är klart och deltagit i övningar kopplat till rapportering vid höjd beredskap. En struktur för krigsorganisation håller på att tas fram.

Vidare har civilområdesansvariga länsstyrelser fattat beslut om implementering av enhetliga former för gemensam beredskapsplanering.

Under 2023 har en särskild satsning genomförts avseende civila aspekter av värdlandsstöd och tillsammans med Försvarmakten har en riktad utbildningsinsats genomförts gentemot berörda länsstyrelser, regioner och utvalda kommuner. Därefter har planering av värdlandsstöd initierats. Civilområdesansvariga länsstyrelser har även arbetat tillsammans med MSB i framtagandet av en nationell strategi för civilt värdlandsstöd.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med uppdrag "Rätt att försvara" – beakta jämställdhet och mänskliga rättigheter i krisledning

Länsstyrelsen Kronoberg har under 2023 samordnat uppdrag 3C8 "Rätt att försvara". Till uppdraget har en styrgrupp och en verkställande grupp varit kopplade.

Uppdraget syftar till att säkerställa att jämställdhetsperspektiv och frågor om mänskliga rättigheter beaktas i alla relevanta delar av krisledningen, både i fredstida kriser och under höjd beredskap.

Uppdraget har tydliggjorts i en projektplan där målet satts till att stärka länsstyrelsernas beredskapsorganisationer och dess olika funktioner (L1-L9, stabschefer, TiB samt myndighetsledning) i att efterfråga information, analysera underlag och fatta beslut som säkerställer att jämställdhet och mänskliga rättigheter beaktas i alla relevanta delar i hanteringen av händelser, med hänsyn till aktuella kriser, erfarenheter och behov för länsstyrelserna och deras samarbetspartners. Detta görs genom att ta fram funktionsanpassade beslutsstöd, utbildningsinsatser samt övningsunderlag inom området samt vid behov andra relevanta insatser. Projektet ska vidare implementeras på ett sätt som gör att insatserna blir förenliga och skapar synergier med andra länsstyrelsegemensamma arbetsgrupper och samordningsprocesser inom såväl krishantering, jämställdhet som mänskliga rättigheter.

I arbetet med uppdraget har följande produkter tagits fram:

- Funktionsspecifika stödmaterial för L1-L9, stabschefer samt myndighetsledning. Detta material innehåller även en kunskapsdel om mänskliga rättigheter och jämställdhet i kris- och krigsledningsarbetet.
- Övningsmaterial kopplat till de funktionsspecifika stödmaterialen
- Rekommendationer

Arbetet har genomförts i bred samverkan såväl internt som externt.

Länsstyrelsen i Kronobergs län gör den sammantagna bedömningen att syfte och mål för uppdraget är uppfyllt. Projektet har bidragit till att stärka förutsättningarna för länsstyrelsernas förmåga att värna civilbefolkningen i kris- och krigsledningsarbetet och i förlängningen att stärka försvarsviljan samt samhällets motståndskraft. De framtagna stödmaterialen bedöms bidra till att öka länsstyrelsernas förmåga att efterfråga information, analysera underlag och fatta beslut som säkerställer att jämställdhet och mänskliga rättigheter beaktas i alla relevanta delar i hanteringen av händelser. Vidare har uppdraget bidragit till att skapa synergier mellan olika nätverk och sakområden inom länsstyrelsernas verksamheter och genom detta skapat förutsättningar för en fortsatt utveckling efter projektets avslut.

Regleringsbrevsuppdrag 1D6 Utveckla effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive prövningsverksamhet

Uppdraget handlar om att utveckla länsstyrelserna ska utveckla sin effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive prövningsverksamhet. Arbetet har samordnats av Länsstyrelsen i Västernorrlands län som lämnar följande redovisning:

Utveckling av arbetet med gemensamma arbetsmetoder

Länsstyrelsernas strategi för arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet i sin tillsyns- respektive prövningsverksamhet är att:

- Integrera utvecklingen i ordinarie verksamhet och inom befintliga ramar.
- Utvecklingen ska ske behovsdrivet.
- Samverkan mellan länsstyrelserna ska vara förstahandsval vid utveckling.

Nyutveckling sker i de allra flesta fall genom länsstyrelsegemensamma utvecklingsprojekt med deltagare från olika länsstyrelser. Följande nyutveckling har genomförts för en mer effektiv och enhetlig tillsyns- respektive provningsverksamhet:

- Gemensamma arbetsmetoder inom området djurhållning.

Mer säker, effektiv och likriktad hantering av djurärenden kopplat till områdena djurskydd och tillsynslagen. Länsstyrelsen handlägger cirka 40 000 ärenden varje år.

- Gemensamt IT-stöd och arbetssätt för handläggning vid provning och tillsyn inom området samhällsplanering.

Fokus under året har varit detaljplaner.

Ständiga förbättringar bedriver länsstyrelserna bland annat inom respektive områdes förvaltningsobjekt, samverkansorgan eller via verksamhetsnätverk. Följande delar har förbättrats under året och bidrar till en mer effektiv och enhetlig tillsyn och provning:

- E-tjänster.
- Samarbetsytter.
- Arbetsrutiner/arbetsinstruktioner.
- Dokument-/rapportmallar.
- Bedömningsstöd/bedömningsverktyg.
- Flödesscheman.
- Analysverktyg.
- Dialoger/samsynsdiskussioner.
- Fältstöd/fältapplikationer i samband med tillsyn, samråd och provning.
- Vidareutveckling av gemensam verksamhetsprocess, bedriva tillsyn inom alkohol, tobak och tobaksfria nikotinprodukter.

Strategin för effektiv tillsyn och provning tillsammans med en ny prioriteringsmodell har ökat länsstyrelsernas förmåga att samordna och prioritera övergripande utvecklingsbehov inom tillsyn och provning. De utvecklingsinitiativ som genomförts under året förväntas bidra till ett effektivare arbetssätt, förenkling för intressenten, mer likriktade bedömningar samt kortare handläggningstid. Arbetet med E-tjänster och processkartläggningar har bidragit till att synliggöra hinder för ett effektivt arbetssätt, skillnader i bedömningar samt kunskap om kommande behov av utveckling. Användningen av fältapplikationer effektiviserar insamlade och av data i samband med verksamhetsutövande i fält. Under arbetets gång har det kollegiala samarbetet mellan länsstyrelser stärkts.

Att vi hjälper varandra med kompetensförsörjning under en uppkommen arbetstopp är ett effektivt sätt att förvalta gemensamma resurser samt attrahera, bibehålla och utveckla kompetens. Nya rekommendationer från Arbetsgivarverket och formerna för personallån har hanterats i utvecklingsarbetet.

För att underlätta samarbetet i samband med in- och utlån av personal har länsstyrelserna under 2023 tagit fram gemensam stöddokumentation. Stöddokumentationen består av:

- Överenskommelse om personallån mellan länsstyrelser.
- Överenskommelse om personallån med andra myndigheter.
- Mall vid beslut av personallån.
- Frågor och svar att publicera på länsstyrelsens intranät.
- Gemensamt informationsmaterial till lednings- och samverkansgrupper.

Med årets insatser har länsstyrelsekollektivet bättre förutsättningar att hantera arbetstoppar på ett mer frekvent, smidigt och effektivt sätt. Effekterna av genomförda insatser förväntas bidra till:

- Minskad administrativ börda.
- Enhetliga generella principer för personallån.
- Ökad transparens kring de förutsättningar och krav som gäller vid in- och utlån.
- Ökad förmåga att följa upp hur många in- och utlån som genomförs under ett år.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland

TILLSAMMANS FÖR EN HÅLLBAR FRAMTID